

ЎЗБЕКЎСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ
МАКТАБГАЧА МУАССАСАЛАР ХОДИМЛАРИНИ ҚАЙТА
ТАЙЁРЛАШ ВА МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ РЕСПУБЛИКА ЎҚУВ-
МЕТОДИКА МАРКАЗИ

БОЛАЖОН
(Такмиллаштирилган "Мактабгача ёшдаги болалар
ривожланишига қўйиладиган Давлат талаблари"
асосида ишлаб чиқилган)

Тошкент-2010

Зъво *М*

Ушбу дастур "Мактабгача ёшдаги болалар ривожланишига қўйиладиган Давлат талаблари" асосида ишлаб чиқилди.

Дастурда илк ёшдан 6-7 ёшгача бўлган болаларни жисмоний, ижтимоий хиссий, нутқ, ўқиш ва саводга тайёрлаш, акдий ривожлангириш бўйича педагогик вазифалар асосида ҳар бир ёш гуруҳи болалари ўқув йили охирига келиб эгаллашлари лозим бўлган билим, малака ва кўникмаларнинг зарурий ҳажми берилган.

Дастур мактабгача таълим муассасалари педагоглари, ота-оналар, болалар тарбияси билан қизиқувчи барча мутахассис ва методистларга мўлжалланган.

Н а ш р у ч у н м а с њ у л :

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазири А. М. Марахимов
Илмий маслаҳатчилар: ф.ф.н. Б.Х.Данияров, п.ф.д., Ф.Р.Қодирова
Тузувчи муаллифлар:

С.С. Мирджалилова

М. Ш. Расулева, п.ф.н., доцент

Д. Шарипова, п.ф.д., профессор

З. Ибрагимова, ф.ф.н.

Т.Л. Чаброва, п.ф.н.

М. Файзуллаева

М. Рустамова

З. Раҳимова

Д. Мухитдинова

К. Низомова

З. Раҳмонкулова

М. Нурматова

С. Абдуллаева

Такризчилар:

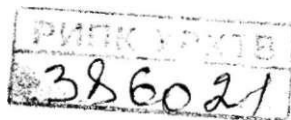
Низомий номидаги ТДПУ доцентлари: Ш.Тошпўлатова, Х.Жабборова, Ш. Хасанова, Б.Бойматова, Н. Ш. Нурмухамедова, Г.Шарипова, А.Шахмурова, катта ўқитувчи Н.Қудратова;

Тошкент педагогика коллежи директори, п.ф.н.М.Тожиева, катта ўқитувчилари: Д.Каримова, Н.Юсупова, Ф.Юнусова, З.Нодирова, М. Камолова;

Тошкент шаҳар Юнусобод тумани 460-МТМ мудираси Х.У.Ризаева, Учтепа тумани 19-МТМ методиста С.Мажидова, Собир Раҳимов тумани 229-МТМ мусика раҳбари М.Икромов

Мухаррирлар: Ш. Ш. Шомансуров, Н.Соатова
Муассис: Ж. Қўчаров

Ўз.РХТВнинг ММХҚТМОРЎМ Марказидаги ИМКнинг 16.07.2010 йил
3-сонли навбатдан ташкари йиғишшида нашрга тавсия этилган.

К И Р И Ш

Бугунги болалар қарда яшашидан қатъий назар, доимий равишда ижтимоий, сиёсий, экологик, илмий, техникавий ва индустриал соҳалардаги ўзгаришлар билан тўқнаш келишларига тўғри келади. Боланинг ривожланиши ва ўсиши узлуксиз давом этадиган жараёндир. Бу даврда унинг шахс сифатида шаклланиши, илк бор олами атрофидаги ашё ва буюмлар орқали англаб, ундан ўзича маъно топишга интилиши, қизиқиш ва ҳиссийатлари ривожланишини кузатамиз.

Ҳаётнинг ҳар бир даври, ривожланиш хусусиятлари ва эҳтаёжларига қўра ўзига хос босқичларга эга. Боланинг ўсиб, улғайишида мактабгача бўлган даврни шулар сирасига киритиш мумкин. Болалар оҳанграболи олам ҳисобланиб, жуда тез ўсиш, ривожланиш ва ўзгаришлар ичида яшайдилар. Бу фарзанд тарбиясида айнан шу палла қанчалик аҳамиятли эканининг яна бир исботидир.

Боланинг ривожланиши, руҳияти ва таълим-тарбиясидаги ўзига хос даврлар, даврларга монанд ўзгаришлар. муаммолар ҳақида ҳикоя қиладиган ушбу дастур нафақат тарбиячилар, балки, оилалар ва ота-оналар учун энг яқин маслаҳатчи ва сирдош бўла олади.

Мактабгача таълим бола шахсини соғлом ва етук, шу билан бирга мактабга тайёрлаган ҳолда шакллантириш мақсадини кўзлайди. Ўзбекистон Республикаси "Таълим тўғрисида"ги Қонуннинг 11-моддасида: "Бу таълим 6-7 ёшгача оилада, болалар боғчасида ва мулк шаклидан қатъий назар, бошқа таълим муассасаларида олиб бориладиган", деб таъкидланган. Дарҳақиқат, таълим-тарбия қанчалик эрта бошланса, унинг самараси шунчалик эрта намоён бўлади ва инсоннинг бутун ҳаёт тарзига ижобий таъсир қилади.

Мактабгача таълим тизимини такомиллаштириш, таълим-тарбия жараёнини тарбиячилар томонидан тўғри ташкил этилиши, масъул шахслар томонидан уни назорат қилинишининг афзаллигини таъминлаш, мактабгача ёшдаги болалар ота-оналарининг оилада бола тарбияси билан шугулланиши учун қулайлик яратиш мақсадида "Болажон" таянч дастури "Таълим тўғрисида" ги Қонун, Қадрлар тайёрлаш Миллий дастури, Мактабгача таълим Концепцияси ҳамда "Мактабгача ёшдаги болаларнинг ривожланишига қўйиладиган Давлат талаблари асосида ишлаб чиқилди.

Дастур мазмун-моҳияти билан болаларнинг психофизиологик қамол топиш тамойилидан келиб чиқиб, уларнинг атроф-оламдаги воқеа-ҳодиса, нарсаларга муносабати ҳамда турли соҳалар билан алоқа килишларини назарда тутди.

Дастурда ўзбек халқоғзакии жоди, халқўйинлари, мусикаси, рақслари, амалий санъат асарлари ва табиатида катта аҳамият берилган. Шу билан бирга дастурда бошқа халқларга ҳурмат ҳиссини тарбиялаш назарда тутилган ва болаларни меҳрибонлик, гўзаллик хайрихоҳликка ўргатишга алоҳида урғу берилди.

Дастурни амалга оширишда болаларнинг жисмоний ва психик соғлигини мустаҳкамлаш, ҳаракат ва гигиеник малакалари асосларини шакллантириш вазифасини бажариш муҳим ҳисобланади. Дастур болаларга валеологик таълим беришни назарда тутди: болада соғлом турмуш тарзи ҳақида тасаввурлар шаклланиб бўлиши, гигиеник ва ҳаракат маданиятининг муҳимлигини англаши, саломатликни асраш, организмни химоя қилиш, ўзи ва ўзгаларга вақтида зарур ёрдам кўрсатишни билиш қабил ар боланинг шахс маданияти, ижтимоий химояланганини билдиради.

"Болажон" таянч дастури мактабгача таълим тизимидаги барча муассасалар

учун бажарилиши зарур бўлган дастур хисобланади.

Таянч дастурнинг максади "Мактабгача ёшдаги болалар ривожланишига қўйиладиган давлат талаблари"нинг бажарилишига эришишдан, яъни мактабга жисмонан соғлом, ақдан ва маънан етук, жамиятнинг турли аъзолари билан мулоқотда бўла оладиган, борликни аниқ идрок этадиган, ҳаётга ижтимоий жихатдан мослашувчи, умуммиллий кадриятларимизни кдрлайдиган, шунингдек, мустақил ва онгли яшайдиган болани тайёрлашдан иборат.

Дастурнинг вазифаси болаларни жисмоний, ақлий ҳамда ижтимоий-ҳиссий жихатдан камол топтириш ва уларнинг соғлигини муҳофаза қилиш; болаларнинг эркин фикрлаш, ижодий қобилиятларини ривожлантириш, ахлокий ва маънавий жихатдан баркамол, шунингдек, келажакда мустақил ва онгли яшайдиган комил инсонлар этиб вояга етказиш учун шарт-шароитлар яратишдан иборатдир.

Дастурнинг мазмуни қуйидаги тамойилларга таянади:

мактабгача таълимнинг давлат ва жамият талабларига мослиги;
мактабгача таълимнинг демократиклиги;
бола шахсига йўналтирилганлиги;
болаларни соғломлаштиришга қаратилганлиги;
болаларнинг қобилияти, эҳтиёжи, имкониятига мослиги;
мактабгача таълимда ўйин фаолиятининг етакчилиги;
мактабгача таълимнинг инсонпарварлиги;
мактабгача таълимнинг ижтимоий турмуш билан мослиги;
мактабгача таълимнинг оила ва бошланғич таълим билан узвийлиги.

Муассаса дастурни амалга оширишда ҳар бир болага қуйидаги сифатларни ривожлантиришни мақсад қилиб қуйиши лозим:

ижодкорлик, тасаввур, зукколик;
мустақил фикрлаш лаёқатига эга бўлиш;
муаммоларни аниқлаш ва уларни ҳал этиш йўлларини топиш;
жамият, мамлакатлар, атроф-муҳит муаммоларига бефарқ қарамаслик,

"Болажон" таянч дастурида болаларни ривожлантириш ва мактабга тайёрлаш қуйидаги омилларга асосланади:

давлат ва жамият бошқарувини эркинлаштириш ва унинг баркамол шахсга бўлган муносабатнинг кучайганлиги;

эркин фуқаро маънавиятининг шаклланиши;

миллий урф-одатлар ва тарихий хотира, ўзликни англаш туйғуси ривожланаётганлиги;

миллий ва умуминсоний кадриятларга ҳурмат-эҳтиром туйғусини шаклланаётганлиги.

Айнан шу омиллар бола шахсининг жисмоний ривожланиш, ўз-ўзига хизмат ва гигиена, ижтимоий-ҳиссий ривожланиш, нутқ, ўқиш ва саводга тайёргарлик, билиш жараёни, атроф-олам тўғрисидаги билимга эга бўлиш ва уни англаш йўналишларига мўъассасаларни ривожланишини таъминлайди.

Ушбу дастурда болаларни ривожлантириш ва мактабга тайёрлаш даври шартли равишда қуйидаги босқичларга бўлинади:

гўдаклик(1 ёшгача);
илк ёш (1-2 ёш);
илк ёш (2-3 ёш);
кичик ёш (3-4 ёш);

ўрта ёш (4-5 ёш);
катта ёш (5-6 ёш);
мактабга тайёролов даври (6-7 ёш).

Мазмун жиҳатдан дастур таркиби:

болаларни жисмоний ривожлантириш, ўз-ўзига хизмат ва гигиена;

болаларни ижтимоий-ҳиссий ривожлантириш;

болаларнинг нутқи, ўқиш ва саводга тайёргарлиги;

болаларнинг билиш жараёни, атроф-олам тўғрисидаги тасаввурга эга бўлиши ва уни англаши;

болаларда тасвирий фаолиятни ривожлантириш;

болаларда мусикий фаолиятни ривожлантириш;

болаларда ўйин фаолиятини ривожлантириш йўналишларида таълим-тарбия вазифалари келтириб ўтилган.

Ушбу дастур болани шахс сифатида шакллантиришда мактабгача таълим тизими муассасалари ва мутахассислари ҳамда оилалар, мактабгача ёшдаги болалар ота-оналари учун хизмат қилади, деган умиддамиз.

I. Илк ёш даври

Илк ёшли болалар таълим- тарбиясининг ўзига хос хусусиятлари

Инсоннинг ривожланиш даври она қорнидан бошланади. Бола она қорнида тўққиз ой мобайнида жуда **тез** ривожланиш жараёнини ва мураккаб тараққиёт даврини ўтайди. Бу даврда ҳам бола маълум даражада ташки мухит таъсирида бўлади. Шунинг учун ҳам бу таъсирнинг ижобий бўлишини таъминлаш лозим,

Гўдакнинг вазни туғилган пайтда 3,5 кг, бўйи 50 см бўлган бўлса, уч ойлик **даврида** унинг вазни тахминан 5 кг, бўйи 60 см, 6 ойлик бўлганда эса тахминан 7 кг, **бўйи** 64 см бўлади.

Фарзанд ила олам мунаввар. Зеро, у наслимиз давомчисидир. Кўзимизнинг оку кароси бўлган дилбандларимиз ҳар доим ардоғимизда экан, биз оламга улар нигоҳи билан қарашга шғиламиз. Ҳар бир ҳаракати ва имо-ишоралари орқали уларни англашга уринамиз. Болалар билан мулоқот пайтидагина бу олам мўъжизаларидан баҳраманд бўлиш мумкин.

Бунда ота-оналар, оиладаги катталар болаларнинг сенсор ҳаракатларини тараққий эттириш, кўриш, эшитиш ва сезиш органларининг фаолиятини ривожлантириш, чақалоқ билан мулоқот қилаётган кишилар чехрасига диққат билан қарашга, ҳаракатланаётган буюмларни кўз билан кузатишга одатлантириш, кулогига чалинган товушларга, атрофдаги кишилар нутқи, кўшиғи, шакилдоқларнинг овозига қулоқ солишга ўргатиш, чақалоқнинг бошини кўтара олиш ва маълум муддат шу ҳолда тутиб туриш кўникмасини шакллантириш, унинг қорни билан ётиб талпиниш фаолиятини шакллантиришга ёрдам бериш, бармоғини сўришга йўл қўймаслик, болани парваришлашни тўғри ташкил этиш, боланинг ухлаш муддатини аниқ белгилаб қўйиш каби талабларга риоя этишлари лозим.

Бир ёшгача бўлган даврда боланинг ривожланиши асо сан оила муҳити таъсирида бўлиб, у она сути билан озиқланиши лозим. Бола бу даврда нутққа эга бўлмаса ҳам нутқни тушуниш, англаш, ҳаракатларни идрок этиш, оила аъзоларини таниш қобилиятига эга бўлади. Шунинг учун ҳам гўдаклик давридан бошлаб уч ёшгача бўлган даврда боланинг нутқи ва тафаккури жадал ривожланади. Бола бир ёшгача бўлган даврда дастлабки сўзларни айта бошлайди. Бу даврда катталар, асосан, оила аъзолари гўдакни тўғри парвариш қилишни йўлга қўйишлари лозим. "Бола тушунмас экан" деб, унга бефарқ бўлмасликлари. атроф-мухитдаги буюмларнинг номини тўғри талаффуз қилиб, уларнинг нутқини тўғри ривожлантириш учун кенг йўл очишлари керак.

Оилада болани тарбиялашда ота-она билан бола ўртасида калбан яқинликка эришиш лозим. Ота-оналар ҳеч қачон тарбияни ўз ҳолига ташлаб қўймаслиги, яъни боланинг илк ёшлигидан бу жараёнга киришиш талаб этилади. Чунки, бола оилада биринчи ҳаётий тажрибани ўрганади, кузатади ва ўзини турли хил вазиятларда қандай тутиш кераклигини ўрганади. Биз болани нимага ўргатсак уни аниқ, ҳаётий мисоллар билан мустаҳкамлашимиз зарур, яъни бола катталар айтган гапларига амал қилишлари, шахсан тарбиянинг самарадорлигини таъминлайди.

Туғилганидан 6 ойликкача бўлган болаларнинг ривожланиши

Боланинг йирик моторикаси ривожланган бўлиши, бола ўз танасини бошқара олиши, тепасига осилган ўйинчоқларни томоша қилиши, унга қўли билан талпиниши, ўз қафтларини оча олиши, қўлида ўйинчоқларни ушлаб билиши, ўйинчоқни катталарнинг қўлидан олиши, ўйинчоқ билан фаол ўйнаши (силтайди, шикиллатади, оғзига олиб боради, ўйинчоқни ташлайди, ўз қўлларини ушлаб кўради.) керак.

Бола катталарга нисбатан ташаббус кўрсатиши ва уларни хис этиши. катталар билан мулоқотга қулғу билан жавоб бериши, яқинлари билан алоқада бўлганида жонланиши лозим. Бола эшитган ва кўрганларига муносабат билдира олиши, турли хил имо-ишораларга хиссий жавоб қайтариши (қулиши, гугулаши), товушга, ашулага, атрофдаги товушларга қулоқ солиши, таниш бўлган катталарнинг нутқига хиссий жавоб бериши, рақсоҳангитаралганидахурсанд бўлиб жонланиши, онасини кўрганда, унинг товушини эшитганида суюниб кетиши, алоҳида товушларни талаффуз қира олиши (ба, **па**, **ма**, га) лозим.

Бола онасининг мулоим муносабатига қулоқ солиши, илк товушларни чиқара олиши, товуш чиқаётган томонга қараши, унга эгилиб гапираётган катталарга нигоҳини қаратиши, овоз орқали муносабат билдириши, (гугулаши), мусика товушларига кизикиши лозим.

Бола ҳаракатдаги предметларни кузатиши ва нигоҳларини ҳаракатланаётган предметларга қаратиши, ўзини ўраб турган атрофдаги предметларни томоша қила олиши керак

6 - 12 ойгача бўлган болаларнинг ривожланиши

Бу ёшдаги болаларда асосий ҳаракатлар шаклланган бўлади. Бола тизза **ва** қафтларини ерга тираб тура олиши, ётган ҳолатдан **тура олиши, ўтирган жойида** ёта олиши, кўмаксиз ўтира олиши, таянган ҳолда предметлардан хатлаб ўтиши, мустақил биринчи қадамини босиши лозим.

Бола икки қўли билан предметларни ҳаракатлантира олади, қутичани очиб предметни олади, шикилдоқни шакиллатади, коптокни юмалатади, битта предмет билан турлича ҳаракат қилади: босади, иргитади, думалатади, бир-бирининг ичига солади, ўйинчоқни томоша қилади, у қўлидан бу қўлига ўтказди, товуш чиқарадиган резина ўйинчоқларни эзғилайди.

Болалар катталар билан мулоқотга киришади, ўзига яқин кишилар билан мулоқотга киришишда ташаббус кўрсатади (катталарнинг кўзига қарайди, ёпишади, қўлларига олишларини хоҳлайди, кийкиради, қўлидан тортади, эркаланади), тенгдошлари билан мулоқот қилишга интилади. Кўзгудаги ўз аксини кўриб, табассум қилади ва ўз акси бўйича бармоқларини юргизади. Катталарга тана аъзоларини (боши, қўли, оёғи, бурни) кўрсатади. Предметлар қаерда жойлашганини айта олади.

Турли оҳангдаги муеикани (шўх, тез, секин) хис қилади. Бола қулади, чапак чалади, рақсга тушади, катталарнинг имо-ишорасига такдид қилади, ўзи хоҳлаган предметни олганда лаззатланади, ёктирган предметини тортиб олинганида норозилик билдиради.

Бола якин атрофдаги кишиларнинг сўзларини тупгунади, ўз исмини зшитганида унга жавоб беради. Предметларни кўрсатади. Халқ ижодиётини тинглайди (овутмачок, эркалама) ва унга хиссий жавоб беради, рангли китобларни томоша килади.

Предметлар билан тадқиқот эта бошлайди, ирғитади, узиб олишга интилади, уни тақиллатади, предметлар, ҳаракатлар, таниш инсонларнинг номларидан **танийди** (ота-она ва бошқалар).

Илк ёшдаги болаларнинг ривожланиши

Жисмоний ривожланиш.

Боланинг соғлиғини мустаҳкамлаш, уларнинг тана аъзоларини чиниктириш, асосий ҳаракат турларини ривожлантириш, болаларни тетик тутувчи, толиқишларининг олдини олувчи ҳаракатларини ривожлантириш учун шарт-шароит яратиш. Бармоқларининг майда мускулларини ривожлантириш, юриш ва ҳаракат қилишнинг айрим кўникмаларини ривожлантириш.

Эмаклаш. Керакли масофага, ўриндиқ ва халқанинг тагига эмаклаш, 1м. узунликдаги зинага катталарнинг ёрдамида чиқиш ва ундан тушиш.

Юриш. Таянчсиз тўғри йўналишда ерда ётган тахтача устидан, йўлкачадан, кия (10-15см юқорига кўтарилган) тахтачадан юриш, 10см баландликдаги сатх устига чиқиш ва ундан тушиш. Пол, ердаги ёки 5-10см баландликда жойлашган аркон, хода ёки тахтача устидан ўта олиш.

Югуриш. Тўғри йўналишда югуриш.

Сенсомоториканинг ривожланиши. Унча катта бўлмаган тепаликдан коптокни думалатиш, уни олдинга, юқрига ирғитиш. Каламни ёки мўй каламни ушлаб туриш, улар билан (ажи-бужи) чизиклар чизиш.

Майда моторика. 3 ва ундан ортик қисмлардан иборат миноралар қуриш, қопча ва қутичага майда предмет ва ўйинчоқларни солиш ва уларнинг ичидан олиш.

Маданий-гигиеник малакалар. Ўз-ўзига хизмат қилиш, қўлларини ювиш, чўмилишга ижобий муносабатда бўлиш, пиёладан чой ичиш, мустақил юз-қўлларини ювиш ва артиш

Йил охирида бола:

Эмаклайди, юради, мувозанат саклайди, югуради, болада йирик, сенсомоторика ва майда моторика, ўз-ўзига хизмат қилиш малакаси шаклланади.

Ижтимоий- хиссий ривожланиш

Ижтимоий ривожланиш:

Катталар билан мулоқот. Мулоқотга мойиллик сезиш (катталарнинг товуши. имо-ишора, қўлини чўзиш), товушга қараб мактов ва танқидни фарқлаш, мулоқот турларидан (йиғлаш, қулги, бақиритиш, табассумдан) фойдаланиш, ўз истагини имо-ишора билан билдириш.

Тенгдошлари билан мулоқот. Тенгдошлари билан ёнма-ён ўйнаш.

Хиссий ривожланиш:

Бола кундалик мулоқотда бўладиган катталарнинг исмларини билиш, ўз исмини билиш, ўзини кўзгуда таниш, ўз хоҳиши катталарнинг талабларига мое тушмаганда норозилик билдириш. оила ҳаёти фаолиятига кириша бошлаш

(супуради, ўйинчоқларни йиғади), ўзига якин инсонларга муҳаббат ва меҳр кўрсатиш (ўпади, ёпишади, қучоқлайди), мусикага монанд ҳаракат қилиш. катталарнинг ўзига нисбатан муносабатини сезиш ваҳис этиш.

Нутқ, ўқиш ва саводга тайёргарлик

Нутқ- Катталарнинг нутқини тушуниш, сўз бўлақларини ва 1-2 бўғиндан иборат оддий сўзларни айта олиш.

Предметларнинг номларини айтиш ва улар билан ҳаракат қилиш (бу "нинни", "нинни ух"), "нинни қани?" каби саволларни бериш, раемда предметларни таниш (Бу бо-бов), ўз ҳаракатларини сўз билан ифодалаш, мураккаб бўлмаган ҳаракатларни бажариш (кубикни олиб кел).

Бадий адабиёт билан таништириш. Болаларда бадий адабиётга нисбатан қизиқиш уйғотиш. Уларга доимий равишда халқ оғзаки ижодидан: алла, эркалама ("Хамма гулни гул десам...", "Менинг қизим оппоқкина...", "Акбаржоним отлидур..." в.б.); овутмачоқлар ("Йиғлама-ей, йиғлама", "Вой, йиғлама жон ўғлим..." в.б.)^ олқиш кўшиқлари ("Югурса онаси курса...", "Оймома илла...", "Айланайин окчамдан..." в.б.) айтиш. Қисқа шеърларни ифодали ўқиб бериш.

Ўқиш ва саводга тайёргарлик. Китобдаги расмларни томоша қилиб, тасвирланган предметларни номлаш, калам ёрдамида горизонтал, доирасимон ва вертикал чизикларни қилиш.

Йил охирида бола:

Катталарнинг нутқини тушунади, сўз бўлақларини ва 1-2 бўғиндан иборат оддий сўзларни айта олади.

Калам ёрдамида горизонтал, доирасимон ва вертикал чизикларни қилиш олади.

Билиш жараёни, атроф-олам тўғрисидаги билимга эга бўлиш ва уни англаш:

Элементар математик билим ва малакалар. Икки-уч қисми, таълимий ўйинчоқларни йиғиш, қутичаларга мое копқоқларни танлаш, 2-3 та халқалардан пирамида йиғиш, катталарнинг илтимосларига кўра предметларни йиғиш ва олиб бериш, предметларни жойлаштириш.

Атроф-оламни ўрганиш ва англаш. Катталар билан саломлашиш, катталарнинг саломига жавоб бериш, миннатдорчилик билдириш, расмларни томоша қилиш, образга қараб ҳаракатларни ифода эта олиш (айиқча, қуёнча), якин атрофдаги предметларнинг номини айта олиш ва кўрсатиш, ўзининг кўриниши, қийими, қиройли ўйинчоғи билан мамнун бўлиш.

Йил охирида бола:

Ранг, шакл, катталиқ каби тушунчаларни тушунади, предметларни ўзича таниб ва унинг хусусиятларини билади.

Ўйин фаолияти

Болаларнинг сенсор тажрибаларини бойитишда давом этиш. Турли шаклдаги буюмлар билан ўйнашга ўргатиш. Ўзакка 2-3 та бир хил ўлчамдаги халқани қийдириш, катталар ёрдамида 2-3 та халқачадан иборат бўлган конус асосли пирамидани йиғиш, тўртта қарама-қарши ўлчамдаги халқалардан пирамида йиғиш;

Нарсаларнинг ўлчами (катта, кичик), рангига (кизил, кўк) қараб улар билан турлича шуғулланишни такомиллаштириш (очиш-ёпиш, кийдириш, олиш, ўтказиш, киргизиш, ипни ўтказиш, устига кийдириш). Турли дидактик ўйинчоқлар билан ўйнашга ўргатиш (шар отиш, дидактик қутичалар ва уларга мое столчалар ва х.)

Қурилиш материали (столдаги, полдаги) билан ўтказиладиган ўйин машғулоти. Болаларни айрим шакллар билан (кубча, ғиштча) таништириш.

Болаларнинг сенсор тажрибаларини бойитишда давом этиб, буюмларни хажм **жихатидан** фарқлашга ўргатиш, катталар ёрдамида **4-5** та халқадан иборат пирамида **йигиш**.

Шаклига қараб қутича учун қопқоқлар (думалок, квадрат) танлаш кўникмаларини шакллантириш, икки ўринли дидактик ўйинчоқлар йигиш.

Дидактик қутича ("Сехрли қутича") тешиқларига мое келадиган ясси шаклларни (дойра, квадрат, учбурчак, тўғрибурчак) мослаштиришни машқ қилдириш.

Эшитиш қобилиятини ривожлантирадиган таълимий ўйинлар ўтказиш ("Уйчада ким яшайди?", "Ким бизни чақирди?").

Тўртга рангни (кизил, кўк, сарик, яшил) фарқлашга ўргатиш; катталарнинг тақлифи бўйича маълум рангдаги нарсаларни ажратиш.

Дидактик ўйинчоқлар, майда ва йирик қурилиш материаллари билан муштакил ўйнашга имкон бериш.

Қурилиш материали (кичик ва катта хажмдаги) билан ўтказиладиган ўйинлар. Болаларга айрим шаклларни (кубча, ғиштча) устма-уст қўйишга ўргатиш. Катталар билан биргаликда ўйин-қурилишни амалга ошириш.

ИЛК ЁШ ГУРУХ

2-3 ёшли болаларнинг ривожланиш хусусиятлари

Бу давр ўзига хос хусусиятларга эга. Бир ёшдан икки ёшгача бўлган давр мобайнида боланинг нутқи ва ўзгалар томонидан айtilган сўзларни тушуниш қобилиятлари жадал ривожланган бўлса, 2-3 ёшга келиб, ўзгалар нутқига тақдид қилиш жараёни бошланади, бола мусиқа, бадиий сўз таъсирига тез берилади.

Шунинг учун ҳам унга худди шу даврдан бошлаб шеърлар айтиш ҳамда рақсга тушишни ўргатиш лозим. Уларда катталарга жўр бўлиб қўшиқ айтиш, мусикага мувофиқ ҳаракат қилиш, охангни ҳис этиш кўникмаси шаклланади.

Бу ёшдаги болаларни бир жойга жамлаганда улар орасида ўзаро мулоқотга киришиш кўникмалари шакллана бошлайди. Таълим- тарбиявий ишлар болаларда шакллана бошлаган худди ана шу кўникмаларни ривожлантиришга ва уларни малакаларга айлантиришга йўналтирилмоғи лозим.

Жисмоний ривожланиш

Мактабгача таълим муассасасида жисмоний ривожлантириш бўйича кун тартибини тузишда овқатланиш, чиниктириш, жисмоний машқ ва ўйинларни ташкил этишда дифференциал ёндашишга амал қилинади. Бунда болаларнинг ўзига хос ёш хусусиятлари ҳисобга олинади. Тарбиячи жисмоний ривожлантиришда **мактабгача** таълим муассасасида жисмоний тарбия дастури

талабларига асосланади. Шу билан бирга тарбиячи, шифокор, хамшира билан келишилган ҳолда оилада болаларни жисмоний томондан тўғри тарбиялаш тарғиб қилинади.

Тарбиячи эрталабки бадантарбия, жисмоний машғулоти, ўйинлар, саломатлик кунини ташкил қилиш усулларини мукамал билиши шарт. Жисмоний тарбия бўйича ўтказиладиган тадбирларда гуруҳ тарбиячиси ва мусиқа раҳбари билан ҳамкорлиги муҳим аҳамият касб этади.

Болаларнинг жисмоний тайёргарлигини текшириш, машғулотларни ташкил қилишда тозалик, гигиена талабларига ва хавфсизлик қоидаларига жиддий роия қилинади. Машғулотлар очик хавода, шу билан бирга махсус жиҳозланган спорт залида ўтказилади.

Мактабгача таълим даврида болаларни жисмоний томондан тарбиялашнинг асосий мақсади болалардаги турли кўникма ва малакаларни шакллантириш, улардаги кучлилиқ, тетиклик, чакконликни амалга ошириш, зийраклик каби жисмоний сифатларни ривожлантиришдан иборатдир. Мунтазам равишда ўтказиладиган жисмоний машғулотлар болаларнинг ўсиш ва ривожланиш жараёнига ижобий таъсир қилиб, ижодий имкониятларини оширади.

Дастурда мактабгача ёшдаги болаларни жисмоний тарбиялашнинг вазифалари қуйидагича белгиланади:

- жисмоний жиҳатдан бақувват қилиш;
- шахнинг ахлокий томондан ижодий сифатларини тарбиялаш;
- болаларда мақсадга тўғри йўналтирилган ҳаракатларни фаоллаштириш учун шароит яратиш;
- ҳаракатларнинг муҳим ҳаётий турларини шакллантириш, юриш, югуриш, сакраш, эмаклаш, ўрмалаш, отиш, илиб олиш, сузиш, велосипедда учиш, оёқ, қўл, тана, бош ҳаракатларини ривожлантириш, сафланиш ва қайта сафланиш;
- ўйин ҳаракатларини кенгайтириш ва чуқурлаштириш, жисмоний сифатларни ривожлантириш: чакконлик, эпчиллик, зийраклик, иродалилиқ, сабр-каноат, кучлилиқ ва бошқаларга тенглашиб тик тутиш малакасини ошириш;
- бола коматини тўғри шакллантиришга таъсир кўрсатиш ва ясси оёқлилиқ касаллигининг олдини олишга ёрдам бериш;
- жисмоний машқ ва ўйинларнинг фойдаси, асосий гигиеник талаблар ва қоидалар ҳақида етарли даражада тасаввур ва билимлар бериш;
- фаол ҳаракатга қизиқишни тарбиялаш.

Жисмоний тарбия дастурида ҳар бир гуруҳ учун кундалик ҳаракат тартиби кўрсатилган.

Болалар жисмоний тарбиянинг асосий мазмунини мунтазам равишда бажаришлари учун турли усулдаги машқлар мавжуд. Булар асосий ҳаракатлар (юриш, югуриш, сакраш, иргитиш, илиб олиш, эмаклаш, сирпаниш); оёқ ва тана учун умумривожлантирувчи машқлар (турли буюмлар ёрдамида ва уларсиз) рақс машқлари, сафланиш ва қайта сафланиш, ҳаракатли ўйинлар, турли спорт ўйинларининг муҳим хусусиятларини эгаллаш, спорт машқлари, роликли конькида сайр қилиш, велосипедда юриш, сузиш ва бошқалардан ташкил топади.

Болаларни халқимизнинг энг буюк анъаналари руҳида тарбиялаш ниҳоятда

муҳимдир. Ўзбек халқи бошқа халқлар каби ўзининг қадимий анъанавий ўйинларига эга. Улар асрлар мобайнида шаклланиб ва сайқал топиб бугунги кунгача етиб келди. Дастурга замонавий ҳаракатли ўйинлар қаторига ана шундай ўзбек халқ миллий ўйинлари ҳам киритилди.

Шу билан бирга дастурда ҳаракат сифатларини ривожлантирувчи, қоматни тўғри шакллантирувчи ва ясси оёқлилик касалининг олдини оловчи махсус машқлар ҳам тавсия этилади.

Жисмоний тарбия бўйича бажариладиган ишни тўғри режалаштириш ва ўтказиш уни самарали ҳал этишда ниҳоятда муҳимдир.

Кун давомида турли хилдаги машғулотларни жисмоний машқ ва ҳаракатли ўйинлар билан қўшиб олиб борилиши, боланинг тўғри ҳаракатини таъминлашга ёрдам беради.

Машғулотларга тавсия этилаётган дастур материали ўтказиладиган жисмоний соғломлаштириш тадбирлари мустақил машқлар ва ўйинлар учун асос бўлади. Таълим вазифасининг асоси, жисмоний тарбия машғулотларида, тарбиявий ва соғломлаштириш вазифалари жисмоний сифатларни ўстириш, болалар организмнинг иш қобилиятини такомиллаштириш. унинг ишга лаёқатлигини ошириш орқали амалга оширилади.

Машғулотлар тўғри ташкил этилса, қизиқарли, ибратли жиҳатлари оширилса, болалар ўз вақтида дам олишларига эътибор берилсагина жисмоний машқларнинг самарадорлиги ортади. Машғулотда энг муҳими машқ ва ўйинларнинг тўғри тақсимланишидир. Бунда машғулотнинг асосий вазифасини ажрата олиш лозим, унинг мазмуни қўзда тутган мақсадни ҳисобга олиб, бола танасининг маълум қисмларига ҳар томонлама таъсир ўтказиш зарур. Шу жумладан, машғулотлар унумдорлигини ошириш мақсадида турли машқларни бир-бири билан боғлаш ҳам муҳимдир.

Машғулотни режалаштиришда ҳаракат тартибини ватакорийлигини, вазифани тўғри тақсимлаш ва болаларни уюштиришнинг энг аниқ ва оқилона усуллари қўзда тутилади. Бунга, аввало, етарли ҳаракат фаоллиги ва машғулотларнинг зичлигини таъминлаш орқали эришиш керак. Машғулотларни режалаштиришда гуруҳнинг шароити, машғулотлар учун зарур бўлган жиҳозларнинг мавжудлиги ҳисобга олинади. Очик ҳаводаги машғулотлар мазмуни йил фасллари, об-ҳавога мувофиқ равишда танланади. Машғулотни режалаштириш ва ўтказиш усуллари турлича бўлиб, улар асосий ҳаракат ва ўйин машқлари. бир қилинган машғулотлардан тортиб турли хилдаги, яъни ҳаракатли ўйинлар, халқ ўйинлари, эстафеталар, очик ҳавода ўтказиладиган машғулотларни ўз ичига олади.

Эрталабки бадан тарбия, сайрдаги жисмоний машқ ва ўйинларни машғулотларнинг ўқув материалига мувофиқлаштириш муҳим. Куннинг турли пайтида болаларнинг ҳаракат фаоллигини ҳисобга олиш, шунга қўра, ҳаракат қўнма ва малакаларини такомиллаштириш учун ҳаракат сифатларини ўстирадиган машқларнинг турли усуллари тавсия этилади.

Болаларнинг мустақил фаолияти тарбиячининг бевосита раҳбарлигида ўтади. У ҳар бир боланинг ўйин ва машқларни эркин танлашига ҳаракат қилади.

Тарбиячи ҳаракат фаолиятига мўъноси танлаш йўли билан болаларнинг ташкилотчилик қобилиятини ўсишига ёрдам беради. Тарбиячи (мактабгача таълим муассасида ва оилада амалга ошириладиган) жисмоний тарбия жараёнининг кетма-кетлиги ва ухтуксизлигига алоҳида эътибор қаратади. У бу ишни

режалаштираётганда боланинг ўзига хос хусусияти, ривожланиши, саломатлиги, жисмоний ўсиши, қизиқиши, қобилиятлари ҳисобга олинади. Жисмоний тарбия дастурида ҳар бир гуруҳдаги қўнмалик ҳаракатлар белгиланган.

Ҳаракатнинг шаклланишига ёрдам қилиш, боланинг теварак-атрофга қўнмалигини таъминлаш, гавданинг тик ҳолатини сақлашга ўргатиш.

Болаларни мустақил ўйинларда ҳаракат фаоллигини бошқаришга ёрдам бериш ва унга шароит яратиш.

Ҳаракатли ўйинларни ўйнашга бўлган эҳтиёжни ҳосил қилиш.

Болаларни тарбиячининг қўрсатмасига тақлид қилган ҳолда ҳаракатни тушуниб, биргаликда ҳаракат қилишга, ўз ҳаракатини бошқалар ҳаракати билан солиштиришга ўргатиш.

Ҳаракат ўналишини ўзгартириш, юриш ваюгуриш вақтида ҳаракат ҳаракатини сигналга боғлаб олиб бориш. Болаларни сакраш, жойидан узоққа сакраш, икки оёқлаб юмшоқ ерга тушишга ўргатиш. Болаларни эмаклаш, тирмашиб чиқиш ва туп билан ҳаракат қилиш бўйича машқ қилдириш. Бу машқлар бажарилаётганда болаларнинг гавдани тўғри ва тоvonни мустаҳкамлаб тутишига эътибор бериш.

Болаларда* жисмоний тарбия машғулотларига, шунингдек, эрталабки гимнастикага ижобий эмоционал муносабатни уйғотиш. Тарбиячи томонидан ташкил қилинган ўйин машқлари, ҳаракатли ўйинларда фаол иштирок этиш.

Тайёрланган предмет ва ўйинчоқлардан мустақил ўйинларда ҳаракат фаоллигини оширишга ўргатиш.

Асосий ҳаракатларга доир машқлар

Юриш машқлари. Тарбиячи кетидан белгиланган йўналишда тўп-тўп бўлиб юриш, йўналишни ўзгартириб юриш, предметни оралаб ўтиш, доира бўйлаб жуфт-жуфт бўлиб, қўл ушлашиб юриш. Юришдан югуришга, югуришдан юришга ўтиш. Олдинга ва ёнга қадам ташлаб юриш.

Югуриш учун машқлар. Тарбиячи орқасидан югуриб ўтиш, ундан қўнма, ҳар томонга бир-бирларини итармасдан югуриш. Думалаб бораётган предметни қўнма етиш, икки қизик ораллигида уларни босмасдан югуриш, 30-40 сония давомида тўхтамасдан югуриш. 80 метргача бўлган масофани секин югуриб ўтиш.

Сакраш учун машқлар. Икки оёқлаб турган жойида сакраш, секин-аста олдинга сурилиш, бола қўлидан **юқорироқ** қилиб осилган предметга тегишга Ҳаракат қилиш. Чизикчадан ёки полга параллел ҳолда икки қатор қилиб ташлаб Қўйилган арқончадан (20-25см. кенлигида) хатлаш. Турган жойида икки оёқда, иложи борица узоққа сакраш, 20-30 см. баландликдаги предметдан сакраш.

Думалатиш, иргитиш ва илиб олиш машқлари. Предметларни йиғиш, маълум жойга қўйиш. Думалаб бораётган предмет орқасидан сурилган ҳолатда тўпни бир қўллаб ва иккала қўл билан тарбиячига қаратиб, қиялатиб ва бир-бирига қаратиб думалатиш. Тўпни икки қўллаб олдинга пастдан, қўнма олдиндан, бошдан ошириб отиш. Тарбиячига тўпни икки қўллаб иргитиш, тарбиячи отган 50-100 см. ораллиқдаги тўпни илиб олишга ҳаракат қилиш. Бола қўнмаги баробар қилиб тортилган лентадан тўпни отиб тушуриш. Предметларни иргитиш (тўплар, қўнма халтачалар ва бошқалар горизонтал нишонга (100-120 см. масофага) икки қўллаб, унгда ва чап қўл билан иргитиш ; узунасига чал қўл билан ўнгда иргитиш.

Эмаклаш ва тирмашиб чиқиш учун машқлар. 3-4 м. га эмаклаш, 25-30 см. ли тўсик тагидан ўтиш, полда ётган ҳода устидан ошиб ўтиш. Арқонли нарвонча,

гимнастика деворчасидан болага кулай бўлган усул бўйича юқорига тирмашиб чиқиш ва пастга тушиш.

Мувозанат сақлаш учун машқлар. Тўғри юриш, илон изи йўлакчадан, тўғри, илон изи, дойра бўйлаб ташлаб қўйилган аркончадан. бир томони поддан кўтариб қўйилган тахтачадан, гимнастика ўриндиғи уст ид а юриш.

Усти силликланган тахта бўйлаб, гимнастика ўриндиғи устида эмаклаб юриш.

10-15 см баландликдаги тўсиқлардан: халқадан - халқага, яшиқдан- яшикка сакраб ўтиш, табуретка (25 см. баландликдаги), ўриндик устига чиқиш, қўлларни икки ёнга узатган холда туриш. Оёқ учида кўтарилиш ва яна дастлабки ҳолатга қайтиш. Турган жойида аста-секин айланиш.

Умумривожлантирувчи машқлар. Қўл ва елка ўмров мускуллари учун машқлар, қўлларни юқорига кўтариш, юқорига ва ёнга буқиш ва чўзиш, кўкрак олдида чалиштириш ва ёнга узатиш, қўлларни орқага яшириш, чапак чалиш, бош устида чапак чалиш, қўлларни олдинга ва орқага силташ (қўллар пастда), пастга-юқорига (қўллар ён ҳолатда), қўлларни бош устида ва олдинга силкитиш. Шунингдек, машқларни турли хил предметлар (шакилдоқдар, кубиклар, лентачалар, рўмолчалар) билан турлича ҳолатларда бажариш.

Оёқлар учун машқлар. Турган жойида юриш, олдинга, ёнга, орқага қадам ташлаш. Оёқ учида кўтарилиш, оёқни олдинга қўйиб, товон билан туриш, оёқ бармоқларини кимирлатиш.

Гавдани ривожлантирувчи машқлар. Унг ва чапга ўгирилиш, қўлларни енгил силкитган холда предмет ёнида турган болага узатиш. Олдинга ва турли томонга энгашиш. Полдаўтирган холда оёқларни буқиш ва ёзиш. Чалқанча ётган холда оёқларни юқорига кўтариш ва тушириш, қўллар ва оёқларни бир вақтда биргаликда кимирлатиш. Тиззалаб ўтириб, товонда ўтириш ва турхгш. Корин билан ётган холда қўлларни ва оёқларни кўтариш, ёнбошдан-ёнбошга ағдарилиш.

Сафланиш ва қайта сафланиш. Тарбиячи ёрдамида гуруҳлар ва бутун гуруҳ билан айлана бўйлаб сафланиш, жуфт-жуфт бўлиб сафланиш, бир-бирининг кетидан туриш.

Харакатли ўйинлар ва ўйин машқлари

Юриш ва югуришга оид ўйинлар: "Қўғирчоқларникига меҳмонга", "Йўлакчадан", "Ким секин", "Таёқчадан хатлаб ўт", "Мени кувиб етинг", "Чумчуқчалар ва автомобил", "Поезд", "Самолётлар", "Пуфак", "Куёш ва ёмғир", "Буюмни олиб кел", "Қушлар учмоқда".

Эмаклаб ўйналадиган ўйинлар: "Шакилдоқкача эмаклаб бор", "Дарвозага тушир", "Чизикни босма", "Эҳтиёт бўл ", "Маймунчалар".

Тўпни отиш ва илиб олиш ўйинлари: "Тўпни ўртага ташла", "Тўпни илиб ол", "Дарвозачага тушир", "Тўғри мўлжал ол".

Сакраб ўйнайдиган ўйинлар: "Менинг кувноқ коптогим", "Оқ қуёнча ўтирибди", "Кушчалар учмоқдалар", "Ариқчадан хатлаб ўт".

Очик жойда мўлжал олиш ўйинлари: "Қаерда чалинаяпти", "Байроқчани топ"

Турли ҳаракат ва қўшиқ билан ўйналадиган ўйинлар: бир-бирига ҳалакит бермасдан юриш ва югуриш; икки оёқлаб жойида сакраш ва олдинга силжиб сакраш, тўпни олиш, ушлаб туриш, бир жойдан иккинчи жойга олиб ўтказиш, жойига солиб қўйиш, думалатиш, иргитиб, эмаклаш, тортилган арқонча тагидан эмаклаб ўтиш, ерда ётган ҳодача устидан ўтиш.

Чиниктириш ва соғломлаштириш.

Эрталабки бадантарбия. Ҳар куни эрталаб бадантарбия қилиш, ҳаракатларни намунага мувофиқ бажариш. Бадантарбияни очик ҳавода, енгил кийимда бажариш. Эрталабки бадантарбия машқларини сув муолажалари билан тугаллаш (қатталар қўмағида).

Чиниктириш. Езда очик ҳавода иложи боришарқўпроқ бўлиш. Катталар назорати остида кичик очик сув ҳавзасида (бассейнда) чўмилиш (гигиена талабларига амал қилган холда).

Қоматни тўғри тутиш. Катталарнинг назорати остида жисмоний машқларни мунтазам бажариш. Тўғри қоматни шакллантириш, ясситовонлиликнинг олдини олишга имкон берадиган мушаклар гуруҳини шакллантириш.

Ҳаракатлантирувчи тартиб. Ҳар кунги сайрларда иштирок этиш. Ҳаракатли ўйинларда ўйинчоқлар ва жисмоний машқларда спорт анжомлари билан фаол иштирок этишга ҳаракат қилиш.

Гигиена ва ўз-ўзига хизмат

Тахминий кун тартиби:

7.00-7.30	Ўридан туриш, эрталабки ювиниб-тараниш (уйда)
7.30-8.30	Қабул, соғлиғини текшириш, ўйинлар, эрталабки бадантарбия
8.30-9.00	Нонушта
9.00-9.30	Ўйинлар, машгулотларга тайёргарлик
9.30-10.00	Машгулотлар
10.00 - 10.20	Сайрга тайёргарлик
10.20-12.00	Сайр
12.00-12.20	Сайрдан қайтиш
12.20-13.00	Тушлик
13.00-15.30	Уйку
15.30-16.00	Уйқудан туриш, ювиниш
16.00-16.30	Енгил 2 тушлик
16.30-17.00	Ўйинлар, мустақил фаолият
17.00-17.20	Сайрга тайёргарлик
17.20- 18.20	Сайр, ўйинлар
18.20-8.35	Сайрдан қайтиш
18.35- 19.00	Кечки овқат
19.00-19.30	Ўйинлар, болаларни уйга кетиши
19.30-20.00	Сайр (уйда)
20.00-20.30	Тинч ўйинлар, гигиеник муолажалар (уйда)
20.30-7.00	Тунги уйқуга тайёрланиш, тунги уйку (уйда)

Ухлаш гигиенаси.

Ухлашга айнан бир вақтда ётиш. Уйқудан олдин ва кейин ювиниш, алоҳида ўринда ухлаш.

Шахсий гигиена:

- овқатланишдан олдин, хожатхонага боргандан сўнг ва қўл ифлосланганда (жониворлар билан ўйнагандан кейин) ювиш;

- қўл ва оёқ тирноқдарини ўз вақтида олиш;
ювиниш, кийиниш, чўмилиш жараёнларини тўғри айта олиш;
- ювиниш учун зарур бўладиган нарсалар (совун, сочик ва бошқалар)ш билиш;
- юз ва қўлни ювиш, ювингандан кейин артиниш, сочикни мустакил равишда олиш ва осиб қўйиш;
- шахсий буюмлардан (дастрўмол, тарок ва шу кабилар) фойдаланиш;
тиш чўткасидан фойдаланишни ўрганиш;
- иссик ва совук овқатларни кескин алмаштиришга йўл қўймаслик;
тоза, чиройли либосдан кувониш, сочларни тартибли турмаклаб юриш,
ифлос кийимбош, қўллар, таралмаган сочларни бартараф этишда
катталарга ёрдам сўраб мурожаат қилиш;
- янги дастрўмолдан фойдаланиш ва уни чўнтакда олиб юриш.

Овқатланиш гигиенаси:

- тўғри овқатланиш тартибига риоя қилиш;
мустакил равишда овқат ейишга интилишни намойиш этиш, "Қошиқда
овқатлантириб қўйиш" таклифидан воз кечиш;
овқатланаётган пайтда бадан аъзоларига қўл теккизмасликка, қошиқни
ўнг қўл билан ушлаб, тўкмасдан ейишга ўргатиш;
мустакил равишда овқатланаётганда, сочикчадан фойдаланаётганидан
Кувониш. Чиройли қилиб тузалган стол, мазали овқатларни илғай билиш;
- овқатланиш қодаларига риоя қилиш: овқатни шошилмасдан, яхши чайнаб
ейиш, гаплашмаслик, шўрва, чойни тўкмаслик;
- овқатланиб бўлгач, "ракмат" айтиш.
маданий - гигиеник кўникмаларни эгаллаш ва ўз-ўзига хизмат қилиш:
шахсий гигиена кўникмаларини ривожлантириш ва мустахкамлаш: энгш
ўзи шимариб, қўл ва юзни ювиш, совундан тўғри фойдаланиш, юз вг
қўлларни артиш;
- муайян тартибда ечиниш ва кийиниш, кийимларни яхшилаб тахлаб
қўйишга ҳаракат қилиш;
- туғмаларни қадаш, пойабзал игшарини боғлай олишга ҳаракат қилиш;
ўз буюмларини билиш;
- ўйин давомида ювиниш, кийиниш, овқатланиш жараёнларини акс
эттириш: ўйинчоқларни овқатлантириш, кийинтириш, чўмилтириш,
ўзининг сеvimли қўғирчоқларини тўғри овқатланиш, ювинишга ўргатиш;
- қўғирчоқлар билан ўйинларни намойиш қилиш давомида қўғирчоқ қандай
қилиб тўғри кийинишини кўрсата билиш;
- катталар билан биргаликда ўйинчоқларни жойига олиб қўйиш, кийимларни
осиб қўйиш, оёқ кийимини жойига тахлаб қўйишга одатлантириш.

Ўзига хос гигиена:

- тоза чойшаб, кўрпа - тўшакда, шамоллатилган хонада ухлаш, эрталаб
бадантарбия ва сув муолажаларини ўтказишга одатлантириш;
- ичак ва қовуқни ўз вақтида бўшатиб туришга ўргатиш: хожатхонадан
эҳтиёткорлик билан фойдаланишга одатлантириш;
- тирноқ, қалам ва бошқа нарсаларни тишламаслик, қўлларни, лабни ва
бошқа буюмларни сўрмаслик.

Шикастланишнинг олдини олиш.

- сакрашда, тепаликдан учишда юмшоқ тушиш, бир-бирини итармаслик,
чопмасликка ҳаракат қилиш.

Илк ёш (2-3 ёшли) болалар учун

	Машгулот номи	
1	Атроф олам билан таништириш	0,5
2	Табиат билан таништириш	0,5
3	Таълимий ўйин-машқлари(сенсор тарбия)	1
4	Нутқ ўстириш	1
5	Бадий адабиёт билан таништириш	0,5
6	Раём	1
7	Қуриш-ясаш	1
8	Лой иши	0,5
9	Жисмоний тарбия	2
10	Музыка	2
	Жами	10

Ижтимоий-хиссий ривожланиш

Болалар билан ишончли муносабат ўрната олиш. Бошқа одамларнинг хиссий муносабатларини тўғри қабул қила бошлаш, боланинг мактабгача таълим муассасасига қилиши билан катталар ва тенгдошларининг хиссий муносабатларини "бола-катталар" муносабати, "бола-тенгдош" муносабати билан тўлдириш.

Ўйинчоқлар ва хона жиҳозларининг номларини билишга қизиқиш уйғотиш.

Катталар билан мулоқот. Катталар ва болалар билан ташкил этиладиган ўйин жараёнида:

Ўзига таниш катталар томонидан бериладиган, ҳар қандай танқидни тўғри қабул қилишга ўргатиш. Нотаниш катта одамлар билан бўладиган мулоқотдан ўзини четга торттиш, яқин кишига интилиш. Нимани қилиш мумкин, нимани қилиш мумкин эмаслигини англай олиш. Яқин кишиларисиз бошқа одамлар билан мулоқот вақтида безовталанмаслик. Катталарнинг топшириқларини бажаришни исташ. Ўйин давомида барчага мурожаат қилиш. Катталарнинг ҳикояларига, китобларнинг суратларига нисбатан қизиқишни тарбиялаш.

Тенгдошлари билан мулоқот. Бошқа болалар билан ўйнаш истагини билдириш. Қизиқарли маълумотларни бошқа болаларга етказа билиш. Ўйин давомида ўз ўртоқлари билан яхши алоқа ўрнатиш (ўз ўйинчоқлари билан ўртоқлашади). Тенгдошларининг ўйинларини кузата олиш. Ўйин ва бошқа фаолиятларда биргаликда иш олиб бориш.

"Мен" концепцияси ёки ўз-ўзини ангаъаш. Ҳамма нарсани ўзи бажаришга интилиш. Амалларни бажарар экан, "Мен" олмашидан фойдаланиш. Ўз муваффақиятларидан ғурурланиш (раём чизганида, нарсаларни ясаганда). Ўзи ёктирган нарсаларни олиб беришни сўраш. "Мен олгани олишни истайман, сўтишни истайман, мен бу қоптоқни олмоқчиман, бошқасини эмас" ва ҳақозо.

Хиссий ривожланиш. Имо-ишораларни англаш, атрофдагиларнинг хиссийатларини тушуниш. Ўз хиссийатларини билдириш (сўюнади, ўз муваффақиятлари билан фахрланади, таниш катталарни қақиради). Ўзига нисбатан катталар муносабатларини тушуниш. Тенгдошлари билан мулоқотдан

завқланиш. "Раҳмат" сўзини ўринли қўллаш.

Ўқув йили охирида бола:

катталар ва болалар билан ўйналадиган ўйинлардан суюнади;
катталар томонидан ижобий баҳо беришларига мухтож;
нотаниш одамлардан узкий четга олади;
бошқа болаларнинг қувончини тушуна олади;
кизикувчан;
"Мен" тушунчаси ифодаланади.

Нутқ, ўқиш ва саводга тайёргарлик

Болаларда катта ёшли кишиларнинг нутқини тинглаш ва тушуниш, катталар ва тенгдошлари билан мулоқотга киришиш, катталарга илтимос оркали мурожаат қилиш "Ким?", "Нима?", деган саволлар бериш, алоҳида сўз ва қисқа-қисқа жумлаларни тушунишдан катталарнинг оғзаки қўрсатмасини бажариш, мустақил ўйинларда бола ўз ҳаракатларини нутқ оркали ифодалаш, предметлар ва уларнинг бўлақларини ва сифатларини айтиб бериш (машина, унда руль, гилдираклар бор, У юради, у катта), турли буюмлар ва расмларни диққат билан қўриш малакасини ҳосил ишиш.

Нутқда товуш маданиятини тарбиялаш. Сўзга таклид қилувчи товушлардан фойдаланиб, у или (е, 1, а, о, и, о') ваундош (т, п, б, р, г, А, к, «, {, у) товушларни тўғри талаффуз этишни машқ қилдириш. Болаларга берилган саволларга жавоб беришни ўргатиш. Тўтри жумла тузишларига эътибор бериш. Болаларда эрмак, овутомчоқ ва шеърларни қайтариш қўникмасини таркиб топтириш, **уларда** чиройли, тўғри гапириш иштиёқини тарбиялаш.

Лугат иши. Товушга таклид қилишдан одатдагй сўзларни талаффуз қилишга утқизишни давом эттириш: товушга таклид қилувчи ("вов-вов", "чик-чик") кабиларни осонлшлтирилган тўғри сўзлар (**кучук**, соат) билан алмаштиригп, таклид қилишни ўстириш, яъни "айт", "қайтар" каби топширикларни бажартириш, бу билан сўзларни тушуниш болага турли товуш, бўғин ва сўзларни талаффуз этиб машқ қилдириш оркали сўз бойлигини орттириш.

Болаларнинг сўз бойликларини буюмлар номини аңглатадиган отлар (кийим, идиш-товок, мебель, ўйинчоқлар), ўсимликлар (дарахт, ўт, гул ва б.), сабзавот (сабзи, помидор, бодринг ва б.), мевалар (олма, олча ва б.), уй хайвонлари (хўроз, товук, сигир, ит, мушук ва б.), уларнинг болалари (жўжа, бузокча, кучукча ва б.) билан айрим ҳаракатларни ифодаловчи феъллар (югурмок., артмок, кир ювмок, дазмолламок, экмок ва б.), сифатлар (катта, кичик, кизил, сарик. қўк, ок, кора, иссик, сову к, ширин, аччик. думалок), равишлар билан (узок, якин, паст, баланд) бойитиш.

Катта-кичик, баланд-паст, қўп-кам каби сўз бирикмаларини болалар лугатига киритиш.

Лугатни фаоллаштириш. Расмларни, уй-рўзғор буюмларини кўздан кечираётганда уларнинг номларини, вазибаларини ва баъзи сифат хусусиятларини билдирувчи сўзларни тўғри ишлатишга ўргатиш.

Болаларнинг ўз нутқларида ўрганган сўзларини сўз ўйинлари оркали мустахкамлаб бориш.

Нутқнинг грамматик тузилишини шакллантириш. Хайвон ва паррандаларни бирлик ва қўпликда ифодалашга ўргатиш. Айрим хайвонлар

Болаларнинг сўз бойликларини буюмлар номини аңглатадиган отлар (кийим, идиш-товок, мебель, ўйинчоқлар), ўсимликлар (дарахт, ўт, гул ва б.), сабзавот (сабзи, помидор, бодринг ва б.), мевалар (олма, олчава б.), уй хайвонлари (хўроз, товук, сигир, ит, мушук ва б.), уларнинг болалари (жўжа, бузокча, кучукча ва б.) билан айрим ҳаракатларни ифодаловчи феъллар (югурмок, артмок, кир ювмок, дазмолламок, экмок ва б.), сифатлар (катта, кичик, кизил, сарик, қўк, ок, кора, иссик, совуқ, ширин, аччик, думалок), равишлар билан (узок, якин, паст, баланд) бойитиш.

Катта-кичик, баланд-паст, қўп-кам каби сўз бирикмаларини болалар лугатига киритиш.

Лугатни фаоллаштириш. Расмларни, уй-рўзғор буюмларини кўздан кечираётганда уларнинг номларини, вазибаларини ва баъзи сифат хусусиятларини билдирувчи сўзларни тўғри ишлатишга ўргатиш.

Болаларнинг ўз нутқларида ўрганган сўзларини сўз ўйинлари оркали мустахкамлаб бориш.

Нутқнинг грамматик тузилишини шакллантириш. Хайвон ва паррандаларни бирлик ва қўпликда ифодалашга ўргатиш. Айрим хайвонлар болаларини билдирувчи сўзларнинг ясалиш йўлларига эътиборини қаратиш. Болаларга воқеанинг вақтини, жойини ифодалайдиган сўзларни, содда гапларнинг тузмишини ўзлаштириб олишларида ёрдам бериш.

Боғланишли нутқни шакллантириш. Сўзлашув нутқини ўстириш. Болаларда тарбиячининг нутқини тинглаш ва тушуниш, берилган саволларга торгинмасдан жавоб бериш малакасини шакллантиришни давом эттириш. Уларни савол билан мурожаат этишга ўргатиш.

Болаларни таниш ҳикоя ва эртақ (тарбиячининг саволлари ва китобдаги расмлар ёрдамида, кейинчалик мустақил)ларни қайта ҳикоя қилишга ўргатиш. Ўйинчоқ, буюм ва раем мазмуни бўйича ҳикояни (3-5 сўзлар оркали) такрорлаш қўникмасини тарбиялаш.

Таниш эртақлардан олинган парчаларни сахналаштиришда қатнашишга ундаш.

Бадий адабиёт билан таништириш. Болани китобни қўришга бўлган кизиқишини уйғотиш, унга эҳтиёткорлик билан муносабатда бўлишни тарбиялаш.

Болаларда ҳажми катта бўлмаган эртақ, эрмак, шеърларни берилиб тинглаш, тушуниш, воқеалар ривожини диққат билан кузатиш иштиёқини тарбиялаш.

Болаларга доимий равишда узбек халқ болалар қўпшқдарини айтиш: эркаламалар (Тулижон ўзи-ўзи...", "Менинг ўғлим отланадур..."), мавсум қўшиқлари ("Бойчечагим хиллолик...", "Лайлак келса, соз бўлар..."), айтишмалар ("Куёним-куёним", "Адажон, хорманг..."). Ихчам шеърлар билан таништириш (А.Обиджон. "Баҳоройнинг ашуласи", Х.Раҳмат "Куёнча", О.Махкамов. "Капалак") оркали шеърый охангнинг жожибадорлигидан завқлашпц, шодланиш каби хис-туйгуларни таркиб топтириш.

Болалар тушунчасига мое киска, содда эртақ ва ҳикояларни ("Икки эчки", "Очқўз ит", М.Муродов. "Велоспед хайдаган қўғирчоқ", А.Ирисов. "Билмай қолиб" в.б.)тинглаш ва тушуниш каби дастлабки қўникмаларни таркиб топтириш. Болаларни аста-секин асар воқеалари асосида берилган оддий, содда саволларга жавоб беришга ўргатиш. Уларнинг эъгиборини асар мазмлини асосида ишланган расмларга қарагйш. диққат билан томоша қилишга одатлантириш.

Ўқиш ва саводга тайёргарлик. Болаларда таниш асарларда алоҳида сўз ва ибораларни ифодалай одагапа ўргатиш. Воқеатардаги мураккаб бўлмаган диалогларни такрорлаш, ҳаракатлар билан бажариладиган эрмакларни ижро этиш қўникмаларини уйғотиш.

Қалам ёрдамида эгри чизиклар, доираларни чизиш.

Ўқув йили охирида бола:

- предметлар ва уларнинг бўлақлари ва сифатларини айтиб бера олади (машина, унда руль, гилдираклар бор, у юради, у катта);

- китобга эҳтиёткорлик билан муносабатда бўлади;
- китобдаги расмларга қараб номини айта олади;
- 3-5 сўзлар оркали тапира олади;
- раем мазмуни бўйича бериладиган саволларга жавоб беради;
- ҳаракатлар билан бажариладиган эрмакларни. киска шеърларни, эртақнинг мазмунини бузмай (тарбиячи билан бирга. мустиқил ҳолда) тақрорлаш қаби қўниқмаларига эга бўлади;
- болаларнинг ҳаётига яқин шеърларни, қушлар, хайвонлар, ўйинчоқлар ҳақидаги тўрт қатор шеърларни ёдлай олади;
- болада китоб қўришга бўлган кизиқиш уйғонади, унга эҳтиёткорлик билан муносабатда бўлиш малақаси ҳосил бўлади;
- шеърӣ оҳангдан эмоционал таъсирланади, киска эртақ ва ҳикояларни тинглайди, бадий асар мазмуни асосида ишланган расмларга кизиқади.
- қалам ёрдамида эгри чизиқлар, доираларни чизади.

Билиш жараёни: Атроф олам тўғрисидаги билимга эга бўлиш ва уни англаш

Илк ёш гуруҳида илк математик тасаввурлар алоҳида машғулотларда эмас, балки сенсор тарбия, нутқ ўстириш, лой иши, жисмоний тарбия қаби машғулотлар орқали бериб борилади.

Бу ёшдаги болалар нарсалар, уларнинг миқдори, шакли, ранги ва шунга ўхшашлар ҳақидаги дастлабки тасаввурларни ўйин давомида, қундалиқ ҳаёт тарзида ва мазкур дастурда қўзда тутилган машғулотлардан оладилар.

Болаларга нарсаларни сенсор белгиларидан бири (қатталиги, шакли, ранги, миқдори) бўйича **б1гр** жойга тўплаш (йиғиш), устма-уст қўйиш, остита қўйиш, қатор қилиб териш, намуна ва оғзаки қўрсатмаларга асосланиб қатта, кичик, шунча, қўп, қам сўзларидан фойдаланиб топшириқни бажаришга ўргатиш.

Икки гуруҳдаги нарсаларни сонига қўра таққослашга ("қўп", "қам") болалар эътиборини қаратиш. Аввалига, ҳусусиятлари кескин фарқиладиган, сўнгра, анча ўхшашроқ нарсалар (масалан: доира-овал, тўртбурчак-қуадрат)- ларни таққослаш.

Ҳар хил нарсалар тўпламини қузатиш ва қўриб чиқиш, тузилишига қўра бир турдаги нарсалар тўпламини ранги, миқдорида қўра гуруҳларга ажратиш. Айни бир вақтда икки турдаги предметларни гуруҳлаш лозим.

Геометрик шакллардан дойра ва қуб билан таништириш.

Болалар билан икки-уч қисмли таълибий ўйинчоқларни йиғишни машқ қилиш, масалан, 2-3 та халқалардан пирамидани йиғиш, 2-3 та қутичаларга мое қопқоқларни танлаш.

Унт ва қал қўлини фарқлашни ўргатиш.

Тез, секин сўзларини фарқлашга ўргатиш.

Болалардаги илк математик тушунчаларни қундалиқ ҳаётий вазиятларда қўллаб машқ қилиш. Турли ҳажм, шакл, рангдаги мозаикаларни йиғиш. Турли ҳажм, шакл, рангдаги қозларга раем чизиш. Ўйинчоқларни йиғишни, олиб қелиб беришни ёки жойига қўйишни ўргатиш.

Атроф олам тўғрисидаги билимга эга бўлиш ва уни англаш

Она Ватан ва атроф-олам. Болаларнинг теварак атроф ҳақидаги дастлабки тасаввурларини ҳосил қилиш ва унга кизиқиш уйғотиш мақсадида уларнинг

эътиборини болалар гуруҳларининг қоналари (ётоққона, қийиниш, ювиниш қонаси ва б.)га, ундаги бурчаклар (қитоб, ўйинчоқ, табиат бурчаклари)га қаратиш, ҳар бир қонанинг ўз вазифаси борлиги, қонани тартибли, саранжом-саришта тутиш лозимлиги ҳақида тушунча бериш.

Болаларга оила-аъзолари, қариндош-уруғлари ҳақидаги тушунчаларини қенгайтириш ва уларга нисбатан муҳаббат қиссини тарбиялаш.

«Нима қарда жойлашган», «**Оила**», «**Оила** аъзоларим», «**Мен қим** билан яшайман» қаби мавзуларда суҳбатлар уюштириш.

Қатталар меҳнати. Қатталар меҳнатида кизиқишни тарбиялаш. Мақтабқача таълим муассасаси қодимларининг меҳнати ҳақида болалар тасаввурларини бойитиш, уларнинг меҳнат жараёнлари билан таништириш.

Болаларда қатталарнинг меҳнатини ҳурмат қилиш тўғрисида шакллантириш.

«Қимга нима қерак?», «Энагага нима қерак?» дидактик ўйинларидан фойдаланиш.

Буюмлар. Болаларнинг маиший буюмлари ҳақида тушунча бериш ва мунтазам янги маълумотлар билан қенгайтириб бориш.

Устки қийимлар. Йил давомида болаларга қўйлақ, пальто, бош қийимлар ва уларнинг вазифалари ҳақида тушунча бериш. «Қўғирчоқни қийинтирамиз», «Қўғирчоқ қийимлари дўқони» қаби дидактик ўйинлардан фойдаланиш. Болаларда буюмларга тўғри муносабатни тарбиялаш.

Бола ўз танасининг қисмларини ўрганади. Болага ўз танаси қисмларини ва уларнинг вазифаларини тўғри қўрсатишга ўргатиш. (қулоқлар эшитида, қўзлар қўради). Болаларни қатталардан ажратишга ўргатиш.

Болаларни табиат билан таништириш. Қуёш ва ой ҳақида тасаввур ҳосил қилиш.

Болаларни уй хайвонларининг номини аташга, уларнинг товушига тақлид қилишга ўргатиш. Болаларни хайвонлар қавдасининг асосий қисмлари, баъзи бир ўзига ҳос аломатлари, ҳаракатларига диққатларини жалб этиш. Хайвонларни парвариш қилиш ҳақида тасаввур уйғотиш.

Болаларни дарахт, гул ва ўт-ўланни фарқлашга ўргатиш. Уларнинг диққатини қонада ўстириладиган гулларнинг қиройига жалб қилиш, уларни сўғориб туриш зарурлигини тушунтириш. Номлари таниш бўлган сабзавот ва меваларни фарқлашга ўргатиш. Ўсимлиқларни эҳтиёт қилишга одатлантириш.

Болалар билан қаселлар алмашиши ва об-ҳаводаги айрим ўзгаришлар (ёмғир, қор ёғиши, қуёш қарақлаб туриши)ни қузатиш.

Гуруҳ қонасида аквариумдаги балиқларни, қушни қузатиш. Уларни парваришлашга кизиқиш уйғотиш. Бутун қонли табиатга нисбатан қамхўрлик қиссини тарбиялаш.

Ўқув йил и охирида бола:

гуруҳ ва қоналарнинг номи ва вазифасини билади;

- оила аъзоларининг аталишини фарқлайди;
 - энага меҳнатини қадрлашга одатланади;
 - қундалиқ ҳаётда ишлатиладиган буюмларни билиб олади;
 - Бола ўз танаси қисмларини ва уларнинг вазифаларини тўғри қўрсата олади;
- Болаларни қатталардан ажратишга ўргатиш.

уй хайвонларининг номларини билади, уларнинг овозларига таклид кила олади.

Тасвирий фаолият

Тасвирий санъатнинг тарбиявий вазифалари. Тасвирий санъатга нисбатан кизиқиш уйғотиш, болада раем ва иллюстрацияларда тасвирланган ҳолат мазмунига мое ҳиссий идрокни таркиб топтириш. Калам, фломастер, мўйкалам, бўёқ (акварель) ва лой билан ишлашда қўлланадиган турли ҳаракатларга кизиқиш уйғотиш; унда калам, фломастер, гуаш бўёқ билан чизиш ва бўйаш, лойдан **турли** нарсалар яшаш мумкинлиги ҳақида тасаввур уйғотиш.

Мазкур ёшда бола муайян бир нарса тасвирини чизишга янтилади.

Сенсор белгилар (ранги, ҳажми, шакли)га қура нарсаларни таснифлашга ҳаракат килади.

Шунгақўра, уни оғзаки кўрсатма ёки намунага кўратасвирий фаолият машкига ургатиш лозим. Асосий ранг турдари (кизил, кўк, сарик ранг)га ва оқ-қоралигига, шакли: думалок, квадрат, учбурчак. тўғри бурчак, яссилигига ҳамда ҳажми катта-кичиклигига кўра нарсаларни гуруҳлашга ургатиш.

Раем **чизиш**. Болаларни рангам калам, фломастер, мўйкаламни фарқлай билишга, турли раем ва тасвирлар чизишга ургатиш, бунда болалар диккагини тасвирий материалларнинг коғозда муайян из қолдириши, коғозда нима чизилгани. турли чизиклар ва уларнинг ўзаро бирлашиб кетиши натижасида нима тасвирлаганига қаратиш керак.

Болаларни калам ёрдамида эгри чизиклар. доиралар, горизонтал, вертикал, узун-қиска, ясси чизикларч чизиш, мазкур чизиклар ёрдамида турли тимсоллар (корпарчалар, байрам кунлари безак-тасмалари) н и чизишга ўргатиш. Болаларни чизик ва тасвирлар оркали атроф-борликдаги мавжуд товушларни англаш ва фарқлашга, ("ёмгир" чак-чак, "қадам товушлари тўп-тўп"), тарбиячи билан бирга ёки индивидуал (якка ўзи) расмлар ("дарахт барглари тўқилмокда", "дарахт бутокларида қор", "қизча чиройли кўйлакда ракс тушмокда" кабилар) чиза олишга ургатиш.

Турли рангларни уйғунлаштириб раем солишга ургатиш ("арча учигади фонуча", "уй деразаларида акс этган ёркин шуълалар"). Болаларни думалок шаклли нарсалар тасвирини чизишга ўргатиш: масалан, порлок куёш нур сочмокда, конто к йўлка бўйлаб думалаб кетмокда.

Тасвирий материалга эҳтиёткорлик билан муносабатда бўлишга ўргатиш, каламни учта бармок ёрдамида, очилган қисмидаи бир мунча юқориқокдан, мўйкаламни темир билан копланган қисмидаи юқориқокдан, ёғочли қисмидан ушлаш ("ўрта ва бош бармоқлар билан, қураткич бармок эса худди конкок каби каламни ёпиб туради")га ўргатиш. Уларни бўёқ билан ишлашнинг техник усулларини қўллашга ургатиш, бунда болаларни тўғри ишлашга одатлантиришга эътибор қаратиш лозим - мўйкаламга бўёқ олшп, ортяқча бўёқни силкитиб идишга ту шириш, бунда .\мўйкалам учини идиш четига силкитиб, ортикча бўёқни тушириб ташлаш лозим.

Раем солаётганда қоматни тўғри тутишга (ўтирганга ўзини эркин тутиш, коғоз вараги устига бошини ўта яқинлаштириб ўтирмасликка) ўргатиш, қўл ҳаракатини ривожлантириш зарур.

Иил давомида ўзлаштирилган билим, кўникма ва малакаларга асосланиб, болалар раем соладилар, иллюстрация ва турли тасвирларни томоша килдилар,

ўзларига таниш образлар номини айтадилар.

Пластилин (лой) билан ишлаш. Болаларда пластик материаллардан нарсалар яшашга кизиқиш уйғотиш. Болаларни пластик материалларнинг хусусиятлари билан таништириш: лой ва пластилин (гомшок, чўзилади, тортилади, узиш мумкин).

Болаларни тупрок билан ишлашнинг техник усулларига ургатиш: лой уюмидан бир қисмини ажратиб олиш, кафтларни бир маромда ишқалаб узунчок таёқчалар яшаш, уларнинг учини оирлаштириб, ғиддирак, тешиккулча, узук кабиларни яшаш, шунингдек, кафтларни дойра шакл и да ишқалаб, думалок шарлар, турли мева ва олма шакллари яшаш.

Лой парчасиини кафтлар орасида яссилаб, ширин қудча, печенье, патир нон, ясси лойнинг ўртасидан қўлда чуқурча ҳосил қилиш йўли билан идишча ва товоқчаясаш. Иккитанарсани бирлаштириб, бош к а нарса ҳосил қилишга ургатиш, масалан, иккита шарикни бирлаштириб "ётса-турмас, турса-ётмас" - ўйинчок, шарча ва шаклдок-таёқча яшаш мумкин.

Лойдан тўғри фойдаланиш. Тахтача устида нарса яшаш, пластик материални тартибли қўллаб билиш.

Мавжуд кўникма ва малакаларга таянган ҳолда, пластик материаллардан мустикал ҳолда нарса яшаш(нарса яшашнинг техник усулларини қўллаш).

Елимсиз аппликация. Пахмокли ёки магнит доскага турли рангларни қўйиб чиқиб аппликация ҳосил қилиш («Байрам салюта», «Уйча ва унинг деворчаси»).

Қуриш-ясага. Стол ёки полга қўйиб ўйналадиган қурилиш ўйинларида болаларни қурилиш деталлари (кубик, гиштча, цилиндр, уч томонли призма кабилар) билан таништириш.

Намунага кўра ва мустикал тарзда қуриш-яшашни амалга оширишда болаларда қуриш-яеаш ишларига оид бошлангич тасаввурларни шакллантириш билан бирга, уларни яссилиги ватекислигигақўрақурнш-яшашматериалларини аралаш қўллашга ўргатиш. Қуриш-яашда уншгт ҳажмига мое қўшимча сюжетли ўйинчоклардан фойдаланиш: жажжи машинача учун кичкина гаражча, катта кўптрчоклар учун катта уй каби.

Қурилиш материалларини тарғиб билан таркибий бўлақларга ажратиш, қайта тахлаш ва ўз ўрнига қўйиш.

Турли қурилиш материалларини ранг-туей ва ҳажмига кўра ажратишга ургатиш.

Такдим этилган 3-4 жиҳоздан бирини танлашга ургатиш

Тарбиячининг топширигига кўра таниш шакл ва деталларни комбинациялаш йўли билан қуриш-яаш ишларини амалга ошириш.

Ўқувийли охирида бола:

ўз расмларидан қониқиши ва уларни чизганидан қувониши, уларда нималар тасвирланганлиги билиши;

кизил, сарик, кўк, яшил, оқ-қора рангларни билиши;

* калам ёрдамида эгри чизиклар, доираларни чизишни;

Калам, фломастер, мўйкалам кабиларни тўғри тутиш, улардан туғри фойдаланиш, бўёқ сўлэтиш, горизонтал, вертикал, ясси, думалок чизиклар чизишни;

лойдшг турли нарсалар яшаш мумкинлиги, унинг қайишқок ва юмшқоклиги, ундан батартиб фойдаланиш лозимлигини;

пластик нарсалар билан ишлашнинг бир канча усулларини: уртача

каттикликдаги лойдан тўғри ва айлана шаклдаги ҳаракатлар ёрдамида турли нарсалар ҳосил қилишни, лойнинг катта бўлагидан кичик қисмини ажратиб олишни; ажратиб олинган қисмини кафт ёрдамида яссилашни; уларнинг учларини бирлаштиришни ва б;

- лойдан мураккаб бўлмаган нарсалар ясашни;
 - қуриш-ясаш материаллари асосий детал шакллари қандай қилиб фарқлашни;
 - катталар кўмагида турли қуриш-ясаш ишларини амалга оширишни;
- ўрганган қуриш-ясаш ишларини ўйин жараёнида қўллашни билишлари зарур.

Мусика

Мусика тинглаш. Мусикага ҳиссий жавоб беришни тарбиялаш, мусикий асар мазмунига мое кўғирчоқ ва ўйинчоқлар воситасида унинг мазмунини тушунишга кизиштириш ("Кўғирчоғим-ўйинчоқ" М.Икрамова).

Болаларнинг сенсор қобилиятларини шакллантириш.

Аввал тингланган кўшнқларни таниб олиш. Кўшиқлар билан бир қаторда кичик хажмли, болаларга таниш образларни (самолёт, мушукча, айик, қушча) талқин этувчи чолғу асарларини тинглаш ("Самолет учмоқда", "Қуш ва қушчалар" Е.Тиличеева). Мусикани чалгимай тинглаш, катталар куйлаётган кўшиқларни тинглаш. Мусика остидаги хикояларни тингаашга ўргатиб бориш, **болалар** чолғуларидан сурнайча, шикилдоқча, доирача кабиларни овозидан фарқлашга ўргатиш ("Нима чаляпман?" Р. Рустамова).

Турли характердаги мусика асарларини тинглаш. Майин оҳангдаги ("Алла" Д. Омонуллаева, "Маму поздравляют малыши" Т.Попатенко), кувноқ оҳангдаги ("Праздник" Л.Ломова), раксона ("Дўлонча" ўзб халк куйи, "Типратикан" Н.Норхўжаев).

Кўшиқ айтиш. Катталар ва чолғу асбобига жўр бўлиб, мусикий жу млаларнинг охири ва кўшиқнинг такрорланувчи сўзларини куйлаш кўникмаларини ривожлантириш. "Ёмғиржон" С.Абрамова, "Чумчукча" М. Юсупов, "Сарик баргчалар" М.Икрамова қайта ишланган.

Кўшиқнинг такрорланувчи жумлаларини куйлаш, катталар овозига ҳамоҳанг куйлаш кўникмасини ривожлантириш ("Офтоб чикди", "Ўрдакчам", "Хўрозим" каби халк болалар кўшиқлари).

Турли характердаги кўшиқларини куйлаш ("Чапак-чапак")

М. Иорданский, "Янги йил" Х.Мухамедова), кичик ва содда халк болалар кўшиқларини (ихтиёрий) куйлашга ўргатиш. Табиий товушда, бақирмасдан куйлашга илк кўникмалар пайдо қилиш.

Мусикий-ритмик ҳаракатлар. Тўп бўлиб юриш, турган жойларида юриш ("Марш" Э.Парлов), енгил югуриш ("Чумчуклар" венгер халк куйи).

2-3 оддий ва содда образли элементларини таккослаб бажаришга ургатиш турган жойида айланиш, қўл ушлашиб айланиш.

Енгил югуриш, юриш ва югуриш вақтида икки қўлни белга қўйиш, чапак чалиш, қўлларни олдинга ва икки ёнга узатиб, кафтларини айлантириш, тиззаларини ярим букиб ўтириб-туриш (пружинка) каби ҳаракатларни мусика остида бажаришга ургатиш.

Байроқча, шикилдоқча, ўйинчоқларни ушлаб, му сика остида юкорига кўтариш, паства тушириш, силкитиш, айлантириш.

Мусикийтаълимийўйин. Болаларгатаанишбўлган кичик образли ҳаракатларни

(куёнчалар сакряпти, мушукча ўйнапти, айик полвон юрпти, сичқонча югурапти вахк.) бажариш. Ҳаракатли ўйинлар ўйнатиш.

Мусикий-таълимий ўйинлардан диққатни жамловчи, товушларнинг баландлиги ва регистр хусусиятларига кўра фарқлаш, мусика асарининг кайфияти ҳамда темпини фарқлашга ўргатувчи ўйинларни ўйнаш. Масалан: "Ким куйлаётганини топ", "Кўғирчоқ нима килапти?", "Паст-баланд" Е.Тиличеева, "Ким бу" "Айикчам" Ғ. Кодиров".

Жониворлар ҳақидаги кўшиқларга жўр қилиб қушча, айикча, жўжалар. мушукча вакучукча каби ўйинчоқларни ўйнатиш. Ўз ҳаракатларини мусика билан боғлай олиш.

Болалар чолғу асбоби билан таништириш. Болалар чолғуларидан кўнгирикча, шикилдоқча билан таништириш. Уларда чалиш усулларини кўрсатиш.

Ўқув йили охирида бола:

- шикилдоқча, кўнгирикча каби болалар чолғуларини фарқлайди;
 - катталарга жўр бўлиб кўшиқнинг айрим сўзларини куйлайди;
 - ашула ва ўйинларда болалар чолғулари, ўйинчоқларни қўллайди;
 - катталарга эргашиб ракс тушади;
 - катталар ёрдамида турли образли ҳаракатларни ифода эта олади;
 - мусика бошланишига ва тугалланишига қараб ҳаракатларини бошлайди ва туталлайди;
- катталарга эргашиб мусика остида чапак чалиш, қўлларни ўйнатиш, тиззаларни ярим букиб ўтириб туриш, қўлларни ушлаб жуфт бўлиб айланиш, бир оёқни тўпиллатиш каби ҳаракатларни бажаради.

2-3 ёшли болалар билан ўтказиладиган эрталиклар

№	Эрталиклар	Ўтказиш вақти
1	Қиш байрами	25-29декабрь
2	Баҳор байрами	20 март-20 апрель

Ўйин фаолияти

Воқеабанд - ижроли уйинлар. Болаларни тенгдошларининг ўйин ҳаракатларига қизиқишга ўргатиш, бир-бирларига ҳалакит бермаган ҳолда биргаликда ўйнашларига ёрдам бериш.

Бир нарс билан бир неча ҳаракатларни бажаришга ва таниш ҳаракатларни бир объектдан бошқасига кўчиришга; катталар ёрдамида бир сюжет оркали бирлашган бир неча ҳаракатларни бажаришга ургатиш. Болаларнинг ўйин учун ўйинчоқ ва нарсаларни мустақил танлаш, ўринбосар-нарсалардан фойдаланиш истакларига ёрдам бериш.

Болаларни ўйиндаги ижрони тушунишга олиб келиш. Ижрода ўзини тутишнинг дастлабки кўникмаларини шакллантириш, воқеабанд ҳаракатларни ижро билан боғлашга ургатиш.

Ижод қилиш қуртакларини ривожлантириш.

Ҳаракатли ўйинлар. Болаларда тарбиячиси билан бирга оддий мазмундаги Ҳаракатли ўйинлар ўйнаш истагини ривожлантириш. Биргаликда кичик гуруҳлар бўлиб ўйнашга ўргата бориш. Ҳаракатлар (юриш, югуриш, қўл билан отиш,

сирғаниш) такомиллашадиган ўйинларни қўллаб—қувватлаш.

Ўйин-драматизация. Асар қахрамони (кўғирчоқ Лолахон томоша кўрсатяпти) билан мулоқотда бўлишнинг биринчи тажрибаси орқали, катталар билан алоқаларни кенгайтириш (бувижониси кишлоққа таклиф қияпти) йўллари орқали театрлаштирилган ўйинларга кизиқишни уйғотиш.

Болаларни ўйин-ҳаракатларга (жонли ва жонсиз табиатдаги) товушлар ёрдамида жавоб беришга, хайвон ва паррандаларнинг ҳаракатларига мусика остидаги, халқ оғзаки ижодининг кичик шаклларида янграйдиган сўзларга ҳос ҳаракатларига таклид қилишга ундаш.

Асардаги ўйинчоқ-қахрамонлар билан ўйнашда мустақиллик ва фаоллик кўрсатишларини қўллаб-қувватлаш.

Болаларнинг катталар педагогик театрларидаги чиқишларни мунтазам томоша қилишлари учун шароит яратиш.

Таълимий ўйинлар. Дидактик материал билан ўтказиладиган ўйинларда болаларнинг ҳиссий тажрибаларини бойита бориш. Нарсаларнинг ўлчами, шакли, ранги ҳақидаги билимларни мустаҳкамлаш. 5-8та турли ўлчамдаги халкачадан пирамидача (минорача) ясашга, "Геометрик мозаика"га (дойра, учбурчак, квадрат, тўртбурчак) ҳос ясси шаклларнинг ўзаро муносабатлари ичида тўғри мўлжал олишга, тўртга қисмдан (қирқма расмлар, букиладиган кубиклар) бир бутунни ҳосил қилишга, бир хилдаги нарсаларнинг битта сенсор белгиси (ранг, шакл, ўлчам) бўйича мослиги ва фарқларини аниқлашга, қиёслашга, боғланишни аниқлашга, гуруҳлашга ўргатиш.

Диккат ва хотириани ("Нима йўқ бўлди?") эшитиш ("Нима янфаяпти?"), тери орқали сезиш, ҳарорат фарқларини сезиш қобилиятини ("Ажойиб ҳалтача", "Иссиқ - совуқ", "Енгил - оғир"), қўлнинг майда моторикасини (туғмачали, илмоқчали, молнияли, чилвирли ўйинчоқлар) ривожлантиришга қаратилган таълимий ўйинлар ўтказиш.

Йил охирида бола:

- бир-бирларига ҳалакит бермаган ҳолда ўйнай билиш, тенгдошлари ҳаракатларига таклид қила билиш; катталар таклиф қилган ўйинга жонли тарзда берилиш, уларнинг ҳаракатларига таклид қилиш, ўйин топшириқларини қабул қилиш;
- нарсалар билан бирга ўйналадиган ўйин ҳаракатларини мустақил бажара олиш, ҳаракатларни битта объектдан иккинчисига кўчира олиш; ўйинда етишмаётган нарсани алмаштири билиш;
- тарбиячи билан мулоқот қила олиши; мустақил ўйнаётган пайтда ҳаракатларини сўзлар билан изоҳлай билиши; кўғирчоқ театр қахрамонлари ҳаракатларини кузата билиши лозим.

КИЧИК ГУРУХ

3-4 ёшли болаларнинг ривожланиш хусусиятлари

Бола 3 ёшга қадам қўйганда жисмоний ўсиши бир қадар секинлашади. Бу даврда унинг оғирлиги 14-15 кг., бўйи 90-95 см. га етади. Бола жисмонан анча чиникиб, асаб тизими тараққий этади. Таянч ҳаракат органлари такомиллашиб боради. 3 ёшли болалар киска муддат давомида ўз хатти-ҳаракатларини идора қилиш қўникмасига эга бўладилар. Улардаги мустақиллик ортиб боради, ҳиссийёт ҳамда сенсор

идроки ривожланиб боради. Жамоа бўлиб ўйнаш қўникмалари шаклланади. Ўйин асосида амалга ошириладиган меҳнат фаолиятини фарқлаш имконияти кенгайди. Тасвирий фаолият ҳамда қуриш-ясаш фаолиятининг дастлабки қўринишлари намоён бўлади. Уч ёшли болаларнинг диққати қисман марказлашади, хотираси мустаҳкамланиб боради, моддий борлиқни идрок этиш жараёни бошланади, фарз қилиш имкониятлари вужудга келади. Бунда ўйин фаолияти етакчи роль ўйнайди. Мазкур дастур худди манашу фаолиятни кенгайтиришга ва ривожлантиришга кенг йўл очадиган таълимий машғулотлар тизимини белгилаб беришга йўналтирилган.

Жисмоний ривожланиш

Бола ҳаракатларининг шаклланишига ёрдам бериш, гавдасини тик тутишга ургатиш. Болаларни мустақил ўйнаётган пайтларидаги ҳаракатлари фаоллигининг барқарорлашувига ёрдам бериш. Тарбиячи томонидан кўрсатилаётган турли ҳаракатларга боланинг тушуниб боришига ва биргаликда ҳаракат қилишга ундаш. Шу билан бирга бола диққатини атрофдагилар ҳаракатига қаратиш. Болаларни турган жойда сакрашга икки оёқни жуфтлаб сакрашга ва енгил тушишга ургатиш. Э'цаклашга, тирмашиб чиқишга тўп билан ҳаракат қилишга, думалатиш, улоқтиришга ургатиш. Болаларда эрталабки бадан тарбияга нисбатан кизиқиш, ижобий муносабатларни уйғотиш ўйинларда иштирок этишга ургатиш.

Асосий ҳаракатларга ургатиш.

Юриш. Тўп-тўп бўлиб юришга, йўналишни ўзгартириб юришга, дойра бўйлаб жуфт-жуфт бўлиб қўл ушлашиб юришга, юришдан югуришга ўтишга, ён томонга юриш, кетма-кет юришга ургатиш назарда тутилади.

Югуриш. Тарбиячининг оқасида югуриш, думалатиб юборилган буюмни қувиб етиш, икки чизик орасидан чиқмай югуриш, 20-40 метр масофага ўртача тезликда, 70-80 метрга аста секин югуришга ургатиш назарда тутилади.

Сакраш. Икки оёқни жуфтлаб турган жойда сакраш, баландликка сакраш ҳамда 20-30 см масофага хатлашга 10-15 см баландликдаги предметдан сакрашга, ургатиш назарда тутилади.

Думалатиш, иргитиш, илиб олиш. Тўпни бир-бирига қаратиб думалатиш, тўпни **икки** қўллаб олдинга пастдан, **кўкрак** олдидан, бошидан ошириб отиш, 50-100 см ораликдаги тўпни илиб олишга ҳаракат қилиш, шунингдек, тўп ёки кум ҳалтачасини 1 м масофага бир қўллаб ўнг ёки **чал** қўл билан иргитиш назарда тутилади.

Эмаклаш ва тирмашиш. 3-4 м масофага эмаклаш 30-40 см тўсиқ тагидан утиш, арқонли нарвонча, тик деворчадан бола учун қулай бўлган усулда юқорига тирмашиб чиқишга ургатиш назарда тутилади.

Мувоzanат саклаш. Бунда тўғри йўлак бўйлаб юриш, эни 20 см, узунлиги 2-3 м, илон изи йўлакчадан, дойра бўйлаб ташлаб қўйилган арқончадан қия тахтачадан юриш ёки эмаклаш, халкадан - халкага, доирадан-доирага ўтишга, шунингдек, Ю-15 см баландликдаги тўсиклардан хатлаб ўтишга, баландликда қўлларни ёнга қилиб туришга, айланишга. оёқ учида қўтарилишга ўргатиш назарда тутилади.

Умумривожлантирувчи машқлар.

Қўл мускуллари учун. Қўлларни юқорига ва ёнга узатиш. Буқиш ва чўзиш, Қўлларни орқага яшириш, чапак қалиш бош устида чапак қалиш (предметлар билан)

Оёқлар учун. Турган жойида юриш, олдинга, орқага ён томонга қадам ташлаш,

бир оёкда турган холда иккинчи оёкни букиш ва ёзиш, ўтириб туриш, оёк учиди кўтарилиш товон билан туриш. Оёк бармоқларини кимирлатиш, ётган холда оёкдарни велосипед килдириш.

Гавда машқлари. Ўнг ва чапга бурилиш, олдинга ва ён томонда энгашиш, тиззалаб ўтириш, товонда ўтириш ва туриш, корин билан ётган холда қўлларни узатиш ва оёкларни кўтариш ён бошдан ёнбошга ағдарилиш.

Сафланиш ва кайта сафланиш. Доирага сафланиш, кетма-кет сафланиш, бир-бирини кетидан туриш.

Чиниктириш ва согломлаштириш.

Эрталабки бадантарбия. Болаларни эрталабки бадантарбия вақтида 4-5 дақиқа давомида ўйин характеридаги машқларни бажаришга одатлантириш максадга мувофиқдир. Тарбиячига таклид қилиб биргаликда ҳаракат қилиш кўникмасини ўстириш, ҳаракатли ўйинларда иштирок этишга ҳамда ўйин топшириқларини бажаришга ўргатиб бориш назарда тутилади.

- ҳар куни эрталаб бадантарбия қилиш;
- ҳаракатларни намунага мувофиқ бажариш;
- бадантарбияни очик ҳавода, енгил қиймда бажариш;

эрталабки бадантарбия машқларини сув муолажалари билан тугаллаш (катталар кўмагида). Эрталабки бадантарбия машқларини аниқ ва изчил бажариш;

Чиниктириш. Бунда ҳаво, кўёш, сувдан фойдаланган холда чиниктириш тадбирлари амалга оширилади. Кўёшда чиниктириш асосан эрталабки сайр вақтида болаларнинг турли фаолиятлари жараёнида амалга оширилади. Кўёшда дастлаб кун давомида 5 дақиқадан то 10 дақиқагача бўлишлари, сўнг, аста секин 40-50 дақиқагача кўпайтиришлари мумкин.

Болаларни юз қўлларини мустақил ювишга одатлантириш, сувни сачратмаслик, совундан тўғри фойдаланиш, баданини хул сочикда артиш, ёз ойларида очик ҳавода иложи борица кўпроқ бўлиш. чўмилишга. душдан фойдаланишга ургатиш. Очик сув хавзасида (бассейнда) чўмилиш (гигиена талабларига амал қилган холда). Чўмилиш давомийлиги 3-6 дақиқа. Чўмилиш эрталабки сайрдан сўнг тушликдан олдин ўтказилади.

Қоматни тўғри тутиш. Катталарнинг назорати остида жисмоний машқларни мунтазам бажариш. Тўғри қоматни шакллантириш, ясситовонлиликнинг олдини олишга имкон берадиган мушаклар гуруҳини шакллантириш. Машгулотларда, бир оз олдинга энгашиб, тўғри ўтириш, бошни хаддан ташқари қуйи солмаслик, кўкрак билан стол четларига суянмаслик, оёкларни тўғри ёки ўтмас бурчак остида букиб ўтириш.

Ҳаракатлантирувчи тартиб. Ҳар кунги сайрларда иштирок этиш. Ҳаракатли ўйинларда ўйинчоқлар ва жисмоний машқларда спорт анжомлари билан фаол иштирок этиш.

Ҳаракатли ўйинлар.

Юриш ва югуришга оид ўйинлар. "Қўғирчоқларникига меҳмонга", "Йўлакчадан, таёқчадан хатлаб ўт", "Мени қувиб етинг", "Чумчуқлар ва автомобиль", "Буюмни олиб кел", "Қушлар учмоқда" кабилар.

Эмаклаб ўйналадиган ўйинлар. "Шакилдоқкача эмаклаб бор", "Маймунчалар", "Дарвозага тушир".

Иргитиш ва илиб олиш. "Тўпни илиб ол дарвозага киргиз", "Саватчага ташла, менга иргит" кабилар.

Сакраб ўйналадиган ўйинлар. "Менинг шўх коптогим", "Ок қуёним", "Арикчадан сакраб ўт" кабилар.

Гигиена ва ўз-ўзига хизмат

Тахминий кун тартиби

7.00-7.30	Уриндан туриш, эрталабки ювиниб - тараниш (уйда)
7.30-8.30	Қабул, соғлигини текшириш, уйинлар, эрталабки бадантарбия
8.30-9.00	Нонушта
9.00-9.20	Уйинлар, машгулотларга тайёргарлик
9.20-10.00	Машгулотлар
10.00-10.20	Сайрга тайёргарлик
10.20-12.00	Сайр
12.00 - 12.20.	Сайрдан қайтиш
12.20 - 13.00	Тушлик
13.00-15.10	Уйқу
15.10-15.40	Уйқудан туриш, ювиниш
15.40-16.00	Енгил 2-тушлик
16.00 - 16.30	Уйинлар, мустақил фаолият
16.30-16.50	Сайрга тайёргарлик
16.50-18.00	Сайр
18.00-18.30	Сайрдан қайтиш
18.30- 19.00	Кечки овқат
19.00-19.30	Уйинлар, болаларнинг уйга кетиши
19.30 -20.00	Сайр (уйда)
20.00-20.30	Тинч уйинлар, гигиеник муолажалар (уйда)
20.30- 7.00	Тунги уйқуга тайёrlаниш, тунги уйқу (уйда)

Ухлаш гигиенаси.

Ухлашга айнан бир вақтда ётиш. Уйқудан олдин ва кейин ювиниш, алоҳида ўринда ухлаш.

Шахсий гигиена:

овқатланишдан олдин, хожатхонага боргандан сўнг ва қул ифлосланганда (далада ишлаш, жониворлар билан ўйнагандан кейин) қўл ювиш;

қўл ва оёқ тирноқларини ўз вақтида олиш;

ювиниш, кийиниш, чўмилиш жараёнларини тўғри айта олиш ва билиш малакаси;

ювиниш учун зарур бўладиган нарсалар (совун, сочик, мочалка ва бошқалар) ни билиш;

юз ва қўлни ювиш, ювингандан кейин артйиниш, сочикни мустақил равишда олиш ва осиб қўйиш;

шахсий буюмлардан (дастўрмол, тарок ва шу кабилардан) фойдаланиш, тартибли сақдаш;

тиш чўткасидан фойдаланишни ўрганиш, қаттиқ нарсаларни тишламаслик.

- ширин нарсаларни кўп емаслик;
- иссик ва совук овкатларни кескин алмаштиришга йўл қўймаслик;
- шикастланган тишларни ўз вақтида даволатиш;
- тоза, чиройли либосдан кувониш, сочларни тартибли турмаклаб юриш, ифлос кийимбош, қўллардан, таралмаган сочлардан нафратланиш ҳиссини туйиш, буларни бартараф этишда катталарга ёрдам сўраб мурожаат қилиш;
- ана шундай нохушликлар бартараф этилганидан кувониш;
- янги дастурмолдан фойдаланиш ва уни чўнтакда олиб юриш.

Овкатланиш гигиенаси:

- тўғри овкатланиш тартибига риоя қилиш;
- мустақил равишда овкат ейишга интилишни намоиш этиш, "қошиқда овкатлантириб қўйиш" тақлифидан воз кечиш;
- қошиқни ўнг қўл билан ушлаган ҳолда, овкатни шошмасдан, яхшилаб чайнаб ейиш, шўрва, чойни тўкмаслик;
- мустақил равишда овкатланаётганда, сочикчадан фойдаланаётганидан кувониш. Чиройли қилиб тузалган стол, мазали овкатларни илғай билиш; овкатланиш столи атрофида тўғри ўтириш. гаплашмаслик ва ошхона асбобларидан фойдалана билиш;
- овкатланиб бўлгач, "рахмат" айтиш;
- стол устини йигиштиришда катталарга ёрдамлашиш;
- ўз идишларини ўзи ювишга уриниш.
- Маданий — гигиеник кўникмаларни эгаллаш ва ўз-ўзига хизмат қилиш:
- шахсий гигиена кўникмаларини ривожлантириш ва мустақкамлаш: енгни ўзи шимариб, қўл ва юзни ювиш, совундан тўғри фойдаланиш, юз ва қўлларни артиш.
- муайян тартибда ечиниш ва кийиниш, кийимларни яхшилаб тахлаб қўйиш. Кийинишдаги тартибсизликни сезиш ва унга барҳам бериш;
- тугмаларни қадаш, пойафзал ипларини боглай олиш;
- ўз буюмларини билиш;
- ўйин давомида ювиниш, кийиниш, овкатланиш жараёнларини акс эттириш; ўйинчоларни овқатлантириш, кийинтириш, чўмилтириш, ўзининг сеvimлл кўғирчоларини тўғри овкатланиш, ювинишга ўргатиш;
- кўғирчолар билан ўйинларни намоиш қилиш давомида кўғирчок қанда! қилиб тўғри кийинишини кўрсата билиш, куёнчани чўмилтириш учун кера! бўлган ҳамма нарсаларни келтириш ва х.к.;
- катталар билан биргаликда ўйинчоларни жойига олиб қўйиш, кийимларни осиб қўйиш, оёк кийимини жойига тахлаб қўйиш;
- катталарнинг кир ювиши, дазмоллаши, кийимларни тозалашини кузатиш, ўйинчоларни ювиш, кўғирчоларни чўмилтиришда иштирок этиш. I
- Узига хос гигиена:
- тоза чойшаб, кўрпа - тўшакда, шамоллатилган хонада ухлаш, эрталаб бадантарбия ва сув муолажаларини ўтказишга одатлантириш;
- ичак ва ковуқни ўз вақтида бўшатиб туриш. Ҳожатхонанинг ўзига хоС коидаларидан тўғри фойдаланиш;
- тирноқ, калам ва бошқа нарсаларни тишламаслик, қўлларни, лабни ва бошқЯ буюмларни сўрмаслик.

Шикастланишнинг олдини олиш:

йўлқадан келаётганда ва кўчани кесиб ўтаётганда йўл коидаларига риоя қилиш;

сакрашда, тепалиқдан учишда юмшоқ тушиш, бир-бирини итармаслик, чопмаслик.

Кичик гуруҳ (3-4 ёш)

№	Машғулот номи	Уқув йили давомида				
		ҳафтада	бир ойда	1-ярим ил.т.лик	2-ярим йил.т.лик	Жами
1	Атроф олам билан таништириш	1	4	16	20	36
2	Табиат билан таништириш	0,5	2	8	10	18
3	Нутк'устиреиш	1	4	16	20	36
4	Бадий адабиёт билан таништириш	0,5	2	8	10	18
5	Илк математик тасаввурларни шакллантириш	1	4	16	20	36
6	Раем	2	8	32	40	72
7	Аппликация	0,5	2	8	10	18
8	Куриш-ясаиш	0,5	2	8	10	18
9	Лой иши	1	4	16	20	36
	Жисмоний тарбия	2	8	32	40	72
10	Мусика	2	8	32	40	72
	Жами	12	48	192	240	432

Ижтимоий- хиссий ривожланиш

Уйин оркали болалар эркин "ижодий" жамоаларини уюштириш.

Ўзининг рухий-хиссий ҳолатини бошқаларга нисбатан таккослашга ургатиш: "Мен ўзим ўйнайман", "Мен ўзим ейман" каби иборалар билан ифодалай бошлаш. Узи ҳақида гапирганда, учинчи шахеда эмас, балки биринчи шахе "мен" олмошини қўллай бошлаш.

Болани ўз ҳиссий ҳолатларини бошқаришга ўргатиш: "Йиглама, ҳозир бирга ўйнаймиз" деганда, йигини тўхтатиб, катталарнинг кўрсатмаларига риоя қилиш.

Болада унга таниш бўлган катталар ва тенгдошларидаги турли хиссий Ҳолатларни (кувониш, ҳафа бўлиш) хис этиш қобилятини шакллантириш, бу ҳолатлар ўзгарганида ўз муносабатини билдириш (тенгдошларига ғамхўрлик қилиш, уларга ёрдам бериш).

Нима яхши-ю, нима ёмон эканлиги хакида болаларда тасаввур пайдо килиш: нима килиш мумкин (тенгдошларга ғамхўрлик килиш), нима килиш мумкин эмаслигини тушуна бошлаш (туполон ва инжиклик килиш, ўйинчокни тортиб олиш, ёмон сўзларни айтиш ва бошқалар). Мулоқот қилишда самимийлик билан саломлаша олиш, мулојимлик билан миннатдорчилик билдириш.

Катталарни тингяй олиш, катталарга мурожаат килиш, бошка болаларга саволлар билан мурожаат қилишга ургатиш, катталарнинг илтимосларини, топшириқларини бажаришга, кўрсатмаларига қулоқ солишга ўргатиш.

Тенгдошига нисбатан самимий муносабатда бўлиш малакасини шакллантириш, болаларни биргаликда фаолият юритишга эҳтиёж уйғотиш. Узига нисбатан ишонч уйғотиш: "Мен кила оламан", "Мен ўзим", "Мен яхшиман", мустақил ишлашига ургатиш.

Тарбиячи суҳбат ва ўйинларида болада:

ўзининг ташқи киёфасини (Мен кимман? Мен қанақаман?) изоҳдаш малакасини шакллантириши;

- ўзи ёқтирган нарсалар (Менга нима ёқади? Нима ёқмайди?) хакида гапириб беришга ундаши;
- ўзи ва атрофдагиларнинг ҳиссий ҳолатларини ҳдс кила билишни шакллантириши;
- ўз-ўзини англаш қобилиятини шакллантириши лозим.

Катталар билан мулоқот. Катталар билан мулоқотга кириша олиш, атрофидаги катталарга таклид килиш, катталарнинг саволларига жавоб бера олиш, катталар билан мулоқот қилишга истак билдириш, катталарнинг товушига қараб мактовни ва танқидни фарқлаш, мулоқот қилиш истагининг яққол кўриниши, катталарни исми билан чақириш,

Тенгдошлари билан мулоқот. Тенгдошлари билан қиска вақт давомида ёнма-ён ўйнай олиш, ўйинда ташаббускорликни намоён қилиш, тенгдошлари билан мулоқотда ўз имкониятларига ишониш.

"Мен" концепцияси ёки ўз-ўзини англаш: "Мен" тизимининг намоён бўлиши, ўзини кўзгуда таниш, ўз исмини билиш, қундалик ишларда ёрдам бериш (хонани йиғиштириш, телевизорни ўчириш). Бу тизимнинг шаклланиши болаларда ўз-ўзини баҳолаш ва у билан боғлиқ катталарнинг талаблари билан боғлиқ интилишнинг шаклланишига олиб келади.

"Ҳиссий ифодалаш". Боланинг ўз яқинларига муҳаббат ва меҳр кўрсата олиш (упади, қучоқлайди), катталарнинг ўзига нисбатан муносабатини ҳис этиш.

Ўқувйили охирида бола:

- саволга жавоб бера олади;
- катталар ва тенгдошлари билан мулоқотга эҳтиёж сезади;
- тенгдошлари билан ўйнай олади;
- ташаббускорлик, мустақилликни ўзида намоён эта бошлайди;
- ўз имкониятларига ишона бошлайди;
- "Мен ўзим" тушунча пайдо бўлади;
- болаёқин инсонларга муҳаббат ва меҳр кўрсата бошлайди (упади, қучоқлайди, кўриб, талпинади);
- катталарнинг ўзига нисбатан муносабатини ҳис этади.

Нутқ, ўқиш ва саводга тайёргарлик

Болаларда катта ёшли кишиларнинг нутқини тинглаш ва тушуниш, ўзининг эҳтиёжини қондириш учун мурожаат қилиш ("Қўғирчоқни бер", "Овқат ейман"), савол бериш, ўзининг ҳатти ҳаракатларини бошқаришини сўз билан ифодалаш ("Мен қиламан"), ўзини ва ўзининг фаолиятини сўз билан ифодалаш ("Мен яхшиман", "Чиройли бўлди") каби иборалар билан ифодалашга, турли буюмлар ва расмларни диққат билан кўриш малакасини ҳосил қилиш.

Нутқ товуш маданиятини тарбиялаш. Болаларнинг аниқ, шошилмай, етарлича баланд овозда гапиришларини кузатиш. Сўзга таклид қилувчи товушлардан фойдаланиб, бу сўзларни ҳар хил баландликда ва тезликда, унли (е, л, а, о, и, о) ва ундошлар (т, п, б, р, л, й, к, ғ, л, у)ни тўғри талаффуз этишни машқ қилдириш. Ҳавони оғиздан бир текисда ва чўзиб чиқаришни ўргатиш. Болаларга берилган саволларга жавоб беришни ўргатиш, бирор воқеани (расмда кўрган ёки эшитган) сўзлаб беришга ундаш. Тўғри жумла тузишларига эътибор бериш. Болаларда эрмак ва шеърларни айтиш қўникмасини таркиб топтириш, уларда чиройли, тўғри гапириш иштиёқини тарбиялаш.

Лугат иши. Болаларнинг сўз бойлиқларини буюмларнинг номини англатадиган отлар (кийим, идиш-товоқ, мебель, ўйинчоқлар), ўсимлиқлар (дарахт, ўт, гул ва б.), сабзавот (сабзи, қарам, шолғом, помидор, бодринг ва б.), мевалар (олма, нок, олча, лимон ва б.), уй ҳайвонлари (хўроз, товуқ, от, сигир, ит, мушук ва б.), уларнинг болалари (жўжа, тойча, бузоқ, қучуқча ва б.) билан айрим ҳаракатларни ифодаловчи феъллар (югурмок, артмок, пиширмак, тайёрламак, кир ювмок, дазмолламак, экмोक ва б.) сифатлар (катта, кичик, қизил, сарик, қўқ, зангори, оқ, қора, иссиқ, совуқ, ширин, аччиқ, думалоқ) билан вақтни белгилайдиган равишлар билан (кеча, бугун, эртага, узок, яқин, паст, баланд) бойитиш.

Болаларнинг теварак-атрофидаги нарса ва ҳодисалар хақидаги тасаввурларини кенгайтириш, сўзларнинг маъноларини аста-секин чуқурлаштириб бориш асосида сўз бойлигини орттириш (буюмларнинг сифати ва хусусиятларини, ранги, катта-кичиклиги).

Катта-кичик, баланд-паст, қўп-кам, қўп-битта каби сўз бирикмаларини болалар лугатига қиритиш.

Лугатни фаоллаштириш. Расмларни, уй-рўзғор буюмларини кўздан кечираётганда уларнинг номларини вазибаларини ва баъзи сифат хусусиятларини билдирувчи сўзларни тўғри ишлатишга ўргатиш. Болаларнинг ўз нутқларида урганган сўзларини сўз ўйинлари, топишмоқлар орқали мустақамлаб бориш.

Нутқнинг грамматик тузилишини шакллантириш. Болаларга отларни қупликда тўғри ишлатишни, сифатларни от билан шахе ва сонда мослашувини, феълнинг ўтган ва келаси замонда ишлатилишини машқ қилдириш, уларни сўрок сўзларнинг интонациясини эгаллашга тайёрлаш. Отларни келишиқ қўшимчалари билан тўғри турлашга (Анварни, Анварнинг, Анварга), феълларни шахс-замон Қўшимчалари билан тўғри туслашга (олдим, олдинг, олди) ўргатиш. Ҳайвон ва паррандаларни бирлик ва қўпликда ифодалашга ургатиш. Айрим ҳайвонларнинг олаларини билдирувчи сўзларнинг ясалиш йўлларига эътиборини қаратиш. лаларга воқеанинг вақти, жойини ифодалайдиган сўзларни содда ва қўшма гапларнинг тузилишини ўзлаштириб олишларида ёрдам бериш.

Уюшиқ бўлақли гаплар тузишга ўргатиш (Собир қоптоқ. қўғирчоқ, байроқчани олди).

Боғланишли нутқни шакллантириш. Сўзлашув нутқини ўстириш. Болаларда тарбиячининг нутқини тинглаш ва тушуниш, берилган саволларга тортинмасдан! жавоб бериш малакасини шаяшантиришни давом эттириш. Уларни савол билан мурожаат этишга ургатиш.

Болаларни таниш хикоя ва эртак (тарбиячининг саволлари ва китобдаги расмлар* ёрдамида, кейинчалик мустақил)ларни қайта хикоя қилишга ўргатиш.

Ўйинчоқ, буюм ва раем мазмуни бўйича хикояни (2-3та гапдан иборат) такрорлаш қўникмасини тарбиялаш, таниш эртаклардан олинган парчаларни сахналаштиришда қатнашишга ундаш.

Бадиий адабиёт билан таништириш. Болаларда бадиий асарларга нисбатан кизиқиш, муҳаббат уйғотиш, ундан завқланиш қўникмаларини таркиб топтириш янада кенгрок режада давом эттирилади. Уларни ўзбек халқ оғзаки ижоди намуналаридан: мавсум қўшиқлари ("Келса йилбоши - Наврўз", "Офтоб чикди оламга"), ўйин қўшиқлари ("Мушук борди далага..."), айтишмалар ("Карш қайда?...".в.б) билан таништириш, миллий оҳангдаги жозибани, ритмнинг бил текисда такрорланишидан вужудга келадиган мусикийликни хис этиш туйғусияи шакллантириб бориш лозим.

Болаларда насрий асарлар: эртак (ўзбек халқ эртаклари "Эчки болалари", "Барокхон"), хикоя (А.Носиров. "Янги машина", М.Аъзам. "Меҳрибон"), афсо: ("Нон хамрох"), ривоят ("Алишер билан булбул")ларни кизиқиб тинглашга иштиё уйғотиш, уларда акс этгирилаётган воқеалар маъносини тушуниш, қаҳрамонлар хатти-ҳаракатларини кузатиш, баҳолаш каби дастлабки қўникмаларни таркиб топтириш.

Болаларни шеърий (Д.Орифбоев. "Икки мусича", Т.Адашбоев "Насибани олмаси", Ғ.Раҳмат, "Қувонч" в.б.) асар қаҳрамонлари рухий ҳолатидан ҳаяжонланишга, шодланиш, қувониш ёки аксинча, ачиниш, раҳм-шавқат қабн туйғуларни хис этишга ундаш. Уларни қисқа эртак ва хикояларни сўзлаб бериш асар воқеалари асосида берилган оддий саволларга аниқ ва дадил жавоб бериш кичик шеър (А.Обиджон. "Қизил гул", Т.Ортиқхўжаев "Қулча нон") ва эркала! ("Бойчечагим боласи")ларни ёд олишга ургатиш.

Болаларда китобга нисбатан кизиқиш, меҳр хисларини қучайтириш. Болал: эътиборини доимий равишда бадиий асар мазмуни асосида ишланган расмларв қаратиш, уларни диққат билан томоша қилиш қўникмасини мустаҳкамлаш Уларга китобдан тўғри фойдаланиш, уни тоза қўл билан ушлаш, варақларини астойдил шойилмасдан очиш, букламаслик каби қоидаларни тушунтириб бориш.

Ўқниш ва саводга тайёргарлик. "Сўз", "Товуш" сўзларини тушунишга ўйинларда ва амалий машқларда қўллашга ўргатишни давом этиш. Оддий чизиклар, илгаклар нусхаларини қўчиришга ўргатиш.

Ўқув йили охирида бола:

- болалар шойилмай, равон гапира олишлари; тарбиячининг оддий саволларига жавоб бера олишлари (2-3 гап);
- тарбиячи билан биргаликда таниш эртак, эрмак ва кичик шеърларни айди билишлари керак;
- тилдаги барча унли ва ундош товушларни тўғри талаффуз қила олишлар
- отларни қелишиқ қўшимчалари билан тўғри турлаш, феълларни шахзамонда тўғри туслаш;
- жумлаларни тузиш, саволларга жавоб бериш, керак пайтда савол бил

мурожаат қилиш;

китобга эҳтиёткорлик билан муносабатда бўлиш;

китобдаги расмларга қараб бадиий асарнинг мазмунини гапириб бериш;

- асарнинг парчасини эшитганида унинг номини айтиши, асар мазмуни бўйича бериладиган саволларга жавоб бериш;
 - ҳаракатлар билан бажариладиган эрмакларни, қисқа шеърларни, эртак ва хикояларнинг мазмунини бузмай (тарбиячи билан бирга, мустақил ҳолда) такрорлаш каби қўникмаларига эга бўлиш;
 - болаларнинг ҳаётига яқин шеърларни, қушлар. ҳайвонлар, ўйинчоқлар ҳақидаги тўрт қатор шеърларни ёдлай олиши;
- эртак ва хикояларни кизиқиб тинглай олиши, шеърий нутқдаги оҳангдорлик ва мусикийликни хис этиши;
- "Сўз", "Товуш" сўзларини тушуниш, ўйинларда ва амалий машқларда қўллай олиш каби малакаларни егаллаган бўлишлари керак.
- Оддий чизиклар, илгаклар нусхаларини қўчира олади.

Билиш жараёни: Атроф олам тўғрисидаги билимга эга бўлиш ва уни англаш

Элементар математик билим ва қўникмалар

Микдор. Болаларга алоҳида предметлардан Ҳурух ҳосил қилишни (барча қизил, барча сарик, барча юмалок ва бошқа предметларни Ҳурухлаш), Ҳурухдан бир предметни ажратишни, "қўп", "битта" ни фарқлашни, ҳонадақайси предметлар қўп, қайси биттапиғини, "биттадан", "битта ҳам" ибораларини тушунишни ургатиш.

Тўплам таркибига қирувчи предметларнинг микдорига қўра Ҳурухларнинг тенглиги ва тенг эмаслигини фарқлаш, бир предметни иккинчисининг устига ёки остита қўйиб таққослашни ўргатиш.

"Қўп", "кам" "тенг", "шунча" каби сўзларни тушуниш ва нутқда ўз ўрнида қўллашни, "қанча?" сўроғининг маъносини тушунишни ўргатиш.

Теварак - атрофдан битта ва қўп предметларни топишга ургатиш.

2 гача санашга 2 та нарсаларнинг сонини айтишга ургатиш. Масалан, "Бир, икки-иккита ёнгок", "Бир, икки-иккита олма. Икки дўстга иккита олма керак".

Қатталиқ. Болаларга предметларни қатта-кичиклиги бўйича Ҳурухларга ажратишни, бир турдаги предметлардан Ҳурух тузишни, "қағза-кичик"лигини таққослаб аниқлашни ургатиш. "Қатта", "кичик" сўзларининг маъносини тушунтириш.

Қескин фарқ қилувчи ва бир хил ўлчамдаги икки предметнинг баландлиги ва ёнига қўра қиёслаш ҳамда қиёслаш натижаларини "баланд", "паст", "бир хил" ўзлари билан белгилаб айтишни ургатиш.

Предметларнинг ўлчамини аниқлашда ажратилган белгилари ("узун-қалта", "тор-кенг") бўйича қиёслаб, устига ва ёнига қўйиш усулларидан фойдаланишни ургатиш.

Қатта-кичик, узун-қалта, баланд-паст, тор-кенг сўзларининг маъносини тушуниш ва нутқда тўғри қўллашга ўргатиш.

Геометрик шакл. Доирани таний олиш ва номини айтишни ургатиш. Уни ҳаракат ва қўриш йўллари билан текшириш усулларини ургатиш.

Қадрат билан таништириш. Доира, қадратни фарқлаш ва айтишни сезиш,

ҳаракат ва кўриш усуллари оркали ургатиш.

Болаларга шар ва куб ҳақида тушунча бериш.

Турли топшириқлар ёрдамида шар ва куб ҳақидаги билимларни мустаҳкамлаш

Учбурчакни таний олиш ва номини айтишни ургатиш. Уни сезиш, ҳаракат ва кўриш йўллари билан текшириш усуллари ургатиш.

Теварак-атрофда мўлжал олиш. Ўнг ва чап қўлни фарқлай олиш ва айтишни предмет (ўйинчоқ) ларни ўнг қўл билан чапдан ўнгга қўйишни ўргатиш.

Болаларни предметларнинг ўзига нисбатан жойлашишини аниқлашга, "яқин узок", "тепада-пастда", "орқада-олдин да" сўзларни айтишга ва нутқда тўғри қўллашга ўргатиш.

Вактни чамалаш. Болаларга сутка қисмлари (эрталаб, кундузи, кечкурун, тун) ни айтишни ургатиш ҳамда фарқлаш кўникмасини таркиб топтириш.

Қуриш-ясада. Болаларга содда воқеабанд ўйин масалаларини лойихалаб оддий қурилмаларни: "лего" туридаги ўйин бўлақларидан моделлар йиғишни, 3-4 та қисмлардан пазллар ясашни, қоғоздан буклаш йўли оркали содда шаклларни ясашни ургатиш.

Таълимий ўйин ва машқлар. Математика машгулотларида олинган билимлар кун давомидаги фаолиятлар (ҳаракатли ўйинлар, қурилиш ўйинлари, ролли ўйин, сайр ва суҳбатлар) да қуйидаги ўйин-машқлар оркали мустаҳкамланади:

"Ким тўғри кўрсатади ва айтади?", "Рангли доиралар", "Сехрли халтача", "Пазл", "Ўз уйингни топ", "Ўнг томонга бир кадам, чап томонга бир кадам", "Кимга қанча?", "Кўп, оз, битта", "Қайси кўлимда кўп?*", "Қанча бўлса, шунчани кўрсатинг", "Тез юрар поезд", "Хонада саҳнат", "Дўкон", "Кўғирчоқни сайрга тайёрлаймиз", "Шунча халқани топинг", "Қопчада қанча дойра бор?", "Юқорида-пастда", "Ўнг-чап", "Қайси қўл билан тезроқ?", "Олдинга-орқага", "Ўнгта-чапга", "Пастда-тепада", "Эътиборли бўл", "Узун-қалта ленталар".

Ўқувийли охирида бола:

«Кўп» ва «битта» предметларни ва уларнинг катта ва кичиклигин ажратади;

предметларнинг ўлчамини айтади, "катта", "кичик" сўзларини маъносини тушунади;

барча кизил, барча катта, барча кичик ва бошқа предметларни ажратиш билади (копток, шарчаларни ранги бўйича гуруҳдайди кизил, яшил, сарик) ва уларни рангига мое қутиларга жойлаштиради;

теварак-атрофдан битта ва кўп ўхшаш буюмларни топа олади;

2 гача санай олади (иккита олма беришни сўрайди, биттасини ўртоғи беришни хоҳлагани учун);

"куп", "кам", "тенг", "шунча" сўзларини ўз ўрнида қўллай олади;

дойра, учбурчак ва квадратни билади ва уларнинг номларини айта олади;

"яқин-узок", "орқада-олдинда", "тепада-пастда" сўзларини тушунади I нутқда тўғри қўллайди;

катта-кичик, узун-қалта, баланд-паст, сўзлари маъносини тушунади нутқда тўғри қўллайди;

мустақил холда ўз ўйинчоқларини тартибга сола олади (машина гаражга, коптоқни стол остига, кийимини шкафга, ...);

сутка қисмлари (эрталаб, кундузи, кечкурун, тун)ни фарқлайди;

«лего» туридаги ўйин бўлақларидан содда моделлар йиғади;

қоғоздан оуқлаш йўли оркали содда шаклларни ясаи олади;

- 3-4 қисмлардан пазллар ясайди.

Атроф олам тўғрисидаги билимга эга бўлиш ва уни англаш

Она Ватан ва атроф-олам. Болаларга инсонлар маълум вақтда овқатланиши, суюқлик ичиши, ухлаши ва бунинг учун уларга нималар кераклиги, кун давомида болаларга катталар ишлашлари, болалар эса мактабгача таълим муассасаларига, ўқувчилар эса мактабларга боришлари тўғрисида тушунча бериш.

Болаларни ўз исми, ёши, бошқа болалар исмини айтишга ургатиш, ундаш.

Оила аъзолари (ота-она, ака-ука, опа-сингил)га муҳаббат, ҳурмат хиссини тарбиялаш. Болаларнинг қариндош-уруғ (буви, хода, амма, тоға, амаки, опоки ва Х.к.)ҳақидаги тушунчаларини кенгайтириш.

Болаларда инсонлар уйдаяшашлари, овқаттайёрлашлари(шўрвапиширишлари, сабзавотларни кесишлари, **суши** қайнатиш); кийим-кечаклар (**об-ҳавога қараб** кийиниш, кийим-кечакларни тикиш, тўқиш); нарс ва жиҳозларни дўконлардан сотиб олиш мумкинлиги ҳақида тасаввурларини шакллантириш.

Теварак-атрофдаги предметлар ва одатий ҳаракатлар (столда овқатланишлар, стулда ўтирилади, курсига ўтириш мумкин) ҳақидаги тасаввурларини кенгайтириш.

Болаларга атроф-оламдаги воқеа-ҳодисаларнинг бир-бирига боғлиқлигини исботлаш. Масалан: Ҳаво совуқ. иссиқроқ кийиниш керак, қоронғу бўлса-чирок ёқиш керак, каттик шамол бўлса, деразаларни ёпиш керак.

Буюк сиймолар ва байрамлар. Болаларга Алишер Навоий ҳақида илк маълумотлар бериш. Навоий расми билан таништириш. Тарбиячи Алишер Навоийнинг раъмда акс этган сиймоси ҳақида тушунарли, содда жумлаларда **айни** пайтда меҳр ва ифтихор билан **болаларга** тасвирий ҳикоя (нуронийлиги, кўзларининг меҳр билан боқиши, кийимлари) айтиб бериш оркали унга нисбатан муҳаббат, ҳурмат хиссини уйғотиш. Китоб бурчагига Алишер Навоийнинг расми акс этган китоблар қўйиш мумкин.

Болаларда "Мустақиллик", "Меҳржон", "Наврўз" байрами ҳақида тасаввур Хосил қилиш.

Кичиклар катталар (ота-оналари, буви, боболари)ни ҳурмат қилиб, байрамларда уларни бориб кўришлари, ҳар хил совғалар олиб боришлари, катталар уларни Дуо қилишлари ҳақида тушунча бериш. Болаларда катталардан дуо олишга, баракалла, "рахмат" сўзларини эшитишга нисбатан қизиқшп уйғотиш.

Катталар меҳнати. Болалар мактабгача таълим муассасаси ходимлари (энага, ошпаз, қоровул, ҳамшира ва ҳ.к.)нинг меҳнати ҳақидаги тасаввурларини бойитиш. **ларнинг** меҳнат жараёнлари (энага **хонани** тозалайди, **идиш**-товоқларни, Деразаларни ювади, сочиқларни алмаштиради, овқат келтиради, болаларнинг **и**иинишларига ёрдам беради ва ҳ.к) билан таништириш. Болаларда катталарнинг меҳнати натижаларини ҳурмат қилишга ва эъзозлашга ургатиш. Ошпазнинг турля-туман овқатлар, гшириқлар, ичимликлар тайёрлаши ҳақида тушунчалар бериш.

роиячи болани ўз оила аъзоларини, тарбиячи, энага ва мусиқа раҳбарининг исмини билишларига ва "сизлаб" мурожаат этишларига эришишлари лозим.

Катталар меҳнати натижасида керакли нарсалар, предметлар яратилишини тушунтириш. Ошпаз, кир ювувчи, сотувчи, қурувчи, хайдовчи меҳнати ва уларнинг **осий** ишлари ҳақида билим бериш. Иш натижаси ва унинг аҳамиятини ажратиб УРсатишга ургатиш. Катталар меҳнати учун зарур бўладиган материаллар,

кишилар меҳнатини енгиллаштирадиган, меҳнат жараёни ва натижаларига эришишни тезлаштирадиган машиналар билан таништириш.

Турли транспорт воситалари ва касблар ҳақида тушунча бериш. Болаларниш бу борадаги билимларини кенгайтириш ва уларнинг номларини тўғри айтишга одатлантириш.

Болаларга қўчанинг машина юрадиган қисми билан пиёдалар юрадиғак йўлкани фарқдаш қўникмасини шакллантириш. Светофорнинг ранглари вг уларнинг вазибаларини ургатиш.

Буюмлар. Йил давомида уй-рўзғор буюмлари (палое, гилам, шкаф, хонтахта, курси), ошхонаидишлари (коса, товоқ-кошиқ, ликопча, лаган, чойнак-пиёла, челақ патнис ва х.к.) ни фарқлашга ва номини айтишга ургатиш.

Устки кийимлар. Кийимлар (қўйлақ, нимча, пальто, тўн ва х.к.), оёқ кийимла] (туфли, этик, шиппак ва х.к.), бош кийим (дўппи, телпак, калпок, рўмол)нин вазибалари ва улардан мавсумга қараб фойдаланиш ҳақида тушунча бериш.

Бола ўз танасининг қисмларини ўрганади.

Болага ўзининг қўринишини таърифлаб беришга, юрак, тирсак, ияк, елка каб] мураккаб қисмлар қаерда жойлашганлигини кўрсатишга ўргатиш.

Ўқув йили охирида бола:

Бола Алишер Навоийни суратидан таний олади;

"Мустақиллик", "Меҳржон", "Наврўз" каби байрамлар;

мактабгача таълим муассасаси ходимларининг меҳнати;

транспорт воситалари (юк машинаси, енгил машина) тўғрисида, светофо] ҳақида тасаввурга эга бўлади;

уй-рўзғор буюмларини (жавон, диван, курси, стол, стул, сандиқ ва х.к билади;

уйда қўлланиладиган электр жиҳозларидан дазмол, радио, телевизорн ажрата олади;

- катталар меҳнати тўғрисида тушунчага эга бўлади. Меҳнат курулларин ажрата олади;
 - бола ўзининг қўринишини таърифлаб бера олади;
- юрак, тирсак, ияк, елка каби мураккаб қисмлар қаерда жойлашганлигин кўрсата олади;

Жонли ва жонсиз табиат тўғрисида

тасаввурга эга бўлиш

Жонсиз табиат. Кун ва тунни, об-ҳавонинг асосий ҳолатини (шамол эсяггт ёмғир, қор ёғяггт, ҳаво булутли, қуёш чараклаб турибди) фарқлаш ва айтишн ургатиш..

Сув, қор, муз, қум, лойнинг белгиларини фарқлаш ва номини айтишни (қр| оппок, совук, сув оқади, илик ва совук бўлиши мумкин, муз-каттик ва сирпанчш қум тўкилади, ҳўл қумдан нарсалар ясаш мумкин, лой-юмшоқ, ундан нарсала ясаш мумкин, агар у қуриса, эзганда уқаланади) ўргатиш.

Табиат ҳодисалари ва инсонларнинг унга нисбатан муносабати (ёмғир-на» кастюмсиз сайр қилиш мумкин эмас, езда иссиқ қуёш тафтидан бош кийим кийй оладилар, кишда совук, одамлар иссиқ пальтоллар, шарф, иссиқ этиклар, исей шапкалар ва х.к.)ни тушунтириш.

Ўсимликлар дунёси. Сабзавот (сабзи, пиёз, қарам, помидор, бодринг) (

мевалар (олма, узум, у'рик, олча ва гилос)нинг номи, таъми, ранги ва шаклини билишга, ўзаро фарқлашга ургатиш.

Хона гуллари (фикус, герань, традесканция) билан таништириш, уларни парвариш қилиш йўллариини ўргатиш.

Гуллайдиган маданий ва бегона ўтсимон ўсимликлар (қоқи ўт, атиргул ва лолақизғалдоқ)билан таништириш. Уларнинг номлари ва ранглариини тўғри айтишга ургатиш. Шу билан бирга болаларнинг эътиборини барглларнинг шаклига, пояси ва гулларидаги фарқларга, уларнинг шифобахш хусусиятларига қаратиш ҳамда ўсимликларнинг ўсиши учун ҳаво, сув ва қуёш зарур эканлигини тушунтириш.

Ёз фаслида ўсимликлар ҳақида суҳбат ўтқазиш.

Олма, нок ва олча дарахтларининг мисолида дарахтларга хос бўлган хусусият: тана қисмлари (ер устки қисми, шохи, барги, гули, меваси), уларнинг шифобахш хусусиятлари билан таништириш.

Ҳайвонот дунёси. Болаларни уй (мушук, қучук, қўй, сигир) ва ёввойи ҳайвонлар (бўри, қуён, тулки, айик) ва уларнинг болалари билан таништириш. Уларни бир-биридан фарқлашга ва номларини тўғри айтишга ургатиш.

Қушлар ^мусича, қумқуч ва қалдиғоч) ва уларнинг болалари билан таништириш. Уларнинг номи, ранги, катта-кичиклигини айтиб ўтиш, товушларига қўра таниш ва фарқлашга ургатиш.

Ҳашоротлар (тиллақўнғиз, оқ қапалақ, қумоли) билан таништириш. Уларни айрим ўзига хос хусусиятига қўра фарқлашга ургатиш.

Аквариумдаги балиқлар (тилла балиқ, товои балиқ), қафасдаги тўтиқуш, тошбақа, қўнғиз ва қапалақлар (уларни қиска муддатда банқада сақлаш мумкин) билан таништириш, уларнинг номини, ҳаёт тарзи, нималар билан озикданиши ҳақида қискача маълумот бериш ва тана қисмлари, рангларидаги фарқларига эътиборни қаратиш.

Уқув йили охирида бола:

- * фаеллар алмашиши ва об-ҳаводаги айрим ўзгаришлар (ёмғир, қор ёғиши, қуёш чараклаб туриши)ни пайқашлари;
- табиатни муҳофаза қилиш ҳақида дастлабки тушунчани эгаллаган бўлишлари;
- хона ўсимликларидан 2-3 хилининг номини билиши;
- ўсимлик ва ҳайвонларнинг ташки қўринишидан фарқлаши;
- мевалардан олма, узумнинг номини билиши;
- полиз экинларидан қовун-тарвузнинг номини билади;
- уй ҳайвонларидан сигир, қўй, мушук, итни билиш;
- ёввойи ҳайвонлардан бури ва қуённи билиши;
- қушлардан қалдиғоч, қарғани билиши;
- паррандалардан товуқ, хўрошни билиши;
- сабзавотлардан помидор, бодрингни билиши қерак.

Тасвирий фаолият

Боланинг тасвирий фаолияти унинг предмет ҳақидаги тасаввурларига евосита боғлиқдир. Бу ёшда улар шахе сифатида шакллана бошлайдилар. Гарчи тасаввурдагини амалга ошириш усул ва воситалари етарлича шаклламаган чала, Фафик жихатдан қашшоқ бўлса-да, у тасаввуридаш нарса тасвирига таяна олади. У вақт ўтиши билан қучуқлашиб, секин-аста тасаввурдаги график тимсоллар

микдори ўсиб, тасвирланадиган предмет микдори кенгайиб боради. У уз ишларид турли рангаардан фойдалана бошлайди.

Катталар кўмагида кичик ёшидаги болалар содда предметларни ёпиштириш лаёкатига эга бўладилар.

Ушбу ёшдаги болалар жўнгина аппликация турларини қўллай оладилар.

Куриш-ясаш машғулотида намунага кўра ёки тасаввурларидаги муракка бўлмаган куриш-ясаш ишларини амалга оширадилар.

Болаларнинг хиссий идрокларига тааллуқли эстетик туйғулари ривожлантириш, уларни атроф-олам ва санъат асари гўзаллигини хис эттириш ундаш, уларда ўзига ёққан раем, иллюстрация ва тимсолли ўйинчоқларни танла ва томоша қилиш истагини ўстириш.

Болаларда шаклий-тимсолли хатти-харакатларни ривожлантириш, раемлад ясаган нарсалар-буюмлари, аппликациялари орқали нарсаларнинг унч мураккаб бўлмаган тимсолларини тасвирлашга ургатиш.

Тасвирий фаолиятнинг барча турлари бўйича техник қўникма ва малакаларин ривожлантириш (рангли қалам, фломастер, акварел бўёқ ва мўйқаламда бўя лойдан турли нарсалар ясаш, нарсаларнинг қирқиб олинган қисмларини ёпиштириш қабилар). Мазкур жараёнда боланинг ҳар иккала қўлидан фойдаланишга, нарсан қўллари билан қамраб, ушлаб олишига эришиш (тадқиқот усули). Уни табиқ объектлари, ҳаётий нарсалар- ҳодисалар, кийим-кечаклар, китоб иллюстрацияе! ўзбек халқ ўйинчоқлари (Ҳамро буви ўйинчоқлари)даги гўзалликни сезиш кўра олишга ўргатиш. Халқ амалий санъати ва болалар ижодий кўрғазмаларин уюштириш орқали халқ тасвирий санъат асарлари, таниқли рассомлар томонида ишланган санъат намуналарига болалар диққатини жалб этиш ва уларда мазку нарсаларга қизиқиш уйғотиш.

Болаларда тасвирий фаолият машғулотида нисбатан барқарор қизиқишлар шакллантириш, уларни индивидуал ва жамоавий композициялар яраттириш ургатиш.

Раем солиш. Болаларни раем воситасида табиат ҳодисалари тимсолларини гўзаллигини (хаво ранг осмондаги оқ буяутларни), кузда истироҳат боғида турл ранглардаги барглари тўкилиши, мавжудотларни тасвирлашга ургатиш.

Қалам, фломастер, мўйқалам қабиларни тўғри ушлашга, бармоқлар билан қатти сикмай, қоғоз устида қалам ва мўйқаламни эркин ва бемалол ҳаракатлантириш мўйқаламга етарли даражада бўёқ олиш, бошқа рангдан фойдаланиш учу мўйқаламни сувли стаканга тикиб яхшилаб ювиш, бўёқни банкача четтириш силкитиб ташлашга ўргатиш давом эттириш. Мўйқаламни қоғоз салфетка ёк доқа бўлакчаси ёрдамида қуритиш. Бўёқ, дог, штрих, қизиқ қабиларнинг ритмий ҳаракатланишини сўзлар ва ўйин ҳаракатлари орқали тасвирлаш ("Ёмғир-ёмғир чак-чак!", "Дарахт барглари тўкилмоқда - шитир-шитир").

Уларни турли йўналишлар бўйлаб (узун-қиска) тўғри қизиқлар қизитди! ўргатиш (тасма, йўлакча, девор).

Мураккаб бўлмаган нарсаларни қизишга, оддий қизиқлар, илгакла нусхаларини қўчиришга ўргатиш. Турли шаклларда доиралар ҳосил қили (айлана, тўғри бурчак) нарсалар ва уларнинг турли шакл ва қизиқларини тасвирлаш (қорбобо, жўжа, вагонча).

Жонивор ва нарсаларни биргаликда тасвирлаш ("Қорбобо ва ўриндик") ҳам! мураккаб бўлмаган сюжетлар яратишга ўргатиш ("ўйинчоқлар ўйнашмоқда").

Нарсаларни тўғрибурчак шаклида ифодалашга ургатиш (вагонча), тўғри бурчакли ва думалоқ шакллардан ясалган нарсалар тасвирини қизиш (байрам байроқчалари, аравачалар).

Ҳамро буви ўйинчоқлари силуетларини (қўзичоқлар, қушчалар, тулпорлар ва х.к.) тарбиячи қирқиб. тайёрлаб берган миллий безаклар билан безашга ургатиш.

Уларни раемда рангларнинг ифодавийлигидан тўғри фойдаланишга ургатиш, ранглар ҳақидаги билимларини мустаҳкамлаш (қизил, кўк, сарик, оқ, қора). муайян нарсалар-ҳодисалар (яшил арча, оқ қор)ни тасвирлаш учун мувофиқ ранг танлашга ургатиш. Ранг танлашга қийналаётган болаларга ёрдам бериш.

Ҳохишига кўра ўйинчоқ ва турли тасвирлар расмини қизиш, жамоа билан ишлашга ургатиш (қапалак учмоқда, боғ ва чиройли гул).

Пластилин (лой) билан ишлаш. Пластик материаллардан нарсалар ясашга нисбатан болаларда барқарор қизиқишларни шакллантириш, уларда пластик материаллардан нарсалар ясаш техникаси ва лойнинг хусусиятлари ҳақидаги билимларни таркиб топтириш (дойра ҳаракат орқали қаттлар орасида лой бўлагини яссидаш, ҳосил бўлган шаклдан узук ясаш, болаларда ясалган нарсаларни безаш истагини уйғотиш).

Пластик материаллардан нарсалар ясашнинг техник усуллари (қаттларни дойра қилиб ва узунасига ишқалаш) орқали нарсалар ва эртақ қаҳрамонларини ясашга ургатиш.

Икки қул қатти билан эзгилаб, қатт орасида айлана ҳаракат орқали лойдан думалоқ бўғирсоқ ясаш.

Бир неча қисмлардан тузилган персонаж шаклларини бирлаштириб, Ҳамро буви ўйинчоқларига асосланган ҳолда, оддий халқ ўйинчоқлари (қушча, қўғирчоқ қабилар)ни ясаш. Чимдиш усули асосида шаклдан персонажларнинг ҳарактерли жиҳатларини ясаш.

Болаларни таниш техник усуллардан фойдаланиб, ҳохишига кўра пластик материаллардан нарсалар ясашга ургатиш.

Аппликация. Аппликацияга қизиқишни шакллантириш ва болаларни аппликация ишларига жалб этиш. Болаларни тарбиячи томонидан қирқиб, елимлашга тайёрланган шаклларни (доирачалар, квадратларни ёки жўнгина расмлар: масалан, қўзичоқин, уйча, қушча қабилар) ранг-тусига кўра навбатма-навбат туғри қўйиш ва елимлашга ургатиш. 2-3 қисмли шаклларни аввалдан тайёрлаб қурилган махсус варақча тўғри қўйиш ва тартибли елимлаш орқали муайян тасвир ҳосил қилишларига эришиш, бунда болаларни аввалдан тайёрланган тахтача >стида елимдан тўғри фойдаланиш, елим суртилган шакл қисмини босма қоғоз ёрдамида қоғозга қаттиқ босиб яхшилаб ёпиштиришга ўргатиш. Болаларга ўзлари яратган нарсалардан завқланишни ўргатиш.

Узарга табиий ва геометрик безакли композициялар яратишга ўргатиш (гуллар, арғлар), турли ҳажмдаги қоғоз варағи устида шаклларни тўғри жойлаштириш, ранг-тусини ҳисобга олишга одатлантириш (квадратлар, тўғри бурчаклар ва б.).

Турли шакллардан нақшлар ясашга ўргатиш - йўл-йўл, квадрат, дойра қабилар. "ангига" кўра турли геометрик ва ўсимлик шаклларини навбатма-навбат қўйиш (Дойра, квадратлар, гуллар ва япроқлар). Яхлит тасвир яратиш ва қоғоз варағига қисмли тасвирни елимлаш.

Болаларни геометрик шакллардан (тўғрибурчак ва доирадан) турли нарсалар (Уйча, аравача ва б.) ясашга қизиқтириш.

Нарсалардан содда композициялар тузишга ургатиш (уйча ёнида дарахт ё ўриндик каби). Болаларда ясаган нарсаларидан завклиниш хиссини уйғотиш.

Ранги ва шаклига кўра турли шаклдаги контурли коғозлардан ясалг шаклларни навбати билан қўллаган ҳолда, болаларни геометрик ва табиий (гул ваяпроқлар) материаллардан безакли композициялар ишлашга ургатиш.

Дастурнинг барча бўлимлари бўйича ўз хоҳишига кўра эгалланган билим кўникмаларига таяниб, аппликация ишларини амалга ошириш.

Куриш-ясаш. Болаларда куриш-ясаш фаолиятига нисбатан қизиқиш¹ тарбиялаш. уларни ўзлари яратган куриш-ясаш объектини бирмунча жўнроқ тарзд бўлсада, тахдил қила олишларига эришиш. Асосий курилиш материаллари (кубик, гиштча, пластина, цилиндр, уч қиррали призма кабиларни) фаркл номини айтиш ва қўллаш олишга ургатиш. Деталларни горизонтал тарзд жойлаштиришни ургатиш (машина учун йўл).

Болаларни куриш-ясаш деталларини горизонтал (кенг, узун тарафи бшг - машина йўли куриш) ва вертикал (айланасига қаторлаштириб қўйиш - дево тартибда тахлай олиш, бир-бирининг устига мустаҳкам қилиб тахлаш ха?" маълум бир ораликда қўя олиш (дарвоза), тарбиячининг кўрсатмасига мувоф соддарок куриш-ясаш ишларини амалга ошириш, илгари эгалланган мал" ва кўникмаларига таяниб, янги курилиш ишини амалга ошириш ва ўзи қур курилиш объекта билан боғлиқ ўйин турини ўйнаш олишга ургатиш.

Куриш-ясаш ишларига янги деталлар киритиш орқали болалар учун вариантли шарт-шароитларни яратиш, масалан, мазкур ишларни 2 хил усул ўзгартириш: бирор детални бошқасига алмаштириш ёки баландлиги ва узунлиги кўшимча қўйиш орқали тўлдириш, кенгайтириш, узайтиришни таклиф қили (баланд ва паст миора).

Болаларни ўзлари қурган янги куриш-ясаш объектида ўйнашга. сюжетли тар- бир куриш-ясаш объектини бошқаси билан бирлаштиришга ургатиш: масалан, йўлак ва қўча; стол, стул ва қўғирчоқлар учун диван-мебель кабилар.

Болаларда ўз режалари асосида куриш-ясаш ишларини амалга ошириш хоҳ- истагини ривожлантириш.

Ўйин тугагач, куриш-ясашда ишлатилган барча материалларни тартиб бил бузиб олиб, уларни саклаш қутисига қайтадан тартиб билан тахлаб қўйи" ўргатишни давом эттириш.

Ўқув йили охирида бола:

- Раем солиш учун зарур материалларни билиш ва номини айта олиш, кал фломастер, мўйқалам ва бўёқдан тўғри фойдалана билиш; Оддий чизиклар, илгаклар нусхаларини кўчириш; Хамро буви халқ ўйинчоқларининг номини билиш (қўзичоқ, тулпор х.к.); алоҳида нарсалар ва оддий сюжетлар тасвирини ярата билиш, нарса сюжет тасвирлари учун ранг танлай олиш; пластик материаллар (лой, пластина, пластик масса)нинг хусусиятла ундан қандай нарсалар ясаш мумкинлиги (2-3 шакл бўлақлариД кафтларнинг айланма ёки тўғри ҳаракати, шакллар четини бармоқ У билан ёпиштириш орқали турли-туман ёки бир хил шакли нарсалар яса ни тушуниш;

лойдан тартибли фойдаланиш, уни қўллаш учун алоҳида тахтача ишлатиш; тайёр фигуралардан тасвирий материаллар яратиш, табиий ва геометрик шакллардан безакли композициялар яратиш ва аппликацияни безаш; хоҳишига кўра яратган композицияга мослаб ранг танлай билиш; асосий куриш-ясаш материаллари (кубик, гиштчалар, пластина, цилиндр, уч қиррали призма кабилар)ни билиш ва номини айта олишлари; гишт ва пластиналарни вертикал тартибда тахлай олиш, қўшимча детал қўйиш ёки бирини бошқаси билан алмаштириш орқали куриш-ясаш ишларини ўзгартиришни билиш; куриш-ясаш қисмларининг ҳажмини: катта-кичик, баланд-паст, узун- киска, кенг-тор каби тушунчаларни билишлари лозим.

Музыка

Музыка тинглаш. Болаларда кичик ҳажмли музыка асарини тинглашга иштиёк уйғотиш.

Болаларга бир-бирига ўхшаш бўлмаган (байрамона-тантанали, охиста- тебранувчан, раксона-кувнок) кайфиятидаги қўшиқ ва чолгу қуйларни идрок этишга ургатиш "Алла" Д.Омонуллаева, «Паровоз» Филиппенко, «Бугун байрам С.Бобоев, «Дўлонча» узбек халқ қуйи "Қашкарча".

Қўшиқ айтиш. Катталар ва чолгу асбобида жўр бўлиб табиий овозда қуйлаш, сўзларини тўғри таллафуз этиб, қуйлаш малакасини шакллантириш. Қуйлаш вақтида тўғри нафас олиш, ўтирган ва турган ҳолатда тўғри қуйлаш "Байроқчалар" (Е.Тиличеева), "Айикчам" (Ғ.Кодиров), "Опажон қаранг", "Боғчамиз" (М.Икромов), "Қуёнлар" (Ғ. Кодиров). «Птичка» Попатенко.

Қўшиқ мазмунини тушуниш, матнга мое ҳаракатлар бажара олиш. Қўшиқ мазмуни ҳақида суҳбат куриш. "Арча қўшиғи", "Айикча" (М.Икромов), "Кулча нон" (Б.Каримов), "Этикчам" (Д.Омонуллаева), "Капалак". "Лола сайли" (М.Икромов), "Хўрозим" (К.Абдуллаев), "Товуғим", "Полапон" (Ф.Назаров), "Тойчоғим" (С.Бобоев).

Мусликий-ритмик ҳаракат. Тўп бўлиб енгил юриш ва югуришдан секин- аста ҳар тарафга, эркин-сочма, тўтрига, доира бўйлаб енгил юриш ва югуришга Ургатиш. Музыка ритмига мувофик оёқни тўпиллатиш,

оолаларни 3-4 содда ва оддий ҳаракатлардан иборат раксларни тўп бўлиб жуфтликда, сочма тарзда, шундан сўнг доирадаги ракслар ижро этишга ўргатиш. Музыка асарининг тлталланишини ифодали кўрсатиш.

Қў лларида атрибутларни (байроқчалар. барглар, гуллар) ушлаб, биргаликда ва якка тарзда давра бўйлаб машқларни бажариш.

Коптокни юкориға от", "Кўзгуга кара", "Майсани сила", "Қўлларимиз иройли" ракс элементларини катталар билан биргаликда мусликаға мое бажариш. арш ритмини ўзлаштириш. Катталар билан биргаликда ҳаракатли ўйинларда иштирок этиш ("Поезд" Н. Метлова, "Чори-чамбар" узбек халқ қуйи, "Қуёним" У^{ек} халқ қуйи). қўшиқ матниға мое ҳаракатлар бажариш ("Бахтли эркатой" Т. 'ошматов).

Ҳаракатлар орқали турли образлар яратишга қизиқтириш ("Қуёнлар ва айик" Т. атенко, "Айикполвон", "Қорбобожон" М. Икромов).

акс. Мусликанинг динамик ўзгаришларини ҳаракатларда акс эттириш, икки ли муслика асарининг қисмлар ўзгаришини хис қилиш, ҳаракатларни мусликаға

Театр ҳақидаги суҳбатларда иштирок этишга ундаш (театр - актерлар, томошабинлар, одамларнинг томоша залида ўзини тутишлари).

Таълимий уйинлар. Болаларда нарсаларнинг ранги ва ўлчамига қараб рангдаги катта, ўртача ва кичик пуфакчалар) нарсаларни танлаш, 2-3 та ран алмаштирган ҳолда ўлчам жиҳатидан кичрайиб борадиган халкачалард пирамидача йиғиш кўникмаларини мустаҳкамлаш. 4-6 та қисмдан раем ("Бизнинг идишлар", "Ўйинчоқлар") йиғишга ўргатиш.

Болаларни биргаликда ўйналадиган дидактик ўйинларда аста-секинлик бил мураккаблашиб борадиган қоидаларни бажаришга ургатиш.

Ўқув йили охирида бола:

ўзига қахрамоннинг маълум бир ролини олиб, тенгдошлари билан ўй биргаликда ҳаракат қила олиш;

бир неча ўйин ҳаракатларини ягона сюжет чизиғига бирлаштириш; ўй нарсалар билан ҳаракатланиш ва одамлар ўртасидаги муносабатларни эттириш;

- дидактик ўйинларда ўйин қоидаларига риоя қилиш; театрлаштирилган сахна кўринишларининг боришини кузатиш ва ула хиссий тарзда муносабатда бўлиш(кўйирчоқ ва драматик театрлар); таниш эртақлардан кичик парчаларни катталар илтимосига кўра мустакил тарзда ўйнаш. Кўрсатилаётган персонажлар ҳаракатлар" мимикасига, оҳангига таклид қилиш; театр ҳақидаги суҳбатларда иштирок этиш (театр - актерлар томошабинлар, одамларнинг томоша залида ўзини тутишлари)лари лоз

ЎРТАГУРУХ

4-5 ёш болаларнинг ривожланиш хусусиялари

Бола тўғр ёшга етгач, унинг жисмоний ўсиши бир мувча жадаллашади, бу д мобайнида бўйи 105-108 см гача усади, оғирлиги эса 18-19 кг бўлади. Бу дав боланинг мияси тез ривожланади. Катта ярим шарлар пўстлогининг фаол такомиллашиб боради. Боладаги асосий ҳаракатларнинг ривожланишида: сифат ўзгаришлар содир бўлади, уларни бажаришда табиийлик ортиб болаларда киёслаш кўникмаси шаклланади. Бу ёшдаги болаларнинг нутқи р" хотираси анча теран, мустакил фикрлаш даражаси бир кддар ривожланган бўл Барча ҳаракат ва фаолиятларни ўзи мустакил бажаришга интилади. Бу ёшда ниҳоятда серҳаракат, ўйинқароқ, ўта қизиқувчан бўлади. У ҳар қандай тадб бажонидил қатнашади. Шунинг учун ҳам уларни тўғри овқатлантириш, ўз ва~" ухлатиш, саломатлигини муҳофаза қилиш, руҳий ҳолатини назорат қилиб б қувноқ қайфиятда бўлишини таъминлаш муҳим аҳамиятга эга. Улар билан о. бориладиган машғулотларнинг мазмунини ҳудди мана шунга йўналтириш мақс" мувофиқдир.

Жисмоний ривожланиш

Болаларни жисмоний ҳаракат турлари билан таништириш, уларни фаол бўл ундаш ҳамда турли ўйин ва машқларга қизиқиш уйғотиш назарда ту"" Машғулот вақтида болаларни қўл ва оёқ ҳаракатларини машққа мувофик ра° оёқни судрамай, бошни эгмай енгил юришга одатлантириш. Нарвонга тирм

чиқиш, тўпни панжалар ёрдамида ушлаб олиш шунингдек, турли усуллар ёрдамида тўп улоқтиришда бошланғич ҳолатни тўғри эгаллаш, велосипед учиш малакасини таркиб топтириш, турли тартибда сафланиб юра олиш, фазода чамалашни ургатиш ҳамда мувозанат сақлашга ўргатиб бориш.

Эрталабки бадантарбия. Бадантарбия вақтида юриш, югуриш, сакраш қўл-оёқ машқларини фаол эгаллашга, гавда ҳолатини тикка тутишга эришиш. Жисмоний сифатларни ривожлантириш. Ўйинларни болаларнинг ўзлари мустакил равишда ташкил этишларига имконият яратиш. Болаларда велосипед, чанада учиш, тўп, халқа ва бошқа нарсалар ёрдамида бажариладиган ҳаракат малакаларини такомиллаштириш. Жисмоний тарбия машғулотларида биргаликда дам олиш дақиқаларидаги ўйинларга эркин қўшилишларига одатлантириш.

Асосий ҳаракат машқлари.

Юриш. Оёқ учида тиззаларни баланд кўтариб юриш, товонда, оёккафтларининг ён томони билан юриш, турли буюмлар оралаб ён томонга юриш. Ҳаракат тезлиги ва йўналишларини ўзгартириб сафда юриш.

Югуриш. Оёқ учида, тиззаларини баланд кўтариб катта қадамлар билан югуриш, сафда жуфт бўлиб турли йўналишда дойра бўлиб, қўлини ушлаб, илон изи бўлиб, югуриш ҳамда югуришни юриш билан алмаштириш, тўхтовсиз 1,5 дақиқагача югуришга, 30 метрга тез, 40-60 метргача ўртача тезликда югуришга, 200-240 метр масофага секин тезликда югуришга ургатиш мақсадга мувофиқдир.

Сакраш. Турган жойида икки оёқлаб айланиб сакраш, қўлларни юқорига кўтариб сакраш, олдинга қараб юриш вақтида сакраш, бир оёқлаб турган жойида ва юрган ҳолда сакраш. Тўсиклардан сакраб ўтиш, 70 см узунликка 20-30 см баландликдан сакраб ўтиш, аркон билан сакрашга уриниш, думалатиш, улоқтириш, илиб олиш. Айлана орасидан тўпни думалатиш, коптокни юқорига отиб ва ерга уриб илиб олиш.

Эмаклаш ва тирмашиш. Камида 10 м масофани эмаклаб ўтиш, турли баландликдаги буюмлар остидан эмаклаб ўтиш. Гимнастика курсида қўлларга таянган ҳолда, қорин билан судралиш. Тўрт оёқлаб юриш, гимнастика деворига унгдан чапга ўтиб тирмашиб чиқиш; 20-30 см баландликда тортилган аркон тагидан, халқа орасидан эмаклаб ўтиш.

Иргитиш. Тўпни бир-бирига иргитиб, деворга ерга уриб илиб олишга, навбатма-навбат ўнг ва чап қўл билан тўпни уришга, оғирлиги 0,5 кг бўлган оддий ва ҳаво тўпларини ерда думалатиб, улоқтиришга ўргатиш.

Асосий ед хайдаш. 3 гилдиракли велосипедда ўнгга ва чапга бурилиб, дойра уилаб, ерга қўйилган буюмларни четлаб ўтиб хайдаш ва буйруқ бўйича тўхташга ўргатиш.

Мувозанат сақлаш. Бунда қизиқ бўйлаб мувозанат сақлаб юриш, бирор нарсани кафтга, бош устида қўйган ҳолда юриш, гимнастика ўриндиқсида бир-ри илан алмашиб ўтиш, тахта устида оёқ учида юриш, югуриб келгандан сўнг иккала ГИДАМ - мувозанат сақ Даб туриш, бир оёқни букиб, иккинчисида туриш ҳамда наз То монга айланиш, қўллар белда, ён томонларда кўзни юмиб юриш кабилар

ц.,.

Умумривожлантирувчи машқлар

Утариш Ва ел КЗ *Учун машқла Р - Қўлларни олдинга, ён томонларга, юқорига ва ҳар сафар навбат билан пастга тушириш. Қўлларни ёнга, олдинга

узатган холда кафтларни очиб-ёпиш ва айлантериш. Кўлларни бирин-кетин навб билан олдинга ва юкорига кутариш, тушириш оркага силташ. Кўлларни тирсакд букиб айланма харакат килиш.

Оёк учун машклар. Оёк учида тик туриш, навбати билан аввал товонда с оёк учида туриш, кетма-кет бир неча марта ярим ўтириб туриш, оёк кафтлари букиш ва ёзиш, оёк панжалари билан арконни йигиш товон билан буюмларни б жойдан иккинчи жойга кўтариш.

Гавда учун машклар. Кўллар белда, уларни ён томонга узатиб гоҳ чап, ўнг томонга буриш, оёкдарни жуфтлаб олдинга эгилиш, кул бармокларини учига тегизиш: бирон нарсани полга кўйиш ва олиш, бир оёкни кўтариб ун остидан бирор буюмни ўнг кўлдан чап кўлга ўтказиш ёки аксинча кўлл таянган холда иккала оёкни кўтаришга уриниш, буклаш ёки тўғрилашга хар килиш. Тиззаларга таяниб туриб белни букиш ва тўғрилаш, кўлларни нав билан кўтариш. чалқанча ётган холда кўллар билан турли харакатларни бажари айланиб коринда ётиш, кўлни узатиб бирор буюмни ушлаб туриш, корни бит ётган холда олдинга узатилган кўлни, елка ва бошни кутариш кабилар наза тугилади.

Сафланиш ва қайта сафланиш. Мустакил холда алохида гурухчал ва бутун гурух билан бир катор бўлиб сафланишга, доирача сафланиш, алох гурухга қайта сафланиш, мўлжал бўйичатекисланиш, чапга, ўнгга, оркага айлан шунингдек, кетма-кет юришдан жуфт-жуфт бўлиб юришга ўтишга ўргатиш. гурухга сафланиб туриш.

Харакатли ўйинлар. "Учди-учди", "Чори чамбар", "Кўз бойлагич". "Чи гул", "Коч болам, куш келди" в.б.

Спорт машклари. Велосипед миниш ва унда дойра бўйлаб юриш, ўн чапга бурилиш. Роликларда учиш; роликли пойафзални мустакил кийиш ва дастлабки ҳолатга тўғри туриш, икки оёкдаб юриш, сузишга тайёрлаш, Су ўйинлар "Тўпнинг кетидан суз" в.б.

Раке машклари. Харакатларни мусика билан бошлаш ва тамомлаш, му мазмунини ва қисмларга қараб мустакил равишда харакатни ўзгартириш, бир к ва жуфт бўлиб дадил кадам ташлаб, шахдам юриш, енгил югуриш, бир вақт ўзида чапак чалиб ўнг оёкни тўпиллатиш, кўлларни майин харакат килди ҳақкалаб сакраш, оёк учи ва товонларни олдига кўйиш ҳамда эркин рақсларда" халқ раке харакатларидан самарали фойдаланиш, лапарлар айтишда қатн назарда тугилади.

Чиниктириш ва соғломлаштириш

Соғломлаштириш ишлари. Эрталабки бадантарбия вақтида болал юриш, сакраш ҳамда кўл ва оёк гавдага мўлжалланган машкларни фаол бажар! одатлантириш.

Сайр вақтидаги харакатли уйинлар давомида жисмоний тарбия бўйича ўрг ўйин қоидаларига риоя этишга ундаш. турли гурухлардаги ролларни к қўникмаларини ўстириш. Фаслга қараб велосипед хайдаш, роликли коньки, учиш, миллий курашнинг айрим усулларини ўрганиш.

Укув йили охирида болалар гавдани тик холда тутиб, эркин юриш ва ю гимнастика деворига чиқиб тушишни ҳамда ўз ихтиёри билан харакатли маг"" бажаришни кўллаб-қувватлаш.

Хар хил у сулларда кўл бармоклари, тизза ва оёк панжалари, товон ва кафт, корин кабиларда эмаклашни, турган жойда сакраш, ерга енгил тушиш, турган жойда 70 см гача сакраш, ерга қизилган чизиқустидан мувозанатни сақдаган холда чизикдан чикмай юриш. сафга биттадан. жуфт-жуфт бўлиб. текис сафланишни ҳамда фазода чамалашни. икки гилдиракли велосипед учиш. ўнг ва чапга бурилишни билишлари керак.

Эрталабки бадантарбия. Хар куни катталар назоратида бадантарбия машкларини хонада, дарчаларни очиб кўйган холда бажариш. Очик ҳавода эса спорт кнйимида бажариш. Кўл, оёк. гавда учун машкдарни аник ва изчиллик билан бажариш, коматни тўғри тутиш.

Чиниктириш. Хар куни эрталаб бадантарбия машкларини бажариш, хар кандай об-ҳавода ҳам харакатли ўйинлар ўйнаш. Уйкуга ётишдан олдин хонани шамоллатиш. Хар куни оёкдарни ювиш, секин—аста сув хароратини пасайтириб бориш. Хона хароратидаги сувда ҳўлланган губка ёки пахмок кўлкоп билан дастлаб кўлларни, кейин оёкдарни, кўкракни, корин ва орқани тескари йўналишда тери кизарғуича артиш. Сув хароратини хар куни 1°С хароратдан пасайтириб бориш.

Қоматни тўғри тутиш. Қомат ўзгаришининг олдини олишга ёрдам берувчи жисмоний машкдарни мунтазам равишда бажариш ("кайикча", "мушук", "велосипед", "бешик"). Стол атрофида ўтирганда. уйку вақтида гавдани тўғри тутиш. Кулни икки ёнда тутиш, бош бир мунча кўтарилган холда олдинга қараш.

Харакатлантирувчи тартиб. Хар куни эрталаб бадантарбия машкларини бажариш, тўп, арқон. бадминтон ўйнаш. Хар юнги сайрларда қатнашиш, ўз ташаббуси билан харакатлантирувчи амалларни бажариш. Харакатли уйинлар ва машкларда фаол қатнашиш. Масъулиятли ролни бажариш, ўйин қоидаларига бўйсунуш, тезкорликни, эпчилликни ривожлантириш. Бир неча харакатли уйинларнинг мазмуни ва қоидаларини билиш, уларни ташкил эта олиш.

Гигиена ва ўз-ўзига хизмат

Тахминий кун тартиби:

7.00-7.30	Уриндан туриш, эрталабки ювиниб - тараниш (уйда)
7.30-8.30	Қабул, соғлигини текшириш, уйинлар, эрталабки бадантарбия
Лё0-9Л20__	Нонушта
9.00-9.15	Уйинлар, машгулотларга тайёргарлик
	Машгулотлар
- 1 0 ^ 1 0 2 0	Сайрга тайёргарлик
	Сайр
	Сайрдан қайтиш
- 1 2 3 0 ^ 0 0	Тушлик
^ ^ 6 ^ ^ 5 л о	Уйку
- Ш о - ш о	Уйқудан туриш, ювиниш
- ^ ^ ^ 0 ^ 6 я Т 0 ^	Енгил 2- тушлик
- 1 ^ 0 0 - 1 6 . 3 0	Уйинлар, мустақил фаолият
- 1 3 0 ~ ^ 5 0	Сайрга тайёргарлик
- ^ 5 0 ^ 1 8 X 0	Сайр
18 ш г е г ^ .	Сайрдан қайтиш
и о ^ о ц ^ - ^ 1 ^ 2 0	

18.20- 18.45	Кечки овкат
18.45-19.30	<u>Ўйинлар, болаларни уйга кетиши</u>
19.30 - 20.00	<u>Сайр (уйда)</u>
20.00-20.30	<u>Тинч уйинлар, гигиеник муолажалар (уйда)</u>
20.30-7.00	<u>Тунги уйкуга тайёрланиш, тунги уйку (уйда)</u>

Ухлаш гигиенаси:

- айнан бир вақтда ухлашга ётиш;
- ухлаш олдида хонани шамоллатиш;
- ювиниш, оёқни ювиш, тишни тозалашга ургатиш:
овкатланишдан олдин, хожатхонага боргандан кейин ва бирор иш бажаргандан сўнг қўлни совун билан ювиш;
- тартиб билан, гаплашмасдан овкат ейиш, овкатлангандан кейин тишл тозалаш;
- тишни тўғри тозалай билиш;
- овкатдан кейин оғизни чайкаш:
каттик нарсаларни тишда чакмаслик, касалланган тишни ўз вақт даволаш.

Овкатланиш гигиенаси:

- тўғри овкатланиш тартибига риоя қилиш;
стол атрофида ўзини тўғри тутди билиш. овкатланиш жиҳозлари - ко санчки, салфеткалардан тўғри фойдалана билиш;
овоз чиқармасдан тартибли овкат ейиш;
овкатланиб бўлгандан сўнгкошиқва санчкини тақсимча устига қўйиш
стол атрофида ўтирганда қоматни тўғри тутиш;
овкатни тўла чайнаб, ютиб бўлмагунча гаплашмаслик;
овкатни оз- оздан олиш, оғизда яхшилаб чайнаш, салфеткадан уну» фойдаланиш;
- стол устини йигиштириб қўйиш ва идиш-товокларни ювиш,

Маданий - гигиеник қўникмаларни эгаллаш ва ўз-ўзига хизмат қил жараёни:

- Шахсий гигиена қўникмаларини мустақкамлаш, ташки аъзолар тозалип кузатиб бориш, тишларни тўғри тозалаш;
- баданни тоза сақлашга риоя қилиш;
кийим - бош ва таранишдаги тартибсизликка барҳам бериш;
тартибли ва саранжом - саришта бўлиш;
- дастурмолдан фойдаланиш.

Шахсий гигиена:

- тоза чойшаб, кўрпа-тўшақда, шамоллатилган хонада ухлаг одатлантириш;
- уйкудан турганда ювиниш;
- уйкуга ётишдан олдин оёқни ювиш, хожатхонадан батартиб фойдалай Бурунни тоза сақлаш;
қўл. оёқ. ва бадан учун фойдаланиладиган сочиқларни фарқд одатлантириш;
- хар хил нарсаларни оғизга солмаслик;
тирнок, калам ва бошқа нарсаларни тишламаслик;

тоза дастурмолчадан фойдаланиш.

7. Шикастланишнинг олдини олиш

Қўчадан ўтиш коидаларини билиш.

Факат қўк чирок ёнганда ўтиш.

Йўлақдан юриш, қўчадан ўтишда йўлақлардан ўтиш коқдаларига риоя қилиш.

Бошқарувчининг ҳаракатларини тушуниб олиш, транспортдан тушишда ва чиқишда эҳтиёт бўлиш.

Ота- оналари билан бир йўналишда ҳаракат қилишга ўргатиш.

Зиналардан тушиш ва чиқишда панжарани ушлаш, юқоридан сакрамаслик, арғимчоқларда ҳаддан зиёд тез учмаслик, қайчининг тўмтоқ томонидан ушлаб узатиш, пичокнинг тигини тескари ушлаб кеса билиш, ўткир предметлар билан ўйнамаслик.

Юриш, югуришда бир-бирига туртиниб кетмаслик.

Ҳаракатларни мувофиқлаштирган ҳолда фазода мўлжал олиш.

Муайян жойгача, муайян йўналишда ҳаракат қилишда бошқаларга ҳалақит бермаслик. »

Ҳовузда чўмилганда, сувнинг кўкракдан чуқурроқ жойига кетиб қолмаслик, бир - бирини сувга "ботириш"та интилмаслик, шўнғимаслик.

Барча бахтсиз ходисалар ва шикастланишлар ҳақида катталарга дархол маълум қилиш.

Ўрта гуруҳ (4-5 ёш)

№	Машгулот номи	Уқув йили давомида				
		ҳафтада	бир ойда	1-ярим йиллақ	2- ярим йиллик	Жами
1	Атроф олам билан таништириш	1	4	16	20	36
2	Табиат билан таништириш	0.5	2	8	10	18
T ~	Нутқ ўстириш	2	8	32	40	72
4	Бадиий адабиёт билан таништириш	0,5	2	8	10	18
T ~	Илк математик тасаввурларни шакллантириш	1	4	16	20	36
6	Раём	2	8	32	40	72
7	Аппликация	0,5	2	8	10	18

8	Куриш-ясаш	0,5	2	8	10	18
9	Лой иши	1	4	16	20	36
	Жисмоний тарбия	2	8	32	40	72
10	Мусика	2	8	32	40	72 ;
	Жами	13	52	208	260	468

Ижтимоий- хиссий ривожланиш

Катталар билан мулоқот. Катталарнинг муносабатига нисбатан эҳт уйғотиш.

Катталарнинг хиссий ҳолатини (суюниш, гурурланиш, тинч ҳолат, жahl чик хис қилишни шакллантириш.

Катталар ва болалар билан мулоқотни барча фаолиятларда олиб бо (масалан: ўин, коғоз ва табиий жихозлардан тайёрланган нарса ва ўинчоқ¹ билан тажриба ўткази олиш).

Катталар гапини англаш, мулоқот вақтида нарса ва ходисалар ўртас* боғлиқликни кўрсатиш ва намоиш қилиш, катталар билан мулоқот қш эҳтиёж сезиш. катталарнинг ҳикояларига нисбатан қизиқиш уйғотиш.

Катталар билан мулоқотга кириша олиш, ўз фикрини катталарга баён диалогик нутқдан фойдаланиб суҳбатлаша олиш, ўз хошишини сўзлар ифодалаш, катталардан сўз орқали ёрдам сўраш. оила аъзоларига нисбатан муносабатда бўлиш. уларнинг илтимосларини бажаришга интилиш. ўз о» ва танишлари тўғрисида ҳикоя қилиб бериш, қимни яхши кўриши. нимани¹ кўрмаслигини айтиш;

Катталар билан жуфтликда ўйнаш малакасини шакллантириш, катта миннатдорчилик билдириш, катталарга саволлар билан муружаат қилиш, "" билан мулоқотда ўз фикрини баён қила олиш, сўзли кўрсатма орқали каттала топшириқларини бажари олиш;

Катталар билан мулоқот олиб бориш учун саволлар билан муружаат катталарга ўзларини қизиқтирган саволлар билан муружаат қилиш, катталар I мулоқот қилишдан қрниқиш, катталар билан самимий мулоқотда бўлиш.

Тенгдошлари билан мулоқот. Тенгдошлари билан мулоқотга кириш биргаликда ўйнашга интилиш.

Узаро мулоқотга киришиш малакасини тараккий эттириш; одоб билан саломлашиш ва хайрлашиш, бошқаларни исми билан ча сахнаштирувчи ўинларда ижро қилаётган родини сўз билан ифодалаш; мулоқот даврида боланинг ""Мен"" образини шакллантириш:

тенгдошлари билан ҳамкорликка кириша олиш, биргаликда ўйнашга инт тенгдошлари билан саломлаша ва хайрлаша олиш, тенгдошларини исми чақириш. қандайдир маълумотларни тенгдошларига етказишга интилиш.

Хиссий ривожланиш бўлини.

"Мен" концепцияси ёки ўз-ўзини англаш. Узининг хис-туйғуда кечинмаларини ифода этиш. ўз-ўзини англай бошлаш, ўзига нисбатан,

қучига нисбатан ишонч уйғотиш, ўзи мусгақил фаолият кўрсатишга интилиш, катталар ва тенгдошларининг диққатини жалб қилиш.

Ўин фаолиятида ўзи учун рол танлаш, ўз ҳолатига жавоб бериш, ўз имконият ваютуқларини турли фаолиятларда намоён қилиш, ўз-ўзини баҳолаш, тенгдошига нисбатан муҳаббати ва мойиллигини ифодалаш.

Ўз ҳулқ-атворини бошқа кишиларга нисбатан баҳолаш, ўғил бола ва қиз болага ҳос маълум фаолият турларини қўллаш, ўз хиссий ҳолатини тўғри англаш.

Тенгдошлари орасидан ўзини ажратиб олиш, тенгдошлари орасида ўзини англай билиш, ўз хиссийларини ифода қила олиш ("Мен ёқтираман", "Мен ёқтирмайман").

Хиссий ифодалаш. Узининг хис-туйғулари ва чекинмаларини ифодалаш. қайфиятини сўз билан ифодалаш.

Катталарга нисбатан самимий муносабатини сўз билан ифодалаш, ота- онаси билан самимий муносабат ўрнатиш.

Дўстини қўллаб-қувватлаш, ижобий хис-туйғулар орқали ўртадаги низоларни бартараф қилиш.

Тенгдошларининг тарбияси билан боғлиқ салбий кечинмаларни очик-ойдин айта олиш, яқинларининг ички кечинмаларини хис эта олиш.

Болалар жамоасида:

болаларни ўз-ўзини англашига йўналтириш;

болаларда бир- бирларига нисбатан қизиқиш уйғотиш, уларни бирлашишга ёрдам бериш;

болаларнинг бир-бирига нисбатан самимий муносабатда бўлишларига интилиш;

болаларни ўз фикрларини сўз билан ифодалашига қўмақ бериш; ўз хиссийларини сўз ва қайфиятларини имо-ишора билан ифодалашга ургатиш;

болаларда дўстонамуносабатларни тарбиялаш, дўстини қўллаб-қувватлаш хиссини тарбиялаш;

ўртадаги низоларни енгишга ўргатиш лозим.

Уз хиссий туйғуларини ифода қилиш. хиссий ҳолат ва унинг сабаблари Уртасидаги боғлиқликни тўғри тушуниш, катталар билан самимий оҳангда сўзлаша олиш, одоб билан саволларга жавоб бериш, тенгдошларини исми билан чақириш, куполик қилмаслик, ўртоқлари билан мулоқотда ўз фикрини ифода қила билиш:

агар узи тушунмаса савол билан муружаат қилиш;

қичқинтойларга нисбатан яхши муносабатда бўлиш;

катталар ва тенгдошларининг хис-туйғуларини, уларнинг кечинма ва турли миссий ҳолатларини сўз билан ифодалаш;

УРли қилдаги хиссий ҳолатларни тушунишга интилиш;

жаҳли қичқанида, қўркқанида ўзини тутта олиш қобилиятини шакллантириш бош слик: а о ш қ а л а Р н и урмаслик, ўинчоқни бошқалардан тортиб олмаслик ва

УРгадиш билан ш о м л а ш и ш ва хайрлашиш, ўз истаклари ва тақлифларини айтишга

Ми Неатдо тилган ёрдамга, тенг Дош и ўинчоғини тортик қилганда унга "Ўзлар о рчилик бил Д и Р иш - Ўртоғининг илтимосини қабул қилиш, бошқаларнинг ин и Диққат билан тинглай билиш, ўзининг қаршилигини бошқаларни ҳафа

килмасдан ифодалашга интилиш;

ўзи ва ўз кучига нисбатан ишонч уйғотиш ("Мен бажара оламан"), ўзи му фаолият кўрсатиш ("Мен ўзим"). Боланинг ўзига нисбатан хурматни тарбиял Масалан: уни тенгдоши кучи етмайдиган нарсани бажаришга ундаса. катъ инкор қилиш (кўзига қараш, табассум қилиш, "Кел ярашамиз"- дейишга ўргатт

ўзини бошқа болаларнинг хатти-ҳаракати билан таққослаш, тенгдошлари ютук ва камчиликларига эътиборли бўлиш. катталарнинг тенгдошларига бе баҳолари билан қизиқиш, ўзларининг тенгдошлари билан таққослай билиш;

ўзларига ижобий баҳо беришларига эҳтиёж сезиш, мустакилл шакллантириш:

меҳнат фаолиятида болаларга ёрдам бериш, меҳнат маҳсулоти хурмат би қараш каби сифатларни шакллантириш;

катталар, тенгдошининг қайфияти, ҳиссий ҳолатини сезиш;

ўзининг ҳис-туйғуларини ифода этиш, ўз-ўзини англай бошлаш, ўзига, ўзи кучига нисбатан ишонч уйғотиш, ўзи мустакил фаолият кўрсатишга инт катталар ва тенгдошларининг эътиборига эришиш.

ўйин фаолиятида ўзи учун рол танлаш, ўз ҳолатига жавоб бериш, ўз имко ва ютуқларини турли фаолиятларда намоён қилиш, ўз-ўзини баҳолаш, тенгдо" нисбатан муҳаббати ва мойиллигини ифодалаш;

ўз ҳулқ-атворини бошқа кишиларга нисбатан баҳолаш, ўғил бола ва қиз ҳос маълум фаолият турларини қўллаш, ўз ҳиссий ҳолатини тўғри англаш;

тенгдошлари орасидан ўзини ажратиб олиш, тенгдошлари орасида ў англай билиш, ўз ҳиссиётларини ифода қила олиш ("Мен ёқтираман", ёқтирмайман");

катталарга нисбатан самимий муносабатини сўз билан ифодалаш, ота- о билан самимий муносабат ўрнатиш;

дўстини қўллаб-қувватлаш, ижобий ҳис-туйғулар орқали вужудга к~ низоларни бартараф қилиш.

Ўқув йили охирида бола:

катталар билан муносабат ўрнатади:

катталар ҳамда тенгдошларининг қайфиятини, ҳиссий ҳолатини сезад уюшган ўйин жамоаларига қириша олади;

мулоқот даврида ва ҳамжихатликда олиб бориладиган фаолиятл (суюниш, завқданиш ва бошқа ҳолатлар) шаклланади;

атрофдагиларнинг ўзиганисбатан самимий ваносамимий муносабатл англайди;

катталарга ёрдам сўраб мурожаат қилади;

- жуфтликда ўйнашга интилади;
- ролларни тақсимлаб, биргаликда қилишиб, ҳамкорликда ўйнайди;
- турли мавзуларда суҳбатлашади;
- тенгдошлари орасида ўзини ажрата олади;
- яқинларининг ички кечинмаларини тушуна бошлайди;

Нутқ, ўқиш ва саводга тайёргарлик

Теварак-атрофдаги билим ва тасаввурларни чуқурлаштириш асо болаларнинг сўз бойлигини ошириш ва фаоллаштириш. Болаларни ўзи эҳтиёжини қондириш учун мурожаат қилиш, савол бериш, узининг

ҳаракатларини бошқариш, фаолиятини сўз билан ифодалаш, табиат ҳодисаларини ифодалай олиш, бир қанча содда гаплардан ҳикоя туза олиш, турли буюмлар ва расмларни диққат билан кўриш малакасини ҳосил қилиш.

Нутқни ривожлантирувчи муҳитни яратиш мақсадида таълимий уйинлар ўтказиш.

Товуш маданиятини тарбиялаш. Болаларнинг Ё, қ, о', е, г, 1, 8 каби товушларни аниқ. тўғри талаффуз этишларини мустаҳкамлаш. Она тилидаги барча товушларни аниқ, тугри талаффуз этиш. Сўзларни ўртача баландликда, дона- дона талаффуз этиш, жумла охирида тўхтаб, бир меъёрда гапириш малакаларини ўстиришни давом эттириш. Фонетик идрокни, эшитиб, товуш ва сўзларни фарқлашни шакллантириш. Сўзларни адабий талаффуз қоидаларига риоя этган ҳолда айтишларини такомиллаштириб бориш. Болаларга турли суҳбатларда иштирок этиш, суҳбат мавзуи бўйича берилган саволларга тугри жавоб қайтариш ва саволларни тугри бера билиш қабиларни ўргатишни давом эттириш.

Лугат шин. Теварак-атрофдаги нарсалар ҳақидаги билим ва тасаввурларини чуқурлаштириш ва кенгайтириш асосида болалар лугатига буюмлар, улар қандай маҳсулотлар (ёғоч, темир, чинни, пластмасса)дан тайёрланганлиги, сифати ва уларнинг вазифасини билдирувчи сўзларни қиритиш. Шу билан бирга турли қасбларни билдирувчи номлар: ошпаз, энага, сотувчи, қурувчи. қайдовчи. Уларнинг бажарадиган ишлари: пиширади, боқадди, соғадди, қуради, қайдайдди. Буюмларнинг жойлашиш ўрни: ўнгда, чапда, ўртасида, орқасида, қинида. ёнида. Вақт жихатдан ҳар бир кун турли қисмларга бўлиниши: эрталаб, кундузи, кечқурун, кечаси ва б. Инсонларнинг ҳолат ва қайфиятларини (хафа, хурсанд), қарама-қарши маънони билдирувчи сўзлар (антонимлар): қатта- қичик, узун-қиска, қоронғи-ёруғ каби сўзлардан фойдаланишга ўргатиш. Турқум тушунчаларини англатувчи сўзлар: сабзавот, мева, мебелъ, пойафзал қабиларни тушуниш ва қўллаш малакаларини ўстиришни давом эттириш.

Лутатини фаоллаштириш. Болаларнинг ўз нутқларида ўрганган сўзларидан, аиникса, буюмларнинг номи, қисмларини билдирувчи отлардан, уларнинг ранги, туси ва ҳоссаларини англатувчи сифатлардан: силлик, қадир-будур, огир, енгил, синадди. синмайдди каби қўп фойдаланиладиган феъл ва равишлардан мустакил, эркин, тугри фойдаланиш малакаларини ўстириш.

Нутқнинг грамматик тузилишини шакллантириш. Болаларни гапирганда, ҳикоя қилганда сўзларни грамматик жихатдан тўғри ўзлаштиришга, яъни отни қелишиқ жихатдан тўғри турлашга - қўғирчок, қўғирчокни, қўғирчокнинг, Қўғирчокк^ қўғирчоккД. қўғирчокдан қабди, бирлик ва қўпликда тўғри айтишга қопток-қоптоклар, қитоб-қитоблар қабди; феълларни шахс ва замонда тўғри туслашга - ўйнадим, ўйнадинг, ўйнади, ўйнадингиз ўйнадилар қабди; айрим сузларнинг ясалиш усулларини (қанд-қанддон, гул-гулдон, туз-туздон қабиларни) Ургатиш, Болаларнинг жумлани тўғри тузишларига, гапнинг ҳар қил турларидан ^содда, қўшма) ўринли фойдаланишларига эътибор бериш.

Боғлаеишли нутқни шакллантириш. Болаларнинг сўзлашув ва ҳикоя қилиб риш нутқини ўстириш. Уларни суҳбат пайтида фаол иштирок этишга ундаш. лаларда саволларга жавоб бериш, савол бериш малакаларини ўстириш, мавзу У ича берилган саволларга тушуниб, қиска ва тўлиқ жавоб бериш, ўртоқларининг раетган жавобларига эътибор бериш малакасини такомиллаштириш.

Болаларни ҳикоя қилиш матакасини шакллштиришда таниш ҳикоя ва

килмасдан ифодалашга интилиш;

Ўзи ва ўз кучига нисбатан ишонч уйғотиш ("Мен бажара оламан"), ўзи му фаолият кўрсатиш ("Мен ўзим"). Боланинг ўзига нисбатан хурматни тарби Масалан: уни тенгдоши кучи етмайдиган нарсани бажаришга ундаса, қ инкор қилиш (кўзига қараш, табассум қилиш, "Кел ярашамиз"- дейишга ўрг

Ўзини бошқа болаларнинг хатти-харақати билан таккослаш, тенгдошлар ютуқ ва камчиликларига эътиборли бўлиш. катталарнинг тенгдошларига баҳолари билан қизиқиш, ўзларининг тенгдошлари билан такқослай билиш;

Ўзларига ижобий баҳо беришларига эҳтиёж сезиш, мустакил шакллантириш:

меҳнат фаолиятида болаларга ёрдам бериш, меҳнат маҳсулига хурмат қараш каби сифатларни шакллантириш:

катталар, тенгдошининг қайфияти. хиссий ҳолатини сезиш;

Ўзининг х.ис-туйғ) ларини ифода этиш, ўз-ўзини англай бошлаш, ўзига, ўз кучига нисбатан ишонч уйғотиш, ўзи мустакил фаолият кўрсатишга ин- катталар ва тенгдошларининг эътиборига эришиш.

Ўйин фаолиятида ўзи учун рол танлаш, ўз ҳолатига жавоб бериш, ўз им ва ютуқларини турли фаолиятларда намоён қилиш, ўз-ўзини баҳолаш, тенгд нисбатан муҳаббати ва мойиллигини ифодалаш;

Ўз ҳулк-атворини бошқа кишиларга нисбатан баҳолаш, ўғил бола ва киз хос маълум фаолият турларини қўллаш, ўз хиссий ҳолатини тугри англаш;

тенгдошлари орасидан ўзини ажратиш олиш, тенгдошлари орасида англай билиш, ўз хиссийларини ифода қила олиш ("Мен ёқтираман", ёқтирмайман");

катталарга нисбатан самимий муносабатини сўз билан ифодалаш, ота- билан самимий муносабат ўрнатиш:

дўстини қўллаб-қувватлаш, ижобий хис-туйғулар орқали вужудга низоларни бартараф қилиш.

Ўқув йили охирида бола:

- катталар билан муносабат ўрнатади;
 - катталар ҳамда тенгдошларининг қайфиятини, хиссий ҳолатини сез
 - уюшган ўйин жамоаларига қириша олади;
 - мулоқот даврида ва ҳамжихатликда олиб бориладиган фаолият. (суюниш, завкланиш ва бошқа ҳолатлар) шаклланади;
 - атрофдагиларнинг ўзиганисбатан самимий ваносамимий муносабатл англайди;
 - катталарга ёрдам сўраб мурожаат қилади;
 - жуфтликда ўйнашга интилади;
 - ролларни тақсимлаб, биргаликда қилишиб, ҳамкорликда ўйнайди;
 - турли мавзуларда суҳбатлашади;
 - тенгдошлари орасида ўзини ажрата олади;
- яқинларининг ички кечинмаларини тушуна бошлайди;

Нутқ, ўқиш ва саводга тайёргарлик

Теварак-атрофдаги билим ва тасаввурларни чуқурлаштириш а болаларнинг сўз бойлигини ошириш ва фаоллаштириш. Болаларни ў эҳтиёжини қрндириш учун мурожаат қилиш, савол бериш, узининг

харақатларини бошқариш. фаолиятини сўз билан ифодалаш, табиат ҳодисаларини ифодалай олиш, бир қанча содда гаплардан ҳикоя туза олиш, турли буюмлар ва расмларни диққат билан кўриш малакасини ҳосил қилиш.

Нутқни ривожлантирувчи муҳитни яратиш мақсадида таълимий уйинлар ўтказиш.

Товуш маданиятини тарбиялаш. Болаларнинг Ё, қ, о', е, г, 1, 8 каби товушларни аниқ, тўғри талаффуз этишларини мустаҳкамлаш. Она тилидаги барча товушларни аниқ, тугри талаффуз этиш. Сўзларни ўртача баландликда, дон- дон талаффуз этиш, жумла охирида тўхтаб, бир меъёрга гапириш малакаларини ўстиришни давом эттириш. Фонетик идрокни, эшитиб, товуш ва сўзларни фарқлашни шакллантириш. Сўзларни адабий талаффуз қоидаларига риоя этган ҳолда айтишларини такомиллаштириб бориш. Болаларга турли суҳбатларда иштирок этиш, суҳбат мавзуй бўйича берилган саволларга тўғри жавоб қайтариш ва саволларни тугри бера билиш қабиларни ўргатишни давом эттириш.

Лугат иши. Теварак-атрофдаги нарса-ҳодисалар ҳақидаги билим ва тасаввурларини чуқурлаштириш ва кенгайтириш асосида болалар лугатига буюмлар, \Ш/ қандай маҳсулотлар (ёғоч, темир, чинни, пластмасса)дан тайёрланганлиги, сифати ва уларнинг вазифасини билдирувчи сўзларни қиритиш. Шу билан бирга турли қасбларни билдирувчи номлар: ошпаз, энага, сотувчи, курувчи, хайдовчи. Уларнинг бажарадиган ишлари: пиширади, боқади, соғади, куради, хайдайди. Буюмларнинг жойлашиш ўрни: ўнгда, чапда, ўртасида, орқасида, яқинида, ёнида. Вакт жихатдан ҳар бир кун турли қисмларга бўлиниши: эрталаб, кундузи, кечкурун, кечаси ва б. Инсонларнинг ҳолат ва қайфиятларини (хафа, хурсанд), қарама-қарши маънони билдирувчи сўзлар (антонимлар): катта- кичик, узун-қиска, қоронғи-ёруғ каби сўзлардан фойдаланишга ургатиш. Турқум тушунчаларини аңлатувчи сўзлар: сабзавот, мева. мебель, пойафзал қабиларни тушуниш ва қўллаш малакаларини ўстиришни давом эттириш.

Лугагини фаоллаштириш. Болаларнинг ўз нутқларида ўрганган сўзларидан, аиникса, буюмларнинг номи, қисмларини билдирувчи отлардан, уларнинг ранги, туси ва хоссаларини аңлатувчи сифатлардан: силлик, гадир-будур, огир, еңгил, синади, синмайди каби қўп фойдаланиладиган феъл ва равишлардан мустакил, эркин, тугри фойдаланиш малакаларини ўстириш.

Нутқнинг грамматик тузилишини шакллантириш. Болаларни гапирганда, Ҳикоя қилганда сўзларни грамматик жихатдан тўғри ўзлаштиришга, яъни огни қелишиқ жихатдан тўғри турлашга - қўғирчок, қўғирчокни, қўғирчокнинг, КУғирчокқа, қўғирчокда, қўғирчокдан қабил, бирлик ва қўплиқда тўғри айтишга қопток-қоптоқлар, қитоб-қитоблар қабил; феълларни шахс ва қамонда тўғри туслашга - ўйнадим, ўйнадинг, ўйнади, ўйнадингиз ўйнадилар қабил; айрим уларнинг ясалиш усулларини (қанд-қанддон, гул-гулдон, туз-туздон қабиларни) , " Болаларнинг жумлани тўғри тузишларига, гапнинг ҳар қил турларидан •В/ кушма) ўринли фойдаланишларига эътибор бериш.

Гланиши нутқни шакллантириш. Болаларнинг сўзлашув ва ҳикоя қилиб бел "Иш" нутқни ўстириш. Уларни суҳбат пайтида фаол иштирок этишга ундаш. б ўй и " саволла р га жаво б бериш, савол бериш малакаларини ўстириш, мавзу бераёт " Илган саволла Р га тушуниб, қиска ва тўлиқ жавоб бериш, ўртоқдарининг

аётган "обларига эътибор бериш малакасини такомиллаштириш.

аларни ҳикоя қилиш малакасини шакллантиришда таниш ҳикоя ва

эртактарни мустақил ҳолда қайта ҳикоя қилишга, воқеаларни кетма-кет боғланг ҳолда, грамматик жиҳатдан тўғри жумлалар тузиб баён қилишга ўргатиш. Болаларнинг бадиий асарларни қайта ҳикоя қилиш малакасини ўстириш. Адаби асарлари мазмунли, мантикий изчилликда, асар қаҳрамонларининг суҳбатин ифодали сўзлаб беришга ўргатиш.

Машгулоқларда биринчи марта ўқиб берилган кичик эртақ ва ҳикояларни мазмунини қайта ҳикоя қилишга, ўртоклари ҳикоя қилаётганда эътибор бил тинглашга ундаш.

Уйинчоқлар. турли буюмлар ва фасллар бўйича тасвирловчи (авв тарбиячининг саволлари, сўнгра у берган намуна ва режа асосида) ҳикоя тузинг ургатиш.

Болаларга таниш эртақ ва ҳикояларни тинглашни, ularда иштирок этувч персонажларнинг гапларини ўзига хос хусусиятларини тушуниб, ифодали тарз- ҳикоя қилаётган ўртокларининг нутқини диққат билан эшитишни, асар мағ нотўғри айтилган жойларни пайкашга ўргатишни давом эттириш.

Буюмларнинг (кийим. идиш-товок, мебел) номини, белгиси ва вазибалари айтиб, тарбиячининг саволлари ва намуналари асосида кичик-кичик тасвир" ҳикоялар тузишга ўргатиш. Воқеабанд(сюжетли) расмлар бўйича ҳам кит ҳикоялар тузиш малакаларини шакллантиришни давом эттириш. Болалар мустақил ҳикоялар тузиб, уз фикрларини эркин ва изчил баён этишга ургатиш.

Бадиий адабиёт билан таништириш. Болаларда бадиий адабиётга бўл кизиқиш, муҳаббат ва завқланиш кўникмасини шакллантиришда давом эти. Уларга халқ оғзаки ижоди намуналари: мавсум ("Бака-бака-бум, бойчеч "Чучвара қайнайди-я" ва ўйин кўшиқлари ("Данаким-данак"). ялинмачоқ ("О" чикди оламга") ва қизикмачоқ ("Олатой,булатой")лар. чеклашмачоқ (" дегин...") ва ҳукмлагич ("Қалдиргоч, гоч-гоч")лардаги охангнинг мазмунга ўзгариб боришини англаш, бадиий сўзни хис этиш туйғусини кучайтириш. Х . кўшиқларидан ўз ўрнида мустақил фойдаланишларига имконият, топишм тез айтишлар ёрдамида болаларнинг зехни, идроки, тафаккурини кенгайтир" Болалар диққатини эртақ ("Овчи, Кўкча ва Доно", "Ҳалоллик" узбек халқ эрт" ларнинг ўзига хос хусиятларига (бошланма. такрор. тугалланма) қаратиш.

Болаларда бадиий асарни руҳан хис этиш, уни тушуниш, мазмунини сўз бераётганида шошилмай, раван баён эта билиш, ҳар бир сўзни аниқ талаффуз қил малакаларини ўстириш. Болаларнинг асар қаҳрамонлари хатти-ҳаракатлар (Н.Норқобилов "Дуст", Х.Тўхтабоев "Таъзир") баҳолашга, уларнинг маън" сифатларидан: яхши, ёмон, жасур, кўрқок қабиляри (Я.Саъдуллаева "Ғи тушунишга, ҳафа, хурсанд қаби рухий ҳолатларини (Т.Ўлдош "Ойим У бўлсатар") хис эта олишларша эришиш. Асар воқеатари асосида ишла расмлар ҳақидаги таассуротларини баён қилиш.

Буюк алломаларимиз Алишер Навоий, Заҳириддин Муҳаммад Бобур ҳа: қисқача маълумот бериш, уларнинг айрим асар (А.Навоий "Шер билан Дуррож лари билан таништириш. Болалар калбада бадиий адабиёт воситасида аждоқ" ҳурмат. ифтихор, она Ватанга садоқат. (С.Тожи "Ватан". А.Орипов "Баҳор шамо. эзгуликка меҳр-муҳаббат туйғусини уйғотиш.

Болаларга шеър (Р.Ғайз "Балик". Ҳ.Раҳмат "Яхши сўз") ёд олиш ва ифо ўқиётган (К.Турдиева "Баҳор", Э.Воҳидов "Укамнинг жанги")ларида қ такрорий сўз ва ритмга эътибор беришни, мазмунни оханг воситасида (сурок,

ҳаяжон, буйруқ, илтимос, эркаланиш оханги) ифодали билишни, керак жойида сукут сақлаш (пауза)га риоя этишни ургатиш.

Ўқиш ва саводга тайёргарлик. "Товуш", "Сўз", "Ғап" сўзларини тушунишга, ўйинларда ва амалий машқларда қўллашга ўргатишни давом этиш. Икки сўздан ғап тузиш (масалан, "Бола ўтирибди", "Қуш сайраяпти", "Биз сайр қиялпмиз"). Ғап ва сўз ҳақидаги тушунчаларни амалий машқлар давомида мустаҳкамлаб бориш.

Оддий чизиклар, илғаклар нусхаларини кўчиришга ўргатиш.

Ўқув йили охирида бола:

Болалар она тилидаги ҳамма нутқ товушларини тугри талаффуз қилиш; нутқ товушлари ва сўзлар ўртасидаги фарқларни англаш; йил давомида танишган сўзларини (қасб-хунар.буюмларнинг сифати ва хоссалари, ўрни, кун қисмлари ва б.) ўз ўрнида фаол ишлатиш; жавоб бераётганда, ҳикоя қилаётганда сўзларни грамматик жиҳатдан тўғри ўзлаш гириш; жумлаларни тугри тузиш; қисқа эртақ ва ҳикояларни мустақил қайта ҳикоя қилиш; ўйинчғж, турли буюмлар ва воқеий (сюжетли) расмлар бўйича ҳикоялар тузишга ўрганишлари лозим; китобга эҳтиёткорлик билан муносабатда бўлиш;

китобдаги расмларга қараб бадиий асарнинг мазмунини гапириб бериши. асарнинг парчасини эшитганида унинг номини айтиши, болаларнинг ҳаётига яқин шеърлар. қушлар, ҳайвонлар, уйинчоқлар ҳақидаги саккиз қатор шеърларни ёдлай олиши керак;

топишмоқлар, санамалар, мақолларнинг мазмунини идрок эта олиш; асарда иштирок этувчи қаҳрамонларнинг хатти-ҳаракатларини баҳолай олиш: яхши. ёвуз, жасур;

рухий кечинмаларини (ҳафа, хурсанд) таърифлай олиши; шеър, эртақ, топишмоқ. ҳикоя. санамаларни ифодали айта олиши; бадиий сўздан эмоционал завқлана олиши, шеърни ёддан ифодали айта олиши. эртақ ва ҳикояларни сўзлаб бера олиши, асар мазмуни асосида берилган саволларга имкон қадар аниқ ва дадил жавоб бера олиши; бадиий асарларга ишланган расмлар бўйича ҳикоя қила олиши; "Товуш", "Сўз", "Ғап" сўзларини тушуниш, ўйинларда ва амалий машқларда қўллай олиш қаби малакаларни эгаллаши; оддий чизиклар, илғаклар нусхаларини кўчира олиши лозим.

Билиш жараёни: Атроф олам тўғрисидаги билимга эга бўлиш ва уни англаш

Элементар математик билим ва кўникмалар
х_о^{0,1}и^{ва}с^{анок}. Болаларга тугри усуллардан фойдаланиб 3, 4, 5 сонларининг сил бўлиши билан гаништириш ва бу сонлар доирасида санашни ургатиш: бир Р Қўйилган предметларни санаб, сонни тартиб билан айтиш, сонни от билан **Ме**и^Ри^Аи^{охи}ргги сонни саналган предметларга тааллуқли қилиб айтиш, х^{ад}и^иР^иикки, уч. - ҳаммаси бўлиб учта қатам", "Бир, икки, уч, тўрт - ^{дои}бўлиб тўртта қалам" тарзида.
3^{сон}сонлари доирасидаги сонли қарточқатар билан таништириш.
1^{арга}арга 3.4, 5 гача бўлган санок ва тартиб сонларни ўргатиш, "Қанча?",

"Қайси?", "Нечанчиси?" "Санок бўйича нечанчи?", "Нечанчи ўринда?" "Ҳам бўлиб нечта?" саволларига жавоб бериб, санок ва тартиб сонлардан л фойдаланишни ўргатиш.

Болаларга предметларнинг икки гуруҳини қиёслашни машқ қилдири такқослашни ўргатиш, масалан ("Бир, икки, уч, тўрт, беш - ҳаммаси бўлиб 6 копток", "Бир, икки, уч, тўрт - ҳаммаси бўлиб тўртта кубик. Бешта кўп, тўртта Коптоқлар кубиклардан битта кўп экан").

5 гача бўлган сонни ўзидан кичик бўлган иккита сонга (буюмлар мисо ажратиш. Масалан, "Сенда 5 та олма бор, иккитасини укангга бердинг. Узи нечта колди?" деган савол билан мурожаат қилиш.

Предметларнинг кам гуруҳига тағйишмаган предметни қўйишни ёки кўп гуруҳ битта ортиқча предметни олишни ва гуруҳлар ўртасида бир хил миқдордаги хил предметлардан иборат тенглик ҳосил қилишни ўргатиш. ("Карточканинг ю каторида учта анор, пастки каторида тўртта олма, анорлар олмалардан битта Агар яна битта анор қўйсак анорлар ва олмалар сони тенг бўлади").

Катталиқ. Болаларга предметларни (3, 4, 5 тагача) узунлиги, зига кўра бирининг устига қўйиб қиёслашни ўргатиш.

Нарсаларнинг қалин-юқалигини қиёслаш, "қалин", "юқарок", "бир сўзларини нутқда тўғри қўллашни ўргатиш.

Узунлиги, кенглиги ҳар хил бўлган бир неча предметни (5 тагача) бир-бири устига узунлиги, кенглигига кўра ортиб ва қамайиб борадиган тартибда қиёслашни ўргатиш (энг кенг, торроқ, яна торроқ. энг тор тасма).

Геометрик шакллар. Дойра, квадрат, учбурчак шакллари бир-бир фарқлашни мустаҳкамлаш.

Тўғри тўртбурчак шакли билан таништириш, тўғри тўртбурчак-квад фарқдаш ва айтишни, уларни сезиш - ҳаракат ва қўриш усуллари орқали ўрг

Овал шакли билан таништириш, дойра, овални фарқлаш ва айтишни, у сезиш - ҳаракат ва қўриш усуллари орқали ўргатиш.

Куб, шар, цилиндр каби шаклларнинг номини айтиш ва бир-биридан фарқл ўрганиш.

Шакллар ҳар хил ўлчамда бўлиши мумкинлиги ҳақида тасаввур ҳосил (катта дойра - кичик дойра, катта квадрат - кичик квадрат).

Таёқчалардан тўғри тўртбурчак, квадрат, учбурчак ясашга, бу шакл фойдаланиб турли нарсалар ясашни ўргатиш.

Товарак- атрофда мўлжал олиш. Нарсаларни ўнг қўл билан чапдан қараб териш қўниқмасини мустаҳкамлаш.

У ёки бу предметнинг ўзига нисбатан жойлашувини сўз билан ифода қилиш (олдимда - стол, орқамда - шкаф, пастда - пол, қиёрида - шип, томонимда - дераза, чап томонимда - эшик, шкаф - узоқда, стул - яқинда).

Болаларга берилган йўналишда (олдинга-орқага, ўнгга-чапга) ҳаракат қилиш ўргатиш.

Вактни қамалаш. Болаларнинг кун - тун ҳақидаги тасаввурларини ан вактни ифода қилиш кун - тун сўзларини нутқда тўғри қўллашга ўргатиш вакт ҳақида тасаввурларини мустаҳкамлаш.

Болаларнинг сутка қисмлари ҳақидаги тасаввурларни аниқлаш О кундузи, эрталаб, кечқурун) ва мустаҳкамлаш.

"Кеча", "Бугун", "Эртага" тушунчаларини фарқлаш ва бу сўзлардан

фойдаланишни ўргатиш.

Ҳаракат тарзини ифода қилиш сўзларни (тез, секин) ўргатишни давом эттириш.

Қўриш-ясаш

Болаларга содда воқеабанд ўйин масалаларини лойиҳалаб оддий қўрилмаларни: "лего" туридаги ўйин бўлақларидан моделлар қилиш. 6-8 та қисмлардан пазлар ясашни, қоғоздан буклаш йўли (оригами) орқали содда шаклларни ясашни ўргатиш.

Таълимий ўйин ва машқлар. Математика машғулотларда эгалланган қилим ва қўниқмалар қўйидаги ўйин - машқлар орқали мустаҳкамланади:

"Қим қачқон?", "Қаноғини топ", "Ўрнини топ", "Тоғин-тоғалоқ", "Қим топқир?", "Қластер", "Қейинги сонни топ", "Қим беқинди?", "Шартли белгилар асосида ҳаракат қиламиз", "Яқин-узоқ", "Қейинги сонни айт", "Шакл яса", "Қенг-тор", "Ўхшашини топ ва қиёсла", "Қун-тун", "Қимга қанча?", "Қайси ўйинчоқ яширилган?", "Қимда шунча?", "Дарвозадан ўтинг", "Қелинг, санаймиз", "Қайси ўйинчоқ қайси сонга тегишли?", "Шарлар", "Товушига кўра сонини топинг", "Қим тезроқ териш олади?", "Тесқарисини айтинг", "Қулли қилдирак", "Қикдорига кўра танланг", "Қўлингизда нима бор?", "Қатта ва қичик нарсалар", "Қайси доирани қўйида зарур?", "Махсус топширик", "Нима ўзгарди?", "Қимга нима?", "Қудди шундай халқани топинг?", "Қўрсатқични тўғриланг", "Бу қандай шакл?". "Нарсаларнинг номини айтинг?", "Геометрик лото", "Сехрли қопча", "Сотувчисиз дўқон". "У ерда нима бор?", "Қим топқир ва удабурон?", "Олдинга-орқага". "Қимнинг бўйи қаланд?".

Ўқув йили охирида бола:

- 5 гача санайди;
- бир жойда турган буюмларни (5 тагача) тартиб сони билан айта олади; сони 5 тагача бўлган икки гуруҳдаги буюмлар сонини такқослайди; буюмларнинг шакли, қатта-кичиклиги, узун-қисқалиги, қалин-юқалигига кўра фарқлайди; дойра, квадрат, учбурчак, тўғри тўртбурчак, овал шакллари бир-биридан фарқлайди; шар, куб, цилиндрларнинг номини айта олади ва уларни фарқлайди; таёқчалардан тўғри тўртбурчак, квадрат, учбурчак ясай олади; предметларни (7 тагача) узунлиги, зига, қалин-юқалигига кўра бир-бирининг устига қўйиб қиёслайди, "энг кенг", "торроқ". "яна торроқ", "энг тор", "қалин", "юқарок", "бир хил" сўзларини нутқда тўғри қўллайди; аниқ бир йўналишни ифода қилиш олинга, орқага, ўшта, чапга, юқорида, пастда каби сўзларни нутқда қўллай олади; У ёки бу предметнинг ўзига нисбатан жойлашувини сўз билан ифода қилиш олади; кун, тун, эрталаб, кундузи, кечқурун, кеча, бугун, эртага, тез, секин каби вактни ифода қилиш сўзларни тушунади. нутқда қўллайди; лево ' туридаги ўйин бўлақларидан содда моделлар қилиш; 6-8 та қисмлардан пазлар ясайди; Қоғоздан буклаш йўли (оригами) орқали содда шаклларни ясайди;

Атроф олам тўғрисидаги қилимга эга бўлиш ва уни аниқлаш
на Ватан ва атроф-олам. Болаларда тутилиб ўсган жойларига муҳаббат қилиш.

Ўз шаҳар, кишлоқ, маҳалла ва қўчаси ҳақидаги билимларини кенгайтириш. Яшаш жойидаги меъморчилик ёдгорликлари, чиройли қурилишларга кизи уйғотиш, уларнинг номларини тўлиқ айтишга ургатиш.

Болаларнинг ўзлари яшаётган куча, маҳалла, туман ва вилоятни номланишга ўргатиш. Уларнинг уз исми шарифини, ота-онасининг исмлар билан ларига эришиш.

Болаларда уларнинг умумий Ватани - Ўзбекистон ҳақида тасаввур уйғотиш.

Болаларга "Конституция сабоқлари" асосида илк тушунчалар бериш.

Буюк сиймолар. Халқимизнинг Алишер Навоий ва Заҳриддин Муҳаммад Бобур сингари машҳур кишилари ҳақида маълумот бериш ва улардан фахрлар: туйғусини уйғотиш, Навоийнинг болалиги ҳақида ривоятлар айтиб бериш.

Ҳосил байрами "Меҳржон" деб номланиши ҳақида қисқача сўзлаб бериш. байрам ҳар йили куз фаслида ўтказилиши, унда дала меҳнаткашларининг меҳнат натижалари кўз-қўз қилиниши, ҳар хил кўргазмалар, савдолар ташкил этилиши, ўйин-кулгу хурсандчилиқда байрам нишонланиши ва унда қовун, узум сўзлаб бериш.

Болаларнинг диққат эътиборини ҳарбийларга жалб қилиш. Болаларга маънавиятига ҳарбий ватанпарварлик ҳиссини сингдириш. Ҳарбий қасблар билан таништириш.

Болаларни ўзбек халқининг миллий байрамлари билан таништириш. "Наврӯз" халқимизнинг қадимий байрамларидан бири эканлиги, уни қатталар ҳам, болалар ҳам байрам қилишлари ҳақида тушунча бериш. Байрамда сумалак, ҳалим, сомса, чучваралар пиширилиши. уни қандай нишонланиши ҳақида маълумот бериш.

Миллий қадриятлар, урф-одатларимизни улуғлаш, унинг қадрига туйғусини такомиллаштириш.

Қатталар меҳнати. Болаларда қатталар меҳнатига ҳурмат ва қизиқиш ҳиссини тарбиялаш. Ўзбек халқининг миллий ҳунармандчилик меҳнати- дурадгоҳ билан таништириш.

Дехқон меҳнати ҳақида қисқача маълумот бериш.

Болаларда ўз тарбиячиси ва бошқалар меҳнати ҳақидаги тушунчаларни кенгайтириш.

Болаларни қатталар меҳнати билан таништириш жараёнида уларда инсоннинг меҳнатига ҳурмат ҳиссини шакллантиришга эътиборни қўйиш.

Транспорт воситалари. Болаларни ҳудуддаги транспорт воситалари билан таништириш, улардан фойдаланиш қонун - қоидалари ҳақида маълумот бериш.

Жамоат транспорти (автобус, трамвай, троллейбус, поезд, самолёт, машиналари) турлари ҳақидаги билимларини кенгайтириш ва чуқурлаштириш уларни номини айтиш ва ҳаракат муҳитига (ер, осмон, сув) ва вазибаларига (йўловчи) қўра фарқлашга ургатиш. Транспорт воситаларини бошқарувчи эгалари ҳақида қисқача тушунча бериш (хайдовчи, учувчи, денгизчи ва х-к-)

Йўл ҳаракати қоидалари билан таништиришни давом эттириш. Светофорнинг вазибаси ҳақида тасаввур ҳосил қилиш.

Буюмлар ҳақида. Теварак-атрофдаги буюм ва хом-ашъёлар, уларнинг хил сифатларига эътиборни жалб қилиш, қаттиқ ва юмшоқ буюмларни тасаввур ҳосил қилиш.

Уй-рўзғор буюмларининг шакли ва ранги, эстетик сифатларига

қўрпа, тўшак, қўрпача, ёстиқ, чойшаб), қаттиқ буюмлар ва уларнинг сифатлари ҳақидаги тасаввурларини шакллантириш. Буюмларни умумлаштириш, масалан: чой идишлари(чойнак, пиёла, патнис, ликопча), ошхона буюмлари(чўмич, капкир, қозон, коса, пичок, това, челақ, чойнак, лаган, товок, гогорача, жува), фарқлаш. бир турдаги буюмларни гуруҳлаш, жуфтлаш қўникмасини шакллантириш.

Устки кийимлар. Кийимлар. устки кийимлар (атлас қўйлақ, яхтақ, чопон), бош кийимлар (рўмол, телпак, дўппи, қалпоқ), пойфал (туфли, этик, шиппак) турлари ҳақидаги тасаввурларини аниқлаш ва кенгайтириш.

Бола ўз танасининг қисмларини ўрганади.

Болага ўзининг қўринишини таърифлаб беришга, ички органлар (юрак), тирсак, ияк, елка, қаби мураккаб қисмлар қарда жойлашганлигини қўрсатишга ўргатиш. Одам шаклини қизишга ургатиш.

Уқув йили охирида бола:

- ўзи туғилиб ўсган қўча, кишлоқ ёки шаҳарнинг номи, маҳалласи; ўз исм-шарифи, ота-онасининг исми
- Алишер Навоийнинг болалиги ҳақидаги ривоятлар;
- байрамлар ҳақида тасаввургага бўлиши «Наврӯз», «Меҳржон» байрамлари ва уларнинг хусусиятлари ҳақида маълумот, қатталар меҳнатлари ҳақида тасаввурларга эга бўлишлари;
- транспорт ва ундан фойдаланиш, қўча ҳаракати қоидалари; қўндалик ҳаётда ишлатиладиган буюмлар ва уларнинг вазибаларини билишлари қарак;
- ўзининг қўринишини таърифлаб бера олади.
- юрак, тирсак, ияк, елка, юрак қаби мураккаб қисмлар қарда жойлашганлигини қўрсата олади.
- Одам шаклини қиза олади.

Жонли ва жонсиз табиат, ер қурраси тўғрисида тасаввурга эга бўлиш

Жонсиз табиат. Болаларга об-ҳаво ҳолатини (совуқ, иссиқ, илиқ, қуёшли, булутли, шамол эсаяпти, ёмғир ёғаяпти, дўл ёғаяпти), сув ва қорнинг айрим хусусиятларини(сув тиник, қор юмшоқ. бўлиши, ундан қорбобо яшаш, қорбўрон ўйнаш мумкин ва ҳоказо; қор қуруқ ҳам бўлади) фарқлашни ургатиш.

Айрим предметлар сувда қўқишини, айримлари қўқмаслигини: иссиқ қўнда қўшак сув тез, совуқ қўнда секин қўқишини англаб олишларига ёрдам бериш.

Жонсиз табиатнинг айрим хусусиятлари (тош-қаттиқ, қўм-сочилувчан)ни фарқлашни ургатиш.

Болаларга об-ҳаводаги ўзгаришларни (совуқ шамол эсаяпти, ёмғир, қор ёғаяпти) фарқлашга ўргатиш. Қорнинг хусусиятлари (совуқ, юмшоқ, ёпишқоқ, қўл, қўрқ) билан таништириш.

Болаларни тонг, қўндуз, қечқурун, қечаси тушунчалари билан таништириш, қўн қисмларида инсонлар ва болаларнинг ҳаракатлари ҳақида сўхбатлар ўтказиш.

Усимлиқлар дунёси. Сабзавотлар (бақлақон, қарам, шолқом, турп, пиёз) ва мева (анор, анжир, беҳи узум. ўрик) билан таништиришни давом эттириш. оларга сабзавот ва меваларнинг номларини, ранги, шакли, таъми, овқатга қўллаштирилиши (қўмлиқча, пиширилган, тузланган ва қўритилган қўлда) ҳарактерли белгиларини билишлари: Сабзавотлар қўлизда мева қарда эса қаратда " билан таништириш. Болаларга сабзавотлар қар йили экилишини, мева қар

эса кўп йиллик ўсимлик хисобланиши хакида кискача тушунча бериш.

Сабзавот ва мевалар етиштиришда катталарнинг меҳнати хақидаги тасаввурни шакллантириш.

Кузда дарахтлар баргининг тўкилиши, ўтларнинг саргайиши, дала ва боғларда-йигим-терим ишларининг бошланиши хақида суҳбатлар уюштириш.

Кузнинг охирида дарахтларнинг барги буткул тўкилиб бўлиши, ўт-ўланларнинг эса хазонга айланиши, фақат игна баргли арчаларгина ҳар доимгидек кўм-кў қолиши хақида тушунча бериш.

Уруғдан ўсимликлар ўстириш (ўсишидаги изчиллик. ўсишу чун зарур шароитлар парвариш қилиш) хақида; ўсимликлар ҳаёти ва ўсишининг айрим шартлари (ул-ерда ўсади, уларни сув билан суғориш керак, тупрок серозука бўлиши учун ун ўғитлаш, ёрутлик керак) хақидаги тасаввурларини шакллантириш.

Болалар диққатини кунлар илиши билан дарахтларнинг қуртак чиқари гуллаши, барг ёзиши, ўт-ўланларнинг кўқариши қабиларга жалб этиш.

Гилос ва шафтоли дарахтининг гулини киёслаш ва фарқлашга ургатиш.

Ўсимликларнинг тузилиши хақидаги тасаввурни аниқлаш ва мустаҳкамла Дарахтларда битта тана, йўғон ва ингичка шохлар. япроқлар бор. Буталар ва би неча ингичка тана, шох, барглари борлиги, ўтемон ўсимликларда поя, барг, гул-борлиги. ўсимликлар илдизлари билан ўзларини ерда тутиб туриши ва ердан су. хамда озука моддаларини олиши хақидаги тасаввурларини кенгайтириш.

Атрофдаги ўсимликларнинг қуйидаги белгиларига қараб таниш:

дарахтлар. буталарнинг барглари, пўстлоғига; ўтсимон ўсимликларнинг ран ва гулининг шаклига қараб таниш.

Юмшоқ мевалар, сабзавотлар билан, ўсимликлар ўсадиган жойлар (ҳиёбо мактабгача таълим муассасаси, боғ) билан таништириш. Таниш ўсимлик номларини эслаб қолишга ургатиш.

Мактабгача таълим муассасасида сабзавотлар ўстирилиши хакид тасаввурларни аниқлаш, кенгайтириш.

Ҳайвонот дунёси. Куз-киш даврида олмахон, қуён ва типратикан синга хайвонлар ҳаёти ва табиий шароитлари (қаерда яшаши. қандай юрш нималар билан озикланиши, душманларидан қандай ҳимояланиши) хакид" тасаввурларини шакллантириш

Фасллар ўзгариши билан қуён, олмахон. типратикан каби хайвонлар ҳа" (табиий шароитда улар қаерда яшайдилар, нималар билан озикланадил душманлардан қандай қутуладилар) билан таништириш. Уй хайвонлари вауларш болалари (ит, қучуқчалар, мушук, мушукчалар), қушлар (чумчуқ, қабутар, мус ва бошқалар), атроф муҳитда учрайдиган ҳашаротлар (чумоли, қапалақ, хон ки ниначи каби)ни фарқлашга ургатиш.

Уй хайвонларининг ҳаёти, инсонларнинг уларни парвариш қилишД" меҳнатлари хақидаги тасаввурларини аниқлаш ва кенгайтириш.

Уй хайвонлари ва уларнинг болалари хақидаги билимларини кенгайтир" Болалар уларнинг тана қисмларини, юриш-туриш хусусиятларини ажрата билиш ва тугри характерлашни, нима билан озикланишини қандай юриши. қандай фо келтиришини, одамлар улар гўғрисида қандай ғамхўрлик қилишлари Х" билимларини кенгайтириш.

Болаларни уй хайвонлари ҳаёти хақидаги тасаввурларини бойитиш. Ул уй хайвонлари ва паррандаларни парвариш қилишда катталарга яқиндан ёр.

беришга ўргатишни давом эттириш.

Ёввойи хайвонлар (қуён, олмахон, типратикан) хақидаги тасаввурни кенгайтириш, уларнинг баҳорги-ёзги мавсумдаги табиий шароитдаги ҳаёти (овқатланиш. туллаш, уя қуриш, болаларни ўстириш, болалари хақида ота-она ғамхўрлиги хусусиятлари) билан таништириш; ташқи киёфаси, ҳатти-ҳаракатига қўра ёш хайвонларнинг катталаридан фарқ қилишини қўрсатиш.

Кунлар илиши билан болалар диққатини қушлар қўпайиб, ҳашаротлар пайдо бўла бошлагани, кунлар совиши билан ҳашаротлар буткул қўринмай қолганига, муассаса ховлисидаги қушлар ҳам қамайиб кетганига қаратиш. Совуқ қиш қунида қорни очиб овқат излаётган қушчага қакадар қийин эканлигини хис этишга ундаш. Болаларда қушларга ғамхўрлик қилиш ҳиссини тарбиялаш.

Қушларнинг нима билан озикланиши, қишлоқ ҳўжалигига келтирадиган фойдаси хақида ҳам кискача маълумот бериш. Қушларга хайрихоҳлик билан муносабатда бўлиш кераклигини тушунтириш.

Табиат бурчагида пиёз ўстириш, парвариш қилиш, ташқари совуқ бўлишига қарамай, ҳонада уларнинг ўсиш сабабини тушунтириш.

Урмон хайвонлари уларнинг юриш-туриш хусусиятларини билишни ва тўғри характерлашни; яшаш шароитлари, нима билан озикланишини қандай юриши, қандай фонда келтирилиши хақида тасаввур ҳосил қилиш.

Уй хайвонлари ҳаёти, ёз вақтида одамлар уларни парвариш қилишдаги меҳнатлари (сигир, эчки, қўйлар яйловларда ўтлаши, одамлар ўт ўриши, ҳашак жамғаришлари ва хоказо) хақидаги тасаввурларини аниқлаш. Яқин атрофдаги хайвонларни, ховлига қеладиған қуш, қапалақ, қўнғиз ва ниначиларни бир-биридан фарқлашга ургатиш.

Болаларни уй хайвонлари ҳаёти хақидаги тасаввурларини бойитиш. Уларни уй хайвонлари ва паррандаларни парвариш қилишда катталарга яқиндан ёрдам беришга ўргатишни давом эттириш.

Уқув йили охирида бола:

муассаса ховлисидаги 3-4 хил дарахт;

маданий ва бегона ўтсимон ўсимликлардан 1-2 хили, баъзи сабзавот ва мевалар. уй хайвонлари, уларнинг болалари, қуш ва ҳашаротларни таниши ва уларни гуруҳдай олиши;

4-5 хил ҳона ўсимликларини номини билиши;

фасллар алмашиши ва об-ҳаводаги айрим ўзгаришлар (ёмғир, қор ёғиши, қуёш қарақлаб туриши)ни пайқашлари ва табиатни муҳофаза қилиш Хақида дастлабки тушунчага эга бўлишлари;

жонсиз табиатнинг айрим хусусиятлари (тош-қаттиқ, қум-сочилувчан)ни фарқлай олишлари;

предметларни қузади, оддий тажрибалар (қўқади-қўқмайди, йиртилиди-йиртилмайди) ўтқизишни билиши лозим.

Тасвирий фаолият

Мазкур ёшда тасвирий фаолият шиддат билан ривожланади. Болалар тақдим " гоё ва фикрлар тугалланмаган, қатъий бўлмаси-да, улар қизган ва ясаган > аппликация ва қуриш-ясаш ишлари янада турли-туман сюжетларга бой бўла Ради (улар предметли ва қўп деталли бўла борадилар). Мазкур ёшда майда "Рика тизимида ижобий ўзгаришлар амалга ошади (чаққонликнинг ортиши,

кўз ҳаракатини қўл ҳаракати билан уйғунлаштира олиш. бармоқ ҳаракатлар кузатиш каби).

Болаларда атроф-оламни эстетик идрок этиш ва ахлокий-эстетик туйғула ривожлантириш. табиат билан мулоқот, иллюстрация ва раем сгожетларига ф муносабатни шакллантириш, оиласи, кадрдон уйи, болалар мактабгача таъл муассасаси, тугилган юртини севиш ва ардоқлашни тарбиялашни давом этти

Болаларнинг турли тасвирий фаолият турларига, халк амалий сантг нисбатан барқарор кизиқишларини шакллантириш ва ривожлантириш, ул чизаётган расмларида ифодали тимсолларни чуқурлаштириш ва кенгайтир_ пластик материаллар билан ишлаш, аппликациялар яратишга нисбатан кизиқи янада орттириш. Болаларда ўз ғоялари устида ўйлай билишга тааллуқли ам~ малакалар, тимсолларни такдим этишда тасвирий восита.тарни тўғри қўллай б⁷ раем, аппликация, иллюстрация, узбек халқ ўйинчок ва кўғирчоқларини би> уларнинг номини айта олиш, улардаги ифодали воситалар: шакл ва ранга англай билиш малакаларини шакллантириш, уларнинг жамоа билан бирга чизиш, аппликация қилиш, қуриш-ясаш ишларини амалга ошириш. Болал рассомлар, амалий безак санъати усталари меҳнати билан лаништириш, Болал санъатнинг муайян тури бўйича билимларни таркиб топтириш: масалан: су репродукция, хайкалтарошлик (тасвирий санъат, архитектура), ўйинчок (ам безак санъати, ота-оналари билан бирга музейга боришни уюштириш).

Тасвирий фаолият турлари бўйича болалар меҳнатини бақолашда дў- мулоқот муҳитини яратиш.

Раем чизиш. Раем чизишда айлана, ясси. тўғрибурчак ва учбурчакли шаклл эга (мева ва сабзавотлар. ўйинчоклар) расмини чизишга, раемда нарсаларни горизонтал чизик бўйлаб тасвирланишига ёки қоғоз варагини тўлиқ эгалл" болаларни нарсаларнинг ҳажмини раемда тугри ифодалашларига эришиш.

Ранг ва бўртма қўринишлар ҳақида болаларнинг билимларини кенгайтир мустаҳкамлаш. Таниш рангларга қўшимча ранглар киритиш: тук сарик, жига хаво ранг, пуштиранг. оч яшил ранг кабилар. Болаларни турли рангларни бирига қўшиб. янги ранг ҳосил қилишга ўргатиш. Қалам. фломастер, мўйк кабилардан тўғри фойдаланишга ўргатишни давом эттириш, бўяш жараё мўйкаламни бир йўналишда текис юритишга ўргатиш (чапдан ўнгга, агар чапакай бўлса. акспнча. юқоридан пастга). расмларни калам ва фломастер б бўяш, уларни қоғоз устида енгил юритиш, бунда крғоз контуридан чиқиб кетма~ кенг чизикларни мўйкаламда борица, тор чизик ва нуқталарни мўйкалам " қўйишга ўргатиш.

Уларга образга хос характер хусусиятларини кўрсатиш (пахмайган зирхли типратикан). Болаларни тугри чизик, квадрат, айлана, тугри бу (бурчакларга ва томонларга), тасма, квадрат, дойра, тўғрибурчак (ўртаси, бу ва томонлари)га, ритмик изчиллиги ва симметриясига риоя қилган ҳолда, "• элементлари чизишга ўргатиш.

Борлиқнинг турли ходисаларини тасвирлаш (хазонрезги, қорбўрон), р ҳақидаги билимларига асосланиб, қисмлардан муайян нарса тузиш ва кўникмаларини шакллантириш (янги йил арчаси. байрамона безатилган уй).

Раем ва иллюстрациялар кўрсатиш оркали болаларнинг нарсалар эс сифатлари ҳақида тасавву рларини кенгайтириш.

Болаларнинг турмушдаги мавжуд нарсаларни (таом, коса, рўмол, гил?

ифодаловчи силуэтлардан нақшлар лузиш кўникмаларини ривожлантириш.

Болаларга нарсалар ва персонажларнинг шакли, ўзига хос хусусиятлари, шаклан турли-туманлиги, коғоз вараги юзасида жойлаштирилишини ургатиш. Ушбу нарсаларнинг ягона мазмунга қшмраб олиниши, нарса ва ходисаларнинг ифодали тасвирланишига эришиш (уйда шамлар ёнмоқда. балиқдар сузиб юрибди).

Безакли композициялар тузишда рангларнинг тугри уйғунлаштирилишига эришиш (кўғирчоқни чиройли куйлак ва янги рўмол билан ясантирамиз).

Дастур бўлимлари бўйича олинган билимлардан фойдаланиш ва ушбу билимларни расмлар оркали ўз таассуротларини ифодалашда қўллаш.

Безакли расмлар. Эстетик идрокни шакллантириш ва ривожлантириш учун халқ усталари (Хамро буви) томонидан ясалган ўйинчоклардан фойдаланиш зарур. Болаларни эстетик идрокни ривожлантиришга қаратилган нақшлар яратишга ўргатиш учун наму на сифатида халқ усталари (Хамро буви) яратган ўйинчоклардан фойдаланиш лозим (нақш ўрнида қоғоздан қирқиб олинган, болалар томонидан лойдан ясалган ўйинчок силуэтларидан фойдаланиш мумкин. Болаларни миллий матолар - беқасам, хонатлас, адрас билан таништириш. Миллий матоларда ўз аксини топган'ўзбекона анъаналар, уларга хос ранглар, ранглар уйғунлигини таъкидлаб кўрсатиш, мазкур рангларнинг қандай аталиши, элементлари ҳақида маълумот бериш. Кундалик турмушда кенг ишлатиладиган буюмлар (таксимча, товокча, гиламча) қўринишида ишланган нарсалар шакли ичига нақшлар тўқиш, шунингдек, нақшларни дойра, тўртбурчак шаклида яратиш.

Пластин (лой) билан ишлаш. Пластик материаллардан нарса ясашга нисбатан болаларда барқарор кизиқишларни шакллантириш, уларда пластик материаллардан нарса ясаш техникаси ва лойларнинг хусусиятлари ҳақида аввал ўзлаштирилган билимларни мустаҳкамлаш (дойра ҳаракат оркали кафт орасида лой бўлагини яссиллаш, ҳосил бўлган шаклдан узук ясаш, болаларда ясалган нарсаларни безаш истагини уйғотиш), икки қўл кафти билан эзгилаб, кафт орасида айлана ҳаракат оркали лойдан думалок, ясси шаклли сабзи, олма, бодринг, лимон кабиларни ясаш.

Бир неча қисмларни тугри жойлаштириб, қисмлар тенглигига риоя қилган ^олда, нарса ясаш; чимдиб ясаш усулини ўзлаштириш.

Лойни ясси шаклига келтириб, енгил ҳаракат билан унинг зарур четларини чимдиб, майда деталларни ясаш (қуш тумшуги, мушук кулоклари каби); керакли *иларини силликлаш (печенье, қулча).

Пластик материаллардан бир неча қисмли нарса ясаш, бунда ҳар бир қисм учун ^атиладиган пластик материалнинг етарлича бўлишига эътибор бериш (масалан, Ўзн пўстин кийиб олган кизалок, қоркиз), пластик материалдан сюжетли тасвир "Рапиш (қуш_ _ чўқимокда).

Д_ира шаклидаги лойни эзгилаб, ичи чуқур идишча (таксимча, товок) ясаш *Улларини ургатиш.

Характерли белгиларни бўрггириб тасвирлаш, шунингдек, безакли қисмлар боп ПЗТ, пластик материалдан ясалган нақшлар билан безаш) кабиларда ачарни хайкалтарошлик каламини ишлатишга ургатиш.

лаларнинг тасвирий ва техник билим ва кўникмаларини дастурнинг барча ^акд1)^и юзасида ^РКй" образларни тасвирлашга йўналтириш (нарса, сюжет

^Пликация. Аппликацияга кизиқишни ривож.лантириш. бунда турли тасвирий

ифодаларни яратишга, аппликация имкониятларидан кенгрок фойдалани этибор бериш. Болаларни қайчини гўғри ушлаш ва қиркиш (қўндалангига к ва тор тасмачалар қиркиш, улардан турли ифодаларни ҳосил қилиш: зина, дев ўриндик, дарахт, буток ва б.): ўсимлик ва геометрик шакллардан квадрат, до нақшлар ҳосил қилиш ва уларни елимлаш.

Бурчакларни дойра шаклида қиркиш йўли билан квадрат ва тугри бурч дойра қиркишни ургатиш (сабзавотлар, ҳўл мевалар, гуллар ва б.). 2-3 т шаклларнинг қисмларини қўйиб чиқиш ва елимлаш (уйча, қўзикорин). Ранглар" қараб навбати билан думалок ва ясси шаклларни ёнма-ён ёпиштириш (пирам маржон). Болаларни жамоа гаркибида ишлашга ургатиш.

Қоғоздан тўртбурчак ва тўғри бурчакли тўртбурчак кесиш олиш, тўртбурча диагонал бўйлаб кесиш натижасида турли шакллар (қайик, уй) ҳосил қю доирани икки ва тўртга бўлиб ярим ва чорак айлана ҳосил қилиш, маз бўлақларни елимлаш натижасида 2-3 шакл вужудга келади (қўзикорин. вагон).

Жамоавий меҳнат маҳсулоғларини яратишга ургатиш (яшнаб турган Қиркиш ва ёпиштириш малакаларини мустаҳкамлаш.

Нақш, сюжет ва нарса тимсолларини яратиш билан ўз гаассуротлар: гавдалантириш.

Қуриш-ясаш. Болаларнинг қуриш-ясаш материалларини фарклаш номларини билишга оид лаёқатларини ривожлантиришни давомэттириш, болал қуриш-ясаш жараёнида ушбу материалларнинг қуриш-ясаш хусусиятлари (иг каттадиги, пишиқлиги)ни ҳисобга олиб фойдаланишни ургатиш (гиштча, у киска пластина, гўлача, призма).

Қуриш-ясаш намуналарини таҳлил этиш, асосий қисмларини фаркл уларнинг катта-кичиклиги ва ҳажмига мослаб уйғунлаштиришни билиш (пас" ва унинг девори, томи).

Бирор объектнинг турли конструкцияларини амалга оширишни ўрг~ умумий ва турли жиҳатларини ажратиш, киёслаш. қурилишнинг бала узунлиги ва кенглигини мустақил ўлчаш, болаларга тарбиячи томонидан бери кўрсатма (худди шундай гараж қур. факат кенгрок бўлсин) асосида қуриш-" тамоийлларига риоя қилишга ургатиш.

Қоғоздан конструкциялар ҳосил қилишга ўргатиш (қоғоз варагининг ўртасидан буклаб, икки четини бир-бирининг устига текис қилиб устма-уст 1 " ва шаклнинг асосий қисмига деталларни ёпиштириш, табиий материал (б; япрок, тухум пўчоги)дан елим ёки пластилин ёрдамида ёпиштириш йўли б турли конструкциялар ҳосил қилиш).

Болаларни ўйинчоқ ҳажмига мувофиқ қуриш-ясаш ишларини амалга ошир ва уларни ўйнашга ўргатиш (айикча учун ёток жойи).

Асосий шаклга деталлар (уйча ва автобус)ни ёпиштирган ҳолда. қоғоз вар икки тенг қисмга буқишни машқ қилиш (уйча, автобус).

Турли рангли деталлардан фойдаланиб, майда ва йирик қуриш- материалларини қўллаган ҳолда қуриш-ясаш ишларини амалга оширишга ўрг

Табиий материаллардан турли нарса-буюмлар тайёрлаш, уларнинг қисмл мустаҳкамлаш учун пластилин ва елимдан фойдаланиш (қайикча, калпокча).

Ўқув йили охирида бола:

- нарса ва ҳодисалар тасвирини катъий шаклларда, турли тасв фаолият материаллари: рангли калам, фломастер, акварел бўёқ, мўйк

қабилардан фойдаланиб, расмга мое ва чиройли рангларни танлаш ва қўллай билиши;

- нарсалар қурилиши, шакли, қисмларининг жойлаштирилиши, ҳажмига кўра ўзаро мослигини раемда тугри ифодалаши;
 - раемда бир неча нарсаларни уйғунлаштириш, қоғоз бўйлаб уларни тугри жойлашшириш (бир қизик бўйлаб ёки қоғознинг бор бўйича) ҳамда расмга танланган сюжетга мувофиқ унча мураккаб бўлмаган сюжетларни тақдим эта олиши;
 - ўйинчоқ силуэтларни Ҳамро буви ўйинчоқдарига ўхшаш элементлар билан безаш, турмуш нарса-ҳодисалари воситасида нақшлар яратиши;
 - ўз иш ўрнини тартибли саклаши, ишини тугатгач, столни йиғиштириб қўйиши;
 - ягона сюжетли композицияга уйғунлаштирган ҳолда, турли усуллар (ёйиш, чимдиш, тортиш, чўзиш, чаплаш, эзғилаш, сиқиш қабилар)ни қўллаб. пластик материаллар (лой, мум қабилар)дан хар-хил ўйинчоқларнинг тимсолларини ҳамда нарса-буюмларни ясаш. Иш жараёнида хайкалтарошлик қаламидан фойдаланиши;
 - қайчини тугри ушлаш, у билан тугри. диагонал - квадрат, тугри бурчак шаклларини қиркиш, қиялатиб қиркишни билиши;
 - бир неча қиемдан ташкил топган нарсаларни таркибий қиемларга ажратиш ва елимлаши;
 - хошишга кўра ёки танланган нарса рангига мувофиқ қоғознинг ранг-тусини танлаши;
- тўртбурчак, дойра шаклидаги ўсимлик ва геометрик шаклларни ранг-гуси, катталиги, шаклини ҳисобга олган ҳолда, навбатма-навбат қўйиб тасмага елимлаш ва нақш ҳосил қилиши, бунда тасмага геометрик ва ўсимлик шакллари навбати билан ёпиштирилади, уларнинг ранг-туси, шакли, ҳажми ҳисобга олинадиги);
- қуриш-ясаш хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда, (пол ва столда турадиган) қурилиш материалларидан фойдаланишни билиши;
 - тарбиячининг топширигига қура қурилиш дизайнини амалга ошириши.

Музыка

Музыка тинглаш. Болаларнинг музыка тинглашга қизиқишларини ривожлантириш. Тингланган асарнинг мазмуни ва характерини ажратиш, суҳбат Қуриш ва ўз тассуротлари билан ўртоқдашишга ўргатиш. "Какку" (Х.Мухамедов). "Қасал қўғирчоқ" (П.Чайковский).

Товушлардан оҳанглар, оҳанглардан эса қуй ҳосил бўлиши ҳақида тасаввурга эга бўлиш. Болаларни музикаий асарнинг 2 қисмли шакли билан таништириш, Қисмлар ўзгаришини фарклаш, музика асарини мазмунини англашга ургатиш. Кор" (Ш.Ёрматов). "Қўғирчоғим алла-ё" (Х. Мухамедов).

Асар қайфияти ва уни очиб берувчи ифода воситалари ҳақида суҳбатлар ташкил қилиш ("Қўнғироқчалар" В. Моцарт, "Арқон сакраш" А. Хачатурян), «г^ ^йларидидаги халқона оҳанглар билан таништириш ("Норим-норим", Дулонча' узбек халқ қуйи. "Чаманда гул" узбек халқ қўшиғи,). Тинглаш учун "Уидадидаги асарлар тавсия этилади: "Айик ва қушчалар" (Р. Ребиков), "Қувноқ ракс" ^• Берлин), "Бинафша" (Т.Кодилов). "Барабан" (В. Кубинская), "Улоқчам" (С.

Бобоев), "Типратикон" Н. Норхўжаев.

Муסיкий-ритмик харакатлар. Мусика асарларининг қисмлар ўзгариш караб харакатларни ўзгартириш, марш, кўшиқ, раке куйларига мое харакатлар бажариш, бошловчининг кетидан мусикага мое юриш, югуриш ва сакраш. Р харакатларининг номларини билиш ва уларни бажаришда қўл харакатлар эркин ва майин бўлишига ўргатиш.

4-5 харакатни кетма-кет, ўзаро бир-бирига боглаб ҳамда мусикага мослаб и эта олиш. Раксларда кайфиятларни билдирувчи харакатлардан "йўк", "аразл" "ярашиш" ва х.к. ифода этиш, юз, кўз имо-ишорасининг берилган кайфия мое бўлишига ўргатиш. Гурух бўлиб, кичик гурухларга бўлиниб, якка хо харакатланишга ўргатиш, хонанинг бир қисмидан иккинчи қисмига (марказ бурчакка, учтдан чапга ва х.к.) ўтишда ўз харакатларини бошқара олиш.

Болаларни дойра бўйлаб харакатланиш, юриш ва енгил югуришга доирада машқлар бажариш, бир оёкни олдинга чиқариб. товонига қўйиш ўрга Турли атрибутлар билан машқлар бажариш. ("Баргчалар", "Доирачалар билан р ("Шикилдоклар билан раке", "Тасмалар билан ракс "Гуллар билан раке"),

Халқ ўйинларини ўргатиш.

Раке. Болаларни йил бошида сочма, бир жойдаги раклардан ("Яраш "Кўғирчоқлар ракси", Ўйнайман» М Икрамова") секин-аста дойра бўйли харакатланиб ижро этиладиган ракларни "Корпарчалар ракси","Пахтаой" халқ мусикаси «Рўмолим» ўзбек халқ куйи, ўргатиб бориш.

Жуфтли раклар ижро этиш ("Ўтираминиз-тураминиз". "Полька"), алохида болалар ва қиз болалар харакатларидан тузилган ракларни ўргатиш, лапарларидан айрим намуналар билан таништириш.

Кўшиқ айтиш. Кўшиқнинг сўзларини аниқ ва дона-дона талаффуз э ижрочилик кўникма ва малакаларини таркиб топтириш, биргаликда куйл ансамбл ва якка холда куйлаш кўникмаларини ҳосил қилиш. "Куз", "С баргчалар", "Кувнок болалар кўшиги" (М.Икромова), "Пахтаой", "Богчам (Г.Кодиров), "Шамол" (С.Абрамова).

Куйлаш вақтида елка, бош ва оёқларни тўғри тутиш ва тугри нафас оли ургатиш. Болаларнинг овозларига шикает етказмай, секин-аста ривожлантир "Қорбобо", "Куёнлар" (Г.Кодиров), "Олма" (К.Абдуллаев), "Оппок кант (Д.Зокиров), "Бир, икки, уч" (Н. Норхўжаев), "Инок ўйнаймиз" (Ф. Назаро "Этикчам", "Чилдирма" (Д.Омонуллаева).

Кўшиқ репертуарини болаларнинг ёшига мое турли мавзудаги кўшиқлар би бойитиб, уларнинг нутк ва тафаккурлари, теварак-атроф, байрам ва сайллар, у одатлар ҳақидаги билимларини бойитиб бориш, она Ватанга меҳр-муҳаббат ватанпарварлик туйғуларини шакллантириш. "Дўмбокчалар қўпшиғи" (Х.Раҳимо "Онажон" "Кўзмунчоқ" (З.Қаюмова), "Арча" (А.Берлин), "Биринчи қор", «Қурбаг Д.Омонуллаева "Келди яна баҳорой", "Юртимда байрам бўлсин" (Л.Турсуно' "Турналар", "Камалак", "Баҳор гуллари" (М.Икромова), "Шамол" (САбрамов "Кўшиғимиз авжида" (Т.Азимов), "Саъва" (САбрамова), "Чаманда гул" (ўз^ халққўшиғи "Тойчоғим" С.Бобоев, "Ёмгир томчилаиди" Д. Омонуллаева).

Болалар чолғу асбоблари билан таништириш. Металлофон, доирача, " қошиқчалар билан таништириш. Уларнинг номларини, қилиш усулларини би овозидан фарқлаш.

Товушлар ҳақида тушунча бериш, уларни фарқлашга ургатиш.

Кўнғирокчалар, бубен, шикилдокчалар, каби болалар чолғуларида катталарга жўр бўлиб қилиш ("Ок теракми, кўк терак" узбек халқ кўшиқлари, "Олатой" узбек халқ. куйи, "Пьеса" А.Левиев, "Жўжаларим" М.Хусейнли (парча), "Марш" А.Мухамедов (парча)).

Муסיкий таълимий ўйин. Болаларни чакқонлик, зийракликка қорлаш билан бир вақтда мусикани диққат эътиборни ривожлантирувчи "Рўмолчани узат", "Тулқи ва товуклар", "Кўёнлар ва айик", "Оқ теракми-кўк терак" ўйинларини ташкил қилиш. Давра кўшиқларида мустақил харакатланишга ўргатиш ("Баҳор гуллари" М.Икромова).

Муסיкий-таълимий ўйинлардан "Мусикали сандиқча", "Исмингни куйлаб бер", "Қайси чолғу яширинган", "Кўнғирокчалар", , "Юрамиз-югурамиз", "Ўрмонда", "Куёш ва будут", "Мушук ва мушукчалар", "Куш ва кушчалар", "Кувнок мусикачилар", "Капалаклар ва гуллар", "Кўғирчоқ-ўйинчоқ", "Ким қеляпти", "Қайси чолғу қеляпти" «Кувнок паровоз» ўйинларини тақшил этиш.

Мусикага оид маълумотлар. Болаларда муסיкий ва шовқин товушлар ҳақида тасаввур пайдо қилиш ва уларни фарқлашга ўргатиш. Товушнинг баландлик, тембр, динамик хусусиятларини болаларнинг ёшлари ва имкониятларига мое холда тушунтириш.

Фортепиано, дойра чолғулари ҳамда металлофон, бубен, кўнғирокча каби болалар чолғулари билан таништириш, улар ижросидаги куйлардан баҳраманд қилиш.

Марш, ракс, кўшиқ ҳақида илк тушунчалар ҳосил қилиш.

Укув йили **охир**ида **бола**:

- * айрим чолғу асбобларида қилиш усулларини билади;
 - айрим чолғу асбобларини овоз тембридан фарқлай олади;
 - болалар чолғуларидан ташкил топган оркестрда катталар ёрдамида иштирок эта олади;
 - * ўз харакатларини мусикага мослай олади.
- хор бўлиб, ансамбл ва якка холда куйлайди;
- фортепиано, дойра, қарнай чолғу асбобларини кўриниши ва овозидан фарқлайди, номларини билади;

г—	4-5 ёшли болалар билан ўтказиладиган эрталиклар	
	Эрталиклар	Ўтказиш вақти
1	Меҳржон байрами	25-октябрь-5 ноябрь
2	Арча байрами	25-декабрь-30-декабрь
	Унажонлар байрами	5-7 март
4	1-июнь Халқаро болаларни химоя қилиш куни	1-июнь

Унии фаолияти

океабанд-ролли ўйинлар. Ўйин мазмунини бойитиш ва ривожлантириш ичаолиб бориладиган ишни давом эттириш: билвоситараҳбарликметодларидан келган холда, болаларни мустақил тарзда ўйин гоёларини яратишга олиб

Тарбиячи билан бирга ўйналадиган ва 2-3 та ролни ўз ичига олган ўйинларда қолдирилиш Ролларни бўлиш (она, ота, болалар). ўйин харакатларини бажариш, аларга ва умумий ўйин гоёсига мое тарзда харакат қилиш кўникмаларини

такомиллаштириш,

Уйин учун зарур нарсаларни ва анжомларни танлашга ургатиш.

Мактабгача ёшдаги болаларда воқеабанд-ролли ўйинда к материалларидан яратилган курилмалардан фойдаланиш кўникм(ривожлантириш. Болаларни турли мураккабликдаги тузилмаларни куришга (масалан, бир неча машиналар учун гараж, 2—3 каватли уй, машиналар ёки п~утиши учун мўлжалланган, икки йўналишда ҳаракатланадиган кенг кўприк

Болаларни нима куриш ҳақида келишиб олишга, материалларни ўзаро олишга, ҳаракатларни мувофиқлаштиришга ва биргаликдаги уринишлар натижага эришишга ургатиш.

Болалар ўртасидаги дўстона муносабатларни тарбиялаш, ўртоқла манфаатлари билан ҳисоблашиш кўникмаларини ривожлантириш.

Болаларнинг рол танлашда, гоёни ишлаб чиқиш ва амалга оши анжомлардан фойдаланишдаги мустикал ҳаракат соҳаларини кенгай ўйновчиларнинг катталар касбий фаолиятини мушоҳада қилишлари ҳи ижтимоий муносабатларни ривожлантириш.

Ҳаракатли ўйинлар. Болаларнинг ҳаракатли фаолиятидаги фао яъни эпчиллигини, тезкорлигини, маконда мўлжал ола билиш каб ривожлантиришда давом этиш;

Тенгдошларининг унча катта бўлмаган гуруҳи билан ўйналадиган ўйинни ташкил қилишдаги мустикалигини тарбиялаш.

Қоидаларга мустикал риоя қилишга ургатиш.

Ўйинларда болаларнинг ижодий қобилиятларини (ўйин вариантларини топиш, ҳаракатларни алмаштира билиш) ривожлантириш.

Сахналаштириш ўйинлари. Янада мураккаброқ ўйин кўн ва малакаларини (бадий образни идрок кила билиш, персонажл ривожланиши ва ўзаро ҳаракатланишини кузатиш қобилияларини) қўлга оркали болаларнинг театрлаштирилган ўйинларга бўлган кизики ривожлантиришда ва қўллаб—қувватлашда давом этиш.

Муסיкий, сўз, кўриш образларидан фойдаланган ҳолда зарур бўлган сифатларни (идрок қилиш, тасаввур қилиш. диққат, тафаккур), ижр кўникмаларини (ролга кириш, тасаввурдаги муҳитда ҳаракатланиш кўникм сезгиларни (мушак ва хиссий) ривожлантириш учун сахна машқларини ўтк

Болаларни таниш адабий асарлар бўйича оддий парчаларни сахналашти ўргатиш, образни акс эттириш учун маълум ифода воситаларидан (ох ҳаракати, имо-ишора) фойдаланиш.

Болаларни ролни, сюжетни, ролга кириш воситаларини танлашда та кўрсатиш ва мустикалликка ундаш, битта образни яратиш учун синов и ўтказишга имкон бериш.

Асар қаҳрамонининг ҳис-туйғу ҳолатини сезиш ва тушуниш, персонажлар билан ролли муносабатларга киришишга ургатиш.

Ҳар бир боланинг ўйнаётган роли микдори ва табиатини кузатиш театрлаштирилган фаолиятда ҳар томонлама ривожланишига ёрдам бериш.

Узоқ давом этадиган ўйинга бир неча болаларни бирлаштиришга бериш, жой, ўйин анжомларини такдим этиш оркали режиссёрлик ў" ривожлантиришга ёрдам бериш.

Болаларни театрлаштирилган ўйинларда образли ўйинчоқлардан, л

пластмассадан, пластилиндан мустикал ясалган, киндер-совгадан чиққан ўйинчоқлардан фойдаланишга ўргатиш.

Ҳиссий-таъсирий тажрибани тўплаш, спектаклда қўлланадиган ифода воситаларини болаларнинг тушунишлари учун катталарнинг педагогик театри имкониятларидан фойдаланишни давом эттириш.

Таълимий ўйинлар. Нарсаларни ташқи белгилари бўйича киёслаш, гуруҳлаш, кисмлардан (кубчалар, мозаика, пазлар) бутунни тузиш кўникмаларини такомиллаштира бориб, нарсаларнинг хоссалари ҳақидаги тасаввурларни мустикамлашга йўналтирилган дидактик ўйинларга болаларни ургатиш.

Болаларнинг тери оркали сезиш, эшитиш, таъм билиш сезгиларини ривожлантириш ("Ушлаб кўриш(таъм, чиқарган овози) оркали аниқла"). Кузатувчанликни ва диққатни ривожлантириш ("Нима ўзгарди?", "Халқача кимда?").

Болаларнинг оддий столда ўйналадиган ва босма ўйинларни ўзлаштиришга бўлган интилишларини рағбатлантириш ("Домино", "Лото").

Ўқув йили охирида бола:

- ЎйиЯ учун бирлашиб, ролни қабул қилиши, ролда ўзини тутиш усулларини ёғаллаши;
- ролдаги ўзаро тенг тобеликка риоя қилиш (сотувчи харидор) ва ролли мулоқот юритиш;
- ўзаро муносабатда бўлиб, ташаббус кўрсатиш ва янги ролларни ёки ҳаракатларни таклиф қилиш, сюжетни бойитиш;
- дидактик ўйинларда кийинчиликларга чидаш, қоидаларга риоя қилиш; стол усти ва босма ўйинларда етакчилик ролини ўйнаш (йил охирига бориб), тенгдошларига ўйин қоидаларини тушунтириш;
- театрда (кўғирчоқ, драматик) бадий образни тўғрилиқча қабул қилиш; мустикал театрлаштирилган (режиссёрлик, драматик) ўйинларда унинг ўтказиладиган жойини безаш, бадий ифода воситаларидан(ҳаракат, оҳанг, юз ҳаракати), анжомлардан, реквизитлардан фойдаланган ҳолда ролга кириш;
- театр касблари ҳақида дастлабки оддий тасаввурларга эга бўлиш.

КАТТА ГУРУҲ

5-6 ёш болаларнинг ривожланиш хусусиятлари

Бу даврда боланинг бўйи бу даврда 7-8 см га усади. Унинг оёқлари гавдасига нисбатан тезроқ ривожланади, огирлиги 20-22 кг ни ташкил этади. Болаларнинг Умуртка суяклари котмаганлиги туфайли тез кийшайиб қолиши мумкин. Шунинг Учун ҳам суякларнинг тўғри ўсишини таъминлашга алоҳида эътибор бериш керак. Уларнинг юраги чақалоқ юрагига нисбатан 4-5 баробар катталашган, бироқ "Ускуллари ҳали етарли даражада мустикамланмаган бўлади. Олти ёшга етганда мия пўстлогининг асаб катакчалари ривожланиб, огирлиги ва ташқи кўринишидан катталарникига яқинлашади. Шунинг учун ҳам боланинг асабларига жуда эҳтиёткорлик билан муносабатда бўлиш талаб этилади. Унинг талаффузи аниқ, нутқи равон бўлишини таъминлаш керак. Боланинг бу фаолиятида нуксон бўлган тақдирда унинг олдини олиш чораларини кўриш лозим. Бу ёшдаги болаларнинг сўз оилигининг ривожланишига алоҳида эътибор бериш лозим. Уларнинг нутқидаги "Узлар боланинг фикр ифодалаш эҳтиёжларини тўла қондириши керак. Бу даврда

болаларнинг математик тафаккури, ҳисоблаш қўникмаларини ривожлан лозим. Дастлабки иктисодий тушунчаларга эҳтиёж сезилади. Боланинг ф килиш қобилиятини жадал ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратиш мақс мувофиқдир.

Жисмоний ривожланиш

Тарбиячи жисмоний тарбия фаолиятига оид турли усулларни болалар б биргаликда уларнинг хоҳишларини ҳисобга олган ҳолда танлаши мақс мувофиқдир. Уларни жисмоний тарбия бўйича машқларни онгли рави тушуниб, аниқ ва тугри бажаришга, ҳаракатли ўйинларнинг қоидаларига р этишга ургатиш, енгил юриш ва югуришга, юриш вақтида таянчга қучл таяниб итарилиб чопишга, оёқни баландроқ кўтариш, кадам оралигини ошир учун секин, ўртача тезликда, тез югуришга, югуриш вақтида, турли тўсиқлар, сакраб ўтишга ўргатиш.

Югуриб келиб баландлик ва узунликка сакраш, сакрашнинг турига қараб тушиш, ту шайтган вақтда ўзини йиғиштириб олиш қўникмаларини шакллантир- бир қул билан қоптоқни отиш ва илиб олишга, бирор буюмни қулочка отишни, иргитиб ташлаш билан бирга қўшиб олиб боришга, тирмашиб чи ва тушишнинг турли хил усулларини ургатиш, болани ўз ҳаракатини бажари таҳлил қилишга, ўзга болалар хатти-ҳаракати билан қиёслашга, қоматни тутишга, мускулларни мустаҳкамлашга ёрдам берувчи машқларни бажар ургатиш.

Болаларни велосипедда учиш, сузишга оид турли усуллар, ҳар хил сп ўйинларининг қону н қоидаларини қисқача ўргатиб бориш. Ўйинда ўзлаштири қоидаларга риоя қилишларига ҳам имконият яратиш. Қураш тушишининг усуллари, қоидаларини ўргатиш. (Масалан, самбо усуллари).

Жисмоний сифатларни ўстириш, мувозанат' саклаш, ҳаракатни бошқа ҳамда фазода мўлжалга олишни шакллантиришни давом эттириш лозим.

Уюшқоқлик, фаоллик, мустақиллик, дўстона муносабатлари ва ўзаро ёр, қабиларни тарбиялаш. Спортнинг турли хиллари билан таништириш ма- спортчилар билан қисқача таништириш уларнинг ҳаётига оид қизиқ воқеаларни сўзлаб бериш шу орқали болалар қалбида спортга нисб муҳаббатни уйғотиш.

Асосий ҳаракатлар

Юришни машқ қилиш. Турли усулларда ярим ўтирган ҳолда тоғонда ба учлари билан кадам ташлаб турли тоғонга оёқни ёнлама қилиб, қарсақ ч юриш, оёқ учида, қўлларни бош орқасига қўйиб юриш. Қўзни юмган ҳолда метр масофани ўтиш, оёқларни қалиштириб юриш. Ҳаракатларни бажариб юр

Югуришни машқ қилиш. Оёқучида қичик ва катта кадам ташлаб тўсиқд" ошиб ёки айланиб ўтиш, югуриш вақтида турли буюмлар орасида илон изи б" югуриш (югуриш 1,5-2 дақиқа давом этади) ҳамда 60-100 метрга ўрта тез" югуриш.

Сакрашни машқ қилдириш. Турган жойда оёқни жуфтлаб сакраш, оё. қалиштириб тўғирлаб, галма-галдан ўнг ёки чап оёқдан сакраш, оёқни жуфт ёнламасига пастроқ тўсиқ устидан сакраб ўтиш: гоҳ ўнг оёқда, гоҳ чап о" сакраш, 80 см узунликка сакраш югуриб келиб баландликка узунликка са

қимирлаб турган ва қимирламай турган аргимчок устидан сакраш.

Отиб ва илиб олиш иргитишни машқ қилдириш. Тўп билан бажариладиган машқларни мукаммаллаштириш. *Тупни* кетма-кет 1 метр юқорига отишга ургатиш. Тўпни ерга ташлаш ва икки қўл билан илиб олиш, юқорига отиб то тушгунга қадар қарсақ қалишга улгуриш, кетма-кет 10 марта ерга уриб ўйнаш. Турли усулларда илиб олиш, оғир гулларни думалатиш қабиларни ургатиш.

Эмаклаш ва ўрмалаб қичишни машқ қилиш. Тўрт оёқлаган ҳолда бош билан тўпни 3-4метр масофага итариш. Тўсиқлар устидан эмаклаб ўтиш ўриндиқ устида орқага ва олдинга эмаклаш, қорин билан қилиш ўриндиқ остида эмаклаб ўтиш, қилиш турларини алмаштириб туриш гимнастика деворига қачқон қичиш арқонни ушлаб осилиш. Ётган ҳолатни эгаллаш шунингдек, эмаклаб ўтиш, нарвонга тез қичиб тушиш, тирмашиб қичишнинг турли усулларидан фойдаланиб нарвонга қичиш ва тушиш арқонга имқони борица юқорига тирмашиб қичиш.

Мувозанат қилишни машқ қилиш. Чекланган тор йўл бўйлаб ёнлама кадам қўйиб, биринчи оёқ тоғонига иккинчи оёқ учини текизиб ўтиш, бошга қум қалтачани қўйиб қия тахта устидан тўфи ва ёнлама юриш, қия тахта устида оёқ учида чопиб қичиш ва орқага қайтиб тушиш (дор ўйини) Гимнастика ўриндиғида тик туриш ва оёқ учида кўтарилиш, сўнг тоғонга оғирликни ташлаб ўтириш, орқага айланиш "Қалдиригач бўлиб туриш" гимнастика ўриндиғи устидан юриб ўтиш, қўлни-қўлга бериб жуфт бўлиб айланиш.

Велосипед қайдаш. 2 ёки 3 гилдиракли велосипедда тугри, муқолишлар билан, айлана қилиб, илонсимон усулда қайдашга ургатиш.

Умумривожлантирувчи машқлар

Қўл ва елка қамари мусқули учун машқлар. Дастлабки ҳолат: қўллар қўқрак олдиди, қўллар елкада, тирсақлар туширилган биринчи ҳолатдан ён тоғонга қўзиш, қўлларни тирсақдан қуқиш ва тўғрилаш иккинчи ҳолатдан қўлларни юқорига кўтариш, қўлларни бош орқасига қўйган ҳолатдан ён тоғонга ёзиш, юқорига қутариш қўлларни олдинга, бармоқларни қулф қилган ҳолда (бармоқларнинг ташқи тоғонини ичкарига қуриб) қўлларни олдинга ва юқорига кўтариш, иккала қулни галма-гал бир вақтда юқорига кўтариш ва орқага узатиш, бармоқларни қуқиш ва ёзиш.

Оёқ учун машқлар. Турган жойда кадам ташлаш кетма-кет бир неча марта утириб туриш, оёқ бармоқлари билан майда нарсаларни қисиб олиб қутариш ва пастга тушуриш;

Уларни бир жойдан иккинчи жойга қўйиш, оёқ учлари билан таёкка суяниб, оёқ тоғонларини кадамлаб ён тоғонга қўйиш.

Гавда учун машқлар. Деворга ёпишиб тик туриш қўлларни юқорига кўтариш ва Ошириш, гимнастика деворига елка билан ёпишиб туриш, қуқилган ва ёзилган ^{ва}Ада оёқни навбати билан қутариш, олдинга қуқилиб, энгашиш, таяниб ўтириш, Р оёқда таяниб ўтириш ҳолатига ўтиш ва иккинчисини ён тоғонга узатиш. Қанча ётиб бир-бирига қалиштириб ҳаракат қилдириш, ўтирган ҳолда бошини "Қача энгаштириш, қоринга ётган ҳолда қўлларга тираниш, бош, елкани кўтариб ала қўлни тўғрилаш ҳамда гимнастика деворига осилиб гавдани қутариш.

Сафланиш ва қайта сафланиш. Мустақил равишда сафга, қаторга туриш, УРУҲга жуфт бўлиб туриш ва ундан сўнг айлана бўйлаб туриш, бир сафдан, ^{Неча}ва \. УРУҲга бўлиниш ва қайта сафланиш, чап ва ўнгга қайта сафланиш, чап Унга кадам ташлаб қурилишлар қилиш. Оёқ учига қараб текисланиш қурак

хосил қилиб кетма-кет юриш, диагонал хосил қилиб юриш.

Спорт машклари. Велосипед учиш.

Сузиш. Сувда нафас чикариш, қўл ҳаракатларини ўрганиш ҳамда эркин усу сузиш.

Сувдаги уйинлар. "Кутича". "Денгиздаги тўлкинлар"

Чиниктириш ва соғломлаштириш

Эрталабки гигиеник бадантарбия машклари. Хар куни катталар назора-эрталабки бадантарбия машкларини бажариш. Бадантарбия машкларини о хавода гиламча устида, енгил кийимда предметлар билан ва уларсиз бажар машкларни сув муолажалари билан тугаллаш. Муайян изчилликда, аник, *иш*; билан мускулларни таранг холга келтириш, машқларни. коматни тўғри тут холда бажариш.

Чиниктириш. Хонада енгил кийимда бўлиш, деразанинг кичик дарчас очиб кўйиш. Эрталабки бадантарбия машкларини хар куни, хар кавдай ҳа бажариш. Кийим ва пойафзални мавсумга ва машқ турига мувофиқ танлаш. бўйин, қўлни тирсаккача совук сув билан ювиш. Бадантарбиядан сўнг дархол гу ёки уй хароратдаги сувда ҳўлланган кичикроқ пахмок сочик билан тана аъзолар артиш: аввал қўлларни, кейин баданни курук сочик билан тана кизаргунча, те курук қилиб артиш. Фақат катталарнинг рухсати билан чўмилиш, катталарн назорати остида чўмилишнинг асосий қоидаларига риоя қилиш. Ялангоёқ юрга оёқни шикастлантириш хавфи йўқ жойларда юриш. Чиниктириш қоидалар онгли равишда бажариш.

Коматни тўғри тутиш қўникмасини тарбиялаш. Эрталабки бадантар машкларини мунтазам равишда бажариб туриш. Бадантарбия машклари таркиб тўғри коматни шакллантирадиган, ясситовонликнинг олдини оладиган машқд" киритиш (катталар билан биргаликда). Тўғри коматни мустақил назорат ки бориш қоидаларига риоя қилиш: орқа билан деворга суяниб, тик туриш, дево елкани теккизиб туриш, юришда ана шундай ҳолатни сақлаш.

Ҳаракат тартиби. Узоқ давом этадиган сайрлар ва экскурсияларда ишти этиш. Бадантарбия машкларини бажариш. Ҳаракатли уйинларда фаол қатна Машғулотлардан ташқари ҳаракатли уйинлар ўйнаш.

Ҳаракатли уйинлар

Югуриб ўйналадиган ўйинлар: "Қувлашмачоқ", "Ғозлар", "Айёр ту "Қуён уйчаси", "Ок теракми - қўк терак"

Сакраш ўйинлари: "Нима баланд", "Ердатурма", "Сакрайди-сакрамайди?"

Эмаклашга оид ўйинлар: "Байроқчага ким биринчи етади", "Ут ўчиру вчи

Иргитишга дойр ўйинлар: "Овчилар ва куёнлар", "Халкагагушир", "Копто уриб чиқар", "Чиллак"

Ўйин эстафеталар: "Нишонни мўлжалга ол", "Тўсиқли йўлакча"

Эрмак ўйинлар: узбек халқ ўйинлари

Спорт ўйинлари: Баскетбол, бадминтон, футбол, хоккей

Гигиена ва ўз-ўзига хизмат

Тахминий қун тартиби

7.00-7.30	Уриндан туриш, эрталабки ювиниб - тараниш (уйда)
7.30-8.30	Қабул, соғлигини текшириш, уйинлар, эрталабки бадантарбия
8.30 - 8.55	Нонушта
8.55-9.10	Уйинлар, машғулотларга тайёргарлик
9.10-10.40	Машғулотлар
10.40-11.00	Сайрга тайёргарлик
11.00-12.35	Сайр
12.35-12.50	Сайрдан қайтиш
12.50-13.20	Тушлик
13.20-15.20	Уйку
15.20 - 15.50	Уйкудан туриш, ювиниш
15.50-16.10	Енгил 2 -тушлик
16.10 - 16.40	Уйинлар, мустақил фаолият
16.40-17.00	Сайрга тайёргарлик
17.00-18.10	Сайр
18.10-18.20	Сайрдан қайтиш
18.20- 18.45	Кечки овқат
18.45-19.30	Уйинлар, болаларни уйга кетиши
19.30-20.00	Сайр (уйда)
20.00-20.30	Тинч уйинлар, гигиеник процедуралар (уйда)
20.30-6.30 (7.00)	Тунги уйкуга тайёрланиш, тунги уйку (уйда)

Ухлаш гигиенаси. Айнан бир вақтда ухлашга ётиш, ухлаш олдидан ювиниш, алоҳида ўринда ухлаш.

Шахсий гигиена. Қўлларни овқатланишдан олдин, хожатхонага боргандан кейин ва ифлосланганда ювиш. Фақат индивидуал (узининг) тарокдан фойдаланган Ҳолда тараниб юришни билиш. Уйкудан олдин ва кейин тишни мустақил равишда тозалаш. Овқатдан кейин оғиз ва томоқни чайиш. Қаттак жисмларни тишламаслик.

Овқатланиш гигиенаси. Тўғри овқатланиш тартибига риоя қилиш. Санчки, Қошиқдан фойдалана билиш. Тартибли овқат ейиш, сочикдан фойдаланиш. шхона жихозлари, сочикдан тўтри фойдалана олиш, тартибли овқатланиш, овқат вақтида гавдани тугри тутиш. Идиш-товокни столдан йиғиштириб олиш ва ювиб Қўйиш.

Маданий - гигиеник қўникмаларни эгаллаш ва ўз-ўзига хизмат қилиш.

Устақил равишда ювиниш, қўлларнинг тозаллигига риоя қилиш, Кичкинтойларга Қандай қилиб юз - қўлларни тўғри ювиниш кўрсатиб бериш. Тишларни тўғри тозалаб, тараниш, дастрўмолдан фойдаланиш. Овқатдан сўнг оғизни чайиш.

Мустақилликни намоён қила билиш. Батартиблик, ҳамиша чиройли қўринишга га бўлиш иштиёки. Кийимларни тартибли равишда ечиб, уларни жойига осиб қуиш. Ўнг ва чап оққ пойабзалларини фарқлай билиш, уларни тугри қийиш. У^гуга қараб қийимларидаги камчиликларни бартараф этиш, дастрўмолдан Уғри фойдалана олиш. Хонада тартиб ва озодалиқни сақлаш, қийимларни тоза

ва тартибли кийиш. Тенгдошларининг кийимларидаги тартибсизликларга бар бериш. Озодалик ва тартибга одатланишни тарбиялаш. Шахсий буюмлар ювишни ва тугма кадашни билиш, ўйнаб бўлгандан сўнг ўйинчоқларни жо олиб қўйиш, уларни эҳтиётлаш ва тоза саклаш.

Ўзига хос гигиена. Шамоллатилган хонада тоза ўрин - кўрпадаухлаш. Эрг бадантарбия машқларини бажариш, сув муолажалари билан шугулланиш. У чогида қўлларни кўрпа устига чиқариб ётиш. Ичакларни ва қовуқни ўз вал бўшатиб, хожатхонадан батартиб равишда фойдаланиш. Бурунни тоза саю Қўл, оёқ ва бадан учун фойдаланиладиган сочикларни фарклашга одатлантири Тирноютарни тишламаслик, калам ва бошқа буюмларни огзига солмас Бармоклар, тил, соч толаларни сўрмаслик.

Шикастланишнинг олдини олиш. Йўлакдан ва кўчадан ўтаётганда (катт~ билан биргаликда) эҳтиёткорликка риоя қилиш. Кўчанинг одам ва машин ўтадиган жойида ўйнамаслик, велосипедда учмаслик, йўлак ўртасида гаплашмаслик. Транспортдан туришда эугаёт бўлиш, трамвайнинг одд~ автобуснинг оркасида ўтиш.

Дарахтларга чикмаслик. Зинанинг панжарасини ушлаб туриш. Қайч эҳтиёткорлик билан фойдаланиш. Юриш, чопиш вақтида енгил ҳаракат қил ривожлантириш, энг оддий хавфсизлик қоидаларига риоя қилиш. Хар~ мувофиқлаштириш, фазода мўлжат олиш (бошқатарга ҳалакит бермаслик, ма' бир йўналишда муайян жойгача юриб бориш). Ҳаракатлардаги чакконлик (тў думалатиш, кеглиларни уриб тушириш)ни ривожлантириш, хавфсизликнинг о қоидаларига амшг қилиш. Нотаниш жойда чўмилмаслик, сув кўкракдан кел жойдан нарига кетмаслик. шўнғимаслик.

Рўй берган барча бахтсиз ходисалар, шикастланишлар ҳақида каттатарга бериш.

Катта гуруҳ (5-6 ёш)

Машгулот номи	нафгада	Укув йили давомида			Жа
		бир ойда	1-ярим йил.тик	2-ярим йиллик	
Атроф олам оилан таништириш			32	40	72
Табиат билан таништириш	0,5			10	"18"
Нутқ ўстириш			32	40	"72"
Бадий адабиёт билан таништириш	0,5			10	I»
Илк математик тасаввурларни шакллантириш			16	20	
Раём			32	40	

7	Аппликация	0,5	2	8	10	18
8	Қуриш-ясаш(қўл меҳнати*)	0,5	2	8	10	18
9	Лой иши	1	4	16	20	36
	Жисмоний тарбия	2	8	32	40	72
10	Мусика	2	8	32	40	72
	Жами	14	56	224	280	504

Ижтимоий- хиссий ривожланиш

Катталар билан мулоқот. Катталар ва болалар билан ўйин ва бошқа фаолиятлари орқали хиссий жиҳатидан мазмунли мулоқотни ташкил қилиш.

Жамоада ўзини тутишга ургатиш, агар инсон чарчаса, нимадандир аразласа. қайфияти бузилса, жаҳди чикса унинг қайфиятини сезиш қобилятини шакллантиришТ.

Инсонларнинг театр, музей, кўргазма, транспорт, почта, банк, стадион, мағазинда ўзини тутиш ҳақидаги видеофилмларни, расмларни кўрсатиш орқати ўзини тута билиш ҳақидаги билимларини кенгайтириш, шунингдек болалар муассасасидач ўйинлари, машгулотлари, байрамлари ҳақидаги махсус тасвирланган видеофилмлар орқали тасаввурларини кенгайтириш. Музей, театр, кўргазмалар, сайр ва экскурсияларни ташкил қилиш воситасида катталар ва тенгдошлари дунёси билан қизиктиришни тарбиялаш.

Катталарнинг хиссий ҳолатини (суюниш, гурурланиш, тинч ҳолат. жаҳли чиқиши) хис қилиш имкониятини шакллантириш.

Бошқа болаларнинг илтимосларини бажаришга интилишини қўллаб-қувватлаш, таклифларга жавоб беришни тарбиялаш.

Ўз ихтиёри билан саломлаша билиш, катталарга, тенгдошига миннатдорчилик билдириш.

Мурожаат қилишнинг турли муқобил шаклларида фойдаланиш:

Ассалому алайкум", "Ҳайрли тонг", "Ҳайрли кун", "Лаббай", "Хўп бўлади" Қўришгунча", "Яхши боринг", "Раҳмат", "Илтимос,...", "Ҳайр" каби бошқа Ўзлар билан мурожаат қилиш.

^Жамоада ўзини лутишни ургатиш, агар инсон чарчаса, нимадандир аразласа. каифияти бузилса. жаҳли чикса унинг қайфиятини сезиш.

Тенгдошлари билан мулоқот. Мулоқотга кириша билиш, биргаликда ўйнашга интилиш бола ўз тенгдошлари ўртасида ўз ўрнини англай билиш.

Бунда тарбиячи:

болаларда бир - бирларига нисбатан қизиқиш уйғота билиши, уларни жамоага бирлаштиришга ёрдам бериши;

болаларнинг бир - бирига нисбатан самимий муносабатда бўлишларига интилиши;

болаларни ўз фикрлари ва хиссиётларини сўз билан ифодалашини қўллаб қувватлаши;

оолаларда дўстона муносабатларни тарбиялаш, дўстини қўллаб- қувватлаш Ҳиссини тарбиялаши;

ижобий хис- туйғулар оркали ўртадаги низоларни енгишга ўргати лозим,
ўз шахсини хакконий баҳолаш, катталар билан самимий оҳат сўзлаши, одоб билан саволларга жавоб бериш. тенгдошларини ис билан чакириши, қўполлик килмаслик, ўртоқлари билан мулоқотда фикрини ифода кила билиш. агар ўзи тушунмаса савол билан мурож килиш. кичикинтойларга нисбатан яхши муносабатда бўлиши лоз Хиссий ҳолатларни бошқариши. болалар билан ўзаро муносабатда қув билиш ва завқлана олиши лозим.

Катталарнинг хиссий ҳолатини тушунишга интилиш ва узининг муносабат билдира олиш.

Мехнат фаолиятида ўртоғига ёрдам бериши, ўртоғининг ютуқлари би қувониши, бошқаларнинг меҳнати натижаларига ҳурмат билан қараш к сифатларни шакллантириш.

("Мен хурсандман", "Мен мамнунман", "Менинг кайфиятим яхши", "Мен кайфиятим ёмон", "Мени ранжитишди") каби кайфиятини билдирувчи сўз би ифодалашга ургатиш. Ижобий ҳолатларни ҳам, салбий ҳолатларни ҳам очик билан ифодалаш, бошқаларга нисбатан узининг таъсирини бола томонидан ижо баҳолаш қобилиятини шакллантириш;

Тенгдошлари ва ўзлари томонидан содир қилинадиган ҳолатлари орқ~ катталар ва болалар ҳулқ-атворлари хиссий ҳолатлари, кайфиятини тасвир , билиши лозим. "Мана бундай килсак - бошқаларга ҳам, менга ҳам яхши бўлад

"Буни қилиш мумкин эмас, чунки у хафа бўлади" каби ҳулоса чиқари ургатиш;

Жамият меъёрлари ва қрнун-қоидалари билан мое ҳолда "яхши", "мумю "бажариш лозим", "мумкин эмас" каби тушунчаларни фақат тушуниш эмас, б шу ҳолатларни бажаришни ҳам билиш;

Бошқаларни тушуниш, уларга ёрдам бериш, қучсизларга, хафа инсонла кекса инсонларга эътиборли бўлиш, гуруҳдаги янги келган болаларга, уй. келган меҳмонларга самимий муносабатда бўлишга ўргатиш;

Кичиклар, катталар, шунингдек тенгдошлари: ўғил ва киз болалар б мулоқат қилишга ургатиш;

Ўзаро алоқа ва муносабатни ўрнатишда вербал ва новербал усуллардан (ва имо-ишора): вазминлик, ҳурмат билан таклифлар, саволлар, илтимослар би чиқиш; жавобларни диққат билан эшитиш, саволларга ширинсуханлик би жавоб бериш, мулоқот табассум қилиш; бошқаларга ўз ёрдамини таклиф қили

Болалар билан саломлашиш, катталарга, тенгдошига миннатдорч" билдиришга одатлантириш;

Ўзига ёққанлиги, самимийлиги, илтифот кўрсатишни ифодалашга ургатиш*

Қабул қилинган ижтимоий мулоқот қоидалари ёрдамида ўзини хи; қилишга интилиш, тенгдоши кичик қирганида, жадли чиққанида, устидан қулган" менсимаганида ўз мавқеини тиклаш хиссини уйғотиш.

Ўзига ишонмаган, уятчан болалар билан олиб бориладиган ишла шакллантириш:

Ўта мулоқотга қиришувчан, қитмир, ўз манфаатини қўп қўзлайди болаларга (авторитар бошқарув воситасида узининг фикрини тасдиқД яхши ўйинчоқлари, роллари тақсимлаш). Мен сенга нима қилдим?

учун сен мен билан шундай иш қилаёпсан? каби саволлар билан мурожат қилиш, "Кел, яхшиликча сен билан ўйнайлик" каби таклифлар қиритиш, "Мен бошқалар билан раем қизгим қилаёпти, бошқа болалар билан ўйнай қол" каби тушунтиришлар оркали рад қилиш;

- инсонларга нисбатан муносабатларида мулоқот қилишда ўз фикрини билдириш (ўйин оркали бола юмшоқ мулоқот овоз билан "раҳмат", "илтимос" каби сўзларни, бошқаларга нисбатан "балли", "яша" каби сўзларни ифодалаш, бунда ўз фикрини амалга ошириши, ўз фикрини ўзгартириш имконини бериш ("Сен буни яхши ўйлабсан, лекин бунинг ҳожага йўқ").

Ўзининг хиссий ҳолатини тушунтириш.

Катталарга турли мавзуда мурожат қилиш, катталарнинг саволларига хоҳиш билан жавоб бериш, ўз она Ватани, севимли ўйинчоқлари, халқ миллий анъаналарига ва одатларига қизиқиш билан қараш, одоб билан мулоқотга қириша олиш (саломлашади, хайрлашади, миннатдорчилик билдиради), муомалада нутқ ва имо-ишораларни қўллай олиш.

Мулоқот "чоғида маълум қонун-қоидаларга риоя қилиш, ота-оналар билан самимий оҳангда сўзлаша олиш, юзага қеладиған низолар ҳақида қелишиб олиш, ўз қизиқиши ва эҳтиёжини назарда тутиш, танишларини ва оила аъзоларини сурат оркали исмларини айтиш.

Катталар билан самимий ҳамкорлик қилиш, катталарнинг тушунишларига муҳтожлик. ўйнаш даврда катталарнинг ўзаро муносабатларини ифодалаш.

Катталар томонидан ўрнатилган тартиб-қоидага риоя қилиш, турли мулоқот турларидан фойдаланиш, биринчи маротаба қўрган қишилар тўғрисида саволлар билан мурожат қилиш ("Қим бу?", "Унинг исми нима?").

Тенгдошлари билан самимий муносабат ўрнатиш, тенгдошлари билан низоли вазиятларда қелишиб олиш, тенгдошларига ўз ёрдамини кўрсатиш.

Тенгдошлари билан мулоқотда ўз фикрини айта олиш. тенгдошлари билан юзага қеладиған низоларни бартараф қилиш.

Дўстлари тенгдошларининг ютуқ ва қамчиликларига диққат билан қараш, тенгдошлари билан мулоқот даврида тенгдошларининг шахсий ҳусусиятларини ажрата олиш.

Тенгдошлари билан мулоқотга қириша олиш, ўинда ролларни тақсимлай олиш.

^ Узини ҳар хил ёшда ва ҳолатларда ланий олиш, атрофдагиларга яхши "Уринишни исташ, топширикни бажаришда сабр-тоқат, қатъиятликни ифодалаш, Уинини ташкиллаштира билиш.

Жадди қикқанида ўзини тутта олиш, ўз хоҳишини катталарнинг талаби билан "Увоқиклаштириш, берилган топширикка масъулият билан қараш.

Узини бошқа болалар билан таққослаш, фаолиятларда мустақилликнинг лланганлиги, ўзига нисбатан самимий ва носамимий муносабатларни англаш зига-ўзи берган баҳоси билан каттатарнинг баҳосини солиштириш, ўз-ўзини Қидий баҳолаш, ўз қамчиликларини тан олишни англаш.

^ у с и к и й асарларни мамнунлик билан тинглаш ва уларга жўр бўлиш, адабий аҳрамонларнинг ҳолатларини тушуниш.

Катталар билан муносабатда қувониш ва завқлана билиш, тенгдошларига •ХРибончилик қурсата олиш.

Ўзларини катталарнинг баҳоси билан ўлчаш, мустиқил равишда ўз к ятини ифодалаш. Ўз хиссиётларини сўз билан ифодалаш, катталарнинг ижо хислатларни англаш.

Ижтимоий ривожланиши

Катталар билан мулоқот. Катталар билан мавзудан ташқари ҳолатл ҳам мулоқот қилиш, катталарнинг саволларига ҳоҳиш билан жавоб бериш она Ватани. унинг табиаги, севишли ўйинчоқлари, халқ миллий анъанала ва одатларига қизиқиш билан қараш, одоб билан мулоқотга қириша о (саломлашади. хайрлашади, миннатдорчилик билдиради), муомалада ну имо-ишораларни қўллаш олиш.

Катталар билан мулоқот қилишда таниш қонун- қоидаларига риоя қи ота-оналар билан самимий оҳангда сўзлаша олиш, катталар билан юзага келаг низоларҳақида қелишиб олиш, катталар билан мулоқотда ўз қизиқиши ва эҳтиё назарда тутиш, танишларини ва оила аъзоларини сурат орқали исмларини ай

Катталар билан вазиятдан ташқари мулоқотга қириша олиш, катталар б самимий ҳамкорлик қилиш, катталарнинг тушунишларига муҳтож, ўйнаш дав катталарнинг ўзаро муносабатларини ифодалаш.

Катталар билан мулоқот даврида мактаб ҳақидаги тасавурларини уйғ катталар томонидан ўрнатилган тартиб-қоидага риоя қилиш, катталар • турли мулоқот турларидан фойдаланиш, катталар билан мулоқотда имо- и орқали мурожаат қилиш, биринчи маротаба қурган қишилар тўғрисида саво билан мурожаат қилиш ("Қим бу?, Қардан у?, "Унинг исми нима?")

Катталар билан мулоқот қилишда тартиб-қоидаларга риоя қилиш

Тенгдошлари билан мулоқот. Тенгдошлари билан самимий муно ўрнатиш, тенгдошлари билан низоли вазиятларда қелишиб олиш. тенгдошл ўз ёрдамида қўрсатиш.

Тенгдошлари билан мулоқотда ўз фикрини айта олиш, тенгдошлари (. юзага келадиган низоларни бартараф қилиш.

Дўстлари тенгдошларининг ютуқ ва қамчиликларига диққат билан қ тенгдошлари билан мулоқот даврида уларнинг шахсий хусусиятларини олиш.

Тенгдошлари билан мулоқотга қириша олиш, тенгдошлари билан му даврида ўйинда ролларни тақсимлай олиш:

Хиссий ривожланиши

"Мен" қонцепцияси ёки ўз-ўзини англаш тушунчаси. Ўзини ҳар қил ё ҳолатларда таний олиш, атрофдагиларга яхши қўриқишни иташ, топшир бажаришда сабр-тоқат, қатъиятчиликни ифодалаш. ўйинни ташқиллаштира '

Жаҳли қикқанида ўзини тутта олиш, ўз ҳоҳишини катталарнинг т) бўйсундириш, берилган топшириққа масъулият билан қараш.

Ўзини бошқа болалар билан солиштириш, фаолиятларда мустиқилл шакллантирилганлиги, ўзига нисбатан самимий ва носамимий муносабатларни

Ўзи берган баҳоси билан катталарнинг баҳосини солиштириш, у*-' танқидий баҳолаш, ўз қамчиликларини тан олишни англаш.

Хиссий ифодалаш. Мустиқий асарларни мамнунлик билан тинглаш ва у. жўр бўлиш, адабий қаҳрамонларнинг ҳолатларини тушуниш.

Катталар билан муносабатда қувониш ва қавқана қилиш, тенгдошларига меҳрибончилик қурсата олиш.

Ўзларини катталарнинг баҳоси билан ўлчаш, мустиқил равишда ўз қайфиятини ифодалаш.

Ўз хиссиётларини сўз билан ифодалаш, катталарнинг ижобий хислатларни англаш.

Йил охирида бола:

мулоқотга қириша олиш малақасига эга бўлади;

оддий қоммуникатив малақаларни ўзлаштиради:

ғамхўрлик, саҳийлик қўрсатади, ёрдам сўрай олади ва ёрдам қўрсата олади;

бошқаларнинг истак-ҳоҳишларини ҳурмат қилади;

ўзини тутта олади ва ўз эҳтиёжлари тўғрисида фикр билдира олади;

янги шароитга тезда мослаша олади;

атрофдагиларнинг турлича муносабатларини тушуна олади;

ўзига таниш катталарнинг ва тенгдошларининг қиссий ҳолатидаги ўзгаришларни қилади;

ўз ҳулқини ва мулоқот қилиш усулларини бошқара олади;

қаттиқтар ва тенгдошлари билан бирга олиб қориладиган фаолиятида бошқаларга ҳалақит бермайди;

одамлар билан мулоқот олиб қоришда ўз мавқеини сақлай олади, ўзини ҳурмат қила олади;

узининг имқониятларини қилади;

бошқаларнинг қиссий ҳолатини яхши тушунади;

тенгдоши ва катталарни қиссий қўллаб-қувватлайди;

низоларни қартараф қилиш усулларидан фойдаланади.

Нутқ, ўқиш ва саводга тайёргарлик

Болаларни она тилида бемалол сўзлаша олиш, қенг тарқалган содда ғапларни ишлатиш, мураккаб ғапни грамматик жихатдан туғри туза олиш, расмлар устида **Хик** туза олиш. антоним, синоним ва қиёсий сўзларни ишлатишга, тенгдошлари ⁸³ катталар билан ўз қис туйғуларини билдириб диологда қатнашишга ўргатиб қориш.

Нутқнинг товуш маданиятини шакллантириш. Она тилидаги қарча ^{^o}ушларни тўғри талаффуз этиш мштакаларини мустиқамлаш **Фонетик** идрокни Успиришда Давом этиш. Болаларга **8-2**, р-г", **1-й**, р-б, л-г, и-о', х-б, к-§ товушларини ^УРи^талаффуз этиш ва уларни фарқлашни; овоз сифатларини (баланд, ўртача, ^{Пас}г, йўгон, ингичка, жуда ингичка), нутқ суръатини (тез, ўртача, секин) тарбиялаш, **БьТь** ^{Тов^ш} ўр^{ни}ни белгилашга ургатиш (г-т-пт-гш-қгшк, т-и-и-и-зБик, ти-⁵ -зН-ик; "товуш" иборалари билан таништириш ва уларни фарқ қилишга, қларда, уйинларда уларни қўллашга ўргатиш. Адабий нутқни тарбиялалши ^{даво}м эттириш.

[^]Товуш^{дд}р^{ни}тўғри^{хала}ффуз этишни, айрим унли ва ундош товушларини ^{тоқ}мустақамлаш. Болалар эшитганда ва талаффуз этганда ^{IX}уш^{ла^ни} ^{^3}уш^{ниқиска} жарангли-жарангсиз) ажрата олишни машқ қилдириш **Пив** ^{Та*la}ффузидаги нлқсонларни йўқотиш. Сўзлаётганда тўғри нафас олишни ^{""^}жлантириш.

олаларнинг сўзларни адабий тил нормалари асосида орфоэпик жихатдан

тўғри, аниқ, дона-дона килиб талаффуз этишларини такомиллаштириш. кучининг паст-баландлигини нутк суръатига нутқ муносабати шароитга " ўзгартира билишни шакллантириш, оҳанг воситаларидан тўғри фойдаланган ургатиш.

Болаларга қаттиқ ва юмшоқ ундош "Б" ва "х" товушларини ажратиш ва талаффуз этиш машқларини бажартириш (бу товушлар устида ишлаш кейин ҳам давом эттирилади).

Болаларнинг сўзларни аниқ ва бурро талаффуз этишларини машқ қилдириш давом эттириш. Бунда адабий тил нормаларига асосланиб сўзларни тугри тала этиш. сўзлашув мавзу си бўйича тасвирий воситалардан, овознинг паст-балан нутк суръатидан тугри фойдаланиш малакасини таркиб топтириш.

Лугат иши. Болаларнинг теварак-алрофдаги ходисалар ҳақидаги билимлар аниқлаш, мустахкамлаш ва кенгайтириш асосида уларнинг нутқини бой ва фаоллигини ошириш. Болалар лугатига республика, мустақил даал хамдўстлиги, шаҳар, кишлок ва кўчалар, касб-хунарга оид (ғишт терувчи, дурадгор, пахтакор, галлакор, чорвадор, ўқитувчи, тарбиячи), қурилиш ва. хўжалигида фойдаланиладиган машиналар (экскаватор, кўтарма кран, тр-комбайн...), нарсаларнинг ўзига хос муҳим белгилари ва ранги (ёркин, очик, пишиқ, пухта ва шу қабилар, одамларнинг ўз меҳнатш а нисбатан муносаб ифодаловчи (бетартиб, эҳтиёткор, тadbирли, синчков, сарамжом-саришта ~ каби) ном ва сўзларни киритиш мумкин.

Халқ мақоллари, маталлари ва ибораларини тушунириш ("Қағтага кичикка иззатда бўл", "Бирни кессанг, ўнни эк", "Дуст бошга иш ту синалади", "Яхши сўз билан, ёмон мушт билан", "Ёлгон гапирмасанг, хи чекмайсан" ва бошқалар). Қарама-қарши маъноли (антоним) сўзларни (узун-кеча-кундуз, кучли-кучсиз, паст-баланд) маъноси бир хил, аммо айтилиши хил бўлган сўзлар (синоним)ни (хурсанд, шод, қувноқ; баҳор, қуқлам, н қурқам, қиройли, гўзал ва бошқалар), айтилиши бир хил, аммо маънолари " хил бўлган сўзлар (омоним)ни (ўт-майса, ўт-ариқдан ўтиш, ўт-олов ва бо тушуниб, ўз ўрнида тўғри қўллаш малакаларини мустахкамлаш.

Лугатни фаоллаштириш. Болаларнинг нарсаларнинг номларини айтишга ургатиш, бу нарсаларни бир-бири билан солиштириб. айрим фарқлар тушуниш ва шу орқали уларнинг лугат бойлигини ошириш. Масалан, нарсалар нимадан қилинганлиги, шакли, ранги, сифати, ўлчови, хоссаларини аниқ сўзларни ўргатиш.

Сўз турқумлари ҳақидаги тушунчаларни болалар қай даражада тушуш ва қўллашларини аниқлаш. Умумлаштирилган сўзларни тўғри тушунишлардан ўз нутқларида фойдаланишларига эътибор бериш.

Буюмларнинг нимадан ясалганини билдирувчи сўзлар (чинни лой, пластмасса, газлама ва бошқалар)ни ўзлаштиришлари, бу ўзлаштиришнинг этишига аҳамият бериш.

Болаларда она тилига нисбатан муҳаббат, тўғри гапиришга ўрганиш и" тарбиялаш ва мустахкамлаш.

Нутқнинг грамматик тузилишини шакллантириш. Болаларда ўз ва бошқалар нутқига нисбатан танқидий муносабатни тарбиялаш, тугри гапиришга ургатиш, гапирганда сўзларни бир-бирига боғлаб, тузиш малакасини мустахкамлаш. От, сифат, феълларнинг мураккаб гр

шаклларида фойдаланишни машқ қилдириш. Жониворлар, нарсалар, идиш-товолқлар. касблар бўйича шаксларнинг номларини топиб айтишга ургатиш.

Ўз нутқда уюшиқ бўлақли, содда ёйик ва қўшма гапларнинг турли хилларида фойдаланиш малакасини мустахкамлаш, (боғланган қўшма гап, эргашган қўшма гап. Масалан: Малика келди ва биз бирга китоб қўрдик. Мадина қўрдик, шунинг учун биз арғимчоқ уца олмадик. Бунда қўмақчи ва боғловчи сўзлардан фойдаланишга ургатиш). Болаларни равишдан фойдаланишга ургатиш (тез юрди, секин гапирди), сўз ясаш малакаларини мустахкамлаш (Ўқит-ўқитувчи, балиқ-балиқчи, балиқлар ва бошқалар).

Бир фикрни турли воситалар билан баён қилишга. (Шахзода хурсанд бўлди. Шахзода қувонди) бир-бирининг ўрнини, босадиган гапларни (Биз гул экмаймиз, чунки ёмғир ёға бошлади. Ёмғир ёға бошлагани учун биз гул экмаймиз) тузишга ургатиш.

Болаларга тугри грамматик шаклларни машқ қилдиришда қўпроқ оғзаки машқ ва ўйинлардан фойдаланишга ўргатиш. Масалан: "Айт-чи қандай?" оғзаки ўйини: "Қор қандай?" Оппок, муздай, совуқ, майда: "Гул қандай?" Қиройли, қизил, хушбўй...

Болаларни содда (Қизил олма) ва қўшма гаплар (Биз қолизга экин экдик) тузишга (аввал намуна асосида, кейин мустақил), бунда барча сўз турқумларидан фойдаланишга ургатиш.

Болаларни гапирганда сонни оғга (стол устида бешта нок ва еттита олма бор), сифатни оғга (қиройли қўйлақ, қизил олма), сифатни феълга (қўшиқни ёқимли қўйлақди, расмни қиройли қизади) тугри боғлаш, қайвонларнинг болаларини билдирувчи отларни қўплиқ сониди (тойчоқлар, қўзичоқлар, бузоқчалар) тўғри ишлатиш малакаларини такомиллаштириш. Болаларни турли усуллар билан янги сўзлар ясаш (гул-гулдон, гулзор. гулчи, Гулнора, қанд-қанддон, сув-сувли, сувчи ва бошқалар)га, нутқда сифатдошлардан (ўқийдиган бола, ўйнайдиган қалалақ) фойдаланишга ургатиш.

Боғланишли нутқни шакллантириш. Болалар билан оғзаки нутқнинг икки шакли-сўзлашув ва ҳикоя қилиб бериш нутқини ўстиришни давом эттириш. Уларни суҳбат қайтида фаол иштирок этишга ундаш, мавзу бўйича берилган саволларга тушуниб, қисқа ва тўлиқ жавоб бериш ўртоқларининг бераётган жавобларига эътибор бериш малакасини такомиллаштириш.

Болаларни нутқнинг ифодали воситалари: имо-ишора, юз ҳаракатлари, овоз сифатлари (баланд, ўртача, паст, жуда паст ва ҳоказо)дан фойдаланишга ургатиш, нутқий мулоқот маданиятини тарбиялаш. Бадиий асарни қайта ҳикоя қилиш, "Устақил ҳикоялар тузишда воқеаларни кетма-кет боғланган қолда, грамматик хатдан тугри жумлалар тузиб баён қилишга ургатиш. Болаларнинг бадиий асарларни қайта ҳикоя қилиш малакасини ўстириш. Адабий асарлари мазмунли, "антикий изчилликда, аниқ ва тасвирий ифодашардан фойдаланган қолда ҳикоя Қилишга ургатиш.

Тарбиячи қайга ҳикоя қилишни ўргатаётганда болалар диққатини, айниқса, эргакнинг бошланиши, тақрорланиши, ҳулоса қисмига, ҳикоялардаги икки қав Рамоннинг ўзаро нутқи қабиларга қаратиши лозим.

Болалар асар воқеаларини сўзлаётганда овоз оҳангининг қилма-қил турини УРОҚ- Қис-ҳаяжон, қайратланиш. илтимос) қабиларни қўллаш билишларига Қилиш.

Болаларга уйинчоклар ва буюмлар ҳақида хикоя тузишни ўргатаётганд ўйинчокларни таърифлаб беришга, ўйинчокларнинг ўзига хос хусусиятларин кўрсатувчи белгиларини (ранги, шакли, кандай ўйналиши ва бошқалар) аниқ сўзлар орқали ифодалашга ургатиш.

Ижодий хикоя килиш. Болаларни тарбиячи томонидан айтилган хикоя ёки эртақни ниятсизга етказиш, жумлаларни қисқа, лўнда тузиш, тасвири воситалардан фойдаланишга ургатиш.

Болаларни шахсий тажрибалари асосида, тарбиячи таклиф этган ҳаётий мавзу бўйича мантикий ривожланиб борувчи хикоя ёки эртақ тузиш қобилиятларин ривожлантириш. "Лоланинг мактабгача таълим муассасасидаги биринчи кун" "Метрода", "Циркда", "Бизнинг оила", "Бизнинг жонли бурчагимиз", "Меҳнабонларни овқатлантирдим", "Мен арча байрамини кандай ўтказдим", "Дам оли кун", "Бизнинг мактабгача таълим муассасаси", "Гулзоримиздаги гулларни қанд етиштирдик", "Танланган ўйинчоклар бўйича хикоя тузиш", "Богчада ёқтириг ўйинларим", "Энг яқин ўртоғим", "Дадамларга қарашдим", "Зўр мультфильм кўрдим", "Кўйричок театрига бордик" ва бошқалар.

Болаларнинг қаҳрамонларнинг руҳий кечинмаларини таъсирчан бера билиш ургатиш. "Киш", "Биринчи қор", "Янги йил байрами", "Қорбобо", "Энг яқин фасл", "Мен онамга ёрдамчи", "Мен дадамга ёрдамчи", "Онамларнинг байрами" "Мен Наврўз байрамини кандай ўтказдим?" қабили.

Болаларга мазмунли расмларда акс эттирилган воқеаларни изчил баъд килишни, персонажларнинг хатти-ҳаракатларига нисбатан ўз муносабатларни билдириш, хикояни мантикли тугалашни, гоҳишмоқлар ўйлаб топишни ўргатиш

Суратлар бўйича сўзлаб, хикоя килишда, болаларга суратда тасвирланган воқеаларга муносабат билдириб, мураккаб хикоя тузишга ўргатилади. Жумлан грамматик жиҳатдан тугри тузишларига, товушларни аниқ талаффуз этишлари эътибор берилди. Шу билан бирга раъмда акс эттирилган мазмунли воқеа қараб, илгари нима бўлганини ва кейин нима бўлиши мумкинлиги ҳақида фикр юритишга ундаш мумкин. Табиат манзаралари акс эттирилган суратга қара тасвирий хикоя тузишга ургатиш. Шу билан бирга тарбиячи болаларга ўзлар тузган хикояларидаги персонажларга қисқача таъриф беришларига, уларни хатти-ҳаракатларига ўз муносабатларини билдириб ўтишларига ҳам диққати қаратиш ва ўргатиб бориш лозим. Мураккаб танланган мавзу бўйича хикоя айтилаётганда воқеаларнинг изчиллиги, тугал мантиққа эга бўлиши, тасвир ифода воситаларидан ўринли фойдаланишларига аҳамият бериш. Болалар таққослаш усулидан фойдаланиб топишмоқлар ўйлаб топишга ургатиш.

Бадиий адабиёт билан таништириш. Болаларда бадиий адабиётга бўлган қизиқиш ва муҳаббатни ривожлантириш, бадиий асардаги гўзаллик, нафоса хис этиш қўникмасини мураккаблаш. Болаларни хатқ оғзаки ижодидан: қў~ ("Наврўз келди-ёз келди...", "Лайлак келди..."), эртақ ("Зумрад ва Қиммат", "Саҳ билан Бахил", "Эгри билан Тўгри"), достон ("Гўрўғлининг тугилиши" УТЦир билан Шакар), афсона ("Етти гўдакнинг ризки"), ривоят ("Ибн Сино шогирдлари лар билан таништиришда давом этиш. Мақол, тез айтиш, санамаларни мураккаб" айти олиш, топишмоқларга ўйлаб. фикрлаб жавоб бериш. Шарқнинг буч алломалари (Ю.Х.Ҳожиб "Қутадгу билиг"дан парча, А.Навоий "Ҳиммат бўлсанг") ҳақидаги тушунчаларини бойитиш.

Болаларни бадиий асарда акс этган воқеалар ҳақида (М.Муродов "Сен

галинг"; К.Раҳим "Хўрозқанд") мулоҳаза юритишга тугри ҳулосалар чиқаришга ундаш. Эртақ". "Тилам")нинг ўзига хос хусусиятлари ҳақидаги тушунчаларини мураккаблаш. Болаларда шеърий асарлардаги (Ш.Отабек "Аччиқ чой", А.Обиджон "Соҳта амаки") юмор, ҳазил, кинояни тушуниш, табиат манзаралари (К.Мухаммадий "Тонгда", Зулфия "Олтин қуз") тасвирдан завқланиш қўникмасини мураккаблаш. Шеърий асарлардаги (Ш.Саъдулла "Ниначи") ерқин бадиий тасвир воситаларидан сифатлаш. ўхшатиш, жонлантириш ҳақидаги бошланғич тасаввурларини шакллантириш. Насрий ва шеърий асарлар орасидаги асосий фарқларни тушунтириш. Эртақ ("Олтин тарвуз"- ҳаётда бўлмаган, ҳаёлий, уйдирма воқеалар тасвирланади) ва хикоя (Ф.Мусаев "Тўлаб бер"- ҳаётий воқеалар хикоя этилади) жанрининг бир-биридан фарқли хусусиятлари ҳақида қисқача маълумот бериш. Болаларда эртақ, хикоя, шеър, топишмоқ тўқшишга бўлган ҳавасни шакллантириш. Бадиий асарни саҳналаштириш ва ижро этиш.

Болаларни асар гоҳсини тушунишга, тасвирий воситаларини хис этишга, шеърий нутқдаги мушқийлик, оҳангдорлик, ритмни пайқай олишга ургатиш.

Бадиий асар (Э.Вохидов "Ўлка", Н.Ориф "Онаюртим", Э.Раимов "Қўйга тўлсин, она-Ватан" воситасида болалар қатбида халқ, она Ватан, табиат, ҳайвонот оламига муҳаббат, меҳр-шавқат туйғуларини ўстириш. Уларнинг бадиий сўз қудратини хис этиш, асар қаҳрамонларига баҳо бериш ва улар ҳақидаги фикрларини баён этиш қўникмаларини ривожлантириш.

Ўқиш ва саводга тайёргарлик. Товушларни тугри талаффуз этиш ва сўзнинг товуш таркиби ҳақидаги тасаввурларини аниқлаш ва тақомиллаштириш.

Ўнли ва ундош товушлар ҳақида тушунчаларни мураккаблаш.

Оддий таҳлил ва синтез килиш қўникмаларини ривожлантиришни давом этиш:

- болалар она тилидаги ҳамма нутқ товушларини тўғри талаффуз килиш;
- нутқ товушлари ва сўзлар ўртасидаги фарқларни аниқлаш;
- йил давомида танишган сўзларини (қасб-ҳунар, буюмларнинг сифати ва хоссалари, ўрни, қун қисмлари ва б.) ўз ўрнида фаол ишлатиш;
- жавоб бераётганда, хикоя қилаётганда сўзларни грамматик жиҳатдан тўғри ўзлаштириш;
- она тилида бемалол сўзлаша олишга, содда ва мураккаб гапни грамматик тугри туза олиш, антоним, синоним ва қиёсий сўзларни ишлата олиши, жумлаларни тугри тузиш;
- қисқа эртақ ва хикояларни мураккаб қайта хикоя килиш;
- ўйинчок, турли буюмлар ва воқеий (сюжетли) расмлар бўйича, мураккаб ижодий хикоялар тузиш;
- болалар китобга қизиқиш билдириш;
- бир қанча маълум асарлар ва адабий қаҳрамонларни ва асардан, телекўрсатувдан парчаларни эслаб қилиб айти олиш малакаларига эга бўлади;
- айрим адабий асарлардан лавҳалар саҳналаштиришга қатнашиш иштиёқи бўлади;
- эртақ ва хикоя жанрларининг фарқларини билиши, асар юзасидан билдирилган фикрни матндан мисоллар келтириб асослай олиши керак;
- болаларда тез айтишларни айттириш, топишмоқларни топиш, санамалар, мақолларни, эртақ ва хикояларни, қўшиқларни мураккаб айти олиш;

- топишмоқлар тўқиш малакаси бўлиши керак;
- товушларни тўғри талаффуз этиш ва сўзнинг товуш таркиби ҳд тасаввурларга эга бўлиши;
- унли ва ундош товушларни фарқлай олиши;
- оддий тахлил ва синтез қилиш қўникмаларини эгаллаши:
- гапни сўзларга бўлиш. сўзларни бўғинларга бўлиш;
- маълум товушларни ўрнини аниқдаш (сўзнинг бошида, ўртас охирида):
- сўзда товушлар кетма-кетлигини аниқлаш;
- товушларни эшитиб фарқлаш.
- илмоқ, гажак. чизикчалар, таёқчалар элементларини чиза олишлари л

Билиш жараёни: Атроф олам тўғрисидаги билимга эга бўлиш ва уни англаш

Элементар математик билим ва қўникмалар

Сон ва санок. Болаларга тугри усуллардан фойдаланиб 6, 7, 8, 9, 10 сонлар ҳосил бўлиши билан таништириш. Бу сонлар доирасида санашни ургатиш қатор қўйилган предметларни санаб, сонни тартиб билан айтиш. сонни **от** мослаштириб, охирги сонни саналган предметларга тааллуқли қилиб Масалан, "Бир. икки, уч. тўрт, беш, олти - ҳаммаси бўлиб ол гита китоб".

Болаларга предметларнинг икки гуруҳини киёслашни машқ қилдириш (икки, уч. тўрт. беш, олти, етти - ҳаммаси бўлиб еттита сабзи ", "Бир, икки, **уч**, беш, олти - ҳаммаси бўлиб олтита куён. Еттита қўп, олтита кам. Агар куё сабзиларни бериб чиқсак, битта сабзи ортиб қолади").

10 гача бўлган санок ва тартиб сонларни ургатиш. "Нечта?", "Нечанчи?", "Бўйича нечанчи", "Қанча?", "Қайси?", "Нечанчиси?" "Жами қанча?" саволл жавоб бериб, санок ва тартиб сонлардан тугри фойдаланишни ургатиш.

Сони 10 гача бўлган икки гуруҳдаги буюмлар сонини таққослаш тенглаш биттага қамайтириш ва биттага орттириш.

Предметларнинг кам гу руҳига етишмаган предметни қўшишни ёки қўп гу битта ортиқча предметни олишни ва гуруҳлар ўртасида бир хил микдорд" хил предметлардан иборат тенглик ҳосил қилишни ургатиш. ("Қарточканинг қаторида олтита олма, пастки қаторида еттита нок, ноклар олмадан битта Агар яна битта нок қўйсак олмадан ва ноклар сони тенг бўлади").

Сон предметнинг жойланишига боғлиқ эмаслиги ҳақида тасав шакллантириш.

0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 рақамлари билан таништириш.

10 гача бўлган сонларни бирляклардан иборат таркиби билан таниш масалан: (4-бу 1, 1,1 ва яна 1, 9-бу 1, 1,1,1, 1, 1, 1, 1 ва яна 1).

10 гача бўлган сонларни ўзидан кичик бўлган 2 та сондан ҳосил қи ургатиш (масалан: 4-бу 3 ва 1; 1 ва 3; 2 ва 2 каби)

10 дан 1 гача тесқари санашни ургатиш.

10 сони ичида сонларнинг қўшнилари - олдинги ва кейингисини топ машқ қилиш. Масалан, "5 дан олдин 4. 5 дан кейин 6 сони келади. 4 ва 6 **со** 5 сонининг қўшнилари".

Ёнма - ён турган 10 гача бўлган сонларни киёслашга ургатиш.

Тенгсизликдан тенгликни (ёки тенгликдан тенгсизликни), кам сонга битта предметни қўшиб ёки қўп сондан битта предметни олиб, тенг йигиндилардан бирига бир предметни қўшиб ёки йигиндилардан биридан бир предметни олиб тенгликка ва тенгсизликка қандай эришишга ургатиш (масалан: "Саккиз - саккизга тенг, саккизга предметга битта предмет қўшилса, тўққизга бўлади, бир предметга қўп бўлади.", "Ун ўнга тенг: агар ўнга предметдан битта предмет олинса, тўққиз бўлади, бир предметга кам бўлади").

Берилган сон бўйича гуруҳлар тузишга ўргатиш, масалан: (8 тадан, 9 тадан. 10 тадан ва ҳақозо).

Арифметик масала ечишнинг (санашга асосланган) тузилиши билан таништириш. Қўшиш ва айтиришга дойр масалаларни ечишда битталаб қўшиб ва битталаб айтириб ҳисоблаш усули билан таништириш.

10 ичида бармоқ, санок қўпи ва буюмлар ёрдамида қўшиш ва айтиришни ургатиш.

Болаларга уйининг номерини айтишни ургатиш.

Қатталиқ. Узунлиги, кенглиги ҳар хил бўлган бир неча предметни (10 тагача) бир-бирининг устига узунлиги, кенглигига, қалин-юпқалигига қўра ортиб ва қамайиб борадиган тартибда қўйиб киёслашни ургатиш (энг кенг, торроқ, яна торроқ, энг тор лента). Предметлар қандай тартибда териб чиқилганини туғлунтириб беришга ургатиш.

Турли узунликка, кенгликка, баландликка эга предметларни қўпайиб бориш ёки қамайиб бориш тартибида (10 тагача бўлган предметлардан фойдаланиб) териб чиқишга ўргатиш, масалан: баланд, паст, янада паст, янада пастроқ. энг паст.

Бутунни 2 та, 4 та тенг қисмга бўлишни, бутун билан қисмни таққослашни ургатиш.

Шартли ўлчов билан таништириш. Таққосланаётган предметлардан бирига тенг бўлган ўлчам ёрдамида иккита предметни узунлиги (кенглиги, баландлиги) га қараб таққослашга ўргатиш.

Нарсаларни қўз билан қамалаб. микдори, қатталиги (узун (қиска), кенг (тор), энли (энсиз), баланд (паст), қалин (юпка)) қаб наму на ва унга тенг бўлган болалар учун таниш нарсалар ёки ҳаракатлар натижасида киёсланувчи нарсаларнинг улчамини аниқлашга ургатиш.

Геометрик шакллар. Шакллар ҳар хил ўлчамда бўлиши мумкинлиги ҳақида тасаввур ҳосил қилиш (қатта дойра - кичик дойра, қатта квадрат - кичик квадрат).

Шакллар ва унинг айрим белгилари ҳақида тасаввур ҳосил қилиш: Масалан, туртбурчакнинг 4 та бурчаги ва 4 та томони (туртбурчакнинг турли қўринишлари мисолида) бор.

Болаларнинг шар, қўб, цилиндрлар ҳақидаги тасаввурларини мустаҳкамлаш ва Улар ёрдамида турли мавзуларда лойиҳалар яратиш.

Дойра ва овал шаклини фарқлашга дойр турли машқларни бажартириш.

Қуршаб турган нарсалар орасидан таниш бўлган геометрик шаклларни топа олишга ургатиш: Масалан, лаган, нон доирага ўхшайди; столнинг усти, девор, Шик ва деразалар туртбурчакка, рўмолча квадратга, қизчалар бошидаги рўмол Учбурчакка, стакан цилиндрга ўхшайди ва ҳақозо.

Учбурчак ва туртбурчаклардан турлича қатта ўлчамдаги нарсалар ва шакллар тузиш.

Турли геометрик шакллар тўпламидан ҳар хил ўйинлар ўйнаш, махсус шакллар

тўпламидан фойдаланиб, намунадаги нарсаларни ясашни ўргатиш.

Таёкчалардан тўғри тўртбурчак, квадрат, учбурчак ясашга, бу шакллар фойдаланиб турли нарсалар ясашга ургатиш.

Таёкчалардан ҳосил бўлган геометрик шакллардан бир нечта таёкчани усули билан кўринишини ўзгартиришга дойр муаммоли вазифаларни ҳал эти ургатиш.

Махсус фигуралар тўпламидан фойдаланиб, намунадаги қисмлардан та топган шакл-силуэтлар ҳосил қилишга ургатиш.

Лабиринтлар ва уларнинг ечими билан таништириш.

Теварак - атрофда мўлжал олиш. Болаларнинг атрофдаги нарсаларга ўзига нисбатан вазиятини сўз билан ифодалаш кўникмасини мустаҳкамлаш: ўт чапда, олдинда, орқада, узокда, яқинда.

Болаларни кўрсатилган йўналишда мўлжал олишга, берилган шарт бўйича ҳолати ўрнини белгилашга ургатиш (шундай тургинки, машина ўнг томонга копток олдинда бўлсин).

У ёки бу предметни бошқа бир предметга нисбатан жойлашганлигини билан ифодалашга ургатиш (кучукчанинг чап томонида - қуён, кучукчанинг томонида - айиқча).

Болаларни қоғоз варағи сатҳини мўлжалга олишга, қоғознинг ўнг, чап, юқ-паст қисмларини, ўртасини аниқлашга ургатиш.

Вактни чамалаш. Болаларнинг вақт ҳақидаги тасаввурларини мустаҳкам ва чуқурлаштириш: "Эрталаб", "Кечкурун", "Кундуз", "Тун", "Кеча", "Бут", "Эртага" тушунчаларини фарқлаш ва бу сўзлардан тўғри фойдаланиш кўникмас мустаҳкамлаш.

Болаларни ҳафта кунлари билан таништириш ва ҳафта кунлари номлар изчиллик билан айтишга ургатиш. Кеча ҳафтанинг қайси қуни бўлганлиги бугун қанақа кун, эртага қайси кун бўлишини аниқлашни ургатиш.

Болаларнинг вақт ҳақидаги тасаввурларини мустаҳкамлаш ва чуқурлаштираш. Йил фасллари билан таништириш ва фаслларнинг номини тугри кетма-кетли айтишга ургатиш.

Қуриш-ясаш. Лего жихозларидан лойихатар яратишни, 8-10 қисмдан бўлмаган пазлларни йиғишни ва қоғозларни букиб (оригами йўли билан) шакл ясашни ургатиш.

Қурилиш материаллари тўпламларидан турли мавзуларда лойихалар яратти ургатиш.

Таълимий ўйин ва машқлар. Болалар йил давомида эгаллаган билим кўникматар қуйидаги ўйин машқлар орқали мустаҳкамланади:

"Кун қисмлари", "Тўғри жойлаштир", "Тескари санок", "Қаерга бора" нимани топасан?", "Кеча, бугун, эртага", "Топган-топалок", "Бугун ва қисмлар", "Рангли доиралар ва оваллар", "Хафта". "Кластер", "Мозаика", "Байроқчага қай юр", "Фасллар", "Ким билса давомини санасин", "Бир хилини топ", "Ҳа-йўқ", "Фасллар", "Топинг нечта ўйинчок?", "Ўнгда-чапда, олдинда-орқада", "Қўнғироқ", қайерда жинглик?", "Мен қандай сон ўйладим?", "Гараж". "Етадим?", "Қ. оз, шунча", "Мунчоқларни илга тизинг", "Шартли белгилар асосида ҳар" қиламиз", "Поезд тизинг", "Зинапо", "Ўз сонингизни эслаб қолинг", "Дарвоза, ўтинг", "Бошқа қўлимда нечта?", "Бир-бирига қараб", "Дарчани беркитинг", қимнинг қутиси?", "Ким биринчи?", "Ким энг топқир?", "Ким зийракроқ?".

Ўқувийли охирида бола:

- 10 гача тугри ва тескари тартибда санай олади;
- 10 гача бўлган сонни ўзидан қичик бўлган иккита сонга ажрата олади; ёнма-ён турган сонлар орасидаги муносабатларни тушунади;
- 10 ичида бармок, санок қўпи ва буюмлар ёрдамида қўшиш ва айиришни билади;
- "Нечта?", "Нечанчи?", "Санок бўйича нечанчи", "Қанча?", "Қайси?", "Нечанчиси?" "Жами қанча?" саволларига жавоб бериб, 10 ичида санок ва тартиб сонлардан тугри фойдалана олади;
- сони 10 гача бўлган икки гуруҳдаги буюмлар сонини таққослаш тенглаштириш, биттага қамайтириш, биттага орттиришни билади;
- қайси предмет қўплигини ёки қамлигини 10 тагача аниқлай олади;
- уйининг номерини билади;
- дойра, квадрат, учбурчак, тўғри тўртбурчак, овалларни фарқлайди;
- махсус шакллар тўпламидан фойдаланиб, намунадаги нарсаларни ясай олади;
- таёкчалардан ҳосил бўлган геометрик шакллардан бир нечта таёкчани олиш усули билан кўринишини ўзгартиришга дойр муаммоли вазифаларни ҳал эти олади;
- шар, куб ва цилиндрларни танийди; лабиринтларни билади ва уларнинг ечимини топа олади;
- предметларни қандай қисмлардан ташкил топганлигини, уларнинг хусусиятларини (катталиги, шакли, номи) фарқлайди,
- бутунни 2 та, 4 та тенг бўлакка бўлишни билади, бутун билан қисмни таққослайди ва фарқлайди;
- предметларни (10 тагача) узунлиги, эни, катин-юпқалигига қўра бир-бирининг устига қўйиб қийслади, "энг кенг", "торроқ", "яна торроқ", "энг тор", "қалин", "юпқароқ", "бир хил", "баланд", "паст", "янада паст", "янада пастроқ", "энг паст" сўзларини нутқда тўғри қўллайди; буюмларни ўзига нисбатан ўрнини аниқлай олади (тепада - пастда, ўнгда - чапда, олдинда - орқада), сигнал бўйича турли йўналишда ҳаракатланади (олдинга - орқага. чапга - ўнгга);
- қоғоз варағининг ўнг, чап, юқори, паст, ўртасини аниқлай олади; сутка қисмлари - эртаб, кундузи, кечкурун, тунни фарқлайди; кеча, бугун, эртани билади;
- ҳафта кунларининг номини, кетма-кетлигини, бугун ҳафтанинг қайси қуни эканлигини айта олади;
- йил фаслларининг номини билади;
- пул ва унинг кўриниши, ундаги рақамлар ва қийматни танийди;
- "лего" жихозларидан лойихатар яратиш;
- 8-10 та қисмлардан пазллар ясайди;
- қоғоздан буклаш йўли (оригами) орқали содда шаклларни ясайди;
- Қурилиш материаллари тўпламларидан турли мавзуларда лойихалар яратади.

Атроф олам тўғрисидаги билимга эга бўлиш ва уни англаш
Оа Ватан ва атроф-олам. Болаларда мустақил Ўзбекистон давлати ҳақидаги

тушунчаларни кенгайтириш. Самарканд. Бухоро, Хива ва Тошкент шаҳарл Буюк ипак йўли хақида қисқача маълумот бериш.

Болаларга "Конституция сабоклари" асосида илк тушунчалар бериш.

Ўзбекистоннинг мустақиллиги, герби. байроги ва мадҳияси ҳақид билимларини шакллантириш. Мадҳияни ижро эта олишни ургатиш. Ўзбеки Республикаси Президентга томонидан бошқарилиши. Ўзбекистоннинг пойт Тошкент шаҳри эканлиги хақидаги тушунчаларни бериш.

Болаларнинг ўз тугилган юртига меҳр-муҳаббат ҳиссини шакллантириш.

Болаларга ўзлари яшаётган шаҳар. кишлоқ. маҳалла. қўчаси хақида маълум бериш. Уларнинг номлари билан боғлиқ бўлган жиҳатларини аниқлаштириш. манзилини билишга ургатиш

Болалар қалбида ўз халқига муҳаббат ва ҳурмат туйғуларини таркиб топти миллий гуруҳни тарбиялаш, уларга ўзбек халқининг меҳр-оқибатли, меҳмон меҳнатсевар ва камтарин эканлигини сингдириш. Ўзбекистоннинг ҳудуд тарихий обидалар, қадимий ёдгорликлар хақида тушунча бериш, уларга кизи ва ҳурмат ҳиссини тарбиялаш

Буюк сиймолар. Болаларни тарихимиз ва буюк Шарк алломатари, улар ҳаёти ва ижоди билан таништиришни давом эттириш.

Навоийнинг буюк мутафаккир олим, ёзувчи, давлат арбоби бўлганлиги х маълумот бериш. Унинг одоб-ахлоқ, тарбияга оид, ота-оналарга муҳаббат ҳисс уйғотувчи, болалар ёшига мос асарлари билан таништириш.

Буюк инсонлар: Ал Беруний, Абу Али ибн Сино, Мирзо Улуғбек хақида тушунчалар бериш.

Анъанавий байрамлар. Болаларнинг ўзбек миллий байрамлари Н Мустақиллик байрами хақидаги тасаввурларини янада кенгайтириш, бойиг

Шакл ва мазмун жиҳатдан хилма-хил бўлган сайлларни мунтазам ра ташкил қилиб туриш. Масалан катта сайл(бойчечак, она ер саховати, гилос, о ва қушлар ҳамда гуллар байрами ва х.к..

Машҳур саркардалар. Болаларнинг миллат тарихига қизиқишлар шакллантириш ва ривожлантириш.

Захриддин Муҳаммад Бобурнинг одил подшоҳ, шоир ва буюк сар бўлганлиги хақида тушунча бериш.

Амир Темур хақида маълумот бериш. У машҳур саркарда, йирик давлат эканлиги хақида маълумот бериш.

Ҳарбий қўшинлар ва уларнинг вазифаси хақида тасаввур ҳосил қилиш. В муҳаббат ва уни қўз қорачиғидек сақлаш ҳиссини тарбиялаш

Халқ амалий санъати. Болаларни ўзбек халқининг миллий санъатига асарлар: сўзана, наққошлик, зардўзлик, қулоччилик, миллий хунаромандч намуналари ва меъморчилик ёдгорликлари билан таништириш.

Болаларда ўз халқига нисбатан муҳаббат ва ифтихор туйғусини тарб мақсадида ўзбек халқ оғзаки. тасвирий санъат асарлари ва хунаромандч намуналаридан фойдаланиш.

Катталар меҳнати. Болаларнинг катталар меҳнати хақидаги тасаввур умумлаштириш. Кишилар меҳнатига ҳурмат ҳиссини тарбиялаш. Ишлаб чи қорхоналари, қурилишлар, даладарда қилинадиган меҳнат хақидаги билимл такомиллаштириш. Меҳнатнинг шу жойда тарқалган турлари билан бол яқиндан таништириш. Уларни яқин атрофдаги қорхонага олиб бориш(м

автомобил, телевизор, чинни ишлаб чиқарувчи қорхона, новвойхона ва х.к.). бу қорхонанинг номи, у ерда қимлар ишлаши, қандай маҳсулот ишлаб чиқариши, меҳнат қуроли ва асбоблари хақидаги билимларини аниқлаш ва такомиллаштириш.

Улар ишлаб чиқараётган маҳсулотларни мамлакат аҳолиси учун аҳдммати билан таништириш. Машинасоз, тикувчи, қосиб, қонвой, ошпаз, ўймақор, бўёқчи. ҳайдовчи қаб қасблар билан таништириш. Ишнинг мақсади, натижаси ва уларнинг қамият учун аҳамияти, турли қил «ақлли» машиналарнинг қишилар меҳнатини енгиллаштириши, товарлар қифалини яқшилаш ва ишлаб чиқаришни тезлаштиришдаги роли хақидаги билимларини кенгайтириш.

Ўзбекистондаги ишлаб чиқариш қорхоналарида ҳам рўзқорга қерақли маҳсулотлар, техника асбоблари, машиналар, қийимлар, матолар ва иплар чиқарилади.

Ўзбекистон қолилари ва боғларида етиштириладиган қирин-шақар маҳсулотлар қиришқор дехқонлар ва заҳматқаш боғбонларнинг меҳнати туфайли эканлиги хақидаги билимларини мустаҳкамлаш.

Ўзбек халқи қадим-қадим қамонлардан бери дехқончилик ва қорвачилик билан шугулланиш хақидаги тасаввурларини шакллантириш. Ўзбекистонда пахта, бўғдой, арпа, қоли, қаноп, маққажқори ва бошқалар эқилади.

Қорвачилиққа оид қасблар: қўпон, отбоқар, сут соғувқилар ва бошқа қасблар хақидаги тушунчаларини кенгайтириш.

Қишиларнинг дала, боғ, қолилардаги, қорвачилиқ фермасидаги меҳнатлари мазмуни билан таништириш. Масалан, дехқон эрта қуздан бошлаб ер ҳайдаб, қелуси йил ҳосилини эқиш учун тайёрлаши, ўғитлашнинг аҳамияти, эрта баҳордан ергаурут эқиш, уни парваришлаши. вақтида суғориши ва х.к.

Болаларни пахтақорларнинг машаққатли меҳнати билан таништириш, унинг ерга ишлов бериб, қигит эқиши, то ҳосилни йигиб-териб олгунча қўзани асраб-авайлаб ўстириши, вақтида суғориб, ишлов бериш шу билан бирга-бу ишларда об-ҳаво инжиқликларини енгити қерақлиги хақида тушунча бериш.

Қиллақорлар меҳнати билан таништириш. Қилланинг юртимиз бойлиги эканлиги, у билан бошқа давлатларни ҳам таъминлашимиз хақида сўзлаб бериш. Қилланинг ипақли газлама қолига қелгунча бўлган машаққатли меҳнати билан таништириш.

Ипақ қуртлари тут барқи билан озикланиши ва қилла ўраши, ундан ипақлар ечиқиб ўралиши ва ипақдан турли газламалар, қон атласлар тўқилиши хақида суҳбатлар ўтқизиш. Қиллақорлар қасбига муҳаббат уйғотиш.

Халқ ҳўжалигининг муқим тармоғи ҳисобланган қурилиш хақида қисқача тушунча бериш. Болаларга паҳса деворли, қом ва пишқан қиштли ва бетон уйлар ҳақида тушунча бериш.

Маданий-маиший қизмат қодимлари, уларнинг вазифалар (тарбиячи, ўқитувчи. қувчи, сотувчи. шифоқор ва х.к.) тўғрисида аниқ тасаввурга эга бўлиш. 2-3 қил ка сб эгаларининг меҳнат қараёнини қузатиб бориш.

«Ишлаш учун қимга нима қерақ», «Қоббон-қоббон», «Қим қаққон», «Ниманинг ўрни ўзгарди» қабий ўйинларни ўйнаш

Бозор, дўқон, сотувчи, қаридор хақида тушунча бериш. Сотувчи ва қаридор асидаги муомала маданияти хақида тушунча бериш. Бозор ва дўқонларнинг ўрлари (озик-овқат, қийим-кечак, ўйинчоқлар, ҳўжалиқ моллари қабий) хақида - Унчаларини мустаҳкамлаш.

Транспорт ва ал ока воситалари. Болаларга йўл ҳаракаги қоқдалар ўргатишни давом эттириш. Светофор белгилари ва уларга амал қилиш ҳа тушунчаларини мустаҳкамлаш.

Транспорт ва алоқа ходимларининг хизмати билан таништириш.

Аҳолининг алоқа воситаси: почта, телефон, телеграф, интернет экаш уларнинг вазифалари ҳат, мактуб, табрикнома, рўзнома, телеграмма, ахборотл" етказиб бериш эканлиги тўғрисида тушунча бериш. Транспорт воситал хизматчилари меҳнати ҳақида тушунча бериш. Почта ходимларининг ўзаро меҳд ва меҳнатнинг бир-бирига боғлиқлиги ҳақида, бу хизматларни енгиллашти; учун транспорт воситаларидан, телефон хизмагидан фойдаланишлари ҳақ тушу нчалари пи таком ил лаштириш.

"Ким бўлеам экан?"\ "Ҳайдовчиларга нима керак?" каби мавзуларда су ташкил қилиш

Буюмлар ҳақида. Буюмларнинг бир неча хил белгилари ва улардан фойдалз хусусиятига қўра гуруҳларга ажратиш.

Матодан тайёрланган буюмлар, уларнинг турлари ва фойдаланиш усул ҳақида тушунча бериш

Темир ва ёғочдан ишланган буюмлар ва улардан тугри фойдаланиш х тушунчалар ҳосил қилиш

Буюмлар уларнинг ясаилиши ва ишлатилиши ҳақида суҳбатлар ташкил эти

Бола ўз танасининг қисмларини ўрганади.

Болаларга одамнинг бир неча органлари ва уларнинг хусусиятлари ҳа маълумот бериш(юрақ уради, қон қизил ва суюқ бўлади,...). Одам ва ҳа ўртасидаги бир неча фарқданувчи ва умумий жиҳатларни айтиб беришга ўрг"

Уқув йили охирида бола:

- Ўзбекистоннинг Мустақиллик кунини, унинг герби, байроғи, мадхия Ўзбекистоннинг пойтахти Тошкент эканлиги;
ўзи яшайдиган куча, мадалла, туман ва қишлоғининг номи;
ҳудуддаги ёдгорлик бинолари ва бошқа тарихий макбалар;
Ўзбекистонда давлат тили-ўзбек тили эканлиги;
Буюк инсонлар: Ал Беруний, Абу Али ибн Сино. Мирзо Улуг' Заҳириддин Муҳаммад Бобур ҳақида илк тушунчаларни билиши;
миллий байр&млар;
замонавий ҳарбий қўшинлар, уларнинг вазифалари;
халқ хунармандчилиги;
транспорт турлари. йўл ҳаракати қоидалари;
нарсалар ва улардан фойдаланишни билиши;
одамнинг бир неча органлари ва уларнинг хусусиятлари ҳақида мағ эга бўлиши(юрақ уради, қон қизил ва суюқ бўлади,...)керак.

Жонли ва жонсиз табиат, ер қурраси тўғрисида тасаввурга эга бўлиш

Жонсиз табиат. Болаларни предметлар (шарчалар, кубиклар, ўйинч" машиналар) ҳаракатлари билан таништириш, уларнинг йуллари ва тезликл" қиёслашга ўргатиш.

Моддадарнинг қаттиқ ҳолатдан суюқликка айланиши (музнинг, смола қақич)нинг эриши) ва суюқ ҳолатдан қаттиқ ҳолатга айланиши ҳақида тасав^

кенгайтириш.

Суюқликни парга ва аксинча, парни суюқликка айланиши ҳодисалари билан таништириш. Қаттиқ моддаларни суюқликка ва суюқликни қаттиқ моддага айланиши ҳақида тасаввур ҳосил қилиш.

Қор ёғиши, қор бўрони, муз юриши. момақалдироқ, дўл ёғиши, туман тушиши ва шу каби табиат ҳодисалари билан болаларни таништириш.

Болаларга сувнинг инсон ҳаёти учун зарурлиги, ер юзидаги энг бебаҳо бойлик эканлиги, уни асраш бизнинг бурчимиз эканлиги ҳақида тушунча бериш.

Турли хил предметлар: ўйинчоқлар. транспорт ҳаракати ҳақида ва булутлар, қора будут, қуёш ҳаракатм ҳақида бошланғич тасаввурларни ҳосил қилиш. Бошланғич ҳаракат нуктасини ва жисм ҳаракат қилаётган қизикни белгилашга, ҳаракат характери аниқлашга(предметлар секин, тез ҳаракат қиляпти) ўргатиш

Ўсимликлар дунёси. Маҳаллий ўсимликлар ҳақида болалар тасаввурларини мустаҳкамлаш. Болалар дарахтларнинг 4-5 тури (тут, терак, қайрағоч, тол)ни (барглари, пўстлоғига, мевасига қараб), буталарнинг хили(наъматак, маймунжон) ни(барглари, ранглари, меваларига қараб) номини айтишлар, фарқлашлари, сабзавотларнинг 6-8 хилини, мевали дарахтлардан 4-5 хили(олма, нок, анор, анжир, олча)нинг номларини, ранглари, шакли, мазаси, овқатда истеъмол қилишда характерли белгиларини билишлари керак.

Сабзавотлар ва мевалар ҳақидаги умумлаштирилган тасаввурларни қуйидаги белгиларига қараб шакллантириш: сабзавот ва мевалар овқатда қўлланилади, уларни махсус етиштирадilar: сабзавотлар полиз(дала)да усади, мевалар эса богда етиштирилади.

Усимлик (сув қуйиш, тагини юмшатиш) ва ҳайвонлар (овқатлантириш. қатталар ёрдамида аквариум ёки қасасни тозалаш)ни парваришлашни билиши

Хона гулларидан алоэ билан таништиришни давом эттириш, уларни парвариш қилиш йўллари ўргатиш.

Болаларда табиатдаги гўзалликдан завқ олишни тарбиялашни давом эттириш. Табиатта зарар етказмаслик, экологияни бузмаслик(теварак-атрофни ифлос қилмаслик, ўт-ўланларни босмаслик, дарахт шохларини синдирмаслик, гулларни юлмаслик. бунинг оқибатида гуллар, қапалақлар йўқ бўлиб кетиши, қумолиларнинг инини бузмаслик ва х.к.)ни болалар онгига сингдириш.

Усимликларнинг тузилиши, уларнинг айрим қисмлари вазифалари ҳақидаги тасаввурни аниқлаш ва кенгайтириш: илдизлар сувни, озуқа моддаларни шимиб ^ади, булар поялар орқали, тана орқали, шохлар орқали япроқлар, гуллар, ^валарга етказилиши ҳақидаги тасаввурларини кенгайтириш. Усимликларнинг Қиши учун ҳаво, сув, қуёш, озуқа тупроқ зарурлигини амалий ишлар орқали таништириш.

Зарурий шароитлар етишмаслигини билдирувчи белгиларни болалар ишлари керак: ёрутлик қам бўлганида ўсимлик ёрутлик томонга қўзилади, ^•Рокдари ва пояси оқаради, озикамоддаси қам тупроқда ўсимликлар секин усади, |Қ бўдмаса уруғ унмайди, барглар ёзилмайди. сувсиз ўсимликлар қуриб қолади. симликларни қўпайтиришнинг усулларидан бири-қазамча қилиш билан штириш. Эрга гуллайдиган ўтсимон, бутасимон ўсимликлар ва дарахтлар ^Ҳн^Таништириш Д^а^о^о^ эттириш. Баъзи дарахтлар(ўрик, бодом) аввал гуллаб, ^барг чикариши, баъзилари эса барг чикариб(олма, беҳи) сўнг гуллашини ^•^Унтириш.

Баҳор табиатнинг уйғониш фасли эканлиги ҳақидаги тасаввурл кенгайтириш ва чуқурлаштириш. Айрим усимликларнинг пиёзидан, дарахтг каламчасидан, бутасидан кўпайиши мумкинлигини тушунтириш ва ургатиш.

Мактабгача таълим муассасаси ховлисида болалар билан биргаликда гуллайдиган дарахт ва гул кўчатларини экиш, тагини юмшатиш ва суто; ўргатиш. Куриган шох - шаббаларни киркиш, кўмилган гул, ток ва анор кўчатл очиш ва уларни парвариш қилиш кўникмасини ҳосил қилиш.

Уруғлардан ўсимликлар ўстирилиши (2-3 хил сабзавот гуллайдиган ўсим мисолида), ўсимликнинг ўсиши ва ривожланишидаги асосий бос ҳақидаги(уруғ униб чиқиши, япроқли поя, гул, уруғ), ўсимликлар ўстириш, у парваришланишнинг асосий усуллари(чопилган ерга ўтказиш, сув қуйиш, юмшатиш, ўтоқ қилиш, озуқа бериш) ҳақидаги тасаввурни шакллантириш.

Хайвонот дунёси. Ёввойи хайвонлар(тулки, бўри, айик)нинг ҳаёти таништириш. Хайвонларнинг ташки қиёфаси, яшаш тарзи хусусиятларини билиш ва характерлаш кўникмасини шакллантириш, улар қаерда яшайди, қандай уй қуради, қандай юради, қузда, қишда нима билан озикланади, қандай тайёргарлик кўради. Болаларни хайвонларнинг кўриниши ва ҳу умумийлик ва ўхшашликларни ажрата билишга, бир-бирига ўхшашлигига ҳулоса чиқариш(ўрмон хайвонлари, йиртқич хайвонлар)га ургатиш.

Уларга нисбатан эҳтиёткорона муносабатда бўлишга ўргатиш.

Болалар диққатини қуш фаслида об-ҳаво ўзгаришига, дарахт барглар сарғайиб тўкилишига, кишилар қиймидаги ўзгаришларга, ҳашорат ва қуш қамайиб қолганига қаратиш, буларнинг сабабларини мустиқил айтиб ургатиш

Қуш фаслининг энг гўзал хусусиятлари турли-туман ёркин ранглар эканлиги ҳақидаги билимларини аниқлаштириш. Бу даврда мева ва сабзавотл пишади, йигим-терим мавсуми бошланади. Қуш фасли ҳақидаги тасавву" кенгайтириш ҳамда мустиқил равишда қатталарга ёрдам беришга одатланти

Болалар онгига табиатга зарар етказмаслик, экологини зарарл' (теварак-атрофни ифлос қилмаслик, хайвон ва қушларга озор бермаслик, уял бузмаслик, гулларни юлиш оқибатида гуллар, қалақлар йўқ бўлиб г" қумолиларнинг инини бузмаслик ва х.к.)ни болалар онгига сингдириш.

Хайвонот дунёси. Уй хайвонлари (туя, от, сигир, қўй, эчки) ва парр (товук, хўроз, қурка, ўрдақ, гоз)нинг асосий турлари, ҳаёти ва шароитлари х билимларини мустиқамлаш ва системалаштириш қуйидаги белгилар умумлаштирилган тасаввурни ташкил қилиш, одамлар ёнида яшайдиган қўрқмайдиган хайвонлар, фойда қелтирадиган хайвонлар, инсонлар, ул ҳаёт кечиришлари учун зарур бўлган шароитларни яратиши, уй хайвонл кишилар ҳаётида тутган ўрни ҳақидаги тасаввурларини кенгайтириш, ғамхўрлик туйғуларини мустиқамлаш.

Болаларга республикамызда қишлаб қолувчи қушлар (мусича, қумқуқ, бедана) ҳақида тушунча бериш. Қушларнинг овқатланиши, ташки қўр" улардаги ўзаро ўхшашлик ва фарқли томонларини фарқлашга ургатиш. қишда ғамхўрлик қўрсатиш ва хайрихоҳлик муносабатини тарбиялашни эттириш.

Қиш фаслининг ўзига хос табиати ҳақида тушунча бериш (қушлар қиска, аёзли бўлиши, ариқ ва қўлмақларнинг музлаши, қорнинг қага-қага ёғиши вг

јузи ва дарахтлар усти оппоқ қор билан қопланганда табиат қанчалик қозибали қўринишига болалар эътиборини қаратиш, уларнинг эстетик туйғуларини шакллантириш.

Қушлар илиши билан қушлар, ҳашоратларнинг кўпайиши, уларнинг ҳаракатини қузатиш, ин қуриши, тухум қўйиши, бола очиши ва х.к. ҳақидаги тушунчаларини кенгайтириш.

Болаларга қушларнинг донхўрақларига дон солишни, сувларини алмаштиришни ўргатиш. Қафасга пахта, юмшоқ матолардан ташлаб, қушларнинг ҳаракатларини қузатиш. Қушларнинг сайрашини тинглаш ва фарқлашга ургатиш.

Ниначи, қумоли, асалари. қалақларнинг пайдо бўлиш сабаби, ҳаёт тарзи, нима билан озикланишини тушунтириш.

Баҳорда табиатдаги ўзгаришлар ҳақидаги тасаввурни бир тизимга қетма қетлика тушириш. Иссиққикнинг ортиб қориши билан қор, музларнинг эриб қориши ўртасидаги, тупроқнинг ҳолати. Буларнинг барчасини табиат уйғонишига таъсири тўғрисидаги тасаввурларини шакллантириш.

Ёз фаслида қилиз, қог ва қалаларда мевалар пишиши, айрим сабзавотларнинг ер остида мева Тугиши ва пишиши(қартошқа, сабзи, ерёнғоқ) ҳақида маълумот бериш, меваларни қидидан ажратишга ургатиш, сабзавот ва меваларни инсон организмга таъсири, фойдаси ҳақида болаларга тушунтириш ҳамда уларни қандай истеъмол қилиш қақида суҳбатлашиш.

Ер майдончасидаги ва яқин орадаги ўсимликлар ҳақидаги билимларини аниқлаш. Япроқ, гул, ва мевалари, пўстлоғига қараб дарахт, буталарни фарқлашга ўргатиш. Бошоқди экинларни ўстириш билан, ўрмон мевалари, қўзиқоринлар билан таништириш. Турли хил усимликларнинг ўсиш қойлари(ўтлоқ, қашт, ўрмон, қала, қог, қилиз, қиёбон) ҳақидаги тасаввурларини аниқлаш

Болаларга ўзларига таниш уй хайвонлари ва паррандаларнинг инсон учун фойдали томонлари ҳақида маълумот бериш. Уларни парвариш қилишга ўргатиш.

Қашаротлар(қалақ, ниначи, қумоли, асалари, қигирткалар)нинг табиий шароитдаги ҳаёти ҳақида тасаввурларини шакллантириш. Маълум қойларда яшаидилар(қалақлар-улдоқларда. қурбақалар-ботқоқликларда ва х.к.) овқат излашади(қалақлар, асаларилар-гуллар ширасини, қурбақалар майда қивинларни), душманларидан қочиш учун яхши мосланганликлари (ниначилар тез Учати, қалақлар қирллаб учади, қигирткалар, қурбақалар сакрайдилар ва х.к.), учиб қетадиган қушлар(3-4 қили)билан, ташки қўриниши қалти-қаракати(нима билан озикланади, нима учун иссиқ ўлкаларга учиб қетади) билан таништириш. Қушлардан бирининг ин қуриш ва бола очиши билан таништириш.

Болаларнинг табиатдаги ёзги қодисалар, иссиқлик, намнинг қўплиги билан Усимликларнинг бирданига гуриллаб ўсиши, барча хайвонларнинг қоол ҳаёт шлаши ўртасидаги алоқадорликлари ҳақидаги тасаввурларни бир тизимга қетма қетлика тушириш.

Қув йили охирида бола:

табиатдаги қасл ўзгаришлари;

сувнинг хусусиятлари ва усимликларнинг ўсиши ҳолати ва ривожланиши учун зарур шароитлар:

сабзавот ва меваларни парваришлаш;

бута ва дарахтларнинг барги ҳамда мевақига қараб аташ, фарқлай олиш;

ёрта гулловчи 2-3 қилдаги мақаллий ўтқимон ўсимликларни;

2-3 турдаги доимий кишловчи ҳамда учиб келувчи кушларни т кўринишга қараб фарқдай олиш;

- хона ва ер майдонидаги ўсимликларни парвариш қила олиш, т бурчагида навбатчилик қилиш;
- табиатдаги предмет ва ҳодисаларга мустақил ҳолатда қизиқиши;
- ҳайвонларни яхши кўриш, уларни парваришлаш, юриш-туришл кузатиш, уларни кўрганда завқланиш;
- жонли ва жонсиз табиатни ўрганишга қизиқиш, катталар тенгдошларининг диққатини жонли ва жонсиз табиатда содир бўла таниш. нотаниш предмет ва табиат ҳодисаларига жалб қилиш; катталарга табиатдаги нотаниш ёки ўзи учун қизиқарли бўлган п~" ва ҳодисалар ҳақида саволлар бериш, ўзи ва бошқаларнинг диққ табиат ҳодисалари натижасида олдиндан кўрилмаган чорала тартибсизликларга жалб қилади ва уларни бартараф қилишга кир: (чиқиндиларни, ерга тушиб ётган қуруқ шохларни тозалашда иш этади, ерга тушиб ётган шиликқуртни олиб дарахтга қўйиб қўяди); табиат қўйнида, шаҳарда, уйда ўзини тутиш кўникмаларига эга бўл

Тасвирий фаолият

Бу ёшда болалар раем солишни яхши кўришлари билан ажралиб тур Расмлар мазмунан кенг бўлиб, ҳаётий ва ҳаёлий тасаввурларга асосланади, у китоб иллюстрациялари ёки мультфильм қаҳрамонлари тасвирланиши му Расмлар қизиқарли композиция ечимларини тақдим этиб. уларда мувозанат х ёки динамик ҳолат тасвирланади. Инсон тасвирида пропорция ва деталлаш хусусиятлари акс этади. раемда тасвирланган кишининг жинси ва рухий ҳол ифодасини топади.

Болалар ёғоч конструктор деталлари номларини биладилар ва ундан фо оладилар, қуриш ишларида деталларни алмаштиришдан фойдалана ол Қурилишнинг асосий жиҳатларини ажрата биладилар, уларнинг констру ишларида схема, режа ва шарт-шароитлардан фойдалана олиш хусус назарга ташланади.

Улар қоғоз ва табиий материаллардан фойдаланиб. конструкция ишл амалга оширадилар. Ранг, шакл, кенглик. нарсаларнинг қурилиши каби идрок этишлари анча мукаммаллашади, нафакат асосий ранг-туслар, балки рангларни, шунингдек, тўғрибурчак ва ясси шаклларнинг номларини билад

Болаларда тасвирий фаолият, халқ амалий ва безакли санъатига ни қизиқишни шакллантиришни давом эттириш. Тасвирий санъат асарини этиш лаёқатларини ривожлантириш, уларнинг характери, муаллиф кайфият эттириш ҳолати, тасвирий воситаларини \ис этиш ва аниқлашга ўргатишни эттириш. Раем солиш, пластик материаллар билан ишлаш (лепка), аппл ва конструкциялашга оид малакалари, шунингдек, бадиий-ижодий лаёқатл ўстириш, рангги хис этиш, шакл ва композиция уйғунлигини идрок этиш, ' олам ўзгаллигини хис қилиш, фикрий операциялар-тахлил, киёелаш, ўхш ва фарқдilikни идрок этиш, умумлаштириш қабиларни ривожланти~ давом эттириш. Табиат ҳодисаларини кузатиш, уларнинг қундалик ва м"" ўзгаришларини, нарсаларнинг қуёш нурида ва сояда қандай ўзгаришларини хусусиятларини ривожлантириш.

Халқ амалий безак санъати (қулолчилик, тўқимачилик) билан таништиришни давом эттириш (Ҳамро буви ўйинчоқдари мисолида), миллий ўйинчоқлар, шунингдек, ҳудудий хусусиятларни назарда тутган ҳолда, миллий-амалий безак санъати ҳақидаги тасаввурларини кенгайтириш. Санъат асарларининг жанр ва турларини фарқлаш ҳақида бошланғич тасаввурларни таркиб топтириш, асарлар мазмунини эслаб қолишга, тасвирий воситалар турли-туманлигини англашга оид машқлар ўтказиш.

Ўз иш ўрнини тайёрлаш, тартибли ишлаш, тоза сақлаш кўникмаларини шакллантиришни давом эттириш.

Ўзининг ва бошқа болаларнинг ишларини таҳлил қилиш кўникмаларини ўстириш. болаларни ўз иши натижаларидан завқланишга ўргатиш.

Предметам ва воқеабанд раем қизиқиш. Болаларда, хусусан, баҳор ёки қуш бўёқларини ўзида ифодалаган табиат ҳодисалари тасвирланган (Ў.Т.Тансиқбоевнинг "Қуш" расми), гайтана (З.Ковалевскийнинг "Ўзбек ховлиси" расми), завқ (О.Коровцов "Сирень" расми) каби тасвирий санъат асарларини идрок этишга асосланган эстетик дидни ривожлантириш.

Болаларнинг қизган расмлари орқали атроф-муҳит воқеа-ҳодисалари, адабий қаҳрамонларни тақдим эта олишга оид билим, кўникма, малакаларини ўстириш. Болаларни натурага қараб ва тасаввурга таяниб, мева, сабзавот ва гуллар расмини қизишга ўргатиш. Уларни тасвирланаётган нарсаларнинг динамика ҳаракатда кўрсатишга, маконий кенгликда нарсаларни турли-туман жойлашуви, жониворлар ва одамларни (турлича ҳолатда) тасвирлашга (нарсаларнинг ётган ва турган ҳолатлари) ўргатиш (мае, шамол эсаётган вақтда дарахт шохлари буқилади, унинг барглари ерга учиб туша бошлайди). Қуш табиати (қушда боғ, ёмғирли қуш), катталар меҳнати (пахта терими, уй қурилиши), муҳим ижтимоий байрам ва ҳодисалар (Мустақиллик байрами, мушак отиш), ифода воситаларини қўллаш (композиция, колорит, пропорция).

Нарсалар ҳажми ва пропорциясини сезиш ва тақдим этишни ўргатиш (баланд-иаст уй, катта-кичик уй). Оёқ-қўл ҳолатини ўзгартириб тасвирлаш орқали инсон танасининг унчалик мураккаб бўлмаган ҳаракатларини тасвирлашга ўргатиш (Қачал полвон дўстларига ёрдамга шошилди, болалар спорт билан шуғулланмоқдалар). Болаларнинг турли тасвирий материаллардан (рангли ва ДДий қора қалам, акварел ва гуашли бўёқ, сангвин (махсус юмшоқ, тўқ қизил қалам), мўйқалам қабилар) фойда, таниб, раем солишнинг турли техник усулларини УМаштиришларини ривожлантириш.

Одий қаламда, учини қаттиқ босмай ишлашга ўргатиш.

Тегишли йил фасли ва қушнинг қозғоли вақтида тўлиқ акс эттириш учун мое Ранга эга бўлган қозғоли ишлатишни ўргатиш. Акварел бўёқ билан ишлаш Ма лақаларини ривожлантириш (рангларнинг тиниклиги ва ўзига хоелиги).

Тасаввур ёки натурага қўра нарсалар, ўсимликлар, гуллар, бутуқларлинор • "охлари, ўрик, сирен қабиларнинг расмларини ишлашга ўргатиш.

^ „ ^ ^ Р табиати тасвирини ишлашга ўргатиш (боғ, қушларнинг учини), ^ ирамлар ва одамлар меҳнати (Мустақиллик, Наврўз, байрамона безатилган "Учалар), эртақ, қўшиқ, шеърдан лавҳалар ишлаш.

Янги ранг ва бўрттириб тасвирланган ўринларга эга бўлиш учун рангларни атлтириш, гуаш ва акварелларнинг оқ ва қизил ранглари озрок сувда ашти Рилса. пушти ранг ҳосил бўлиши ҳақида тушинча бериш. Болаларда

ранглар ҳақидаги мавжуд билимларни мустахкамлаш ва янги бш ривожлантириш (сиёҳ, оч бинафша ва сарғиш ранг).

Болаларда аввал эгалланган билим, кўникма ва малакалардан фойд интилиш хиссини уйғотиш. Эгалланган кўникма ва малакалардан ва тасаввурга кўра индивидуал расмлар яратишда фойдаланиш. Бў аралаштириб, янги бўёк ҳосил қилишга ва ундан соялар чизишда фойд ургатиш.

Безакли раем. Халқ усталарининг (масалан: кулол Рахимов сулоласи, буви ва б.) ишларига ҳурмат билан қарашни тарбиялаш. Накш элем рангларни уйғунлаштириш, узбек ва бошқа халқларнинг тасвирий безак санъати билан таништириш. Рангли ва ок фондан фойдаланиб, нақшлар ясашга ургатиш. Болаларда калам ва бўёқдан фойдаланиш те; ривожлантириш (штрихларни бир текис ишлаш, каламни сиқиб ушламашг чизик ва нуқталарни ишлаганда мўйбўёқ(чўтка)ни қоғоз устида тўғри ўргатиш).

Халқ ўйинчоқлари, уларнинг хусусияти — ранг-туси, тасвирнинг ани таъминловчи элементлари ҳақидаги билимларни чуқурлаштириш, узбек аёллар ва эркаклар дўппилари, уларнинг ўзига хос фарқлари (эркаклар гармдори гуллари, аёлларникида гул, барг ва қушларнинг тасвирл рангларнинг ўта ёрқин ва бойлиги) ҳақида билим бериш.

Узбек халқ миллий чинни буюмлари (чайнак-пиёла, коса, латан) силуэта (шакли)га нақшлар (илмок, ғажак, чизикчаттар, таёкчалар) Мўйқалам, калам билан ишлашнинг техник малакаларини шакллантириш билан тўғри, тўлқинли, эгри, айлана чизиклар чизиш, оддий чизиклар, нусхаларини кўчириш, бунда калам ёки чўткани тўғри ушлашни ўргатиш).

Болаларни бош кийимлар ва либосларнинг айрим қисмлари (дулп куйлак, сўзана) акс эттирилган қоғоз силуэтларни безашда нақшларни уйғу ишлатишга ургатиш, узбек безакли матолари ва анъаналарига асосланиб, нақш элементларидан фойдаланишга ўргатиш (бўёқ суртиб, тўлқинли, " чизиклар ёрдамида пахта чаноғи, гуллар, япроқлар, мевалар).

Олдин ўзлаштирилган малакаларга таяниб, халқ усталари анъан асосланган ҳолда, нақшлар чизиш ва безаш.

Пластини (лой) билан ишлаш. Пластик материаллар (лой, гил, шўр папье-маше (елим, гипс ва бур аралаштирилган қоғоз масса кабилар)дан яшашнинг ўзига хос жиҳатлари билан болаларни таништириб боришни эттириш. Предметнинг ўзига ёки тасаввурга асосан нарсалар (мева, С ва уйинчоқлар) яшаш, бунда болаларга ясалаётган нарсаларининг **хар"** хусусиятлари ва бўлақлари уйғунлигини сақлаш, тасвирий ифодаларнинг ўз хусусиятлари, шакллар сиртини безашни ўргатиш. Яхлит бўлақдан фойдал ёғоч калам (хайкалтарошлар калами)ни қўллашга ўргатиш.

Уларда нарсалар яшашнинг конструктив, пластик ва комбинаци усулларидан фойдаланиш кўникмаларини мустахкамлаш. Яхлит бўлақдан, усулида нарсалар яшашни ургатиш. Болаларни ясалган фигуралар қис бир-бирига жипс ёпиштириш, ёпиштирилган қисмларни силикляш билан мустахкам нарсалар яратишга одатлантириш. Адабий асар қаҳрам тимсолларини яратиш ("Хон атлас ҳақида афсона"), қисмларнинг катталигига риоя қилган ҳолда, ясалган фигура қисмларини бир-бирига мах

маҳкамланган жойни силлиқдаш (айикча, кучукча, кўшоёқ), ёпиштириб тасвир ишлашга хос характерли жиҳатларни хайкалтарошлар ёғоч калами воситасида ишлашга ургатиш.

Болаларни сюжетли тасвирлар яратишга йўналтириш, сопол тагликка фигураларни жойлаштиришни ургатиш (мушук болалари билан, бола қушларга дон бермокда).

Инсон ва ҳайвон танасини ҳаракатда акс эттирувчи мураккаб бўлмаган сюжетли нарсалар яшаш (болалар дам олиш пайтида, товук жўжалари билан бирга донламокда, ғоз анҳорда сузмокда). Бармокдар билан ишлаш жараёнида нарсаларнинг майда деталларини яшаш. Ёғоч каламда тимсолларга кичик деталлар қиритиш - жониворларнинг юнглари, қуш канотлари, кийимлардаги бурмалар каби. Жамоавий ишларни бажаришга қизиқшириш (хайвонот боғи, донлаётган қушча).

Нарса яшашда табиий материаллардан фойдаланиш (уруғлар, данаклар). Нарса яшашда тартиб ва озодаликка риоя қилиш, материалларни ҳар қаерга ташламаслик, ишдан сўнг болаларнинг қўлларини тоза қилиб ювишга одатлантириш.

Пластик материаллардан нарса яшашга оид билимларни якка, жамоавий, безакли ишларда қўллаш ва ясалган нарсалар (ўйинчоқларнинг уйчаси учун интерьер, иншоот ва участка) билан турли ўйинлар ўйнашни рағбатлантириш, халқ усталари анъаналарига кўра, янги ўйинчоқлар яшашни рағбатлантириб бориш.

Амалий санъат билан таништириш. Халқ амалий-безакли буюмларига нисбатан қизиқишни шакллантириш.

Халқ ўйинчоқлари турига қуш ва ҳайвонларни яшашни ургатиш (Ҳамро буви, Рахимовлар сулоласи). Болаларда гуашда нақш чизиш кўникмаларини шакллантириш.

Халқусталари ясаган чинни идишлар (лаганлар, пиёлалар, кўзалар)ни намоиш этиш ва улар орқали болаларни усталарнинг меҳнати билан таништириш. Пластик материаллардан нарса яшашга оид усулларни тарбиячи кўрсатиб берганидан кейин иарсаясаш ва қуригач безаш ҳамда нақшлар чизишга ургатиш (ангобом).

„ Махсулотни қўл билан ушлаб, ишдан чиқариб қўймаслик учун таглик мосламага айанасига мустахкамлаб қўйиш,

Шаклдаги нотекис гадир-будур жойларни силлиқдаш, иш жараёнида армоқдарни сувда ҳўллаб туришни одат қилиш. Лойдан ясалган ясси текисликдан Ръеф яшашга ургатиш.

Халқ усталари анъаналарига кўра, турли ўйинчоқ ва идишларни мустақил асаш, нақш ва гуллар, ёпиштирилган нарсалар билан безаш.

пластик материаллардан нарса яшашга оид эгалланган билимларни халқ ари анъанатарига асосан ўйинчоқлар яшашда қўллаш, ясатган идишга калтарошлар ёғоч катамида нақш чизиш ва безаш.

Апликация. Қоғозни қирқиб, тасвир ҳосил қилишга оид кўникмаларни қўйиш ~ ЭМЛАШ. Нарсалар тасвирини узун ва қиска тасмаларга ажратиб кесиш; тупри тўртбурчак, квадрат шакл учларини айлана қилиб кесиш, дойра ҳосил Квчл. „^ЗДРатдан 2-3 та учбурчак, кесма, думалоқ ва ясси шаклдан квадрат ёки қузи ^Г^11 ^УРчак кесиш олиш, қисмлардан тасвир яратиш (республика байроғи, ^поёндоз). Иншоотни байрамона дизайнда жамоа таркибида ишлаш.

ҚадаИл^{Лала}Р^{ни} қозгдан кат-кат қилиб тахланган шакл (давра ўйинлари, маржонгул^{Ла}р), устма-уст тахланган симметрик шакллар (гулдон, олма ва б.) кесиш

олишга ўргатиш. Образларга ифодавийлик бериш учун болаларга силуэ аппликациялар кесиш ва ажратиш усуллари ўргатиш.

Сюжетли композиция яратиш. Болалар мактабгача таълим муассасас ўтказиладиган байрамларда ишлатиладиган безакларни жамоа бўлиб тайёрлаш

Турли шакллар қирқиш ва япроқ ва гуллардан нақшлар тузишга кўникмаларни мустаҳкамлаш (дойра, тўғрибурчак ва ясси шакллар).

Тасвирий образларни тақдим этиш.

Кичик гуруҳлар таркибида индивидуал композициялар яратиш (бахр поёндоз, гулзор).

Зални байрамга тайёрлаш, ота-она ва дўстларга совгалар ташкил этиш ҳ гуруҳларни жиҳозлашда болаларнинг мустақил фаолиятини рағбатлантириш.

Қуриш-ясаш. Болаларга қурилма-конструкцияларнинг амалда қўллаг ҳақида маълумот бериб, уларни ясашда амалий жиҳатларини ҳам наз тутиш лозимлигини тушунтириш (кўприк, гараж). Конструкцияларнинг ас қисмларини ажратиб кўрсатиш. Тарбиячи билан бирга қуриш-ясаш ишлар унинг асосий жиҳатлари. амалий вазифалари, бунда мустақил ишлар режалаштирилиши қабиларни таҳлил қилиш. Қоғоздан, табиий ва чик материаллардан конструкция ишларини бажариш.

Болаларнинг қроғзони тенг қисмга буқлаш, қути ва гараж ясашда тўртб варақни 16 та тенг бўлакка бўлишга оид малакаларини мустаҳкамлаш.

Табиий материаллардан эҳтиётқорлик билан мақсадга мувофик фойдала болаларнинг ижодий тасаввурлари ва бадиий дидларини ривожлантириш, батартибликни тарбиялаш.

Болаларга тайёр шакллардан конструкциялар ясашни ўргатиш (гу қутисидан нарсалар ясаш (мебель, транспорт).

Табиий материаллардан оддий. лекин ифодази фигуралар ясашга ўр (бўталок, бапиқча).

Фигурани тағлиққа мустаҳкамлаб, детапларни маҳкам елимлашни ўргаг Болаларга қурилишни қизма, раем, фотографиядаги намунага қараб қури зарур қурилиш материалларини мустақил танлаб олишни ўргатиш.

Мўлжал ва режа асосида жамоавий қурилишлар солишни, бамаслаҳат шила ягона режага қўра ўз қурилишини жамоа қурилиши билан бирлаштир ўргатиш. Жамоа билан амалга оширилган қурилишларда қизикарли уюштириш (дайвоног боғи, болалар мактабгача таълим муассасаси).

Болаларни конструкциянинг амалий вазифаларини билиш ва қуриш ишларида буни ҳисобга олишга ўргатиш (кўприк, гараж).

Болаларни янги деталлар ва уларнинг ҳусусиятлари билан таништириш: шакл ва ҳажмдаги ёғоч тахта (узун-қиска, тўртбурчак, учбурчак), чорқирра (брус) ва цилиндрлар.

Қоғоз, табиий ва қикинди маҳсулотлардан конструкциялар ҳосил Поролон(енгил эластик) мато ҳусусиятлари билан таништириш, ундан ўйинчоклар тайёрлашни ўргатиш (жўжа, қўшоёқ).

Қизма, раем, суратларга қараб қуриш ишларини бажариш, зарур қур, маҳсулотларини мустақил равишда танлаб олиш.

Қоғоз, табиий ва қикинди маҳсулотлардан конструкциялаш. композицияларга бирлаштириб, қоғоз цилиндрлардан турли фигуралар тайёр ўргатиш (қизча ва қучуқча, бола ва жўжазар).

Диаметрига қўра дойра ҳосил қилиш, қонусларни елимлаш ва контурга қараб қирқиш (парашют).

Бадиий қўл меҳнати. Қоғоз, табиий материаллар (мева, урут) ва қикинди материаллар (галтак, бўш қутилар, поролон, пўкак қабилар)ни тежаб ишлашга ўргатиш (варақни тўртга буқлаш, тайёр андоза бўйича ишлаш - дўппи, пешбанд, ҳамён), қатта ҳажмли фигуралар ясаш — буқланган жойини текислаш, буқланган жойидан қесиш - уй, қубик), қоғоз, табиий материаллар ва қикиндиларни елим ёрдамида бир-бирига қаттиқ ёпиштириш усулидан фойдаланган қолда, бирор нарсга ясаб, ҳосил қилинган фигурани тағлиққа мустаҳкамлаш.

Фантазия, ижодий тасаввурни ривожлантириш, бадиий дид, батартиблик, маҳсулотларни эстетик жиҳатдан баҳолаш кўникмаларини шакллантириш.

Ўқув йили охирида бола:

предметнинг ўзига қараб ва тасаввурларига асосланиб, нарсазар яратиш, табиат ҳодисалари, бадиий асар воқеағари, тасвирий восита ва технологияларни қўллаш;

ифодали тимсоллар яратиш учун турли ранг ва бўрттириб кўрсатадиган сояларни қўллаш;

тасвири наракда тўлиқ, бор бўйича ақс эттириш;

хатқ амалий-безак санъатига асосланиб, нақш ва композициялар яратишда турли усул ва воситалардан фойдатаниш, амалий безак санъатининг табиатига мое ранглари танлаш;

турли усулларида фовдатаниб ҳар хил шаклдаги нарсаларни ясашни;

ўзаро уйғунлик, қолат ва ҳаракатни ақс эттирган қолда, унчалиқ қатта мураккаб бўлмаган сюжет композицияларни яратиш;

ўзбек халқ усталари томонидан яратилган миллий ўйинчоклар ва сопол буюмлар яратиш анъанасига мувофик турли нарсачар ясаш;

қирқишнинг турли усуллари қўллаб (симметрик янги усуллар, иқки марта қат-қат қилиб буқлаш, узидмалар ва силуэтлар (контур суратлар) қесишнинг янги усуллари, қесиш ваузиш усуллари биргатиқдақўдлаш), турли нарсалар ва мураккаб бўлмаган сюжетларни ифодалаш; шаҳей қурилишларини амалга оширишни режашташтириш босқичлари бўйича конструктив ечимлар топиш;

қурилишни амшга оширишда қизма, фотография, раем қабилардан фойдаланиш, зарур қурилиш материалларини қўллаш; қурилиш намуналарини таҳлил этиш;

қоғозни турли йуналишда буқиш, таҳ,таш, тайёр қизма, андоза билан ишлаш, оригами усулидан фойдаланиш; қайқидан тўғри фойдатаниш;

табиий ва қикинди материаллардан ўйинчоклар ясаш.

Музыка

Музыка тинглаш. Болазарда музыка тинглашга иштиёқни қўллаб қувватлаш Ривожлантириш. 2-3 қисмли музыка асарининг қисмлар ўзғаришини. музыка асарининг қайфияти. ҳарактерини мустақил фарқлаш, таассуротлари ҳақидаҳикоя Олишга ўргатиш. Воқал ва қолғу асарларидан баҳраманд қилиш ва болаларда бу асарлар ҳақида тушунча ҳосил қилиш дамда уларни фарқлашга ўргатиш. ("Сўзсиз Қўшиқ" Ф.Назаров, "Салимвойнинг товуғи" И.Ақбаров, "Оромижон" ўзбек халқ

куйи, «Масхарабозлар» Д.Кабалевский)

Марш, кушик ва раке хакидаги билимларини кенгайтириш. Ўз куйлари билан таништириб бориш оркали ("Дутор баёти", "Норим-норим" "Фаргонача" узбек халк куйлари) миллий мусликий меросимизга хурмат у" Дойра ва ду тор садоларидан бахраманд килиш.

Музиканинг кайфиятини ҳис килиш ва фарқлаш, табиат, она муҳаббат туйғуларини ривожлантириш, («Ўзбекистон Давлат м М.Бурхонов,"Ватангинам" А.Мансуров, "Ватаним" Ф.Назаров, "Опп ("Марварид" гуруҳи, "Аскарый" узбек халк куйи), музиканинг ифода вое билан таништириш ("Вальс" М.Левиев "Болалар альбоми" П. Ча" Шунингдек юқоридаги вазифаларни амалга ошириш мақсадида "Б кўшиғи", "Байрам марши" (Д.Зокиров), "Кўғирчоқнинг алласи" (А.Мух- "Кўшигим, жон, кўшигим" (А.Мансуров), педагог ихтиёрига кўра ёзувли зарбли чолгулар оркестри ижросида куйлардан фойдаланиш тавсия этил

Мусликий-ритмик ҳаракатлар. Музиканинг темни, ритми, характер ифодали ҳаракатланиш. Куй қисмлари алмашишига қараб ҳаракатларни ўз олиш. Енгил. пружинасимон юриш, югуриш, сакраш, олдинга ва орқага, ён* ташлаш, олдинга ҳаққалаш, ракс ҳаракатларини сифатли бажаришга ўрга-

Муслика остида қаторларга сафланиш ва машқлар бажариш. доирага шаклига ўтиш, қатта ва қичик доиралар ҳосил килиш, бир неч доирачаларга бўлинишга ўргатиш. Болаларга ўзбекча рақслар билан бир турли халқлар рақсларини ўргатиш. Болаларни рақсга оид ижод йўналтириш ва унинг намоён бўлишини рағбатлантириш ва қўллаб қувват.

Ўрганилган раке элементларини ҳаракатларни такрорлаб ва муст" бориш. Рақс элементларини бир вақтда оёқ тўпиллатиш ва чапак чали бажаришга ургатиш. Баргчалар, гуллар, байроқтар, ленталар билан бажариш, жуфтликда қўл ушлашиб (қайиқча) бўлиб айланиш.

Ҳаракатли ўйинлардан "Қор бўрон". "Рўмолчани ол", "Бойланди" уг ўйинатиш. "Шафтоли-шакар", "Гулчамбар" қабиларни ташкил этиш.

Раке. Қисмлар ўзгаришини ҳис қилиб ҳаракатланиш билан бирга му қайфиятини ҳаракатларда акс этиришга эътибор қаратиш, халқ куй" бирга қамонавий ва турли халқлар рақсларидан ўргатиш. "Пахта" р Бурхонов), "Палов" (узбек халқ куйи), "Жуфтлик ракс" ("Ха-ю, қитти халқ куйи), "Ёмғирпўштар (сойбонлар) билан ракс", "Жуфтлик полька", барглар ракси", "Қорпарчалар ракси", "Кувнок болалар ракси", "Ўйинчоқл ракс", "Ўғил болалар ракси" ("Андижон полқаси"), "Ўзбекча ракс" (И. "Қамонавий ракс" (ихтиёрий), "Полька", "Қизалоқлар ракси", "Шўх ракси" қабилар тавсия этилади.

Қўшиқ айтиш. Болаларни соф ва табиий овозда ифодали куйлашга" Тўғри нафас олиш ва куйлаш қўникма ва малақаларини шакллантириш ансамбль бўлиб куйлашга, солист билан куйлашга ургатиш. "Тойчоғим" (С "Салом берган болалар", "Дўппи қийган бола"

Куй оҳангини тўғри ижро этилишига эришиш. Овоз созлаш қобилиятини ривожлантириш машқларидан фойдаланиш. Турли қайфи Ватан ("Ўзбекистоним" М.Дадабоев), табиат ("Меҳржон байрами" М- "Куз", "Ёмғиржон" Н.Норхўжаев, "Оқ пахта" К.Абдуллаев, "Олтив М.Бурхонов, "Дўлана" Н.Рахимов), одоб аҳдқ, дўстлик ("Ўйналик ом

халқ қушиғи. "Бу жуда соз" М.Икромов "Ай-яй—яй" Ш. Ерматов.) мавзусидаги қўши қдарниўргатиш. Шунингдек "Кувнокболалар"(А.Мансуров),"Айиқдолвонлар богчаси" (Т.Тошматов), "Қорбобо" (Ғ.Қодиров), "Сумалак". "Боғчамиз"(Ш. Ёрматов). Қўшиқ характерига, матнига мое ҳаракатлар бажариб куйлаш соф куйлашга ургатиш. "Бу богчада олича" (узбек халқ қўшиғи), "Тинчлик бўлсин", "Наврўз қўшиғи" (М.Икромов), "Кувноклар қўшиғи", "Қапалак ва қамалак" Н.Норхўжаев, "Онажоним" (М.Дадабоев), "Қўғирчоқ-ўйинчоқ", "Бинафша", "Баҳор гуллари" (М.Икромов "Чучмома", "Чиннигул" Н.Норхўжаев, "Ислом бобо" (Ш.Ёрматов), "Гуллар", "Гулдор қапалак" (Ғ.Қодиров), қабил қўшиқлар тавсия этилади.

Болалар қолғу асқобиди қалиш. Дойра, қошиқ, қутича, тахта қарсақ қабил қолғулар ва уларда ижро этиш усуллари билан таништириш, овозидан фарқлашга ургатиш. Зарбли оркестр ташқил қилиш.

Оркестр ҳақиди умумий тушунча бериш. Зарбли оркестр билан таништириш, Зарбли халқ қолғуларидан, дойра, қутича, тахта қарсақ билан таништириш.

Марш, ракс ва қўшиқ ҳақиди тушунча ҳосил қилиш. Опера ва балет ҳақиди тасаввур бериш. Товушлар қўзими билан таништириш.

Муслика рақбари ва қолғу асқобиди жўр бўтиб қалиш ("Олма пишганда" узбек халқ куйи, "Алифбе" В.Моцарт, "Қоринаво", "Олмани отдим" узбек халқ куйи, "Алла" М.Дадабоев), турли характердаги асарларни болалар қолғулариди қалишга ургатиш ("Уфор" Д.Омонуллоева, "Пьеса" А.Левиев, "Тойчоғим" С.Бобоев). Болаларда қолғучилиққа оид ижодқорликни шакллантириш.

Мусликий таълимий ўйин. Қўшиқларни саҳналаштириш, давра қўшиқлариди сўз. муслика ва ҳаракатларнинг бир-бирига мое бўлишига эришиш. Ўйинларда муслиқамашғулотининг барча бўлимларидан олинган билимларни муҳассақ ҳолда намоён этишга ўргатиш. ("Муслиқали лото", "Дирижёр", "Қўғирчоқ-ўйинчоқ", "Қуйини топ", "Муслиқали эртақ").

Образли ҳаракатларни бажаришда болаларни умумийликдан мустиқил ва яққа бажариш сари етаклаш. Болаларда образли тасаввур қилиш, мустиқил фикрлаш, ижодқорлик қабил ҳусуеиятларни ривожлантириш.

Мусликий-таълимий ўйинлар воситасиди мусликий ва номусликий товушлар Ҳақиди тушунчаларини кенгайтириш ("Товушлар қасрда яшайди"), "Бармоқлар", Узун-қисқа таёқчалар"), қолғулар билан таништириш ("Қайси қолғу қалаяпти", Сирли қутича"), мусликий хотирани ривожлантириш ("Қуйини топ", "Ақс садо"), тембрни фарқлашга ўргатиш ("Дўстингни овозидан топ"), машғулотларда олинган билимларни мустиқамлаш.

Муслиқага оид маълумотлар. Нота ва товушқатор билан таништириш.

Ўқув йили охирида бола:

муслика асарининг шаклини мустиқил аниқлай олади;

тингланган, қуйлаган ва қалган асарларининг номи ва ижодқорларини қилади;

муслика асарининг мазмунини тушунади ва қайфиятини фарқлайди;

бир октава оралиғиди ноталарни қилади, товуш қаторини қуйлайди;

воқал ва қолғу муслиқасини фарқдай олади;

оркестр, ваҳор ҳақиди умумий тушунчага эга бўлади;

муслиқага мое мустиқил ҳаракатлана олади;

қуй қисмлари ўзгаришига қараб ҳаракатларини ўзгартира олади;

айрим симфоник оркестр ва узбек халқ чолғу асбобларини номла билади ва таниб олади; (скрипка, труба.барабан, дейра, дугор, канай)
халқ чолғуларини фарқлайди:
турли образли харакатлар ўйлаб топади;

байрам эрталиклари ва кўнгил очиш соатларида фаол иштирок этади.

№	5-6 ёшли болалар билан ўтказиладиган эрталиклар Эрталиклар	Ўтказиш вақти
	Мустакиллик байрами	25-август-30-август
	Хосил байрами	25-октябрь - 5 ноябрь
	Янги йил	25-декабрь-30-декабрь
	Онажонлар байрами	5-7 март
	Наврўз байрами	20-март -20-апрель

Ўйин фаолияти

Воқеабанд-ижроли ўйинлар. Болаларнинг ўйин гоёларини ва кўникмал тоқомиллаштириш ва кенгайтириш. Воқеабанд-ролли ўйинларни ташкил истагини шакллантириш.

Ўйин учун мавзу танлашини рағбатлантириш; борликни идрок қилиш даво: адабий асарлар ва телекўрсатувлар, экскурсиялар, кўргазмалар. саёҳатп олинган билимлар асосида сюжетни ривожлантиришга ўргатиш.

Болаларни ўйин мавзуси бўйича қилишишга, ролларни бўлишга, шароитни тайёрлашга. биргаликдаги харакатларнинг кетма-кетлиги I қилишишга, биргаликда ўйналадиган ўйиндаги алоқаларни йўлга қўйи; бошқаришга, яъни қилишиш, ярашиш, ён бериш, ишонтиришга ўргатиш. давомида юзага келадиган зиддиятларни мустақил равишда ҳал қилишга ўргат Болаларнинг барқарор ўйин бирлашмаларининг мустақамланишига ёрдам Г

Ўз харакатларини шерикларининг харакатлари билан мослашт кўникмаларини шакллантиришда давом этиш, ўйиндаги роллараро бирга харакатланиш ва ўзаро муносабатларга риоя қилиш. Персонажлар биргаликдаги ролли ва воқеабанд харакатлар давомида юзага кел туйғуларни ривожлантириш.

Роллар таркибини кенгайтириш. роль харакатларини ва ўйин сюжетш* тарздаги ўзини тутишга қилишиш вавўлжаллаш, бирлашувчи сюжет йўналии микдорини кўпайтириш орқали ўйинни мураккаблаштиришга ўргатиш.

Таниш ўйинни янгича фикрлар (катталар иштироки, анжомларни ўзгар ўринбосар нарсаларни ёки янги ролни қиритиш) туфайли бойитиш. И жиҳатдан ўзини намоён қилиш учун янги ўйинларнинг юзага келиД ривожланиши учун шароит яратиш;

Ўйин учун зарур бўлган қурилмаларни жамоа бўлиб яратишга, бўлажак: режалаштиришга, мўлжалланган ишни бажаришга болаларни Ёргатиш.

Машғулотлар давомида олинган констру ктив кўникмаларни қўллашга ўргз

Ўйинчоқларни белгиланган жойга саранжомлик билан йиғиштириб одатларини шакллантириш.

Харакатли ўйинлар. Болаларни ўзларига таниш бўлган харакатли ўйинларни мустақил тарзда ташкиллаштиришга ўргатишдадавом этиш. Мусобақа элементлари мавжуд бўлган ўйинларда иштирок этишга ўргатиш. Болаларни халқ ўйинлари билан таништириш.

Тенгдошлар билан мустақил ўйнаганда ростгўйликни, ҳолисликни тарбиялаш.

Театрлаштирилган ўйинлар. Болаларни ўйин харакатларига фаол тарзда жалб қилиш орқали театрлаштирилган ўйинларга бўлган қизиқишларини ривожлантиришда давом этиш. Болаларда ўзларини турли ролларда сийаб кўриш истагини ҳосил қилиш.

Хар бир болага чиқиш қилиш ва ўйин жараёни бўйича фикр билдиришга имкон бериш орқали ижодий ва ишончли муҳитни яратиш.

Болаларни мавжуд барча имкониятларни қўллаган ҳолда спектакль ва концертни тайёрлаш ва ўтказиш учун ижодий гуруҳлар тузишга ўргатиш.

Ўз қўллари билан яратилган анжомлар ва қийимлардан фойдаланган ҳолда роль бўйича ўзини тутишга ўргатиш.

Мустақил ижодни, ролда ўзини эркин сезишни рағбатлантириш.

Артистлик сифатларини тарбиялаш, концерт, цирк, спектакллардан сахналар қўйиш каби театрлаштирилган томошаларга болаларни жалб қилиш орқали уларнинг ижодий имкониятларини очиш. Болаларнинг тенгдошлари, ота-оналари ва бошқа меҳмонлар олдида чиқиш қилишларига имкон бериш.

Таълимий ўйинлар. Болаларни 2-4 тадан гуруҳчаларга бирлаштирган ҳолда таълимий ўйинларни ташкил этиш; ўйин қоидаларига риоя қилишга ўргатиш.

Болаларнинг хотираси, диққати, тасаввури, гафаккури. нутки ва сенсор қобилятларини ривожлантириш. Нарсаларни қиёслашга, уларнинг белгиларидаги (ранг, ўлчам, материалидаги) арзимас фарқларни сезишга, нарсаларни умумий белгилари бўйича бирлаштириш, қисмлардан бутунни (йигма кубчлар, мозаика, пазлар) йиғиш, нарсалар жойлашувидаги узгаришларни (олдинда, орқада, ўнгда, тагида, устида, ўртасида, ёнида) аниқлашга ўргатиш.

Турли-туман таълимий ўйинлар ва ўйинчоқлар билан (халқ, электрон, компьютер ўйинлари ва б.) ишлаш истагини шакллантириш.

Ўйин харакатларига нисбатан ижобий ҳиссий муносабат ҳосил қилган ҳолда болаларни ўйинда мустақил бўлишга ундаш.

Гуруҳ бўлиб ўйин ўйнаш қоидаларига риоя қилишга ўргатиш. Ижодий "Устақилликни тарбиялаш. Дўстона муносабат, интизом каби сифатларни шакллантириш. Ўйин-мусобақалардаги адолатли рақобат маданиятини шакллантириш.

Ўқув йили охирида бола:

қандай ўйин ўйнаш, бунда қим қандай ролни ўйнаши ҳақида шериклари билан қилишиш, ўйин қоидаларига риоя қилиш;
ўйновчи болалар сонига қараб ўйин мазмунини кенгайтириш;
ўйин мазмунини бойитишга ёрдам берадиган турли ахборот манбаларидан (кино, адабиёт, экскурсия ва б.) фойдаланиш;
кўп ҳолатларда қўллаш мумкин бўлган материал, ўринбосар нарсалардан фойдаланган ҳолда ижодий буюм-ўйин муҳитини яратиш;
таълимий ўйинларда ўз имкониятларини баҳолай қилиш ва аччиқланмасдан мағлубиятни тан олиш;
тенгдошларига ўйин қонидларини тушунтириш;

- спектаклни кўриб бўлгандан кейин актёрлар ўйинини, қўлланган бифода воситаларини ва сахна асарининг бадий безакларини баҳола
- ўз ижодий тажрибасида мактабгача таълим муассасасида ва уй шароқўйилган спектаклларда ўйналган бир неча ролларга эга бўлиш; турли анжомлардан фойдаланган ҳолда ўз спектаклини безаш.

МАКТАБГА ТАЙЁРЛОВ ГУРУҲИ

6-7 ёш болаларнинг ривожланиш хусусиятлари

Бола ҳаётининг еттинчи йилида ундаги ҳаракатлар қўлами кенг аниқлашади, унинг жисмида ҳаракатларнинг ўзаро мослашуви бошланади. ёшли болалар ўзини идора қилиш ва ўз ҳаракатларини назорат қилиш имкон эга бўла бошлайди. Бу ёшдаги ўғил болаларда мустақил фаолият кўр ташаббускорлик ривожланади ҳамда катталар фикрини тинглаш иш шаклланади. Бу даврда боланинг бўйи 120 см га етади, оғирлиги 22-24 кг бў Бу ёшда бола чиникади, қизиқувчан бўлади, ўз сачоматлигини назорат қила о Унинг идрок кучи ва тафаккури жадал ривожланади, моддий борликни би интила бошлайди. Болатарда гигиеник малакалар шакллана боради.

Болани мактабга тайёрлаш жараёнида уларда фаолиятнинг янги тури **б** таълим олишга ўқишга иштиёқ уйғотиш лозим. Бу ўринда болаларни **у** таълим жараёнига қиришишга тайёрлаш мақсадида дастлабки ўқув элементи" ургатиш лозим.

Хар қандай олти ёшли бола мактабга қабул қилиниши мумкин. Бунинг- у жисмонан, руҳан ҳамда ақлий жиҳатдан таълим олишга тайёр бўлиши Болаларни мактабга тайёргарлик даражасини аниқлашда ташхис марказлар* хулосаларига таяниш лозим. Шу билан бир қаторда мактабнинг моддий-т базаси олти ёшли болаларга таълим бериш имкониятига эга бўлиши , Уқитувчининг педагогик-психологик билим даражаси, ахлоқ-одоби ва ш\ сифатлари олти ёшли болаларга таълим ва тарбия бериш учун лойиқ бўлг у олти ёшли болаларни ўқитиш ҳуқуқига эга бўлади. Шунинг учун ҳам **6-7** болалар, уларни қабул қиладиган мактаблар ҳамда бу болаларни ўқит~ ўқитувчилар педагогик-психологик нуктаи назардан алоҳида-алоҳида диагн қилиниши ва шундан кейингина таълим жараёнига қиришилиши керак.

Жисмоний ривожланиш

Жисмоний машқлар ва ўйинлар йўли билан ҳаракатларни такомилл жараёнида жисмоний сифатларни ўстириш. Кундалик ҳаракат фаоллигига эҳтиёжини шакллантириш. Югуришнинг мустақил машқ қилиш, унчаликму бўлмаган ўйин ва мусобақалар уюштириш; машқлар ва ўйинларни т~" машгулотлар учун жойларни тайёрлашда ва жиҳозларни сақлашни таъми" ташаббус кўрсатиш.

Машгулотлар вақтида барча ҳаракатлантирувчи машқларниет табиий енгиллик билан ва тўғри бажарилишига эришиш. Юришнинг ҳар хил ту шароитга қараб фойдатанишга ургатиш. Югуриш техникасини такомилл" Сакраш кўникматарини шакллантиришда давом этиш, сакраётганда мумкин; зичроқ сакраб ерга тушаётганда оёқларни олдинга чиқариб ерга тушишУ

тушишда тургунликни сақдаш учун қўлларни орқага силқитгандан сўнг уларни эркин равишда олдинга, ён томонларга, юқорига қўзиш, югуриб қелиб узунликка сакрашда тезлаштирилган югуришни қўллаш.

Болаларга предметларни узокқа ва нишонга иргитишда бармоқларни охириги марта кучли ҳаракатлантириб отишга ўргатиш.Копток билан хилма хил ва ишонч билан ҳаракат қилишга ўргата бориш. Турли усуллар билан гимнастика нарвончасига, арқонли нарвончага тирмашиб чиқишни машқ қилдириш. Арқон ва ҳодача бўйлаб тирмашиб чиқиш билан таништириш.

Жисмоний сифатлар-тезкорлик, чакқонликни ўстириш. Машқларни бажариш пайтида чида.млилик ва куч кўрсатишга имкон бериш; мувозанат сақлашни ҳис этишни, ҳаракатларни бошқаришни ва бўшлиқда қамалашни такомиллаштириш. Берилган масофани ўрта тезликда югуриб ўтишга ўргатиш. Турган жойида ва ҳаракат вақтида тезлик билан сақланиш ва қайта сақланишга; колоннада, сақда доирада текисланишга ўргатиш тўғри қадди-қоматни шакллантириш. Уюшқоклик билан ҳаракат қилишга, матонат. мустақиллик кўрсатишга ўргатиш жисмоний машқларга қизиқтиришни қўллаб-қувватлаш, уларни фақат кўрсатгандагина эмас, балки сўз билЗн тушунтирганда ҳам аниқ бажаришга ўргата бориш. Машқларни аниқ, берилган тезликда, мусика билан бир усулда бажариш. Ҳаракатли ўйинларда мустақил қатнашиш, спорт ўйинларидаги ҳаракатлар кўникмасини ўзлаштириш иштиёқини ўстириш, ўйинда ўз хатти-ҳаракатига ва тенгдошининг ҳуққига адолатли ҳамда виждонан баҳо бериш ўзаро дўстлик муносабатларини намоён қилишга ўргатиш.

Эрталабки бадантарбия машқини мунтазам равишда бажариш иштиёқини шакллантириш, уни ўтказаятганда уюшқокликка, машқлар комплексини мустақил бажариш кўникмасига эришиш. Жисмоний машқларни илдам ҳаракат қилиб, ўзига тўлиқ ишонч билан аниқ бажара олишга ўргата бориш.

Очик ҳавода ўтказиладиган ҳаракатли ўйинларда ва сайр вақтидаги жисмоний машқларни бажаришда, болаларни ўйинда жамоаларга бўлиниб иштирок этишга, эстафеталарда бутун жамоанинг манфаатларини ҳисобга олиб ҳаракат қилишга адолатли ва хайрихоҳ бўлишга ўргатиб бориш. Чакқонлик, чидамлилиқ каби бир қатор жисмоний сифатларни намоён қилишга эришиш ва уларни такомиллаштира бориб. спорт ўйинлари ва машқларининг элементларини ўрганиш.

Кучли ақлий фаолият билан боглик бўлган машгулотларда қарчашнинг олдини олиш ва ишлаш қобилиятини сақлаш мақсадида енгил жисмоний машқларни бажариш қарақлигини болаларга маълум қилиш. Жисмоний дақиқаларни тайёрлаш ва ўтказишда кўрсатиладиган ташаббускорлик ва мустақилликни Устириш. Болаларни ҳаракат қилишдаги ва хилми-хил ўйинлар ўйнашдаги ижодий Фаолиятини ривожлантириш.

Кўнгил очар тадбирлари ва байрамларида қўлга қиритиладиган шахсий наг-ижаларни яхшилаш билан бир қаторда, қизик-қизик ўйинларни ўйлаб ^Увчиларни, ижодий мустақиллик кўрсатувчиларнинг ташаббусини 9ллаб қувватлаш. Болаларни жамоада яхши ютуқларига эришишга, ўйин /•^иқчиларини важамоадаги шерикларини ҳурмат қилишга, тенгдошларининг Ундан қувона олиш кўникмасига ўргатиш.

%стақил фаолият жараёнида ҳаракатларнинг турли хилларини мунтазам машқ эе ш одадини шакллантириш. Турли хил жисмоний машқларни ва спорт ўйинлари ме нтларини мустақил бажараятган пайтда ёки очик ҳаводаги ўйинлари

элементларини мустакил бажарётган пайтда ўйин эстафеталарида ва е мусобоқазарида борган сари юкорироқ натижаларга эришишга интилиш[^] рағбатлантириш.

Асосий ҳаракатларни машқ килдириш. Юришни машқ килиш. Юри икки тури (энгашиб, тик туриб юриш)га ўргатиш. Турли сафланишларда (битт иккитадан, тўрттадан колонна бўлиб, дойра олиб, саф тортиб) юриш; қўллар хар хил ҳаракатларни бажариб юриш. Оддий ҳолатдаги ва оёқларни чалканг гимнастик юриш. ўнг оёқни ташлаб, ўтириб туриб, орқа билан туриб кад; олдинга ва орқага қўйиб, қўзларни юмиб юриш.

Югуриш машқлари. Енгил шиддат билан югуриш. Оёқларни тизз каттик букиб, бошни орқага ташлаб, оёқларни олдинга тўғри ташлаб югу тўсиклар-барерлар. ичи тўлдирилган тўпларнинг устидан сакраб ўтиб у оёқни тегдирмасдан, югуриш тезлигини сақдаган ҳолда югуриш, йуналиг мувозанатни сақлаган ҳолда орқа билан югуриш.

Югуриш, юриш, сакраш, тўсикларнинг тагидан ўтиш, табиий шароитл тўсикларни енгиб ўтишлар билан олиб бориш. 10 м масофани жуда кам қўйиб югуриб ўтиш 1.5 - 2 минутгача узлуксиз югуриш. Уртача 60-100м. т билан югуришни тез югуриш билан ашашлаб чоғиб ўтиш; худди шундай 200-300м. югуриш паст баланд жойлардан секинлик билан 300 метргача ч ўтиш. Тезлик билан 20м. масофани танаффуслар килиб югуриш, 3 х 10, югуриш бир-бирини кувиб ўтиб югуриш. 30м. масофани мумкин қадар ~ ўтиш (йил охирига келиб тахминан 6.5-7.5 секунд ичида)

Сакраш машқлари, Бир жойда туриб икки оёқда орқага айланиб сакраш; чал оёқларда сакраш, турган жойда 30-40 мартадан сакраш, 5-6м. олдинга г ~ сакраш, кум билан тўлдирилган копчани оёқлар орқаеига ўтказиб олиб чи: аргамачи устидан ёнлаб хатлаш; 6-8 тўлдирма тўплаб устидан хатлаб сакраш оёқ билан чизик, арқонча устидан олдинга ва орқага. ўнг ва чалга, турган ж~ ва олдинга сурилиб сакраш. Тўла ўтирган ҳолатдан юқорига сакраш. Бола кўтарилгандан 20-30см. баландликда бўйи стадиган илиб қўйилган прет етиш мақсадида турган жойида ва югуриб келиб сакраш. Уч қадам ташлаб ю. келиб базандликдаги предмет учига сакраб чиқиш, унинг учидан сакраб ту Калта аргамчи учидан икки оёқдаб ҳақкалаб ва ҳақказамасдан, оёқдан сакраш, аргамчи билан югуриш. Айланиб турган аргамчи ичидан югуриб турган жойида аргамчи ичида сакраш айланаётган аргамчи ичига кириш, ичидан бир ёки бир неча марта сакраб ўтиш ва қочиб чиқиш, айланаётган г ичидан жуфт бўлиб югуриб ўтиш. Аргамчи устидан сакраб ўтгандек катта орасидан ўтиш.

Ташлаш, илиб олиш ва иргитиш машқлари. Коптокни юқорига ергат? ва уни камида 10 марта икки кул билан илиб олиш, бир қўл билан камида 10 ташлаш ва илиб олиш, худди шу машқнинг ўзини чапак қазиб айланиб ва бо усуллар билан бажариш худди шунинг ўзини коптокни бир қўлдан қўлга олиб полга уриб бажариш. Коптокни бир бирига пастдан, бошидан о иргитиш.

Эмаклаб юриш ва тирмашиб чиқиш машқлари. Эмаклаб юриш гимн ўриндиғи бўйлаб қоринда ва елка билан ётиб қўлларга таяниб ва оёқларни хона бўйлаб эмаклаб юриш, гимнастика ўриндиғи устидан катор килиб тўсиклар ичидан эмаклаш. Гимнастика деворининг бир зинапоясидан

зинапоясига диагонал бўйича ўтиш. Нарвонга чиқиб ту шиш, тезликни ўзгартириш, тирмашиб чиқишнинг бир хил ва қўп номли усулларидан фойдаланиб тезликни ўзгартириш. ҳаракатлар координациясини сақлаш. арқон нарвончадан, арқон бўйлаб ўрмалаб чиқиш, арқонга оёқ товонлари билан тирмашиб олиб чиқиш (арқон учини тарбиячи ушлаб туради); арқонни товонлар билан ўраб олиш. оёқларни тўтирлаш.шу вақтда қўлларни буқиш, арқонни қўллар билан то у тўтирлангунча ушлаб олиш. арқонга имкони борчи юкорироқ тирмашиб чиқиш

Мувозанатни сақлаш машқлари. Гимнастика ўриндиғи бўйлаб оёқларни ёни билан қўйиб ёнлаб, кум солинган копчани орқалаб, бир оёқ билан ўтириб иккинчисини эса ўриндиқнинг ёнидан олдинга ўтказиб; тўғри оёқни кўтариб ва унинг тағида қарсақ қалиб ўтиш. Гимнастика ўриндиғи бўйлаб юриш, ўртага келганда тўхташ ва таёқчанинг устидан хатлаб ўтиш. Гимнастика ўриндиғи бўйлаб тўғри ва ён томон билан ўтиш. Оёқлар учига туриш. берилган сигнал бўйича қўзларни юмиб бир оёқ учига туриш, куб, гимнастика ўриндиғи устида туриб худди ўшандай қилиш. қўлларни юқорига кўтарган ҳолда кимирлатиб, орқага айланиш. Катта тўлдирма тўп устида мувозанатни сақлаб туриш, қўзларни юмиб айланиш, тўхташ. берилган ҳолатни эгаллаш.

Умумивожлантирувчи машқлар.

Қўллар ва елка камари учун машқлар. Қўлларни юқорига олдинга, ён томонларга кўтариш, товонларни жуфтлаб оёқ учларини очиб, тик тутган ҳолатда оёқ учига кўтарилиш, бир оёқни учини орқада қолдириб, деворга суяниш. Қўлларни қўқрак олдида тутган ёки елкаларга қўйган ҳолатдан уларни юқорига ён томонларга чўзиш. Елказарни кўтариш ва пастга тушириш. Тирсақда буқидган қўлларни олдинга ва ён томонларга шахдам ёзиб (бармоқлар мушт килиб сикилган), тирсақларни орқага буқиш (2-3 марта) ва қўлларни қўқрак олдидаги ҳолатдан ён томонларга чўзиш. Қўллар тирсақдан буқилган ҳолда айлана ҳолатдан ен томонларга чўзиш. Қўллар тирсақда буқилган ҳолда айлана ҳаракатлар қилиш. Бир қўлда бармоқдари билан ҳазқани вертикал ўқ атрофида айлантириш, билақлар ва қўл панжалари олдинда ва ёнда. Панжаларни айлантириш, бармоқларни ёйиш "а бирлаштириш, бармоқларнинг учларини навбатма-қавбат бош бармоқ билан буқиш.

Оёқлар учун машқлар. Оёқни олдинга узатиб қазистириш. Қўлларни бош "РҚасига, елказарга қўйиб туриб ўтириш. Турган ҳолатда ҳар қайси оёқни айрим-Шш ҳолда навбат билан буқиш, бир оёқни айрим-айрим ҳолда навбат билан буқиш, бир оёқни кетма-кет 2-3 марта буқиб кўтариш. Оёқлар кенг ёзилган ҳолда Упириш, оёқни олдинга силтаб кўтариб. тўтирланган оёқ учини олдинга чўзилган ^лларнинг қафтларига теккизиш. Нарвон погонасини, стул суянчигини бир қўл план ушлаб туриб. оёқни эркин равишда олдинга ва орқага силкитиш.

Гавда учун машқлар. Бошни пастга эғиш, юқори кўтариш, ён томонларга Уриш. Қўлларни юқорига кўтариб, ён томонларга ёйиб, белга тираб, бош орқаеига қуниб ён томонларга бурилиш. Қўлларни юқорига кўтариб, атрофга ёзиб, олдинга !Нгашиш - Турган ҳолда гавданинг юқори қисмини айлантириш. Орқага таяниб У^Риб, икки оёқни кўтариш, оёқ учларини чўзиш, оёқларни худди шу ҳолатда ^иб туриш. Ўриндиқнинг орқаеига таяниб, ўтирган ҳолда унинг устидан У"Рланган оёқни ошириб ўтказиш. Чазқанча ётган ҳолатдан оёқларни зичлаб РИБ ўтириш ва яна ётиш. Орқа билан ётиб, икки оёғини барабар кўтариш.

Бир оёкда ўтириб туришни еинаб кўриш. Орка билан ётган ҳолатда гимн ўриндиғида торгилиш ва ўз гавдасини кўтариш. Кўкрак бараваридаги де суяниб (гимнастика нарвончасининг погонасини ушлаб) кўллари букиш ва Гимнастика нарвончасига орка билан суяниб туриш ва кўлни бошдан от унинг погонасини мумкин қадар юқориқоғидан ушлаш: тизза кўзидан бу оёқларни полдан навбатма-навбат кутариш.

Сафланиш ва қайта сафланиш. Мустақил, тез ва уюшқоклик билан битт иккитадан сафланиш. Звенода бир қатор турганда текисланиш. Битта зве~ юриб туриб бир неча звенога, битта айланадан бир неча айланага бўлин қайта сафланиш. "Бир-икки" деб санаш, бир қатор ва икки қатордан бўлиб сафланиш. Ҳаракат вақтида майдон бурчақларида бурилишлар қилиш. Юриб ҳамманинг бараварига тўхташини машқ қилиш.

Велосипедада учиб. Велосипедада тўғрига, айлана бўйлаб, "илон изи" учиб. Машқлар ва ўйинларни бажариш. велосипедни бир кул билан бошқар

Сузиш. Сувда нафас олиш ва нафас чиқариш (кетма-кет 3 мартад мартача), сувга боши билан шўнғиш, сувда кўзларни очиш. Кўкрак билан ва е сузишни, оёқлар билан ҳаракатлар қилишини (юқори, пастга) бажариш. Сув о кўллари ерга тираб олдинга сурилиш. Дамлама ўйинчоқ, гардиш ва тахтани ушлаб сузиш. Кўллари билан ҳаракат қилишни ургатиш. Ёрдамчи жиҳозларе мустақил ҳолда сузишга уриниб кўриш. Сувда хилма-хил машқларни баж' Эркин ҳолда 10-15 м сузиш.

Чиниктириш ва соғломлаштириш

Эрталабки гигиеник бадантарбия машқлари. Ҳар куни эрг бадантарбия машқларини бажариш. Бадантарбия машқларини очик гиламча устида, енгил кийимда буюмлар билан ва уларсиз бажариш, ма сув муолажалари билан тугатлаш. Муайян изчилликда, аник, шиддат мускулларни таранг холга келтириш, машқларни қоматни тугри тутган бажариш.

Чиниктириш. Хонада енгил кийимда бўлиш, деразанинг кичик дарч очиб қўйиш. Эрталабки бадантарбия машқларини ҳар куни, ҳар қандай г бажариш. Кийим ва пойфазални мавсумга ва машқ турига мувофиқ танлаш бўйин, кўлни тирсақкача совуқ сув билан ювиш. Бадантарбиядан сўнг дарҳол ёки уй ҳароратдаги сувда ҳўлланган кичикроқ пахмоқ сочиқ билан тана аъзол артиш, аввал кўллари, кейин баданни қуруқ сочиқ билан тана кизаргунча, қуруқ қилиб артиш. Фақат катталарнинг руҳсати билан чўмилиш, каттал назорати остида чўмилишнинг асосий қоидаларига риоя қилиш. Ялангоёқкэ оёқни шикастлантириш хавфи йўқ жойларда юриш. Чиниктириш қоидал онгли равишда бажариш.

Қоматни тугри тутиш қўникмасини тарбиялаш. Эрталабки бадан машқларини мунтазам равишда бажариб туриш. Бадантарбия машқлари тар¹ тугри қоматни шакллантирадиган, ясситовонликнинг оддини оладиган мант киритиш (катталар билан биргаликда). Тугри қоматни мустақил назорат бориш қоидаларига риоя қилиш, орка билан деворга суяниб, тик туриш, Д елкани теккизиб туриш, юришда ана шундай ҳолатни сақлаш.

Ҳаракат тартиби. Узок давом этадиган сайрларда иштирок этиш. Бадан машқларини бажариш. Ҳаракатли ўйинларда фаол қатнашиш. Машгулотлар

ташқари ҳаракатли ўйинлар ўйнаш.

Очик ҳаводаги спорт ўйинлари: Югуриб ўйналадиган ўйинлар: "Тез ол, тез сол", "Предметни алмаштир", "Бойқуш", "Кимнинг гуруҳи тезроқ тўпланади", "Ўз шеригингни қуллаб ет", "Кўз бойлаш", "Халқани ким тезроқ гилдиради боради?" в.б.

Сакраб ўйналадиган ўйинлар: "Қурбака ва қарқара", "Қўлга тушма", "Бўри хандакда".

Иргитиб олиб олиш ўйинлари: "Кимнинг номи айтилса, ўша қоптоқни олиб олади", "Тухла", "Энг мерган ким", "Овчилар ва хайвонлар".

Остидан ўтиш ва тирмашиб чиқиш ўйинлари: "Қушларнинг учиб ўтиши", "Маймунларни тутиш".

Эрмак ўйинлар, "Кўз бойлаш", "Арқончани ким тезроқ ўрайди?", "Қуённи овқатлантир".

Ўзбек халқ ўйинлари: "Ердан баланд", "Мени топ", "Қумли халтачани чуқурга тушир", "Хўрозлар".

Гигиена ва ўз-ўзига хизмат

Тахминий кун тартиби

7.00-7.30	Уридан туриш, эрталабки ювиниб - тараниш (уйда)
7.30-8.30	Қабул, соғлигини текшириш, ўйинлар, эрталабки бадантарбия
8.30-8.55	Нонуштага тайёргарлик, нонушта
8.55-9.10	Ўйинлар, машгулотларга тайёргарлик
9.10-11.00	Машгулотлар
П.00-11.15	Сайрга тайёргарлик
П.15-13.00	Сайр (ўйинлар, меҳнат, қузатиш, ҳаракатли ўйинлар -10 дақиқа, жиҳмоний машқлар 20-30 дақиқа)
13.00-13.15	Сайрдан қайтиш
13.15-13.35	Тушлик
Л.35-15.25	Ўйку
15.25-15.50	Ўйкудан туриш, ювиниш
15.50-16.05	Енгил 2 тушлик
ЛблО-5-18.15	Ўйинлар, мустақил фаолият, сайр
18.15-18.40	Кечки овқат
-18.40-19.30	Ўйинлар, болаларни уйга кетиши
19.30-20.10	Сайр (уйда)
<=>Ю-20.40	Тинч ўйинлар, гигиеник муолажалар (уйда)
Л>.40-6.30	Тунги ўйкуга тайёрланиш, тунги ўйку (уйда)
С7-1)___	

Ухлаш гигиенаси. Айнан бир вақтда ухлашга ётиш, ухлаш олдида ювиниш, ^чоҳида ўринда ухлаш.

Шаҳсий гигиена. Овқатланишдан олдин, ҳоҷатхонага боргандан кейин ва Рор иш қилгандан сўнг кўллари ювиш. Санчки, қошиқдан бемалол фойдалана лиш. Тартибли овқат ейиш, сочиқдан фойдаланиш. Овқат пайтидақоматни тўғри бид^{иш} Фақатини^Ди^и ДУал (узининг) тарокдан фойдаланган ҳолда тараниб юришни иш. Овқатдан кейин оғиз ва томоқни чайиш. Қаттиқ жиҳмонларни тишламаслик.

Овкатланиш гигиенаси. Тўғри овкатланиш тартибига риоя қилиш, ёқ олдида овкат емаслик. Ош.хона жихозлари, сочикдан тўғри фойдалана ол тартибли овкатланиш. овкат вақтида гавдани тўғри тутиш. Идиш-товокни стоя йиғиштириб олиш ва ювиб қўйиш.

Маданий — гигиеник кўникмаларни эгаллаш ва ўз-ўзига хизмат кия жараёни. Мустақил равишда ювиниш, қўлларнинг тозалигига риоя кита Кичкинтойларга қандай қилиб юз - қўлларни тўғри ювишни қўрсатиб бер Тишларни тўғри тозалаб, тараниш, дастрўмолдан фойдаланиш. Овкатдан с оғизни чайиш.

Мустақилликни намоён қилабилиш. Батартиблик, хамишачиройли куриш эга бўлиш иштиёки. Кийимларни тартибли равишда ечиб, уларни жойига о қўйиш. Унг ва чап оёқ пойфаззларини фарқлай билиш, уларни тўғри кий Кўзгуга караб кийимларидаги камчиликларни бартараф этиш, даструмов тўғри фойдалана олиш. Хонада тартиб ва озодаликни сақлаш, кийимларни \ ва тартибли кийиш. Тенгдошларининг кийимларидаги тартибсизликларга ба0 бериш. Озодазик ва тартибга одатланишни тарбиялаш. Шахсий буюмлаД ювишни ва туша қадашни билиш. ўйнаб бўлгандан сўнг ўйинчокдарни жо олиб қўйиш, уларни эхтиётлаш ва тоза сақлаш.

Ўзига хос гигиена. Шамоллатилган хонада тоза ўрин - кўрпада ухлаш. Эрт бадантарбия машқларини бажариш, сув муолажалари билан мустақил шуғулла Ичакларни ва ковуқяи ўз вақтида бўшатиб. хожатхонадан батартиб рави фойдаланиш. Бурунни тоза сақлаш. Қўл, оёқ ва бадан учун фойдаланилагЦ сочикларни фарқлаш. Тирноқларни тишламаслик. қалам ва бошқа буюмЛ озгига еолмаслик. Бармоқдар, тил, еочларни сўрмаслик. Тоза дастрўмоля фойдаланиш.

Шиқастланишнинг олдини олиш. Йўлакдан ва кўчадан ўтаётганда (каЛ билан биргаликда) эхтиёткорликка риоя қилиш. Кўчанинг одам ва машии ўтадиган жойида ўйнамаслик, велосипедда учмаслик, йўлак ўртасида .1 гаплашмаслик. Транспортдан тушишда эхтиёт бўлиш, трамвайнинг од автобуснинг орқасидан ўтиш.

Дарахтларга чикмаслик. Зинанинг панжарасини ушлаб тушиш. Кай эхтиёткорлик билан фойдаланиш. Юриш, чопиш вақтида енгил ҳаракат кия ривожлантириш, энг оддий хавфсизлик коидаларига риоя қилиш. Хар1 мувофиқлаштириш, фазода мўлжал олиш (бошқаларга ҳалакит бермаслик, * бир йўналишда муайян жойгача юриб бориш). Ҳаракатлардаги чакконлик < думалатиш, кеглиларни уриб тушириш)ни ривожлантириш, хавфсизликиннг коидаларига амал қилиш. Нотаниш жойда чўмилмаслик, сув кўкракдан ке^ жойдан нарига кетмаслик, шўнгимаслик.

Рўй берган барча бахтсиз ходисалар, шиқастланишлар ҳақида катталар* бериш.

Тайёрлов ОРУ* (6- ' ёш) %				
Машгулот номи	Укув йили давомида			
	ҳафтада	бир ойда	1-йрим ниллик	йиллик
1	Атроф олам билан таништириш	2	8	3/

2	Габиат билан таништириш	0,5	2	8	10	18
3	Нугк ўстириш	1	4	16	20	36
4	Саводга тайёрлаш	1	4	16	20	36
5	Бадий адабиёт билан таништириш	0,5	2	8	10	18
6	Илк математик тасаввурларни шакллантириш	2	8	32	40	72
7	Раем	2	8	32	40	72
8	Аппликация	0,5	2	8	10	18
9	Куриш-ясаш (қўл меҳнати*)	0,5	2	8	10	18
	Лой иши	1	4	16	20	36
10	Жисмоний тарбия	2	8	32	40	72
11	Мусика	2	8	32	40	72
	Жами	15	60	240	300	540~^

Ижтимоий- хиссий ривожланиш

Боланинг катталар ва тенгдошлари билан мулоқот қилиш доирасини кенгайтириш, (бошқа гуРУХ тарбиячиси, мудира услубчи, психолог, муассаса меҳмони, тенгдошларининг ота-онаси).

Инсонларга нисбатан муносабатларида мулоқот қилишда ўз фикрини айта билиш қобилиятини шакллантириш. Одоби сўзларни "рахмат", "илтимос", каби /Зларни > бошқаларга нисбатан "балли", " яша" каби сўзларни айта билишга УРатиш, бунда ўз фикрини таъкидлай билишга ўргатиш.

Катталарнинг хиссий ҳолатини (сулониш, гурурланиш, танч ҳолат, жажли қиши) хис қилиш имкониятини шакллантириш.

Катталар билан мулоқот қилишнинг кенглиги, улар билан ўйин орқали *^Унли мулоқотга кириша билиш. ўз ихтиёри билан саломлаша билиш, уларнинг саволларига жавоб бериш. сўз билан миннатдорчилик билдириш. ^латталар билан мулоқотда ўз таклифларини билдира олиш, катталар билан ^лоқотчан, катталар билан мулоқотга киришганда бошқаларга ҳалакит бл ас? ик, катт алар билан вазиятдан ташқари мулоқотга кириша олиш, катталар

Уз таассуротлари билан ўртоқлаша олиш. Т а щ ^ 1 ^ И л а н бўлган суҳбатда ўз хиссиётлари билан ўртоқлаша олиш, атрофдаги "Тал ^11111^13? билан тезда мулоқотга кириша олиш. (қўшнилар. кариндошлар), *Ую аага Т ^ F Р и муносабат билдира олиш, ўзига ёққан мавзуда катталар билан *Йла а кириша олиш, катталарга ўз таклифларини билдира олиш, илтимос лйссий Ий^ кечинмаларини сўз билан ифодалаш, тенгдошлари билан мулоқот инг кенглиги. ш а н н сўз орқали таърифлаш, тенгдошлари билан низолашиб қолишса,

келишиб олиш

Мулоқот мобайнида ўз таклифларини билдира олиш, тенгдошлари билан! мулоқотчан, ўз хиссиётлари билан ўртоқлаша олиш, тенгдошлари билан ния вазиятлардан мустақил чиқа олиш. §

Катталар ёрдамида ўз камчиликларини бартараф қилиш, жамоада узит*!
и

Ўзини шахе сифатида англаш, камчилигини тушунишга интилиш, ўзлар^ катталарнинг баҳолаши билан солиштириш, ўз фамилияси, исми, ёши, ту| манзили, оила аъзоларини билиш, бошқаларнинг хохишини ҳурмат қилиш. |

Ўзини ҳурмат қилиш, ўз кадр-кимматини билиш, ўзини танқидий баҳолаш| миллий анъаналарини ва маданий кадриятларини билиш ва улар билан мағруртй олиш (миллий кийим, ўйин, урф-одатини ҳамда тарихини билишга интилади).|

Катталар ва тенгдошларига самимий муносабат билдириш. 1

Катталар ва тенгдошларига нисбатан ўзаро ҳурмат билан қараш.

Сахийлик, яхшилик ва раҳмдиллик кўрсатиш. Ўз кайфияти ва бошқаларш кайфиятини тушуниш. |

Ижтимоий ривожланиш:

Катталар билан мулоқот. Катталар билан мулоқот қилишнинг кенг катталар билан ўйин орқали мазмунли мулоқотга кириша билиш, ўз ихтГ билан саломлаша билиш. катталарнинг саволларига жавоб бериш, катталарга!; орқали миннатдорчилик билдириш.

Катталар билан ўзаро мулоқотга кириша олиш, катталар билан муро~ қилишнинг турли усулларида фойдаланиш, катталар билан мулоқот доирасини кенгайтириш, нотаниш булган катталар билан мулоқотга кир билиш.

Тенгдошлари билан мулоқот. Мулоқот вақтида хиссий яқинлиқни сўз б~ ифодалаш, тенгдошлари билан мулоқот қилишнинг кенглиги.

Тенгдошини сўз орқали баҳолаш, тенгдошлари билан низолашиб қол келишиб олиш.

Тенгдошлари билан мулоқотда ўз таклифларини билдира олиш ва улар би ўз хиссиётларини ўртоқлаша олиш, ҳамда низоли вазиятлардан мустақил олиш.

Хиссий ривожланиш:

"Мен" концепцияси ёки ўз-ўзини англаш тушунчаси. Катталар ёрдамида камчиликларини бартараф қилиш, жамоада ўзини тута билиш;

Ўзини, ўз мавқеини ва камчилигини англашга интилиш, ўзларини катталар баҳолаши билан солиштириш, ўз фамилиясини. исмини, ёшини. манзилини, аъзоларини билиш, бошқаларнинг хохишини ҳурмат қилиш.

Ўзлари тўғрисида тасаввурга эга бўлиш, ўзининг шахсий ахлоқий сифатлар баҳолай ва англай олиш, қайси шаҳарда яшайди, ўзи тўғрисида, бошқа бол тўғрисидаги маълумот билан алмаша олиш.

Ўзини ҳурмат қилиш, ўз кадр-кимматини билиш, ўзини танқидий баҳол миллий анъаналарини ва маданий кадриятларини билиш, улар билан мағрур^ олиш (миллий кийимуйин, урф-одатини ҳамда тарихини билишга интилади).

Хиссий ифодалаш. Катталарга ва тенгдошларига нисбатан ўзаро ҳурмат бв^ қараш.

Сахийлик, яхшилик ва раҳмдиллик кўрсатиш, ўз кайфияти ва бошқаларнинг кайфиятини тушуниш.

Катталар ва тенгдошларига самимий муносабат билдириш

Ўз хиссиётларини сўз билан ифодалай олиш, ўзини ва бошқаларнинг ҳолатларини таққослаш ва баҳолаш.

Ўқув йили охирида бола:

бир-бирини тушуна олади, ўз кадр-кимматини ва бошқаларнинг баҳосини билади;

- катталар ва тенгдошлари ўртасидаги муносабатда ўзқда ишонч хиссини тарбиялай олади;
 - ёкмаган нарсаларга нисбатан ўз муносабатини билдиради;
 - ўз кайфиятини ва бошқаларнинг кайфиятини тушунади;
 - инсоннинг хиссий ҳолатини сўз билан ифодалай олади;
 - ўз хиссиётлари, ҳислари, таассуротлари билан бўлиша олади;
- турли вазиятларни ўзи ҳатти-ҳаракатларини тўғри баҳолайди, катталар ва тенгдошларига яхши муносабат билдира олади;

Нутқ, ўқиш ва саводга тайёргарлик

Товуш маданиятини шакллантириш. Она тилидаги барча товушларни гўғри талаффуз этиш малакаларини мустаҳкамлаш Фонетик идрокни ўстиришда давом этиш. Болаларга 5-2, р-Т. **1-й.** р-В, 1-г, и-о', х-В, к-§ товуш гуруҳларини тугри талаффуз этиш ва уларни фарқлашни, овоз сифатларини (баланд, ўртача, паст, иўюн, ингичка, жуда ингичка), нутқ суръатини (**тез**, ўртача, секин) тарбиялаш, **Фда** товуш ўрнини белгилашга ўргатишни давом этиш.

Болаларга бир бўғинли сўзлардан ва бўғиндан товушни ажратиб олишга, бўғинларнинг товушлардан тузилганлиги, нутқнинг энг кичик қисми товуш эканини, унинг хусусиятлари, товушларнинг тури, товушни нусхада белгилаш ҳақида маълумот бериш. Товушларнинг тугри талаффузи устиди ишлаш.

Сўздан товушни ажратиш. Товуш сўз ёки бўғинлардан ажратилиши ҳақида Чтаунча бериш.

Товушга хос хусусиятларни (Товушларни талаффуз қилиш, яъни айтиш ва эшигиш) тушунтириш.

Унли ва ундош товуш ҳақида тушунча бериш. Унли ва ундош ^{Тов}ушларнинг талаффузини болачарга машқ килдириш.

Унли ва ундош товуш ҳақида тушунча бериш. Унли ва ундош товушларнинг ^{Ғала}Ффузини болаларга машқ килдириш.

%гат **иши.** Болаларнинг атроф-оламдаги ҳодисалар ҳақидаги билимларини ^чқдаш, мустаҳкамлаш ва кенгайтириш асосида уларнинг нутқини бойитиш ва уаолигини оширишда давом этиш. Болалар лугатини Ватан, Ватанимиз рамзлари:

Рок, герб, мадҳия, Ватан химоячилари, шаҳар, қишлоқ, маҳалла ва кўчалар, рлиқлар, майдонлар, байрамлар ҳақида сўзлар билан кенгайтириш, касб-арга оид (учувчи, фазогир, шифокор, мисгар, ганчкор, ўймакор, наққош, УХандис. пахтакор, ғаллакор, чорвадор. ўкилувчи. тарбиячи), қурилиш ва қишлоқ «алигида фойдаланиладиган машиналар, транспорт ва алоқа воситалари Т^Даги билимларини кенгайтириш, болаларнинг лугатини уларнинг теваарак "Чдаги воқелик билан бевосита танишишлари асосида, билиш фаолиятлари ^{ни}Да: кузатишлар, кўздан кечириш, сурат асосида олиб бориладиган

сухбатлар, саёхатлар ва ҳақозолар вақтида бойитиб бориш, Янги ўзлаш сўзлардаги товушларни тўғри талаффуз этилишига эътибор бериш.

Нарсаларнинг ўзига хос муҳим белгилари ва ранги (ёркин, **очик**, пишиқ, пухта ва шу кабилар), одамларнинг ўз меҳнатига нисбатан муноса ифодаловчи ном ва сўзларни киритиш.

Халкмаколлари, матазлари ва топишмокларини тушу нтиришни давом ("Қушни асраган, одамни асраган билан баробар", "Яхшидан раҳмат. **ёқ** лаънат", "Бугунги ишни эртага қўйма", "Куч-бирликда", "Булбул чаманни* Ватанни севар", "Бирлашган ўзар, бирлашмаган тўзар" ва бошқалар). **Қ** қарши маъноли (антоним) сўзларни (узун-қиска, кеча-кундуз, кучли-кучсиз»; баланд маъноли бир хил, аммо айтилиши хилма-хил бўлган сўзлар (син ни (хурсанд, шод, кувнок, баҳор, қўклам. наврўз, куркам, чиройли, **гў** бошқалар), айтилиши бир хил, аммо маънолари хилма-хил бўлган сўзлар (**ом**; ни (ўт-майса,ўт-арикдан ўтиш. ўт-олов ва бошқазар) тушуниб, **ўз** ўрнида қўллаш малакаларини мустаҳкамлашда давом этиш.

Луғатни фаоллаштириш. Болаларга нарсаларнинг номларини тўғри ай ўргатиш, бу нарсаларни бир-бири билан солиштириб. айрим фарқларини ту ва шу оркали уларнинг лугат бойлигини оширишда давом этиш. **М**~ буюмларнинг хоссалари ва ҳолатини ифодаловчи сифатловчи сўзлар (**м**^ шиша идиш, юпка, тиник, мўрт, тез синадиган) нимадан қилинганлиги, » ранги, сифати. ўлчови, хоссалари, вазифаларини англатувчи сўзларни **ўрг** давом этиш.

Жинс ва турни билдирувчи тушу нчаларни болалар қай даражада тушун ва қўллашларини аниқдаш. Умумлаштирилган сўзларни тўғри тушуниш, улардан ўз нутқларида фойдаланишларига эътибор бериш.

Буюмларнинг қайси жисмдан ясадганини билдирувчи сўзлар (**чини** металл, пластмасса, газлама ва бошқалар)ни ўзлаштиришлари, бу ўзлаштир ,а давом этишига аҳамият бериш.

Болаларда она тилига нисбатан муҳаббат, тўғри гапиришга ўрганиш ис^ тарбиялаш ва мустаҳкамлаш. ,|

Нутқнинг грамматик тузилишини шакллантириш. Болаларда уз., ва бошқалар нутқига нисбатан танкидий муносабатни тарбиялаш, тўғри гапиришга ўргатиш, гапирганда сўзларни бир-бирига боғлаб, жут^ тузиш малакасини мустаҳкамлаш. От, сифат, феълларнинг мураккаб **гр** шакллари билан фойдаланишни машқ қилдириш. Жониворлар, нарсалар, товоқларнинг, касблар бўйича шахсларнинг номларини топиб айтишга **ўр**~

Ўз нутқида уюшиқ бўлакчи. содда. ёйик ва қўшма гапларнинг лурли **хилл**; фойдаланиш малакасини мустаҳкамлаш, (боғланган қўшма гап, эргашган гал. Масалан: Лола кедди ва биз ўйнадик. Ёмғир ёғди, шунинг учун **биз** бора олмадик. Бунда қўмакчи ва боғловчи сўзлардан фойдаланишга **ў**~ Болаларни равишдан фойдаланишга ўргатиш (тез юрди, секин гапир яшаш малакаларини мустаҳкамлаш (Ўқит-ўқитувчи, балик-балиқчи, **б** бошқалар).

Бир фикрни турли воситалар билан баён қилишга ўргатиш. Раъно қаса% бетоб. Раънонинг боши оғрияпти. Раънонинг мазаси қочиб қолди.

Болаларни бир-бирининг ўрнини, босадиган гапларни тузишга %, Масалан: Биз саёхатга бормаймиз, чунки ёмғир ёға бошлади. Ёмғир ёға **бо**_,

учун биз саёхатга бормаймиз.

Болаларга тўғри грамматик шаклларни машқ қилдиришда кўпроқ оғзаки машқ ва ўйинлардан фойдаланиш. Масалаи: "Айт-чи қандай?" оғзаки ўйини: Қор қандай? Оппоқ, муздай, совуқ, майда"; Гул қандай? Чиройли, қизил, хушбўй,

Болаларни гапирганда сонни отга (стол устида бешта нок ва еттита олма бор), сифатни отга (чиройли қўйлак, қизил олма), сифатни феълга (қўшиқни ёкимли қуйлайди, расмни чиройли чизади), тўғри боғлаш; хайвонларнинг болаларини билдирувчи отларни кўплик сонидан (тойчоқлар, қўзичоқлар, бузоқчалар) тўғри ишлатиш малакаларини такомиллаштириш. Болаларни турли усуллар билан янги сўзлар яшаш (гул-гулдон, гулзор, гулчи, Гулнора. канд-канддон, сув-сувдон, сувчи ва бошқалар)га, нутқда сифатдошлардан (ўқийдиган бола, ўйнаётган қадам) фойдаланишга ўргатиш.

Боғланишли нутқни шакллантириш. Болаларни сухбат пайтида фаол ншироқ этишга ундаш, мавзу бўйича берилган саволларга тушуниб, қиска ва тўлиқ жавоб бериш ўртоқларининг бераётган жавобларига эътибор бериш малакасини такомиллаштириш.

Қайта хикоя қилишни ўргатаётганда болалар диққатини, айниқса, эртаннинг бошланиши, такрорланиши, ҳулоса қисмига, хикоялардаги икки қаҳрамоннинг ўзаро нутқи кабиларга қаратиш.

Болалар асар воқеаларини сўзлаётганда овоз оҳангининг хилма-хил турини (сўроқ, хис-ҳаяжон, хайратланиш, илтимос) кабиларни қўллай билишларига эришиш.

Болаларга ўйинчоқлар ва буюмлар ҳақида хикоя тузишни ўргатаётганда уйинчоқларни таърифлаб беришга, ўйинчоқларнинг ўзига хос хусусиятларини кўрсатувчи белгиларини (ранги, шакли, қандай ўйналиши ва бошқалар) аниқ флароркали ифодалашга ўргатиш.

Ижодий хикоя қилиш. Болаларни тарбиячи томонидан айтилган хикоя **эки** эртанки ниятсизга етказишга, жумлаларни қиска, лўнда тузишга, тасвирий **ситалардан** фойдаланишга ўргатиш.

Болаларни шачсий тажрибалари асосида, тарбиячи таклиф этган ҳаётий **авзулар** бўйича мантикий ривожланиб боровчи хикоя ёки эртан тузиш **билиятларини** ривожлантириш: "Куз", "Меҳмонда", "Дўконда", "Хайвонот **ғида**", "Ўжар жўжа", "Қиш", "Қишда қушларнинг ҳаёти", "Автобусда", "Баҳор", **хмджон** кучукчани қандай топиб олди?", ва бошқалар.

Болаларга қаҳрамонларнинг рухий кечинмаларини таъсирчан бера билишга **УРА**иш "Қиш", "Биринчи қор", "Янги йил байрами", "Қорбобо", "Энг яхши **М** **т** **а** **л** **а** **м** **г** **а** **ё** **р** **д** **а** **м** **ч** **и**", "Мен отамга ёрдамчи", "Онамларнинг байрами",

Наврўз байрамини қандай ўтказдим?",

лаларга мазмунли расмларда акс эттирилган воқеаларни изчил баён шни, қаҳрамонларнинг хатти-ҳаракатларига нисбатан ўз муносабатларини **Риш**, хикояни мантиқли туталлашни, топишмоқлар ўйлаб топишни ўргатиш. **УРА** **л** **а** **л** **а** **Р** **и** таккослаш усулидан фойдаланиб топишмоқлар ўйлаб топишга

Эдний адабиёт билан таништириш. Болаларда бадиий адабиётга бўлган **иш** **83** **муҳа** **6** **т** **и** янада ривожлантириш, бадиий асардаги гўзалликни, **тни** хис этиш қўникмасини тобора кучайтириб бориш.

олаларнинг халқ оғзаки ижоди жанрлари, хусусан, дostonга ("Рустамхон"

достондан парча) бўлган кизиқишларини ошириш. халқ донолигининг акси бўл мақол, тоташмоқлардаги сўз кудратини, образли фикрларни ҳис этиб, ул ифода этилган чуқур маъноларни тушуна боришларига эришиш. Ҳадисла нисбатан ҳурматни янада кучайтириш. Шарқнинг буюк алломалари ("Навоиш дўсти""Берунийнинг дам олиш кунлари"ривоят) ҳақидаги билимлар кенгайтириш.

Болалар насрий асарларда акс эттирилаётган воқеа-ҳодисалар моҳия чуқурроқ тушунишларига, қаҳрамонлар руҳий ҳолатларидаги ўзгаришл (З.Иброҳимова "Уйку хафа бўлди". О.Бегали "Раҳмдилнинг дарахти") этишларига. асарда рўй берадиган айрим ноҳуш воқеалар(Ф.Мусаёнов "Э" ҳеч ким зерикмайди", З.Иброҳимова "Мардона"), ноҳўя ҳаракатлар (Ф.Мусаёв "Кўшқовийнинг ҳиммати", Т.Ғойибов "Алдоқчи ҳаққа"У"Тудқивой" халқ эртаги), тўқнашувлар (М.Муродов "Энг қадматли нарсаси")нинг ва оқибатлари ҳақида фикрлаб, мустиқил ҳулосалар чиқаришларига ало: аҳамият бериш. Қаҳрамонлик тасаввурларини шакллантириш (И.Арабшох' Темурнинг Жайхундан шошилишч ўғиши", "Уч оғайни ботирлар" (ўзбек эртаги). ботирлик, жасурлик каби ҳислатларни тарбиялаш. Болалар насрий . мазмунини сўзлаб бераётганларида нутқларида бадиий тасвир воситалар ижодий фойдаланиш. фикрларини равон, эркин баён этиш кўникмаларини. ба, асар шакли ҳақидаги тушунчаларини (шеър, ҳикоя, эртақ) мустиқиллаш. **Ше** (Н.Нарзуллаев "Ўлкам", П.Мўмин "Ватан-бу", О.Абдурахмон "Уста", МА "Ер айланади", Х.Раҳмат "Қадрдоним баҳор", Р.Ғайз "Момақаймоқ", Т.Убайду "Инсон бешиги" в.б.) ифодали айтиш йўлларини яна ҳам пухтароқ ургатиш.

Ўқиш ва саводга тайёргарлик. Товушларни тугри талаффуз этиш ва сўзгов тушуш таркиби ҳақидаги тасаввурларини аниқлаш ва шакллантириш.

Унли ва ундош товушлар ҳақида тушунча бериш.

Жарангли ва жарангсиз товушларни ажратишга ургатиш асосида фонем идрокни ва тасаввурни ривожлантириш.

Оддий таҳлил ва синтез қилиш кўникмаларини ривожлантириш:

- гапни сўзларга бўлиш, сўзларни бўғинларга бўлиш;
- маълум товушларнинг ўрнини аниқлаш (сўзнинг бошида. ўртасида охирида);
- сўзда товушлар кетма-кетлигини аниқлаш;
- бўғинлардан сўзлар тузишга ургатиш;
- сўзлар иштирокида гап тузиш;
- товушларни эшитиб фарқлашга ўргатиш.

Илмок, чизик, таёқча, ғажак элементларини чизишга ўргатиш.

Берилган товушни ҳарф белгиси билан таништириш.

Кесма босма ҳарфлар ёрдамида товуш-ҳарф таҳлил ва синтези б, машқларни бажаришга ўргатиб бориш;

Кесма босма ҳарфлар билан ишлашда болаларга кесма ҳарфлардан * туздирш ва ўқитиш. Тузилган бўғинлардан ёки бўғинли қарточкалардан? туздирш ва ўқитиш. Ўз исмини кесма босма ҳарфлардан туза олиш. < бўғин-товуш таҳлилини ўтказиш.Бўғин ўқишда ундош товуш унли билан. бўғин ҳосил қилишини тушунтиришда давом этиш. Бунда болаларга ундош товушини ичда сақлаб, кейин унлини (а)кўшиб бирга ўқиш лозимлигини кўрсатиш.

Кесма босма ҳарфлар ёрдамида бўғин ва сўзларни тузиш ва уларни бўғинлаб ўқишга ўргатишда давом этиш.

Намунадан турли сўзларни олиб чизишга, ўз исмини ва 2-3та сўзларни босма ҳарфларда мустиқил равишда ёзишга ургатиш.

Изоҳ: Тайёргарлик давридаги тушунчалар асосий даврда ҳам мустиқиллашиб, чуқурлаштирилиб борилади.

У к> в йили охирида бола:

болалар она тилидаги ҳамма нутқ товушларини тугри талаффуз қилишга;

- нутқ товушлари ва сўзлар ўртасидаги фарқларни аниқлаш;
- йил давомида танишган сўзларини (касб-ҳунар.буюмларнинг сифати ва ҳоссалари. ўрни, к\н қисмлари ва б.) ўз ўрнида фаол ишлатиш;
- жавоб бераётганда, ҳикоя қилаётганда сўзларни грамматик жиҳатдан тугри ўзлаштириш;
- жумлаларни тугри тузиш;
- қисқа эртақ ва ҳикояларни мустиқил қайта ҳикоя қилишга;
- ўйинчоқлурли буюмлар ва воқеий (сюжетли) расмлар бўйича, мустиқил ижодий ҳикоялар тузиш;
- болаларда асарда иштирок этаётган қаҳрамонларнинг руҳий кечинмаларини тушуниб, равон баён этиш, шеърый асарларни ёд олиш, ифодали ўқишга ўрганишлари лозим:

болалар бадиий асардаги маъно-ғояни мустиқил тушуниб, ўзлари учун аниқ ҳулоса чиқариб олиш, шеърый асарларни ёд олиш, ифодали ўқиш машқ қўникмаларига эга бўлишлари керак;

- айрим адабий асарлардан лавҳалар сахналаштиришга қатнашиш иштиёқлари уйғонади.
- товушларни тугри талаффуз этиш ва сўзнинг товуш таркиби ҳақидаги тасаввурларга эга бўлиши;
- унли ва ундош товушларни фарқлай олиши;
- жарангли ва жарангсиз товушларни ажрата олиши;
- оддий таҳлил ва синтез қилиш кўникмаларини эгаллаши:

гапни сўзларга бўлиш, сўзларни бўғинларга бўлиш;

маълум товушларнинг ўрнини аниқлаш (сўзнинг бошида, ўртасида ва охирида);

сўзда товушлар кетма-кетлигини аниқлаш;

бўғинлардан сўзлар тузади;

сўзлар иштирокида гап тузади;

товушларни эшитишда фарқлайди;

илмок, чизикдаёқча, ғажак элементларини чиза олади;

берилган товушни босма шаклидаги ҳарф белгисини танийди;

кесма босма ҳарфлар ёрдамида товуш-ҳарф таҳлил ва синтези бўйича машқларни бажара олади;

кесма босма ҳарфлардан бўғин тузади ва ўқий олади. Ўз исмини кесма босма ҳарфлардан туза олади.

намунадан турли сўзларни олиб ёзади ва чизади, ўз исмини ва 2-3та сўзларни босма ҳарфларда мустиқил равишда ёза олади.

кесма босма ҳарфлар билан ишлай олади: бўғин тузади ва ўқийди;

бўғинли қарточкалардан бир нечта сўз тузади ва ўқийди;

достондан парча) бўлган кизиқишларини ошириш, халқдонолигининг акси мақол, топишмоқлардаги сўз кудратини, образли фикрларни хис этиб, ифода этилган чуқур маъноларни тушуна боришларига эришиш. **Хала** нисбатан хурматни янада кучайтириш. Шаркнинг буюк алломалари ("Наво дўсти""Берунийнинг дам олиш кунлари"ривоят) ҳақидаги билим кенгайтириш.

Болазар насрий асарларда акс эттирилаётган воқеа-ҳодисалар мо:, чуқуррок тушунишларига, қахрамонлар рухий ҳолатларидаги ўзгариг (З.Иброҳимова "Уйку хафа бўлди", О.Бегази "Раҳмдилнинг дарахпг" этишларига, асарда рўй берадиган айрим ноҳуш воқеалар(Ф.Мусажонов ҳеч ким зерикмайди". З.Иброҳимова "Мардона"), ноҳўя ҳаракатлар (Ф.Му "Қўшоқвойнинг химмати", Т.Ғойибов "Алдоқчи ҳаққа'У'Тулқивой" ҳаққ эртаги), тўқнашувлар (М.Муродов "Энг кимматли нарсас")нинг ва оқибатлари ҳақида фикрлаб. мустақил ҳулосазар чиқаришларига аҳамият бериш. Қахрамонлик тасаввурларини шакллантириш (И.Арабшох' Темурнинг Жайхундан шошилишч ўғиши\ "Уч оғайни ботирлар" ("-' эртаги), ботирлик, жасурлик каби ҳислатларни тарбиялаш. Болалар наср мазмунини сўзлаб бераётганларида. нутқларида бадиий тасвир воситал" ижодий фойдаланиш. фикрларини равон. эркин баён этиш кўникмаларини. **б** асар шакли ҳақидаги тушунчаларини (шеър, ҳикоя, эртақ) мустаҳкамлаш.ч (Н.Нарзуллаев "Улкам", П.Мўмин "Ватан-бу", О.Абдурахмон "Уста", МГ "Ер айланади", Х.Раҳмат "Қадрдоним баҳор", Р.Ғайз "Момоқаймоқ",Т.Уба "Инсон бешиги" в.б.) ифодали айтиш йўлларини яна ҳам пухтарок ўргагиш.

Уқиш ва саводга тайёргарлик. Товушларни тўғри талаффуз этиш ва товуш таркиби ҳақидаги тасаввурларини аниқлаш ва шакллантириш.

Унли ва ундош товушлар ҳақида тушунча бериш.

Жарангли ва жарангсиз товушларни ажратишга ўргатиш асосида фон" идрокни ва тасаввурни ривожлантириш.

Оддий таҳлил ва синтез қилиш кўникмаларини ривожлантириш:

- гапни сўзларга бўлиш, сузларни бўғинларга бўлиш; маълум товушларнинг ўрнини аниқлаш (сўзнинг бошида, ўртас охирида);
- сўзда товушлар кетма-кетлигини аниқлаш;
- бўғинлардан сўзлар тузишга ўргатиш;
- сўзлар иштирокида гап тузиш; товушларни эшитиб фарқлашга ўргатиш.

Илмоқ, чизик, таёқча, ғажак элементларини чизишга ўргатиш.

Берилган товушни ҳарф белгиси билан таништириш.

Кесма босма ҳарфлар ёрдамида товуш-ҳарф таҳлил ва синтези машқларни бажаришга ўргатиб бориш:

Кесма босма ҳарфлар билан ишлашда болаларга кесма ҳарфлардазт туздирини ва ўқитиш. Тузилган бўғанлардан ёки бўғинли карточкалар. туздирини ва ўқитиш. Ўз исмини кесма босма ҳарфлардан туза олиш. бўғин-товуш таҳлилини ўтказиш.Бўғин ўқишда ундош товуш унли бил бўғин ҳосил қидашини тушунтиришда давом этиш. Бунда болаларга унд^ товушини ичда саклаб, кейин унлини (а)кўшиб бирга ўқиш лозимлигини { кўрсатиш.

Кесма босма ҳарфлар ёрдамида бўғин ва сўзларни тузиш ва уларни бўғинлаб ўқишга ўргатишда давом этиш.

Намунадан турли сўзларни олиб чиқишга, ўз исмини ва 2-3та сўзларни босма ҳарфларда мустақил равишда ёзишга ўргатиш.

Изоҳ: Тайёргарлик давридаги тушунчалар асосий даврда ҳам мустаҳкамланиб, чуқурлаштирилиб борилади.

Ўқув йили охирида бола:

- болалар она тилидаги ҳамма нутқ товушларини тўғри талаффуз қилишга;
- нутқ товушлари ва сўзлар ўртасидаги фарқларни аниқлаш; йил давомида танишган сўзларини (касб-хуна.бўйумларнинг сифати ва хоссалари, ўрни, кун қисмлари ва б.) ўз ўрнида фаол ишлатиш;
- жавоб бераётганда, ҳикоя қилаётганда сўзларни грамматик жиҳатдан тўғри ўзлаштириш;
- жумлаларни тўғри лузиш;
- қиска эртақ ва ҳикояларни мустақил қайта қикоя қилишга;
- ўйинчоқлурли бўйумлар ва воқеий (сюжетли) расмлар бўйича, мустақил ижодий* ҳикоялар тузиш;
- болаларда асарда иштирок этаётган қахрамонларнинг рухий кечинмаларини лушуниб, равон баён этиш, шеърини асарларни ёд олиш, ифодали ўқишга ўрганишлари лозим;
- болалар бадиий асардаги маъно-ғояни мустақил тушуниб, ўзлари учун аниқ ҳулоса чиқариб олиш, шеърини асарларни ёд олиш, ифодали ўқиш малака кўникмаларига эга бўлишлари керак;
- айрим адабий асарлардан лавҳалар сахналаштиришга қатнашиш иштиёқлари уйғонади.
- товушларни тўғри талаффуз этиш ва сўзнинг товуш таркиби ҳақидаги тасаввурларга эга бўлиши; унли ва ундош товушларни фарқдай олиши; жарангли ва жарангсиз товушларни ажрата олиши; оддий таҳлил ва синтез қилиш кўникмаларини эгаллаши: гапни сўзларга бўлиш, сўзларни бўғинларга бўлиш; маълум товушларнинг ўрнини аниқлаш (сўзнинг бошида, ўртасида ва охирида); сўзда товушлар кетма-кетлигини аниқлаш; бўғинлардан сўзлар тузади; сузлар иштирокида гап тузади; товушларни эшигишда фарқлайди; илмоқ. чизик.таёқча, ғажак элементларини чиза олади: берилган товушни босма шаклидаги ҳарф белгисини танийди; кесма босма ҳарфлар ёрдамида товуш-ҳарф таҳлил ва синтези бўйича машқларни бажара олади; кесма босма ҳарфлардан бўғин тузади ва ўқий олади. Уз исмини кесма босма ҳарфлардан туза олади.
- намунадан турли сўзларни олиб ёзади ва чизади, ўз исмини ва 2-3та , 'У'ларни босма ҳарфларда мустақил равишда ёза олади.
- кесма босма ҳарфлар билан ишлай олади: бўғин тузади ва ўқийди: ли карточкалардан бир нечта сўз тузади ва ўқийди;

- сўзнинг бўғин-товуш тахлилини билади.

Билиш жараёни: атроф олам тўғрисидаги билимга эга бўлиш ва уни англаш

Элементар математик билим ва кўникмалар

Болаларнинг мантикий тафаккурини ва ҳисоблаш малакасини ўстириш.

Сон ва санок. Болаларда 10 гача бўлган предметларни тугри ва тескари с кўникмасини мустаҳкамлаш, кўрсатилган сонга биноан предметларни с чиқишни машқ килдириш.

0 дан 9 гача бўлган ракамлар билан таништириш.

1-10 гача бўлган сонларнинг ҳар бири учун олдинги ва кейинги сонни топи болаларга машқ килдириш; 1-10 сонлари ўртасидаги нисбатни тушуни мустаҳкамлаш; истаган сондан бошлаб тўғри ва тескари тартибда сон но; айтиш, «гача ва кейин», «олдинги ва кейинги» ибораларни тушуниш.

10 гача тартиб билан санаш, микдор ва тартиб санокни фарқлаш, «каг «қайси?», «ҳисоб бўйича нечанчиси?» деган саволларга тугри жавоб бера ол;

Турли ҳолатда жойлашган (дойра бўйлаб, квадрат ичида, бир қатор) 10 бўлган бир хил ва турли хил предметларнинг сонини аниқдашни машқ килди

Икки кичик сондан 10 гача бўлган сонларни ҳосил қилишга (аниқ м асосида) ургатиш.

10 гача булган сонни ўзидан кичик бўлган иккита сонга (буюмлар ми ажратиш. Масалан, "Сенда 10 та ёнгок бор, учгасини акангга бердинг. У нечта қолди?" деган савол билан мурожаат қилиш.

15 гача санаш кўникмаларини (кўрғазмалиликка таяниб) тақомиллашти" 10 дан 15 гача бўлган ракамлар билан таништириш.

Ёнма-ён турган сонларни қиёслашни машқ килдириш (12-11 дан 1 та қул, 12 дан 1 та кам). Сонлардан ҳар бирини 1 тага ошириш ва қамайтиришга " (15 гача бўлган сонлар ичида).

Болаларни (кўрғазмалилик асосида) арифметик масалалар ва структуралари билан таништириш.

1 дан 20 гача санашни ўргатиш. 1 дан 20 гача бўлган сонлар муносабатларни (кўрғазмалиликка таяниб) тушунишни мустаҳкамлаш. (1 15 дан 1 та қўп. агар 16 ни 1 га қамайтирилса 15 бўлади; 15 сони 16 дан 1 агар 15 га 1 тақўшсак 16 бўлади).

15 дан 20 гача бўлган сонларнинг ракамлар билан белгиланиш; таништириш. Айтилган ёки ракам билан белгиланган сондан кейин к~~" олдинги соннинг номини айтишга ургатиш.

Сонни иккита кичик сонга ажратиб териб қўйишга (20 гача), кўрг-асосида ва иккала кичик сондан яхлит сонни тузишга ургатиш.

Одий арифметик масалаларни тузиш ва ечишни машқ Вазифаларнинг ечимини «ёзишда» сонларнинг рақам белгилари ва амал' плюс (+), минус (-), баробар (=) дан фойдаланиш.

Мисолларни рақамлар ёзилган карточкалар ёрдамида ифодалай ургатиш. 0+3 қўринишидаги қўшиш 0-3 қўринишидаги айириш **УЩ** таништириш; бундай қўринишда 3 сонининг таркибий қисмидаи **Ф** (Масалан: қўшишда 5+3; 5+1+2; 5+2+1; айиришда 8-3; 8-2-1 ёки 8-1-2);

по

Пул қийматлари ва нарх-наво ҳақида дастлабки тушунчалар бериш. Масалалар ечиш. Пластик карточка, терминал ҳақида илк тушунча бериш.

Катталиқ. Шартли ўлчов билан таништириш. Шартли ўлчов ёрдамида предметларнинг кенглигини, узунлигини ўлчаш ва таққослашга ўргатиш.

Суюқ ва тўқилувчи жисмларни шартли ўлчов бирлиги билан ўлчашни ва ўлчаш натижасини сон билан айтишни ургатиш.

Турли нарсалар (меваларни, сабзовотларни ва бошқалар) ни икки теш қисмларга бўлишни ўргатиш, олинган қисмларни «ярим», «иккидан бир қием» деб аташга ургатиш.

Болаларни шартли ўлчов ёрдамида предметлар кенглиги, узунлигини ўлчашга ўргатишни давом эттириш ва ўлчаш натижасини сон билан айтишга ва тегишли ракамлар билан белгилашга ургатиш.

Турли нарсалар (геометрик шакллар, меваларни ва бошқалар)ни ўнта тенг қисмларга бўлишни ўргатиш.

Кўз билан чамалаб ўлчашни ривожлантиришни давом эттириш, ўз чамасини ўлчов бирлиги билан ўлчаб қўриб текширишга ўргатиш.

Геометр и* фигурал ар. Болаларни дойра, квадратни икки тенг қисмга бўлишга, олинган қисмларни «ярим», «иккидан бир қисм» деб аташга ўргатиш. Аниқ материал ёрдамида бутун қисмдан қатта, қием эса бутундан қичкина эканлигини белгилаш.

Кўпбурчаклар ҳақида тасаввур бериш: учбурчак, тўртбурчак-бу кўпбурчак. Болаларни кўпбурчак элементлари (томонлари, бурчаклари, бурчак учлари) билан таништириш.

Таёқчалар ёрдамида турли шаклларни ясаш.

Болаларга доирани, квадратни 4 га бўлишни ўргатиш. Аниқ материал асосида бутун қиемдан қатта, қисм эса бутундан қичкина эканлигини белгилаш.

^ Болаларни 2 та, 4 та учбурчаклардан битта кўпбурчаклар тузишга, кичик тўртбурчакдан битта қатта тўртбурчак тузишга ургатиш.

Бешбурчак ва олтибурчак билан таништириш.

Егишмаган шакл, жиёмни (шар, куб, цилиндр) топишга дойр мантикий "асаларни ечишни ургатиш.

Геометрик фигуралар қўринишини ўзгартиришга ўргатиш: кичик "Урчаклардан тўртбурчак шаклини ясаш ва бошқалар.

Таёқчалардан ҳосил бўлган геометрик шакллардан бир неча таёқчани олиш **Ии** ^{б и л а н} кўРиинишини ўзгартириш.

^^аҳсус шакллар тўпламидан фойдаланиб, намунадаги нарсаларни ҳосил

а^арак-атрофда мўлжал олиш. Болаларни қоғоз вараги сатҳида **Ц_{сн}** ^{Г л а} **Р^ишн** қандай жойлашганлигини (чапроқ, ўнғроқ, ўртасида, юқорироқ, **д** ^и **к** ^я **ш** **г** **а**) ўргатиш.

^ар сатҳини аниқлаш ва шаклларни штрихлар орқали қизишни машқ

^{ла}ларга предметларни пол, қаттиқ қоғоз, дафтар вараги устига жойлашни ^и килдириш.

Вак³ Кат Р° Фд^{аги} нарсаларнинг вазиятини аниқлашга дойр машқлар.

Ред^а "амалаш. Болаларни соатларнинг турлари ва уларнинг тузилиши **"*Ри**, цифрблати) билан таништириш. Вактнинг энг кичик бирликлари

сония ва дақиқа ҳақида тушунча бериш. Ярим соатгача аниқликдаги в- белгилашга ўргатиш.

Келгуси ой, сана номи билан таништириш. Кеча қандай сана бўлганлиг эртага қандай сана бўлишини айтишга ўргатиш.

Хафта кунлари вайил фасллари изчиллиги ҳақидаги билимларни мустаҳкамл келгуси ойнинг номини айтишни машқ килдириш.

Қуриш-ясаш. Болатарга йил давомида лего жихозларидан лой " яратишни, 20 қисмдан кам бўлмаган пазлларни йиғиш ва коғозларни **бу** (оригами нули билан) шакллар ясашни ўргатиш.

Курилиш материаллари тўпламларидан турли мавзуларда лойихазар яра~ ўргатиш.

Таълимий уйин ва машқлар. Эгаллаган билим ва қўникмалар қуйидаги машқлар орқали мустаҳкамланади:

"Нима ўзгарди?", "Нечта бир хил рангли дойра?", "Математик эстафета", ерда қанча қолди", "Майдаланг", "Домино", "Уддабурон санокчига - байрок "Доирани айлантиринг", "Толинг-чи, кимнинг бўйи узун?", "Геометрик дом "Шаклларни тўртта чўнтакка жойланг". "Зийрак булинг", "Берилган шаклни тезроқ туза олади?", "Қандай шакл ҳосил бўлади?", "Шаклни топинг", "Г" шакл етишмайди?", "Мен нимани айтсам шуни бажаринг", "Қаерга бориб, топасиз?", "Шаклларни тўғри жойлаштиринг", "Тескари санок". "Қаерга бо~ нимани топасан?", "Кеча, бугун, эртага", "Топган-топазок", "Бутун ва қисм "Атомлар", "Рангли доиралар ва оваллар", "Хафта", "Кластер", "Моз "Байроқчага караб юр". "Фасллар". "Ким билса давомини санасин", "Бир г топ", "Ха-йўк", "Йил фасллари", "Топинг нечта ўзтинчок?", "Ўнгда-чапда, олди^ орқада", "Қўнғирокча қаерда жиринглаяпти?", "Мен қандай сон уйлэд "Гараж", "Бтадими?", "Қўп, оз, шунча", "Мунчоқларни ипга тизинг", "**Ш** белгилар асосида ҳаракат қиламиз".

Ўқув йили охирида бола:

- икки кичик сондан ташкил топган биринчи ўнлик таркибини билади; £
- икки кичик сондан ташкил топган иккинчи ўнлик тарки (қўрғазмалиликка таяниб);
- 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 рақамл^ билади:
- «+», «-», «=» ишораларини;
- 10 гача бўлган сонларни тўғри ва тескари санаш;
- 20 гача бўлган сонларни тўғри санаш;
- предметлар миқдорини рақам (рақамлар) билан белгиланган солиштириб чиқиш;
- мисолларни рақамлар ёзилган карточкалар ёрдамида ифодаб ечиш;
- бир амалли масазаларни қўшиш ва айириш орқати тузиш ва ечиш;
- шартли ўлчов ёрдамида предметлар узунлигини ўлчашни ва натиж ва рақам билан айтиш;
- суюк ва тўкилувчи жисмларни шартли ўлчов бирлиги билан ўлч" натижани сон ва рақам билан айтиш;
- бир нечта учбурчаклар, тўрт бурчаклардан катта ҳажмдаги шаю предметлар тузиш;
- махсус шакллар тўпламидан ¹²² фойдаланиб, намунадаги нарсаларни

килиш;

таёқчазарнинг ўрнини азмаштириш асосида берилган шакллар (учбурчак. тўғри тўртбурчак, квазрат)ни ўзгартиришга оид топшириқларни бажариш; кўпбурчакларнинг элементларини (томонлари, бурчаклари, учлари) билиш; нарсалар (геометрик шакллар, мевалар, сабзовотлар ва бошқалар) ни 2, 4 ва 10 тагача тенг қисмларга бўлиш;

бутуннинг қисмдан каттазиги, қием бутуннинг қисми эканлигини тушунади;

катак қоғози вараги сатҳини мўлжал олишни, қоғоз варагининг ўнг, чал, юкори, паст, ўртасини аниқдаш;

буюмларнинг ўзига нисбатан ўрнини аниқдаш (тепада-пастда, олдинда- орқада, ўнгда-чапда);

сигнал бўйича турли йўназишда ҳаракатланиш (олдинга-орқага, тепага- пастга);

ҳаракат давомида, юриб кетаётганда йўналишни ўзгартириш;

қун қиемлари. уларнинг кетма-кетлиги, кундазик фаолиятларнинг тақеи.чфланиши;

ҳафта кунларининг номини айта олиш ва кетма-кетлиги;

йил фасллари,уларнингноми,кетма-кетлигиниваўзигахосхусусиятларини;

йил тақвими, ўтаётган ой, сана, ҳафта қуни ҳақида;

соат турлари **ва** унинг ишлагилиши;

лего жихозларидан лойихалар яратади;

20 қиемдан кам бўлмаган пазлларни йигади;

коғозларни букиб (оригами нули билан) шакллар ясайди;

курилиш материаллари тўпламларидан турли мавзуларда лойихазар яратишни билади;

* пул қийматлари, нарх, пластик карточка, терминал ҳақида дастлабки тушунчага эга бўлади.

Атроф олам тўғрисидаги билимга эга бўлиш ва уни аёнлаш

Она Ватан ва атроф-олам. Болазарнинг мустиқил Ўзбекистан ҳақидаги **Тасаввурларини** бойитиш. Ўзбекистоннинг қадимий шачарлари ва Буюк ипак йўли ^{Хави} **Даги** билимларини мустаҳкамлаш.

Болазарга "Конституция сабоқдари" асосида илк тушунчатар бериш.

Ўзбекистоннинг мустиқиллиги, герби. байроги ва мадҳияеи ҳақидаги тимларини тақомиллаштириш. Мадрҳияни ижро эта олишни ўргатиш. Ўзбекистон публикаси Президент томонидан бошқарилиши, Ўзбекистоннинг пойтахти ⁰пкент шаҳри эканлиги ҳақидаги тушунчаларини мустаҳкамлаш.

³не к халқининг оғзаки **ижоди** намуназари асосида болазар қалбида ўз атига муҳаббат, миллий ғурур хиссини тарбиялаш.

Уюк сиймолар. Болазарни тарихимиз ва буюк Шарқ азломалари, уларнинг ^а ижоди билан таништиришни давом эттириш.

^а авоийнинг буюк мутафаккир олим, ёзувчи, давлат арбоби бўлганлиги ҳақида ⁵а ^{Мот} бериш. Буюк инсонлар: Ал Беруний, Абу Али ибн Сино, Мирзо Улутбек, Юнус Ражабий. мусаввирлар Қамолитдин Бехзод, Ўрол Тансиқбоев

^аУшунча **бериш.**

Ань **•анави байрамлар.** Болаларнинг узбек миллий байрамлари Наврўз,

Мустақиллик байрами ҳақидаги тасаввурларини янада кенгайтириш, бойити

Шакл ва мазмун жиҳатдан хилма-хил бўлган сайлларни мунтазам равишда ташкил қилиб туриш. Масалан: катта сайл(бойчечак, она ер саховати, гилос, ва қушлар ҳамда гуллар байрами ва х.к..

Халқ амалий санъати. Болаларни заргарлик, зардўзлик, мисгарлик. гаячко каби халқ хунарамандчилиги билан таништириш.

Катталар меҳнати. Болаларни катталар меҳнати ҳақидаги тасаввурларни ривожлантириш, кишилар меҳнатига ҳурмат ҳиссини тарбиялашни давом эттириш. Болаларга деҳқончилик, чорвачилик ҳақида сўзлаб бериш ва уларни деҳқондор ва боғбон меҳнатининг мазмунини билан таништириш. Бозор ҳақида тушунча бериш.

Касб-хунарга оид ("Дўкон", "Деҳқон бобо", "Почта", "Чевар", "Ҳайдо-Ўқитувчи", "Ҳамшира". "Бозор-бозор", "Ошпаз") турли ўйинлар ўйнаш.

Транспорт ва алоқа воситалари. Транспорт воситалари ва йўл ҳақида қоидалари билан таништиришда давом этиш. Почта алоқаси хизмати билан таништириш. Почтанинг вазифаси ва аҳамияти ҳақида маълумот бериш. Тел алоқаси ва телеграфчилар. уларнинг меҳнати. телефон хизмагининг ҳаётими аҳамияти ҳақида маълумот бериш. "Почта-почта". "Кимга нима керак?", "Телефон", "Компьютер". "Ҳайдовчи" каби мавзуларда суҳбат ва ўйинлар ташкил этиш

Буюмлар ҳақида. Буюмларнинг бир неча хил белгилари ва уларни фойдаланиш ҳақида тушунча бериш. Магадан қилинган буюмлар, уларнинг турли ва фойдаланиш усуллари ҳақида тушунча бериш. Темир ва ёғочдан ишланган буюмлар ва улардан турли фойдаланиш ҳақида тушунчалар ҳосил қилиш. Б; уларнинг ясаллиши ва ишлатилиши ҳақида суҳбатлар ташкил этиш.

Бола ўз танасининг қисмларини ўрганади.

Болаларга одамнинг бир неча органлари ва уларнинг хусусиятлари ҳақида маълумот бериш (юрак уради, қон қизил ва суюқ бўлади,...).Одам ва ўртасидаги бир неча фарқданувчи ва умумий жиҳатларни айтиб беришга ўргатади. Болаларга одамнинг гузилиши тўғрисидаги турли расмларни таклиф қилиш уларга тана қисмларининг номи, жойлашуви ва вазифалари тўғрисида баъзи маълумотлар бериш.

Ўқув йили охирида бола:

- Ўзбекистоннинг мустақиллик кунини, унинг герби, байроғи . мадҳ қилиш
- Ўзбекистоннинг пойтахти Тошкент эканлиги;
- Ўзи яшайдиган кўча, маҳалла, туман ва қишлоғининг номи;
- ҳудуддаги ёдгорлик бинолари ва бошқа тарихий манбалар;
- Ўзбекистонда давлат тили - ўзбек тили эканлиги;
- буюк инсонлар ҳақида илк тушунчаларга эга бўлиш: Ал Беруний, Абдулқадир Румий, Мирзо Улуғбек;
- бастакор Юнус Ражабий, мусаввирлар Камолиддин Бехзод, Тансиқбоев
- миллий байрамларни билиши;
- ҳарбий қўшинлар, уларнинг вазифалари;
- халқ хунарамандчилиги;
- транспорт турлари, йўл ҳаракати қоидалари;
- нарсалар ва улардан фойдаланишни билиши керак;

тана қисмларининг номи, жойлашуви ва вазифалари тўғрисида баъзи маълумотга эга бўлади.

одамнинг бир неча органлари ва уларнинг хусусиятлари ҳақида маълумотга эга бўлади(юрак уради, қон қизил ва суюқ бўлади,...).

Жонли ва жонсиз табиат тўғрисида тасаввурга эга бўлиш

Жонсиз табиат. Болаларда жонсиз табиат ҳодисалари ҳақидаги тасаввурларини шакллантириш.

Ҳаво, магнитнинг хусусиятлари билан таништириш. Болалар учун тушунарли воситалар ёрдамида ҳаво ҳамма жойда: сувда, гиштда, ерда ва шу қабилларда мавжудлигини тажрибалар орқали кўрсатиш. Ҳавонинг қайишқоқ бўлиши, маълум ҳажми эгаллаши (совун кўпикларини пуфлаш, шарларни пуфлаш) мумкинлигини кўрсатиш. Ҳаво ҳаракатланади(шамол) ва у ҳаракат қилиб, предметларни жойдан-жойга кўчириши ва шунингдек, ҳаракатга қаршилик кўрсатиши мумкин(парашют).

Болаларни магнитнинг хусусиятлари билан таништириш. Магнит ўзига металл буюмларни тортиши, магнитнинг хусусиятлари тўсиқлар орқали ҳам намоён бўлиши(магнитта предметлар сув, қоғоз, пластмасса, ёғоч, картон орқали ҳам тортиши). Магнит ўзига тортиши ва ўзидан итариши билан таништириш.

Усимликлар дунёси. Болаларни янги хона ўсимликлари билан таништириш. Уларнинг хусусиятлари: шакли, ҳажми, пояси, барглари. гулининг рангини ажратиш ва характерлашга ўргатиш. Усимликларнинг ёруғликка, иссиқликка, намга, озиклантирувчи тупроққа эhtiёжлари ҳақидаги тасаввурни шакллантириш. Болаларни ёруғликни сезувчи ва салқинга чидамли, сувни сезувчи ва сувсизликка бардош берувчи усимликларнинг ташқи тузилишига қараб фарқлашга ўргатиш.

Сабзавотларнинг (8-9 хили), мева (5 хили)ларнинг ва цитрус ўсимликлари (3-4 "или"ларнинг шакли, ранги, ҳажми, таъми, озик-овқат сифатида қўлланилиши, белгиларга қараб киёслаш ва характерлай олиш қўникмасини шакллантириш. Умумлаштирилган (сабзавотлар, мевалар, гуллар) сўзларни қўллашга ўргатиш

Болаларда табиатдаги гўзалликдан завқ олишни тарбиялашни давом эттириш. Улар онгига табиатга зарар етказмаслик, экологияни зарарламаслик (теварак-атрофни ифлос қилмаслик, ўт-ўланларни босмаслик, дарахт шохларини "индирмаслик, ҳайвон ва қушларга озор бермаслик, уяларини бузмаслик, гулларни "лмаслик, бунинг оқибатида гуллар, капалаклар йўқ бўлиб кетиши, чумолиларнинг "вини бузмаслик ва х.к.)ни болалар онгига сингдириш.

„ Болаларнинг ҳовлидаги барча ўсимликлар ва ҳонаки(кишда вақтинча ўсизилган) ўсимликларнинг ёруғликка, иссиқликка, сувга, (озука) тупроққа Учан эhtiёжлари ҳақидаги тасаввурларини аниқдаш. Усимликларнинг ўсиш ^Усмаслиги шарт-шароитларининг мавжудлиги ва уларнинг турлича талабларга лиқлигини белгилашга ўргатиш.

Усимликларнинг ўсиши учун ҳаво, сув, қуёш, озукани тупроқ зарурлигини ии ишлар орқали таништириш.

«злаларнинг ўсимликларни турли йўл билан қўпайтириш ҳақидаги билимларини //•"Итириш. Ўсимликлар қаламчасидан, пиёзидан, бутасини ажратиб экишдан и мумкинлигини ҳонаки ўсимликлар мисолида кўрсатиш. Ўсимликнинг баъ ^{^руғлик, сув} иссиқлик, озукани тупроқ зарур эканлиги тўғрисидаги ^{Г^{ла}}Рини тажриба, амалий машғулотлар орқали такомиллаштириш. Баҳор ^и Ҳақидаги тасаввурларини аниқдаш. болаларни уларнинг ранги, шакли,

Болазар учун янги Ўзбекистан шароити учун хос бўлмаган уй хайвон шимол буғуси билан таништириш. ¹²⁶ Уларнинг яшаш жойи, ташки кв

Болазар билан хайвонларнинг ўсиши ва ривожланиши ҳақидаги тасаввурларини кенгайтириш. Кушлар, хайвонларнинг болазари жуда нозик тугилиши, улар **кўп** ***Ихатдан** катта хайвонлардан фарқ қилиши ҳақида суҳбатлашиш. Кичик хайвон **ки** парранда **кўпинча** юнг ёки пах билан қопланмаган, кўзи юмук, мустақил юра адиған ва овқатлана олмайдиған бўлади. Ота-оналари улар ҳақида ғамхўрлик **"Шлари**. иситишлари, овқатлантиришлари, душманлардан қўриқлаши, овқат

излаб топиш, юриш, учиш, тирмашиб чикиш ва сакрашга ўргатишлари ҳақид тушунчаларини аниқлаш ва кенгайтириш Баликлар баликчалари ҳақида гамхўрл килмайдилар. Баликларнинг баликчалари мустакил равишда овқат излайди душманлардан яширинадилар.

Ёввойи ва қўлга ўргатилган хайвонларни таний олишга болаларни ўрга Қандай белгилари билан улар у ёки бу гуруҳга тааллуқли бўлишини тушунтир Ёз фасли ҳақида умумлашган тасаввурни шакллантириш: илик. иссиқ, ём ёғади, момакалдирок бўлади. Ҳашаротлар кўп, Ҳайвонлар фаолашадил болаладилар. Усимликлар гуллайди. етилади, ҳосил беради.

Ёз фаслида поллиз, бог ва далаларда мевалар пишиши, айрим сабзавотларн ер остида мева тугиши ва пишиши(картошка, сабзи. ерёнгоқ) ҳақида маълум бериш, меваларни меваси хидидан ажратишга ургатиш, сабзавот ва мевалар инсон организмга таъсири ва фойдаси ҳақида болаларга тушунтириш уларни қандай истеъмоя килиш ҳақида суҳбатлашиш.

Ўқув йили охирида бола:

- йил фасллариининг характерли белгилари ҳақида:
 - ўсимлик ва хайвонларни муҳофаза килиш ҳақида тасаввурга эга бўладш
 - ўзларига яқин атрофдаги дарахтлар, усимликлар номларини, бир С хайвонларни табиатда, раемда таниб олиш ва уларнинг номлар" мустакил равишда ер майдончадаги ва жонли табиат бурч' ўсимликларни парвариш килиш, сувнинг хусусиятлари ва ҳол хайвонларнинг асосий хусусиятларини фарқлашни билиб оладилар:
 - катталарга табиатдаги нотаниш ёки ўзи учун кизикарли бўлган п ва ходисалар ҳақида саволлар беради. ўзи ва бошқаларнинг ди" табиат ходисаларининг натижасида олдиндан кўрилмаган чорал тартибсизликларга жалб килади ва уларни бартараф килишга кири (чикиндиларни, ерга тушиб ётган курук шохларни йигади, ерга "~ ётган шилликкуртни олиб дарахтга кўйиб кўяди); буларни ўзи олади.
- табиат кўйнида, шаҳарда, уйда ўзини тутиш кўникмаларига эга бўл

Тасвирий фаолият

Ушбу боскичда тасвирий фаолият мазмунан янада мураккаблашади, деталлаштирилган характерга эга бўлади, уларнинг рангли гаммаси кенг

Инсон кийёфаси деталлаштирилган ҳолатга эга бўлади, қўл барм кўз, огиз, бурун аниқ чизгиларга эга бўлади, тасвирланаётган инсон э либоси муфассал деталлар билан безатилади. Мазкур ёшда болалар : материалларидан осонлик билан симметрик ва пропорционал конструкциялар оладилар, бунда уларга кўрув назорати хусусияти кўмақ беради. унинг ер болалар зарур материалларни тез ва тўғри танлаб оладилар, шунингдe курилиш ишларини кўрсатилган намуна ва кўрсатма асосида ёки ўз ре* кўра амалга ошира оладилар.

Бу ёшда болалар нарсаларнинг қисмларини тўғри идрок этадилар, шакл хусусиятларини илгайдилар, яхлит бадиий композициянинг ран-; маконий уйғунлигини англайдилар, нарсаларнинг истикболда қандай ўзг., учраши мумкинлигини идрок этадилар.

Бу даврда эстетик тарбия болаларга санъат асари ва воқеадаги

англантиш, уларда уйғунлик туйғусини эстетик идрок этиш, эстетик баҳолаш, эстетик дид, атроф-борликдаги санъат асарлари ва бадиий фаолиятга эстетик муносабатни шакллантириш ва ривожлантиришга қаратилади.

Шунингдек, болаларда бадиий маданият асосларини шакллантириш, санъатга нисбатан кизикишни ривожлантириш қатта аҳамият касб этади.

Санъат турлари (тасвирий санъат, адабиёт, мусиқа, амалий декорация, архитектура, театр, ракс, кино, цирк) бўйича болалар билимини мустаҳкамлаш.

Ў.Тансиқбоев, Н.Қорахон, А.Абдуллаев, П.Беньков кабиларнинг санъат асарлари билан таништириш.

Болаларнинг халқ амалий-безак санъати (сополчилик, гиламдўзлик, тўқувчилик), миллий ўйинчоқлар ҳақидаги билимларини кенгайтириш ва ривожлантириш.

Болаларни меъморчилик санъати билан таништиришни давом эттириш, биноларнинг турли ўзига хос вазибалари ҳақида билимлар бериш (турар жойлар, кинотеатрлар, дўконлар. болалар мактабгача таълим муассасаси, мактаблар).

Болаларнинг ижодий фаолияти ҳақидаги билимларини ошириш: санъат намоёндаларининг касби (расомчилик, бастакорлик, актёрлик, раке, кўшиқчилик), шунингдек, санъатнинг бошқа турларида фаолият юритадиган кишилар (скрипкачи, режиссёр, меъмор) ҳақида маълумот бериш.

Санъат тарихи, турлари, касбий йўналишдаги ва халқ санъатини ўзаро фарқлашга ургатиш.

Ота-оналар билан бирга кўргазма, театр, музей ва циркка саёҳат ташкил этиш.

Катталар раҳбарлигида болаларнинг бадиий фаолиятда фаол иштирок этишга нисбатан кизикиш ва иштиёқларини ошириш.

Ишдаги хатоларини илгаш ва уларни тузатиш кўникмаларини шакллантириш.

Предметли ва воқеабанд раем чизиш. Раем орқали болаларда шакл, Курилиш. ранг, қисмлар ифодавийлигини ошириш, тасвирларни варақда тугри жоиллаштириш, нарсаларни предметнинг ўзига кўра ёки тасаввурга асосан чизиш, шунингдек, болаларда композициялаш кўникмаларини такомиллаштириш. Хомаки чизиклар асосида нарсаларни тасвирлаш: варақ ўлчамига мое тарзда нарса-ходиса 'асвирининг умумий чизикдарини чизиб олиб, сўнгга деталлар ишлашга ўтиш

Сюжетли расмларда тасвирларнинг ҳажм мутаносиблигини таъминлашга ^тибор бериш (дарахт баланд бўлади, гул эса дарахтдан анча кичик килиб билиши керак). Нарсаларни кенг текислик бўйлаб ҳажман мувофиқлигини таъминлаш. Раемда эрта куз манзараси ва унинг кейинги боскичларини тасвирлаш, ^бу мавсум колоритининг гўзаллигини идрок этиш. сезиш ва ундан завқланиш. алар билан бирга тасвирий образларнинг мустакил вариантларини топишда

Катталар меҳнатини тасвирлаш (ҳосил йигим-терими, пахта териш, мактаб ва ар мактабгача таълим муассасаси курилишида ишлаш).

л. ^лакатда кенг нишонланадиган байрам кунларидан лавҳалар чизиш ^^ақиллик, Наврўз). Чизилган ёрқин ранглар орқали кайфиятни беришга иш (сабзи ранг, сариқ, яшил ва б.)

^ ^ ч л Харакатлар билан раемни бўяшга ўргатиш, тасвир шаклидан келиб . Холда, бўяшни тўғри режаллаштириш.

Л^^лотнинг ифодали хусусиятларини ҳисобга олган холда, турли тасвирий ^тияларни мустакил равишда қўллаш: енгил штрихларни қаламда чизиш

мумкин, акварелда бўёқларни куюк ва яркинрок тусда бериш мумкин ва ҳ.к.

Предметнинг ўзига кўра чизиш, бунда нарсага хос ранг ва шаклни т этиш, унчалик мураккаб бўлмаган натюрморт ишлаш (бир даста пахта чано хушбўй мевалар, онадар учун байрам гулдастаси). Ҳажмига кўра нарсаларни бўйлаб чиройли килиб, горизонтал ёки вертикал ҳолатда жойлаштириш.

Расмда тасвирий материаллардан фойдаланишга интилиш кучаяди, оғ рангли қалам, акварел бўёқ, курук ва ёғли қалам (рассомлар ишлатадиган ра юмшоқ қалам), сангвин (махсус юмшоқ, тук кизил қалам), гел ручка қабил фойдазаниш кўникмазарини эгаллаш лозим, болаларга бир расмда бир тасвирий материаллардан фойдаланишни ўргатиш керак. Ижодий топшириқ бажаришда расмда турли рангларни уйғунликда фойдаланиш учун бўёқ аразаштириб қўллаш усулини ишлата билиш. Ўзбек пейзажист рассо иллюстрацияларини томоша қилгач, бир хил рангларни уйғунлаштириб, манзараларини тақдим этишга қаратилган мустақил пейзаж яратиш устида и ("Совук киш кун" \ "Тогларда киш").

Зарур ҳажмга мувофиқ коғоз танлаб, раем композицияларини му белгилаш (азбоб варағи ёки катта форматли коғоз).

Болаларнинг тасвир гўзазлигини расмда тақдим этилган аниқ шакл, мул нафосат, нарсалар жойлашувидаги уйғунлик, линияларнинг оқилона кесиши сояларнинг тўғри қўйилиши орқад идрок этишларига эришиш лозим.

Уларга об-хаводаги ўзгаришлар табиат ранг жилосидаги ўзгаришларгабе; таъсир кўрсатишини аңлатиш керак (куёш порлаб турганда осмон тиник рангда бўлади, кишда булутли кунда эса унинг ранги кул ранг тусга қиради, д йилнинг мазкур вақтлари мавсумий хусусиятларини илгаш лозим).

Ранглар номини билиш, табиатнинг тўқроқ рангларда яққол ифодал қисмларини ажрата олиш ва уларни расмда акс эттириш.

Рангларнинг номини билиш, ажратиб кўрсатувчи сояларни фарклаш ва у расмда ифодалашга ўргатиш.

Предметнинг ўзига кўра (ўрик ёки олма шохи) характерли деталари қурилишини тақдим эта олиш. Тасаввур ва кузатишлар асосида байрам лавҳ чизиш («Тошкент-бизнинг пойтахтимиз», «Наврўз»). Пейзаж тасвири орқали колорит, рангларнинг қарама-қарши ва текис товланишини тақдим этиш.

Предметнинг ўзига кўра дарахт, мева, сабзавот ва гуллар расмини чизиш.

Тасвирий санъат асари - пейзаж ва натюрмортларни мустақил кузатиш, У-хиссий-эстетик жигатдан баҳо бериш, таҳдидда тасвирий терминология (п натюрморт, меъморчилик қабилар) дан фойдаланиш.

Безакли раем. Болаларнинг безакли расмлар солишга оид ижод и ривожлантириш, уларни ўзбек хазк анъаназари асосида нақш яратишга ўр (хон атлас, дўппи).

Рўзғор асбобларини (гиламча, сўзана, қуйлакни) акс эттирувчи нарсал тўртбурчак, айлана нақшлар билан ишлатиш орқали болазарни рангларни қилишга ўргатиш.

Безакли раем элементларининг номларини билиш - жимжимадор ва нақшли. Янги ранглар уйғунлигини ҳосил қилиш учун рангларни аразаштириб ранг ясашни билиш. Рангли, кора ва оқ фонда мустақил нақшларни композин," устида бош қотириш.

Турли ҳажмдаги силует коғозларга, жумладан. рўзғор буюмлари ва либосл

ифодаловчи силуетларга майда ва йирик элементлардан нақшлар чизиш.

1-2 хил рангли ва ранг-баранг нақшлар чизишда рангларни хис этиш лаёқатини ривожлантириш. Индивидуал ва жамоавий безакли композициялар яратиш.

Ўзбек ва бошқа халқлар амазий санъати анъаналарига асосланиб, турли фонда ва ҳар хил ҳажмда безакли нақшлар чизиш.

Нақшлар композициясига ўсимликлар элементларини (ранглар, мевалар, япроқлар, жимжима нақшлар) қиритиш, куш ва ҳайвонлар тасвирини ранг ва нақш элементлари билан уйғунлаштириб тақдим этиш.

Фикран миллий нақш элементларидан фойдаланиб, безакли композициялар тузиш, яссишаклли нақшлар ишлаш, жамоамехнатидакатнашиш. Композицияларни яқка ўзи ва 3-4 кишилиқ кичик жамоа билан бирга ишлаш.

Ўзбек халқ миллий чинни буюмлари (қойнак-пиёла, коса, обдаста лаган) силуета (шакли)га нақшлар (илмок, ғажак, қизикчалар, таёқчалар) чизиш.

Пластилин (лой) билан ишлаш. Содда шаклли нарсалар (мева ва сабзавотлар) ва халқ усталари анъаналарига асосан, бирмунча мураккаб сопол ўйинчоқлар (эчкича, туя, от) ясаш.

Пластик материаллардан нарса яшашнинг турли усулларини эркин қўллашга ўрганиш, шаклнинг асосий қисми ва бошқа қисмлари, уларнинг бўлақлари. тасвирланган объектларининг характерли хусусиятларини тақдим этиш, ёғоч қалам ва бармоқлар ҳаракати орқали шакл юзасини қайта ишлаш, силлиқлаш ва мукаммаллаштиришни ўргатишни давом эттириш.

Болалар катта ҳажмли фигуралар: шар, цилиндр, конус ҳақидаги билимларга таяниб, нарса шаклини илк марта ўрганиб чиққанларидан сўнг, унинг алоҳида қисмларини ажрата олишлари ва номини айтиб беришлари ҳамда яшашлари лозим.

Тасвирий ифодалар яратиш билан бирга, инсон ва ҳайвонга хос динамика хусусиятларини акс эттириш (кизча ракс лушмоқда, кушча учишга ҳозирланмоқда).

Пластик материаллардан нарса ясаганда болаларда композиция туйғусини ривожлантириш, 2-3 фигурадан иборат мураккаб бўлмаган ҳайказтарошлиқ махсулотлари гуруҳини ҳосил қилиш, фигураларни умумий асосга бирлаштириш («Чангичилар», «Болалар қорбўрон ўйнашмоқда»).

Турли идиш-товоқлар ясаш (пиёла, коса, қойнак), уларнинг сиртки қисмини бармоқ учлари ва ёғоч қалам билан силлиқлаш.

Динамик ҳаракат ва яхлит тасвирнинг бўлақларда ифодаланишини назарда тутиб, 2-3 фигурали ҳайкалтарошлиқ нарса-буюмлари композициясини хис этишни ривожлантириш.

Бир парча яхлит пластик материалдан нарса ясаш. Ясалган нарсани ҳаракатда тасвирий ифодалаш («Чангичилар», «Болалар қорбўрон ўйнашмоқда»).

Инсон, жонивор ва ўйинчоқларни ҳайкалтарошлиқ асосида тасвирлаш («Биз ^аРамга чикдик», «Ҳайвонот боғи», «Шохга қўнган қуш»). Пластик материалдан ^аУри идиш-товоқлар ясаш. Бармоқ ва ҳайкалтарошлар рангли қалами билан ^аР сатҳини қайта ишлашга ва рельефлар билан безашга ўрганиш.

Кишилар ва жониворлардан иборат гуруҳди ҳайкалтарошлиқ тасвирларини ^аащ. Пластик материаллардан нарсалар ясаш техникаси ва усулларини машқ ^аҚилиш,

Халқ ижодий анъаналари асосида ўйинчоқ, барельеф қабилар ясаш (афсонавий ^а^1-1^ эсдалик буюмлар, шунингдек, лойга безакли ишлов беришни билиш). лалар барча босқичларни мустақил бажаришлари лозим: пластина (ясен, каттик

жисм) ясаш, жисм рельефини стек (хдйкалтарошлар ишлатадиган калам)да **чизи** Ясалган нарсани гуаш ёки темпера (тухум саригидан тайёрланган) бўёқлари бил бўяш.

Халқ ўйинчоқларига ўхшатиб безакли фигуралар ясаш ва бўяш.

Халқ ижоди анъаналарига кўра, ўйинчоқ, барелефлар ясаш (совға буюмлар от, туя кабилар). Сополга безак ишлаш ва ангобда (гилдан тайёрланган **махсу** бўёқда) бўяш.

Ясалган безакли махсулотларни мустақил равишда текшириб чиқиш, **ула** эстетик баҳо бериш, тавсирий терминологиядан фойдаланиш (хайкалтарош стек (хайкалтарошлар қора калами), ангоб).

Аппликация. Болаларнинг икки марта букланган қоғоз варагидан симметр-шакллар қирқиш кўникмаларини мустахкамлаш (идиш-товок, **барглр** аппликацияда турли фактурадаги (силлик, ялтирок, тукли) қоғозларни қўллаш. "

Предметнинг ўзига ва тасаввурга қура муайян (предметли ёки сюжетли) **тасв**" яратиш.

Предметнинг ўзига кўра предметли ва сюжетли нарсалар (сабзавот, ўйинчоқ.¹ гуллар) тасвирини яратиш.

Геометрик ва ўсимлик элементларининг турли шаклларида қозда беа композициялар тузиш. Образ яратишда болаларнинг бўрттириб ишлов бер қозларни ажратиш, тасвирларни елимлаш каби усуллардан фойдаланишлар рағбатлантириб бориш, уларни қошинқор тасвир усулларига ургатиш.

Кўз билан мўлжаллаб қоздан унча мураккаб бўлмаган нарса, **қуш** хайвонлар силуетини қирқиш. Соялар театрда ўйнатиш учун силуетлар тайёрл Янги **йил** байрами олдидан зални жиҳозлашда иштирок этиш. Образ характер мувофик аппликацияларни ажратиш ва қайчида қирқиш усулини биргал қўллаш: дарахтда қор, пахмоқ жўжа.

Ўзбек халқ наюдлари, жумладан, турли вилоят худудларига хос **н** хусусиятлари ва қолоритини тақдим этиш ва каштачилик ҳамда йўрмадўзликка симметрик нақшлар яратиш.

Болаларда ранг ва қолорит хиссини ривожлантириш.

Унчалик мураккаб бўлмаган композицияларни яратишда гурух тарки" ижодий ишлашни давом эттириш, наврўз ва бошқа байрамларни ўтказиш " бинони гурух билан бирга жиҳозлашда иштирок этиш.

Қирқинининг техник усуллари қўллаб, индивидуал ва гурухди **НЕ** бажариш.

Қуриш-ясаш. Болаларни бино, иншоот, ансамбллар (турар жой, театр, **мэ сарой**, минора ва б.)нинг турли қурилма-конструкцияларини кўра бил, ўргатишни давом эттириш.

Қурилиш материалларини конструкциялаш.

Биргина объектни ундан фойдаланишнинг турли шарт-шароитларини **н** тутиб конструкциялаш (пиёдалар учун қўприк, транспорт харакаги **учун** кў **кайси** деталь қурилиш учун қўпроқ мое қелишини аниқдаш, уларни **К** конструкциялаш қўпроқ мақсадга мувофик эканлигини белгилаш, **истиК** қурилишни режалаштириш кўникмаларини ривожлантириш.

Ягона мазмунга бирлашган катта қурилишни (қуча, уйни) **таъмШ** ўргатишни давом эттириш.

Қоздан конструкциялар қосил қилиш

Учбурчак (қуб) шакллардан андоза қичишга ургатиш. Болаларнинг тўртбурчак шакли қозини 16 та тенг бўлакка бўлишга (сават, қути) оид малақаларини мустахкамлаш.

Табиий материалларни конструкциялаш

Инсон, қонивор ва қушларнинг турли фигураларини дуб дарахтининг меvasи (чўққаёнқок), турли мева данақлари, уруғлар ва бошқа табиий материаллардан тайёрлаш, алоҳида қисмларини пластилин, елим воситасида бирлаштириш, тайёрланган фигурага ифодавийлик ва харақатни таркиб топтиришга (Масалан: "Қизча рақс тушмоқда", "Қушча дон чўқимокда" каби) ургатиш.

Қуриш-ясаш материалларидан конструкциялар қосил қилиш

Қуриш ишларини амалга оширишда бир вақтнинг ўзида бир неча шарт-шароитларни ҳисобга олиш (уч қаватли турар - жой биносини икки подъездли қилиб ясаш. пиёдалар ва транспорт учун қўприк ясашда муайян микдордаги ҳажм қенглигини назарда тутиш).

Табиий материалларни конструкциялаш

Тизимча (чилвир) ёрдамида ўйинқокнинг хдрақатланувчи қисмини ясаш- (қулоқлари қю*ирлаб турадиган қўлбола қуён ёки югура оладиган бола каби). Тайёр шакллардан фойдаланишга ўргатиш (қутичалар, қўлбола буюмлар тайёрлаш учун қоз банқачалар (қўғирқоқ ўйин учун аптечка).

Конструкторлик деталларини конструкциялаш.

Турли пластмасса конструкциялар ҳақидаги билимларни қенгайтириш. Раём, шахсий тасаввур ёки тарбиячининг қўрсатмаси асосида турли моделлар яратишга ургатиш (бино, поезд, самолёт ва б.).

Болаларни скоба ёрдамида платмасса конструкцияси қисмларини ажратиб ийиб олишга ургатиш.

Қурилиш материалларидан конструкция қосил қилиш.

Бир неча қурилиш гуруҳини ягона мазмунга бирлаштириш (майдон, аэродром). Жамоавий қурилиш ишлари.

Қоздан конструкция қосил қилиш. Шаблонга кўра қозларни фарқлаш ^{на} рангли қоз тасмалар билан қоз асосини муқовалаш (қитоб учун қатқўп, • Иламча) кўникмасини машқ орқали мустахкамлаш.

Табиий материаллардан конструкциялар қосил қилиш. Тарбиячининг қўғирқок вामуналарига берган таҳдилига кўра, ўйин ўйнаш учун мустақил тарзда сув ва ~~шамол~~ кўмағида ўйнаса бўладиган турли ўйинқоклар ясаш.

Конструкторлик деталларидан конструкциялаш. Махсус штифт (металл ўзақча) ^аигда мустахкамланадиган конструкторлар билан танишиш.

Қуриш-ясаш материалларидан конструкциялаш. Пол ва столбоп қуриш ^аРИаллари билан ишлаш малақаларини мустахкамлаш.

Қоздан конструкциялаш. Қоз билан ишлаш кўникма ва малақаларини ^а«аққамлаш

Табиий материаллардан конструкциялаш. Илдиз шаклидан қўлбола нарсалар ша ўргатиш. Бутоқ ва уларнинг ранг-тус ва фактура хусусиятлари. Мазкур ^{ла}ла нарсаларнинг қисмларини бирлаштиришнинг махсус усуллари (елим, — илин ёки инғичка сим билан бирлаштиришни) мустақил равишда топиш.

^аофиш-ясаш констру қшгяларини таҳлил этиш, унинг функционал вазифаларини

белгилаш, шунта мувофик унинг шакли ва ҳажмини аниклаш. Деталларни бирига маҳкамлаш усуллари кўллаб, болаларни иншоолнинг констру ечимини излаб топишга йўналтириш.

Бадий кўл меҳнати.

Қогоз ва картин билан ишлаш. Ажойиб ва ғаройиб ўйинчокларясаш, бол когоз варагини турли усулда букишни (тўғрибурчак, квадрат, турли йўн айлана шаклда (дўппи), турли фактурадаги когозлардан фойдаланиши ўрга

Рангли когоз вараги бўлакларидан нарсас ясаш (хатчўп, гиламча).

Оригами техникаси билан ўйинчоқ ясашга ўргатиш.

Мато билан ишлаш. Болаларни турли фактурадаги матолардан фойдал апликация ишларини амалга оширишга ўргатиш (капалак учун ипак мато, ёғли мелкада контур чизиш ва сюжетга мўе килиб қиркиш).

Табиий материаллар билан ишлаш. Табиий материаллар (ёғнок, буток, гуллар, уруғлар ва данак пўстлоқдари) дан нарсалар ясаб, уларни мустикал топилган. ягона композицияга бирлаштириш ("Эртақ қахрамонлари").

Иш жараёнида болаларда фантазия ва ижодкорликни тарбиялаш.

Ўқув йн. 1н охирида бола:

- индивидуал ва жамоавий расмлар чизиш, атроф борлик, ҳаёт ва асар воқеа-ҳодисалари асосида предметли ва сюжетли раем чизиш;
- раем чизишни хомаки режа тузишдан бошлаш, яъни раемнинг штрихларини кора казамда очроқ килиб чизиб олиш;
- расмда турли тасвирий материаллар ва тасвирий технологияларни қў.
- ўйинчоқ ва болалар ҳаётида фаол қўлланиладиган нарсаларнинг тас силуэтларига халқ амалий безак санъати асосида нақшлар чизиш;
- кие.млар уйғунлиги, ҳолат шакли ва фигура ҳаракатини назарда қолда, турли нарсалар ясаш, икки-уч ва ундан ортик тасвирлар асо сюжетли композиция яратиш;
- ёпиштириш ва рельеф усуллари кўллаб, безакли композиция ясаш;
- узбек амалий безак санъати асосида ясаган нарсасини нақшлар безаш;
- тасвирни композиция жихатидан тўғри жойлаштириш, турлипредметл тасвир ҳосил қилиш, унга халқ амалий безак санъати асосида хай кушларнинг тасвирларини киритиш, ишда турли фактурадаги коғозл фойдаланиш:
- улардан фойдаланиш мумкинлигини назарда тутган ҳолда, турли нар конструкциясини ясаш;
- нарсанинг конструкциясини кўра билиш ва амалий вазибаларини н" тутган ҳолда уни тахлил эта олиш;
- раем ёки сўз билан берилган кўрсатма асосида ёғоч ёки пла конструкторлар моделларини яратиш;
- ўйинчоклар ясаш учун когозга шаблонга кўра белгилар кўйиб чикиш;
- калта ҳажмдаги ўйинчоклар ясаш.

Мустика

Мустика тинглаш. Мустика асарининг гўзаллигини хис қилиш, мазм тушуниш, Ватанга мухаббат хисси. миллий гурурини шакллантириш, ёркин воситаларини фаркдаш, мустиканинг 2-3 қисмли шаклини мустикал Ф

олиш ("Ўзбекистон Давлат маххияси" М.Бурхонов, "Туркистон фарзандимиз" Д. Омонуллоева, "Ўзбекистон мустикал" М. Дадабобов).

Мустика асарининг кириш қисми, банд ва накарот қисми, шунингдек хотимасини фаркдашга ўргатиш. Мустика воситасида болаларнинг ички дунёсини бойитиш, уларда эстетик дидни шакллантириш. Ўзбек мумтоз, замонавий шунингдек, жаҳон мумтоз мустикаси намуналаридан ("Серенада" Ф.Шуберт, "Касал кўғирчоқ" П.Чайковский, "Шахерезада" (парчалар) Римский-Корсаков) болаларни бахраманд қилиш. Турли жанр ва турли қайфиятдаги асарларни ("Туркча марш" В.Моцарт, "Дойра ва чилдирмада чал" Д.Омонуллоева "Итальян полька" С.Рахманинов, "Кутирчоқнинг алласи" А.Мухамедов, "Салимвойнинг товуги" И. Акбаров, "Ойижон" ўзбек халқ кўшиги) тинглаш ва фаркдаш, мустикаий образнинг мустикаий-интонацион ривожланишини кузатиш. ифода воеситалари билан таништириш ("Суворий" Д.Кабалевский "Кўнгирокчалик чана" В.Агафонников).

Дутор, рубоб, қаби халқ чолғу асбоблари ижросида қуйларни ("Ўзбек халқ қуйлари" Т.Ҳолиқов, "Дутор баёти" ўзбек хазқ қуйи, "Тановор"-Т.Ражабий (рубоб), "Нола"-Т.Алиматов (танбур) тинглаш ва овозидан фаркдашга ўргатиш. Мажор (очик, «руг ва х.к.) ва минор (ғамшн, хафа, коронгу ва х.к.) ҳақида тушунча бериш;

Болаларни жонли ижро билан бир қаторда аудио ва видео тасмаларга ёзилган қуй ва кўшиқлар, шеърийат намуналари, бадий сўздан бахраманд қилиш. Болаларнинг ёшига мўе ва уларга тушунарли мазмундаги опера ва балет асарлари билан таништириш.

Мустикаий-ритмик ҳаракатлар. Раке элементларини мустикага мўе, аник бажариш билан бирга рақслардаги безак ҳаракатлари билан таништириш. Юриш, югуриш. сакраш, олдинга ва ёнга ҳаққалашни безак ҳаракатларини кўшиб бажаришга ўргатиш. Мустика остида қаторларга сафланиш, бир қатор бўлиб юриш ва югуриш. қатта ва қичик дойра қуриш қаби ҳаракатларни, давра кўшиқларини мустикал ижро этиш. Тиззаларни ярим қукиб юриш ("Марш"С.Абрамова), ҳаққалаб сакраш ("Стукалка" украин халқ қуйи), оёқ учида енгил югуриш ("Югураимиз" Е.Тиличева), тактнинг қучли ҳиссасига оёқ тўпиллатиш, чапак қалиш ёки бирон иредметни (рўмолча. гул, қопток ва х.к.) қўлдан қўлга узатиш ("Чертмак" ўзбек "алқ қуйи). Жуфт бўлиб юриш ва енгил югуриш, жуфтликда рақс ҳаракатларини бажариш. Ҳаракатли ўйинлар ўйнатиш ("Бойланди", "От ўйини", "Бойчечак", Ҳўрмача боғи"). давра кўшиқларини ижро этиш ("Неваралар кўшиги", "Полвон бўламан" "Кенг Туркистон" Н.Норхўжаев), турли жихозлар (байроқчалар, • ^птоқлар, шарлар ва х.к.) билан машқлар ижро этиш ("Ўзбекистон", " Бинафша" •УРҲи мустикаси).

Рақс. Ўрганилган рақсларни мустикал ижро этиш, яққа ижро эта олишга ^тибор қаратиш, жуфтликда ва эркин рақслар ижро этишга ўргатиш. "Ўзбекча Р ^0" ("Норим-норим" ўзбек халқ қуйи), "Жуфтли раке" (Д.Зокиров мустикаси), амонавий рақс" (мустика рақбари ихтиёрига кўра).

Жуфтликда полька" ("Янка полькаси" чех хазқ қуйи), "Ўзбекча рақс" (Ғ.Собитов), «Қорпарчалар рақси», «Шикилдоқлар билан рақс», "Кўғирчоқлар ВДан рақс", "Ўғил болалар рақси" (мустика рақбари ихтиёрига кўра танланган ^ларга). "Баҳор вальси" Мирзаев (С.Рахманинов "Полька"), "Гуллар билан (ўзбек халқ қуйи), "Баҳор вазьси" (М.Мирзаев), "Ҳаққалакам ўйнасам" "Марв арид" гуруҳи), "Замонавий қизалок", "Хайрлашув вальси".

Куш и к айтиш. Болалар овозини шикастланишлардан асраб-ава ривожлантириш. Тўғри нафас олиш ва тугри куйлаш малакаларини шакллантир Болаларнинг ёш хусусиятлари ва овоз диапазонларини ҳисобга олиб репер танлаш, кўшиқ матни ва оханпши аниқ ифода этиш. Чолғу асбоби журлиг куйлаш, кўшиқнинг банд ва накорот қисмларини фарқлай олишга ўрга Болаларда кўшиқ ижрочилиги, чолғу чилик ва актёрлик қобилиятларини мўжа~ ривожлантириш мақсадида "Гул яхши, лола яхши" (Л. Муждабоева), "Булубу (С.Бобоев), "Киличми-тўқмок", "Шафтолига саволим", "Юргим чиро" (Н.Норхўжаев). "Пахтаой" (Ф.Назаров) "Алла". "Космонавтлар" (Д.Омонуллаев "Арча кўшиғи" (Ғ.Қодиров), "Қорбобо", «Қорқиз», «Богча опагон», «Нў~ куёнча» (В.Рўзметова), «Биз аскар.миз», «Қадим турон» (Н.Норхўжаев), (« яхшими, одоб яхшими» (М.Икромова). «Шўх чумчўк» (М.Отажонов), «Онагон» «Наврўз муборак» (М.Дадабоев), "Тойчоғим", «Майса», «Капалак», «Онаж (З. Қаямова), «Булбулча кўшиғи» (А.Мансуров), «Юртимда байрам бўл Л.Турсунова, «Фонтан» (А.Берлин) каби кўшиқдарни ўргатиш тавсия этилади.

Болалар чолғу асбобида чалиш. Жамоа бўлиб ижро этиш малакалар ривожлантириш билан бирга ансамбль бўлиб ижро этишга ургатиш. баравар бошлаб, биргаликда якунлаш, куйни мустақил ижро этишга ўрг Болаларда чолғучиликка оид ижодкорликни ривожлантириш.

Музыка раҳбарига жўр бўлиб ижро этиш («Олма» К.Абдуллаев, «М И.Акбаров), зарбли чолғуларда жўр бўлиш («Ғамгин кўғирчоқ» А.Там «Диалог» Б.Барток). Кўшиқка чолғуларда жўр бўлиш («Онагоним» М.Дада" «Лайлак келди» ўзбек халқ кўшиғи), халқ куйларини чалиш («Ялама ёрим» ўз халқ куйи, «Бибигул» Қорақалпоқ халқ куйи, «Во поле берёза стояла» рус : кўшиғи), чолғу асбоби жўрлигисиз, мустақил ижро этишга ургатиш («Ах, вы с~ (рус халқ кўшиғи «Кари наво» ўзб халқ куйи, «Асп буламан» ўзб халқ куйи).

Ўйин. Сахна нутки, яъни ифодали ва аниқ талаффуз қилишни ва сахна хар эркинлигини шакллантириш. Ушбу мақсадда айрим эртақларни («Олтин тарву «Зумрад ва Қиммат») сахналаштириш, музикалаштиришга эътибор қаратиш.

Харакатли уйинлар орқали диққат-эътибор, чаққонлик ва зийр~ харакатларни музикага мослаш каби сифатлар билан бирга болаларни жисмо: ривожлантириш. «Ок теракми, кўк терак», «Дор ўйин». «Бойланди» шу жумласидандир. Кўшиқларни сахналаштириш орқали харакатли уйинлар таш қилиш («Кичик богбон» И.Акбаров. «Дехкон кўшиғи» ўзбек халқ қўню давра кўшиқларини ўргатиш («Тинчлик кушиғи» (С.Бобоев), «Тинчлик бўлс (М.Икромова).

Болаларда музикаий-таълимий ўйинларга бўлган қизиқишни орттириш. У" уйинларда болаларнинг музикаий билимларга ургатиш, олинган билим" мустахкамлаш билан бирга уйинларда зийракликни ривожлантира топшириқдарни бериш. Музикаий-таълимий ўйинлардан «Музикали л" му сиканинг қайфиятини фарқлашга ўргатувчи «Эртақ қахрамонлари», «Кулами йиғлаймиз?», «Кайфият» ўйинлари, тембрларни фарқлашга ўргатувчи «Овозид, топ», «Ўрмонда», «Уч айиқ», «Кайси чолғу чалапти?» ўйинлари, ритмни қилишга ўргатувчи «Узун, қиска таёқчалар», ноталар билан таништириш ноталар чўзими ҳақидаги билимларни мустахкамловчи «Ғадир-будир нотал «Ноталарнинг уйчаси», ўйинлари, темпни фарқлашга ўргатувчи «Денги ирмок», «Бармокдар» ўйинлари, товуш баландлигини фарқлашга ўрг

«Кўнгирокчалар», «Куш ва кушчалар» ўйинлари. чолғулар билан таништиришга қарагилан «Кайси чолғу чалапти», «Сирли қутича», «Оркестр» ўйинларини ташкил этиш тавсия этилади. Пефокарталар ва пиктограммалар орқали болалар билимни аниқлаш.

Музикага оид маълумотлар. Дутор, рубоб, карнай, най, чанг ва дойра чолғулари билан таништириш, уларда чалиш усуллари ва қайси гуруҳга мансуб эканлиқлари ҳақида тушунча ҳосил қилиш.

«Фортэ» ва «пиано» белгилари ва уларнинг аҳамияти ҳақида тушунча бериш. Болаларга оркестр ва унинг турлари, дирижёр ва унинг вазифаси ҳақида умумий тушунча бериш. Регистр, товуш баландлиги ҳақида тушунча ҳосил қилиш.

Якка, дуэт, ва ансамбл ижроликни билиш ва аниқдаш қобилиятини ривожлантириш.

Ўқув йили охирида бола:

- куйлаш ва харакатланишни музикага мослай олади; товушларнинг баландлик, тембр, чўзимлилиқ хусусиятларини эшитиш орқали фарқлайди;
- маълум раке харакатларини эгаллайди;
- жамоа бўлиб ва якка рақсга туша олади;
- ўйин. рақс ва машқдарда мимик харакатларни акс эттира олади;
- халқ чолғу асбобларини кўриниши ва овоз тембрига кура фарқлайди;
- болалар чолғулари ансамбли ва оркестрида чачади;
- тингланган, куйлаётган куй ва кўшиқларнинг мазмунини англайди ва баён этади;
- турли музикаий ўйинларни мустақил ташкил эта олади; байрам эрталикларида фаол иштирок этади.

6-7 ёшли болалар билан ўтказиладиган эрталиклар

	Эрталиклар	Ўтказиш вақти
1	Муғгақиллик байрами	25-август-30-август
2	Мехржон байрами	25-октябрь-5 ноябрь
3	Онагонлар байрами	25-декабрь-30-декабрь
4	Онагонлар байрами	5-7 март
5	Аврўз байрами	20-март-20-апрель
6	Рўфа ва кадрлаш кўни	5-7 май
7	Актабга кузатиш байрами	25-май-30-май

Ўйинлар

Ўйин фаол пати

«Турқ?» ташкиллаштиришдаги мустақилликни, ўзини Қоида ва меъёрларини ривожлантиришда давом этиш. ағиабусни, ташкилотчилиқ қобилиятларини ривожлантириш. оавийлик туйғуларини тарбиялаш.

Ролли оқсабанд-ролли ўйинлар. Болаларни ўйин мазмунига мое тарзда Ролларга киришга, анжомлар, курилмалар, курилиш материалларидан •Чанишга ўргатишда давом этиш.

•олаларни ўз ўйинларини ўзларичаташқиллаштиришга, ўйин учун етишмаётган Рни (театр ўйнаш учун патталарни, харид учун пулларни) мустақил танлаш

ва яратишга ундаш.

Ўйинларда атроф-борлиқ хақидаги тасаввурлардан, адабий асарлар ва мультфильмлардан олган таассуротларидан ижодий фойдаланишга ёрдам бериш. Ж

Ижодий ҳаётни, ўз ўйини, гоёсини тенгдошлари гоёлари билан мослаштиришга! ҳрда ўйинни кенгайтириш қобилиятини ривожлантириш; келиша олиш;; барча ўйин иштирокчилар ҳаракатларини режазаштириш ва муҳокама қилишШ| кўникмаларини шакллантиришда давом этиш. , Ш

Ҳамкорлик ва ўзаро ёрдамга асосланган муносабатларни шакллантириш.^ Хайрихоҳлик, тенгдошига ёрдам қўлини чўзишга тайёрлик фазилатларини ўйиндаги ўртоқларининг манфаатлари ва фикрлари билан ҳисоблашиш» кўникмаларини тарбиялаш, бахсли ўринларни адолат билан ҳал қилиш. "

Ҳаракат л и ўйинлар. Боладарга мустақил фаолиятларида мазмунан турли-^ туман бўлган ҳаракатли ўйинлардан фойдаланишга ўргатиш, Жисмоний сифатларини (эпчиллик, тезкорлик, чидамлилиқни), ҳаракат мувофиқдиги, маконда мўлжад ода билиш кўникмасини ривожлантиришга ёрдам берадиган унсурларга. эга бўлган ўйинлар, мусобақалар ўтказиш.

Ўйин натижазарини ҳолис баҳолашга ўргатиш.

Спорт (бадминтон, баскетбол, стол теннис ҳоккей, футбол) ва ҳазқ ўйинларига, бўлган қизиқишни ривожлантириш.

Театрлаштирилган ўйинлар. Театрлаштирилган ўйинларни ташкил этишда болалар мустақиллигини ривожлантириш.

Сахналаштириш учун эртақ, шеър, қўшиқни мустақил танлаш, бўлме*.. спектаюь учун зарур бўдган анжомлар ва декорацияни тайёрлаш, ўзаро мажбурияТ ва ролларни бўлиб олиш кўникмасини такомиллаштириш.

Образни етказа билишдаги ижодий мустақиллиқни, эстетик дидиф. талаффуздаги аниқлиқни ривожлантириш. Ифода воситаларидан (гавда ҳолатя* имо-ишора, юз ҳолати, оҳанг, ҳаракат) фойдазанишга ўргатиш.

Театрга қизиқишни тарбиялаш. Болазарнинг театрлаштирилган фаолиятиШ.» театрининг турли хилларидан (бибабо, бармоқлар театри, банкадаги театр, расмл театри, қўлқопли театр, кўғирчоқ театри) кенг фойдаланиш.

Театр маданияти мазакаларини тарбиялаш, театр томошала видеоматериалларни томоша қилиш орқали театр санъати билан таништир Болаларга театр ҳақида, театрдаги касблар ҳақида ҳикоя қилиш.

Театрдаги воситазар (чирок, грим, мусика, сўз, хореография, декорация ва| орқали яратилган бадиий образларни тушунишга ўргатиш.

Таълимий ўйинлар. Болазарни турли таълимий ўйинларни (лото, мозаика! б.)ўйнашга ўргатишда давом этиш. Ўйиндарни ташкил этиш. етакчилик бажариш малакасини ривожлантириш. Ўз ҳаракатларини етакчи ва бошқа иштирокчилари ҳаракатлари билан мувофиқлаштиришга ўргатиш. У" топкирлик, кўйилган вазифани мустақил бажариш мазакасини ривожланти

Болаларни айрим таълимий ўйинларни ("Шумелки", "Шуршазки") ярат жалб қилиш. Сенсор қобидиятларни ривожлантириш ва мустаҳкамлаш.

Ўйинда мактабга тайёргарлик учун зарур бўлган сифатларнинг, яъни зутишдаги эркинлик, ассоциатив образли ва мантикий фикрлаш, ҳаёлий таса» билиш фаоллиги каби сифатларнинг юзага келиши ва ривожланишига бериш.

Ўқув йили охирида бола:

- турли-туман ўйин сюжетларини мустақил танлаш ва ўйлаб топиш; ўзидан тўқиб чиқаришга ўрин қолдирган ҳолда ўйин жараёнида мўлжазланган мақсаддан четлашмаслик;
- ролнинг янги тазкинини топиш ва уни амалга ошириш;
- ўйин муҳитини моделлаштириш;
- таълимий ўйинларда ўз тенгдошлари билан юриш, харита ва схемаларни танлаш тартиби ҳақида келишиб олиш, сабр-тоқатли ва дўстона шериклар бўлиш;
- спектаклнинг образлар қурилмасини тушуниш, яъни актёрлар ўйинига, ифода воситазарига ҳамда сахна асарининг безатилишига баҳо бериш;
- томоша қилинган спектакль тўғрисидаги суҳбат чоғида ўз нуқтаи назарини изҳор қилиш;
- театр маданияти мазаказарига эга бўлиш, яъни театрдаги касбларни билиш, театрда ўзини тутиш қоидаларини билиш;
- спектакллар яратиш учун тузилган ижодий гуруҳдарда ("режиссёрлар", "актёрлар", "костюмерлар", "безакчилар") иштирок этиш.

- Мактабгача ёшдаги болалар ривожланишига қўйиладиган **Да** талаблари. Тошкент-2008.
2. "Учинчи мингйилликнинг боласи." таянч дастури ва ўқув қўлланм
Тузувчилар: М.Ш.Расулева,С.С.Мирджалилова ва бошқалар. Маъриш]
мададкор наш.Тошкент,2000.
"6 ёшли болаларни мактабга тайёрлаш ва мактабга мослашув]
ўрганиш". Методик қўлланма. К.Низомова Тошкент 2006.
 4. "Агар болам соғлом бўлсин десангиз"Д. Шарипова ва бошқалар (С
оналарга мактабгача ёшдаги болаларнинг гигиеник тарбияси ҳақи
Методик қўлланма. Т.2006.
"Бир ёшдан уч ёшгача бўлган болалар тарбияси" М. Ғайбуллаева. Тошю
2006.
Мактаб таълимини ривожлантириш Давлат - умуммиллий **даст**
асосида малака ошириш ва қайта тайёрлаш сифат ва самарадорл
таъмишланишнинг илмий-педагогик асослари. (тезислар тўплами) 2006)
 7. 26-27 май. Тошкент 2006.
"Мактабгача **таълим** муассасаларида жисмоний тарбия" Тузув
муаллифлар: Т.С.Усмонхўжаев, С.Т.Исломова. "Илм Зиё" наш. Т.2006
"Мактабгача **таълим** муассасаларида экологик **таълим** - тарбия" **бўй**
тузилган намунавий дастур ва ўқув қўлланма.Тузувчи: Н.Равшанова. Й
Зиё наш. Т2006
"Мактабгача ёшдаги болаларнинг умумий ва кенгайтирилган жисмоя
тарбияси". Тузувчи-муадлифлар: К.М.Маҳкамжонов, М.Ш.Расулева^
10. бош."Илм Зиё" наш. Т.2006
11. "Ота-оналарга мактабгача ёшдаги болаларнинг гигиеник **тарбй**
ҳақида". Тузувчи: Д.Ж.Шарипова. Илм Зиё наш. Т.2007
12. «Мактабгача кичик ёшдаги болаларда илк математик **тасаввурлаДЯ**
шакллантириш» Методик қўлланма. З.Раҳмонкулова. Тошкент, 2007. **ш**
«Мактабгача ёшдаги болаларни иккинчи тилга ургатиш **методикЯ**]
13. Дастур ва ўқув қўлланма. Ф.Р.Кодирова, Р.М.Қодирова Тошкент, 2003Д
"Учинчи мингйилликнинг боласи" таянч дастури ва ўқув қўллани
учун бадий тўплам. (шеър, хикоя, эртақ ва топишмоқлар) Д.**Қорабов!**
14. Иброҳимова ва бошқалар. Тошкент 2006.
15. "Қуйла, офтобим". Н.Раҳимова Тошкент 2006.
16. "Катта гуруҳ тарбиячилари учун нутқ ўстириш машғулоти ишланмаяЯ
(методик қўлланма) Тузувчилар: Ф.Р.Кодирова, М.Ғайзуллаева.Т.20№]
"Тайёрлов гуруҳ тарбиячилари учун нутқ ўстириш маинуЯ
ишланмалари" (методик қўлланма) Тузувчилар: Ф.Р.ҚодЧИ
17. М.Ғайзуллаева,М. Рустамова.Т2010. **Ш**
18. "Харакатли ўйинлар". Тузувчи: Д.Зайнитдинова. Т.2006
"Мактабгача ёшдаги эшитишида муаммоси бўлган болалар **таъ** ^
Муаллиф: Ғайзиева У. Т.2006 **140 Ж**
 19. "Справочник руководителя дошкольного образовательного учреждения".
Тузувчилар: Ф.Н.Вахобова, М.Ш.Расулева ва бош. Т.2006
 20. "Фарзанддаримизни аллалаб, эркалаб ўстирамиз". М.Ғайбуллаева. Т.2006
 21. "Великие мыслители и деятели культуры Центральной Азии" Н.Ремеев,
З.Рахимова методик қўлланма. Тошкент. 2008.
 22. "Овқатлантиришни ташкил этиш ва меъёрий хужжатларнинг юритилиш
тартиби". А.Р.Содиқов, А.Мирзааҳмедов, методик қўлланма. Тошкент,
2007йил.
 23. "Мактабгача таълим муассасаларида психологик хизмат ва меъёрий
хужжатлар" Ф.Назарова, 2007 йил.
 24. "Бола шахсини ривожланишининг долзарб муаммолари" II Халқаро
илмий - амалий анжуманининг тезис ва мақолалар тўплами, 2008 йил.
 25. "Раке элементлари оркали болаларни жисмоний ривожлантириш"
М.Каримов ва М.Икромова, методик қўлланма, 2008 йил
 26. "Мактабгача ва мактаб ёшидаги болаларни овқатлантириш" илмий -
услубий қўлланма, А.Р. Содиқов, А.Мирзааҳмедов, 2008 йил.
 27. "Таълимда инновация", "Таълим жараёнида педагогик технологиялар"
С.Мирджалилова, Р.Тўлаганова методик тавсиянома, 2008 йил
 28. "Педагог кадрлар салоҳиятини оширишда методик бирлашмаларнинг
ўрни" М.Рустамова, Д.Джуманова, методик тавсиянома, 2008 йил.
 29. "Мактабгача таълим тизимида дойр ҳуқуқий - меъёрий хужжатлар
тўплами", 2009 йил.
 30. "Кувнок логоритмика" Д. Джуманова, Ю.К. Прусакова, методик қўлланма,
2009 йил.
"Мактабгачаёшдаги болаларда математиктасаввурларини шакллантириш"
З.Раҳмонкулова, Н.Курбонова, методик қўлланма. 2009 йил.
"Ўзбекистонда мактабгача таълим тизимини модернизациялаш-юксак
маънавиятли келажак авлодни тарбиялаш негизидир" мавзусидаги
республика илмий-амалий анжумани материаллари. Тошкент-2009 йил.
"Мактабгача ёшдаги болаларни мактабга тайёрлаш". Г. Қ. Жалолова,
методик тавсия. Тошкент, 2004 йил.
Болаларни мактабга тайёрлашда ноанъанавий ўйинлардан фойдаланиш ",
методик қўлланма, Тошкент, 2004 йил.

МАШГУЛОТЛАР МАВЗУЛИ-ТАКВИМ ИЖАСИ

Илк ёш гуруҳ (2-3 ёш)

Мяшгулот номи	Ўртада	бир ойда	1-ярим йиллик	2-ярим йиллик	Жами
Атроф олам билан	0,5			10	18
Таълимий ўйин-машқлари	0,5		16	20	36
Бадий адабиёт билан	0,5			10	18
Раём			16	20	36
Куриш-ясам	0,5		32	40	72
Лой иши			32	40	72
Мусика	10	40	160	200	360
Жами					

1-ярим йил	II	III	IV	Жами	Ил давоми
IX	X	XI	XII	Жами	Ил давоми
2	2	2	2	8	18

Ойи	Машгулот мавзуси
Сентябр	Олоб саломдан бошланади (суҳбат)
Октябр	Ота-онага ҳурмат (суҳбат)
Ноябр	Тозалик- бу сазоматлик (суҳбат)
Декабр	Кийиниш олоби (суҳбат)
Январ	Богча опамиз-мехрибонимиз(суҳбат)
Феврал	Богчадаги буюмлар бизники(суҳбат)
Март	Бизнинг оила (суҳбат)
Апрел	Бизнинг кўча (суҳбат)
Май	Ёлгончилик -ёмон одат(суҳбат)
Июнь	Табиат бизнинг дўстимиз (суҳбат)
Июль	Миллий ўйинлар орқази ахлокий тарбия бериш (ўйин)
Август	Кайфият (ўйин)
Сентябр	Салом! Мен келдим (ўйин)
Октябр	Мен сенга табассум ҳдйа қиламан(ўйин)
Ноябр	Мен қандайман? (суҳбат)
Декабр	Тамгалар (тасвирий фаолият)
Январ	Мен нимани эшитаяпм:ш?(ўйин)

Табиат билан таништириш

1-ярим йил	2-ярим йил	Ил давоми
IX	X	XI
2	2	2

Ойи	Машгулот мавзуси
Сентябр	Бокка сайр
Октябр	Аквариумдаги баликни кузатиш
Ноябр	Гулзордаги гулларни кузатиш
Декабр	Сабзавотлар дўконига мақсадли сайр
Январ	Кузги дарахт билан таништириш
Феврал	Кўённи кузатиш(биринчи кузатув)
Март	Ёр майдончаси бўйлаб мақсадли сайр
Апрел	Хона ўсимликларини ювиш
Май	Мушукни кузатиш
Июнь	Тарбиячи ёрдамида пиёз экишни кузатиш
Июль	Кафасдаги кушчани кузатиш
Август	На(врўзулни кузатиш
Сентябр	Экинзорга мақсадли сайр
Октябр	Мушук боласини кузатиш
Ноябр	Гуллаб турган дарахтни кузатиш(Олча, олма)
Декабр	Кум ва сувнинг хусусиятлари билан таништириш
Январ	Хашаротлар(капалак) билан таништириш
Феврал	Чумоли инини кузатиш

Ижтимоий ҳиссий ривожлантириш

1-ярим йил	2-ярим йил	Ил давоми
IX	X	XI
2	2	2

Ойи	Машгулот мавзуси
Сентябр	Олоб саломдан бошланади (суҳбат)
Октябр	Ота-онага ҳурмат (суҳбат)
Ноябр	Тозалик- бу сазоматлик (суҳбат)
Декабр	Кийиниш олоби (суҳбат)
Январ	Богча опамиз-мехрибонимиз(суҳбат)
Феврал	Богчадаги буюмлар бизники(суҳбат)
Март	Бизнинг оила (суҳбат)
Апрел	Бизнинг кўча (суҳбат)
Май	Ёлгончилик -ёмон одат(суҳбат)
Июнь	Табиат бизнинг дўстимиз (суҳбат)
Июль	Миллий ўйинлар орқази ахлокий тарбия бериш (ўйин)
Август	Кайфият (ўйин)
Сентябр	Салом! Мен келдим (ўйин)
Октябр	Мен сенга табассум ҳдйа қиламан(ўйин)
Ноябр	Мен қандайман? (суҳбат)
Декабр	Тамгалар (тасвирий фаолият)
Январ	Мен нимани эшитаяпм:ш?(ўйин)

Менинг расмим (тасвирий фаолият)
 Май Онамнинг расми (сухбат)
 Мен нимани кўряпман? (сухбат)

Таълимий ўйин-машклари (сенсор тарбия)

1-ярим йил **2-ярим йил** **!21**
 IX X XI XII жами II III IV V жами
 16 20 20

№	Ойи	Машгулот мавзуси	' мрг
1	Сентябр	"Қўғирчоқ Лолахонни ухлагамиз" таълимий ўйини	й
2		"Қўғирчоқ Лолахонни кийинтираш" таълимий ўйини	
3		"Қўғирчоқ Лолахонни овқатлантирамиз" таълимий ўйини	
4		"Рангли шарчаларни думалатиш" таълимий ўйини	
5	Октябр	"Пирамидани йиғиш" таълимий ўйини	•
6		"Кубикдан минора курамиз" таълимий ўйини	-Ш !/
7		"Катта- кичик" таълимий ўйини	*4 ^
8		"Рангли пирамидани йиғиш" таълимий ўйини	Ш Ш
9	Ноябр	"Жарангла, кўнғирокча" таълимий ўйини	Л
10		"Қўғирчоқни аравада учирамиз" таълимий ўйини	
11		"С у в билан ўйнаш" таълимий ўйини	,Ш к
12		"Балик тут" таълимий ўйини	—Ш
13	Январа	"К у м билан ўйнаш" таълимий ўйини	ШШ
14		"Тугмачани так" таълимий ўйини	
15		"Тасмачани так" таълимий ўйини	---4
16		"Ёғоч болгача билан ўйин" таълимий ўйини	
17	Январ	"Йиғма кубиклар билан ўйин" таълимий ўйини	
18		"Ажойиб кутича" таълимий ўйини	
19		"Турли хажмдаги кубиклар билан ўйин" таълимий ўйини	.
20		"Жойига қўй" ранг ажратиш бўйича таълимий ўйини	
21	Феврал	"Жойига қўй" шакл ажратиш бўйича таълимий ўйини	—
22		"Қандай" таълимий ўйин	
23		"Ранги ва катталигини айт" таълимий ўйин	
24		"Баланд-паст" таълимий ўйин	
25	Март	"Узоқ-яқин" таълимий ўйин	—ДВ
26		"Рангли халкаларни йиғиш" таълимий ўйини	
27		"Рангли доирачалар" таълимий ўйини	
28		"Устунчаларни йиғиш" таълимий ўйини	—
29	Апрел	«Ғадир-будир жуфт суратлар» таълимий ўйини	—
30		"Боғичли айикча" таълимий ўйини	—
31		"Узун-қиска" таълимий ўйини	
32		"Боғичли нимча" таълимий ўйини	
33	Май	Халқачаларни ранг ига караб йиғиш	*Ш
34		"Боғичли этикча" таълимий ўйини	—яН
35		Доиранинг катта-кичиклигига караб жойига қўйиш	—
36		"Меваларни йиғамиз" таълимий ўйини	—Шм

Нутқ, ўқиш ва саводга ургатиш

1-ярим йил					2-ярим йил					Ҳафта	Йил давомида
IX	X	XI	XII	жами	I	II	III	IV	V		
4	4	4	4	16	4	4	4	4	4	20	•"36

№	Ойи	Машгулот мавзуси
1	Сентябр	Таълимий ўйин "Топширикни бажар"
2		Полиэга максатли сайр уюштириш
3		Шолғом" эртагини хикоя қилиш
4		ТГ товушини тугри талаффуз қилиш
5	Октябр	Таълимий ўйин "Қандай?"
6		Чумчук шеърини ўқиб бериш
7		Таълимий ўйин "Қўғирчоқ Лолахоннинг кийимларини кўриш"
8		Болалар товуқ ва жўжаларга дон беришяпти" сурати устида сухбат
9	Ноябр	Алла" овутомачогини ўқиб бериш
10		Таълимий ўйин "Ким нима қилипти?"
11		Бўри билан эчки" эртагини хикоя қилиш
12		Таълимий ўйин "Нима қандай қичқиради?"
13	Декабр	Биз қушларни қандай овқатлантирамиз" сурати устида сухбат
14		Икки эчки" эртагини хикоя қилиш
15		Таълимий ўйин "Ким нима қилипти?"
16		Мушук шеърини ўқиб бериш
17	Январ	Богчада киш байрами ' сурати устида сухбат
18		Чапак- чапак" овутомачогини ўқиб бериш
19		Қурқ товуқ" эртагини хикоя қилиш
20		Болалар овқатланяптилар" сурати устида сухбат
21	Феврал	Ўзбек халқ эртаги "Мақтанчоқ қуён"ни сўзлаб бериш
22		Саман тойчоқ шеърини ўқиб бериш
23		Таълимий ўйин "Топширик"
24		Болалар баликни овқатлантиряптилар" сурати устида сухбат
25	Март	Ўйинчоқ автомашина, автобусни кузатиш
26		Бўғирсок' эртагини хикоя қилиш
27		1 товушини тугри талаффуз қилиш
28		Офтоб қикди' шеърини ўқиб бериш
29	Апрел	Қушчани кузатиш
30		Таълимий ўйин "Ажойиб халтача"
31	Май	Эчки болалари эртагини хикоя қилиш
32		Таълимий ўйин "Қўғирчоқ Лолахонни чўмилтирамиз"
33		Қўнғиз нима дейди ' шеърини ўқиб бериш
34		Она боласини чўмшипяпти" сурати устида сухбат
35		8 ' товушини тугри талаффуз қилиш
36		Қўргазмасиз хикоя қилишга ўргатиш

Бадиий адабиёт билан таништириш машгулотларининг ўқув йили бўйича таксимоти											
1-ярим йил				2-ярим йил				жами		И дав	
IX	X	XI	XII	жами	I	II	III	IV	жами	дав	I
									18		18

Машгулот мавзуси											
Они				Ўзбек халқ эртаги "Фил билан Хўроз" сўзлаб бериш							
Сентябр				III. Саъдулла. "Лола ва Мушук" шеърини ёдлатиш							
Октябрь				M. Муродов. "Меҳрибон" хикоясини ўқиш							
				A. Раҳмат. "Айикчам" шеърини ёдлатиш							
Ноябр				A. Ирисов. "Билмай қолиб" хикоясини ўқиш бериш							
				A. Обиджон. "Пахта ва Чигит" шеърини ёдлатиш							
Декабр				Ўзбек халқ эртаги "Икки эчки" сўзлаб бериш							
				X. Ёқубов. "Қор" шеърини ёдлатиш							
Январ				Ўзбек халқ эртаги "Мактанчоқ қуён" ни сузлаб бериш							
10				T. Ортиқхўжаев. "Қулчанон" шеърини ёдлатиш							
Феврал				P. Фарходий. "Тонгги сўз" хикоясини ўқиш бериш							
				X. Раҳмат "Қуёнча" шеърини ёдлатиш							
Март				P. Азизхўжаев. "Ойишон" хикоясини ўқиш бериш							
				III. Саъдулла. "Ёмгир ёғалок"							
Апрел				P. Файз. "Бодринг" шеърини ёдлатиш							
				M. Муродов. "Бўлиб ейишди" хикоясини ўқиш бериш							
Май				A. Зиёнат. "Ёз шамоли" ифодали уқиш							
				M. Муродов. "Тўл" адабий эртагини ўқиш							

Тасвирий фаолият йўналишида

№	Машгулот номи	хафтада	Ўқув вили давоянда бир ойда	1-ярим йиллик	2-ярим йиллик
1	Раём	1	4	16	20
2	Куриш-ясаш	1	4	16	20
3	Лой иши	0,5	2	8	10
	Жами	2,5	10	40	100

Машгулот мавзуси	
Ойи	1. "Қаламлар нима дейди?" (қалам билан таништириш ранглирини ажратиш ва қўллаш усуллари)
Расм	2. "Рангли ип калавалари"
	3. "Утло қ"
	4. «Ёмгир-ёғалок»
Қуриш-яшаш	"Боғчамиз йўлакчаси"
	"Самолёт"
	"Қурсича"
	"Уйча"
Лой иши	9. "Лой билан ишлашни урганамиз"
	10. "Катта-кичик коптокчалар"

Раём	1. Рангли пуфаклар'
	2. "Мовий осмондаги булутлар"
	3. "Типратикан" (тайёр шакл асосида)
	4. "Рангли тасмалар" (бўёқлар билан)
Қуриш-яшаш	Минора
	"Машина йўли"
	"Уйча атрофидаги девор"
	"Автобус"
Лой иши	9. Олма ва ёнгокчалар"
	10. "Ликопчалар"
Раём	1. Сарик ва кизил баргллар'
	2. "Рангли поёндоз"
	3. "Қувнок коптокча" (бўёқлар билан)
	4. "Пакирчани безаймиз" (тайёр шакл асосида)
Қуриш-яшаш	Катта-кичик уйлар"
	"Кема"
	"Баланд-паст миноралар"
	"Қўприк"
Лой иши	9. Ликопчадаги олмалар'
	10. "Қуёнчаларни сабзи билан меҳмон қиламиз"
Раём	1. Рангли халқалар"
	2. "Байрам салюта"
	3. "Қор ёғди"
	4. "Арча" (бўёқлар билан)
Қуриш-яшаш	Бизнинг кўча'
	"Катта-кичик дарвозалар"
	"Рангли зйчалар"
	"Қўғирчоқ учун қаравот"
Лой иши	9. Рангли халқалар"
	10. "Арча ўйинчоқлари"
Раём	1. Қор ёғди"
	2. "Қордаги излар"
	3. "Қор-бола"
	4. «Қор парчалари»
Қуриш-яшаш	Кенг ва тор йўлакчалар'
	"Хона анжомлари" - (қаравот, қўрсича, стол)
	"Турли машиналар"
	"Минорали уйча"
Лой иши	9. Қор гувала ясаймиз"
	10. "Хўрозни нўхат билан меҳмон қиламиз"
Раём	1. Сумалак томчилади" ("Сосульки қапают")
	2. "Бекасам қўрпача" (бўёқлар билан)
	3. "Қўзикоринни бўяш" (тайёр шакл асосида).
	4. "Рангли фонуслар"
Қуриш-яшаш	Деразали уйча"
	"Қўғирчоқ театри" - (қатор-қатор қурсичалар)
	"Зинапоя"
	Пирамида"

Лой иши	9. "Пирамида"
Раем	10. "Пиёла"
	1. "Бахор жилгалари"
	2. "Куёш ва майсалар"
	3. "Бахор ёмғири" (бўёқлар билан)
	4. "Варрак безаймиз" (тайёр шакл асосида)
Куриш-ясаш	"Минорага чикадиган зинапоя"
	"Куёнча учун сирпанчиклар (тепалик)"
	"Баланд-паст дарвозалар"
	<u>"Шаҳар қураимиз"</u>
Лой иши	9. "Сарак-сарак" ўйинчоғи - (Йиқилмас кўғирчоқ)
	10. "Кўғирчоқ учун конфетлар"
Раем	1. "Дарахтлар барг езди"
	2. "Ойижонимга гул ясадим"
	3. "Маиса узра гулдор капалаклар"
	4. "Сувдаги баликлар" (бўёқлар билан)
Куриш-ясаш	"Зинапояли уйча"
	"Чорраҳадаги машиналар"
	"Дераза ва эшикли уйча"
	"Мехмон учун мевалар"
Лой иши	9. "Бўғирсок"
	10. "Катта-кичик кўзикоринлар"
Раем	1. "Рангли пуфак ва капалаклар"
	2. "Бўғирсок ўрмонда"
	3. "Майсадаги кўзикорин"
	4. "Кўғирчоқ учун либос безаймиз" (тайёр шакл асосида бўёқлар билан)
Куриш-ясаш	5. "Аравачазар"
	6. "Нарвой"
	7. "Минорали кўприклар"
	8. "Диван ва стол"
Лой иши	9. "Ширмой нон тайёрлаймиз"
	10. "Ташбака болалари"

ЖИСМОНИЙ РИВОЖЛАНИШ

Юриш	Югуриш	Сакраш ва эмаклаш	Иргитиш ўйинлари	Харакатли ўйинлар	Умумий
18			18	20	92

Асосий ҳаракатлар	Харакатли-ўйинлар
юриш	Дойра ва жуфт-жуфт бўлиб юриш.

Сентябрь	югуриш	Тарбиячи оркасидан югуриш, тўғри йўл бўйлаб югуриш	"Поезд", "Куёш ва ёмғир" "Чумчуқлар ва автомобиллар"
	сакраш	Икки оёқлаб сакраш, турган жойда сакраш	
	иргитиш ва эмаклаш	Тўпни бир-бирига қаратиб думалатиш, 1-2 м. масофага эмаклаш	
октябрь	юриш	Кетма-кет бир-бирларини кетидан юриш	"Қушлар учмоқда" "Ким чакқон" "Тўпни иргитиш" "Кўз бойлағич"
	югуриш	Кетма-кет, жуфт-жуфт бўлиб югуриш	
	сакраш	10 см. баландликка сакраш, предметлар устидан сакраш	
	иргитиш ва эмаклаш	30-80 см. оразикдаги тўтқиш илиб олишга ҳаракат қилиш, 50-60 см тўсик тагидан ўтиш	
ноябрь	юриш	Олдинга, ёнга, орқага кадам ташлаш, тўғри йўлга бўйлаб юриш (эни 20 см. узунлиги 1-2 м.)	"От ўйини", "Ўз рангини топ",
	югуриш	Тўп-тўп бўлиб югуриш, илон изи бўлиб югуриш	
	сакраш	10-20 см масофага хатлаш, 15 см баландликдаги предметдан саклаш	
	иргитиш ва эмаклаш	Тўпни 0,5 м. масофага бир қўлда иргитиш, предметлар орасидан предметга тегиб кетмасдан эмаклаб ўтиш	
декабрь	юриш	Илон изи бўлиб юриш, қия тахтачадан юриш	"Қоч болам, қуш келди", "Чорий чамбар", "Аввазакам" "Она товуқ ва жўжалар"
	югуриш	Сигназга асосан белгиланган масофага аста югуриш, икки чизик орасидан чиқмай югуриш	
	сакраш	20 см. ариқчадан хатлаб ўтиш, югуриб келиб сакраш	
	иргитиш ва эмаклаш	Тўпни қўқрак олдидан, бошидан ошириб отиш, қия тахтачадан эмаклаш	
январь	юриш	Дойра бўйлаб ташлаб қўйилган аркончадан юриш, халкадан халкага юриш	"Қалдирғоч" "Трамвай" "Эстафета"
	югуриш	Тўхтаб-тўхтаб аста югуриш	
	сакраш	1 уриб жойидан узокка сакраш, ўнг ва чап оёқда, алмаштириб турган жойда сакраш	
	иргитиш ва эмаклаш	Тўпни юқорига отиб илиб олиш. 2 м. узокликда турган предметга эмаклаб бориш.	

* евраль	юриш	Тиззаларни баланд кўтариб юриш	
	югуриш	Предметлар орасида югуриш, думалатиб юборилган буюмни кувиб югуриш	"Қувлашмачок" III "Менинг шўх копте! гим", '8
	сакраш	Кетма-кет қўйилган предметлар орасидан сакраб ўтиш. арқонча устидан сакраш	"Ок куёним аришча-дан хатлабўт"
	иргитиш в а эмаклаш	Қум халтачани узокка иргитиш, териб қўйилган буюмлар орасидан эмаклаб ўтиш	1
март	юриш	Оёқ учида юриш, товонда юриш	
	югуриш	Енма-ён югуриш, икки чизик орасидан уларни босмасдан югуриш	щ
	сакраш	20.см. баландликдан сакраш, скамейка устидан мувозанат саклаб юриб, сакраш	"Мени кувиб ет " 1 "Нишонгаол" III "Ким чакқон" III
	иргитиш ва эмаклаш	Халкалар ичидан эмаклаш. энсиз пояндоз бўйлаб бир оёқ учини иккинчи оёқ учини иккинчи оёқ товонига тўғрилаб қўйган холда юриб ўтиш	
апрель	юриш	Оёқ кафтларининг ён гомони билан юриш, товонда илон изи бўлб юриш	
	югуриш	Юришни югуриш билан алмаштириб, 3-4 дакика югуриш	"Поезд", ' Чумчука\$ ва автомо-билларЯ "Куёш ва ёмгир" '1
	сакраш	Доирадан-доирага сакраб ўтиш, турган жойда узунликка сакраш, аркон билан икки оёқда сакраш, 15-20.см баландликдан пастга сакраб тушиш	III
	иргитиш ва эмаклаш	Коптокни буюмга 1 .м.ораликдан юмалатиб тегизиш, ерга ташланган коптокни тутиб олиш, гимнастика скамейкаси устидан мувозанат саклаб юриш	
май	юриш	Катта кадам ташлаб юриш, кетма-кет биттадан оёқ учида юриш	
	югуриш	Думалатиб юборилган тўп оркасида югуриш, кувиб етиш, 3-4 дакика югуриш	"Пирпирак билан ^ югуриш", 'Коптага ўйини" Я "Ким чакқон" :Щж "Чўпон ва эчкияЯЕ
	сакраш	Халкадан-халкага сакраш халкалар ичидан эмаклаш, нарвончага тирмашиб чикиш	
	иргитиш ва эмаклаш	Тўпни узокка иргитиш, гўйни икки қўллаб пастдан, қўкрак олдида бош тепасидан олдинга отиш	

№	1-ярим йил					Мушиқа						Й и л давомиди
	IX	л	XI	XII	жами	I	II	III	IV	V	жами	
	8	8	8	8	32	8	8	8	8	8	40	72
I Фаолият турлари						Мавзулар						
1	Мушиқа тинглаш					Кичкинтоймиз-гизингтоймиз» К.Кенжаев «Полька» М.Глинка						
	Куйлаш					«Емгиржон» САбрамова						
	Мушикий ритмик харакатлар					1урган жоиларида юриш («Марш» Э.Парлов)						
	Раке					Эркин раке_____						
	Уйин					Оичконча югураяпти						
2	Болалар чолгу асбобларида чалишга ургатиш					Шикилдокчалар						
	Мушиқа тинглаш					« Гипратикон» Н.Норхўжаев						
	Куйлаш					«Куз» М.Икромова.						
	Мушикий ритмик					Ю1 уриш («Чумчуклар» венгер халк куйи).						
	Харакатлар					Ю1 уриш («Чумчуклар» венгер халк куйи).						
3	Раке					Сочма ракс_____						
	Уйин					«Ким куйлаётганини топ "						
	Болалар чолгу асбобларида					Шикилдокчалар						
	чалишга Ургатиш					Шикилдокчалар						
	Мушиқа тинглаш					«Праздник Л.Ломова						
4	Куйлаш					«Опажон, каранг» М.Икромова						
	Мушикий ритмик					Юриш. югуриш, сакраш						
	Харакатлар					Юриш. югуриш, сакраш						
	Ракс					«Жўжалар ракси»						
	Уйин					ичқолгаюгураяпти, «Ким куйлаётганини топ "						
5	Болалар чолгу асбобларида					Кўнғирокчалар						
	Лэлниш ^ ргатиш					Кўнғирокчалар						
	Мушиқа тинглаш					«Самолет учмокла» Е.Тиличеева						
	Мушикий ритмик					Баю-оай» рус халк Кўшиги						
	50P_3к^лар					уллари.миз чирой.тя _____						
6	Раке					Шикилдокчалар билан раке						
	Мушиқа тинглаш					«Ким куйлаётганини топ "						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
7	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
8	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
9	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
10	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
11	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
12	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
13	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
14	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
15	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
16	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
17	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
18	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
19	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
20	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
21	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
22	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
23	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
24	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
25	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
26	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
27	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
28	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
29	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
30	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
31	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
32	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
33	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
34	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
35	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
36	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
37	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
38	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
39	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
40	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
41	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
42	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
43	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
44	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
45	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
46	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
47	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
48	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
49	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
50	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
51	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
52	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
53	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
54	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
55	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
56	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
57	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
58	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
59	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
60	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
61	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
62	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
63	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
64	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
65	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						
66	Мушикий ритмик					Куғирчок нима калади?»						

Машгулотлар мавзули-таквим режаси

Март	Болалар чолгу асбобларида	1	Эолғача	•-ЗИБ 1
	Музыка тинглаш		«Куёним» халк КУ ^{тм} !?	Шк!
	Куйлаш		уёнчалар сакраяптилар	Ш
	Музыка тинглаш		«К?иочок нимакалада?»	рВ
	Куйлаш		Ёғоч қошиқчалар	Шш-
	Музыка тинглаш		«Онажоним» МДаддб^	Ш
	Куйлаш		ю ф л ч ^ ^	
	Музыка тинглаш		и р ^ ^ н т ^ ^	
	Музыка тинглаш		Куёнчалар ракси	1
	Музыка тинглаш		Чапак-чапак	ДШк
Апрель	Болалар чолгу асбобларида	1	Уйинчок чолгулар	В,
	Музыка тинглаш		Т р д а т » 1 ў з § к ^	%
	Куйлаш		ЛПЙ ^ш нчи оёкни алмаш ириш	ШШ
	Музыка тинглаш		и н а о ^ ^ ^ т 1 ^ ^	
	Куйлаш		Узбекча раке	ЗийИ
	Музыка тинглаш		Ушгткв ^ш уЕ ^ш	ШИ
	Куйлаш		Такорлаш	ШИ
	Музыка тинглаш		Мустахкамлаш	ШШ:
	Музыка тинглаш		"П~17л ^ш билан сухбат» А мансууи»	ЗМШ
	Музыка тинглаш		Булбул ^ш у ^ш е ^ш	Ш
Май	Музыка тинглаш		Ку2 ^ш Лш1	Ткафтдарини айланз ириш (пру ^ш й Я И
	Музыка тинглаш		а19!шат;гар	ГЭгжин раке
	Музыка тинглаш		Ракс	"ТТАикполвонлар ва к*еняг ^ш
	Музыка тинглаш		Болалар чолгу асбоблари билан	1
	Музыка тинглаш		Болалар чолгу асбоблари билан	1

№	Машгулот номи	Ўқув йили давомида				
		хафгада	бир ойда	1-ярим йиллик	2-ярим йиллик	Жами
1	Агроф олам билан таништириш	1	4	16	20	36
2	Табиат билан таништириш	0,5	2	8	10	18
3	Нутк ўстириш	1	4	16	20	36
4	Бадий адабиёт билан таништириш	0,5	2	8	10	18
5	Илк математик тасаввур - ларни шакллантириш	1	4	16	20	36
6	Раем	2	8	32	40	72
7	Аппликация	0,5	2	8	10	18
8	Куриш-ясаш	0,5	2	8	10	18
9	Лой иши	1	4	16	20	36
	Жисмоний тарбия	0	8	32	40	72
10	Музыка	2	8	32	40	72
	Жами	12	48	192	240	432

№	1-ярим йил					2-ярим йил					Иил	
	IX	X	XI	XII	жами	I	II	III	IV	V	жами	давомида
	4	4	4	4	16	2	4	4	4	4	18	34

	Ойи	Машгулот мавзуси
1	Сентябрь	Мустадиллик байрами хакида сухбат
2		Гурух хонаси билан таништириш
3		Боғча бўйлаб сайр
		«Бизнинг оила» хакида сухбат.
•2ктябрь		Энага меҳнати билан таништириш
2		Устки кийимлар, уларнинг вазифалари хакида тушунча бериш
3		Фаррош хола меҳнати хакида сухбат
4		Меҳржон байрами хакида сухбат
1	Ноябр	Ошпаз хола меҳнати билан таништириш.
Г		"Лолани чўмилтирамиз" дидактик ўйини.
Т		Лолахон меҳмонга келди". Дидактик ўйини.
И		"Кузда кишилар меҳнати" сурати устида сухбат
1	5екаб^	Киш фасли хакида сухбат
2		Қоровул меҳнати билан таништириш
Г		Қир ювувчи опа меҳнати билан таништириш.
1		"Бизнинг жонли бурчагимиз"
Яйвар		"Қўғирчоқ Лолани сайрга кийинтирамиз
		Ҳамшира опа меҳнати билан таништириш
14		Уй-рўзгор бўюмлари билан таништириш
И		Қушчани кузатиш
•^сврад		Азишер Навоий расми билан таништириш
		Бош кийимлар билан таништириш

« Ит ва унинг болалари» сурати устида
 Маиший буюмлар билан таништириш
 Эрта баҳор хақида суҳбат
 «Қушлар бизнинг дустимиз» суҳбат
 ихлал
 Наврӯз байрами хақида тушунча бериш
 Ошхона идишлари билан танишиш
 Мирзо Бобур расми билан таништуруш.
 Транспорт воситалари билан таништириш
 Уй-рўзгор буюмлари билан таништириш
 Гулзордаги гулларни кузатиш.
 "Гул" байрами хақида тушунча бериш
 Хайдовчигар меҳнати хақида суҳбат
 Сотувчи меҳнати билан таништириш

Табиат билан таништириш											Йил давоми
1-ярим йил					2-ярим йил						
IX	X	XI	XII	жами	I	II	III	IV	V	жами	
2	2	2	2	8	2	2	2	2	2	10	18

МАШГУЛОТ МАВЗУЛАРИ

Сентябр	Бокка сайр Аквариумдаги балйкни кузатиш
Октябр	Гулзордаги гулларни кузатиш Сабзавотлар дўконига мақсадли сайр
Ноябр	Қузги дарахт билан таништири Қуённи кузатиш(биринчи қузатув)
Декабр	Ёр майдончаси бўйлаб мақсадли сайр Хона ўсимликларини ювиш
Январ	Мушукни кузатиш Пийёз экиш
Феврал	Қутдча(саъва)ни кузатиш(биринчи қузатув; Наврўзгул билан фикүсни кўздан кечириш
Март	Экинзорга мақсадли сайр Мушук боласини кузатиш
Апрел	Гуллаб турган дарахтни кўшиқча(оша) қум ва гулнинг хўсўсиятлари билан таништириш .
Май	Хашаротлар(қунтиз ва қапалак) билан таништириш Қўмоли инини кузатиш Ўлжанинг тўғри ривожлантириш

1- ярим йил					2-ярим йил					жами
IX	X	XI	XII	жами	I	II	III	IV	V	
										10

Ойи	Машгулот мавзуси
Сентябр	Одоб саломдан бошланади (суҳбат)
	Ота-онага ҳурмат (суҳбат)
Октябр	Тозалик-бу саломатлик (суҳбат)

	Кийиниш одоби (суҳбат)	"_____":_____1
Октябр	Богча опамиз-мехрибонимиз(суҳбат)	
	Богчадаги буюмлар бизники(суҳбат)	"_____":_____~
Ноябр	Бизнинг оила (суҳбат)	"_____":_____
	Бизнинг кўча (суҳбат)	"_____":_____
Декабр	Ўлгончилик ёмон одат(суҳбат)	_____":_____
	Табиат бизнинг дустимиз (суҳбат)	
Январ	Миллий ўйинлар орқали ахлокий тарбия бериш (ўйин)	
	Кайфият(ўйин)	_____":_____
Феврал	Салом. бумен!(ўйин)	"_____":_____
	Менсенга табассум ҳая қиламиз(ўйин)	_____":_____
Март	Мен қандайман?(суҳбат)	"_____":_____~
	1 амгалар(тасвирий фаолият)	
Апрел	Мен нимани эшитаяпман?(ўйин)	
	Менинг расмим(тасвирий фаолият)	
Май	Онамнинг расми(суҳбат)	_____":_____
	Мен нимани кўраяпман?(ўйин)	_____":_____~

Ўқитиш ва саводга ургатиш											
1-ярим йил					2-ярим йил					Йил давоми	
IX	X	XI	XII	жами	I	II	III	IV	V	жами	Йил давоми
4	4	4	4	16	4	4	4	4	4	20	36

Ойи
 Сентябрь

Машгулот мавзуси

«Бури билан эчки» ўзбек халқ эртагини тарбиячи билан бирга3пгк^а" кайта хикоя қишқичга ургатиш
 Уйинчок бўйича тасвирий хикоя тузишга ургатиш
 Болаларни тарбиячи билан биргаликда ўйинчок хақида кичик хикоя (2-3 та гап) тузишга ургатиш
 «Биз қубик ўйнаймиз» сурати устида суҳбат
 «Ўқитиш ва саводга ургатиш»
 Тарбиячи билан бирга қисқа хикоя тузишга ургатиш
 Тарбиячининг ёрдамида қисқа хикоя тузишга ургатиш
 Болаларни тарбиячи ёрдамида ўйинчок хақида қисқа хикоя тузишга ургатиш
 «Шолғом» эртагини тарбиячи билан биргаликда кайта хикоя тузишга ургатиш
 «5» товушлари устида ишлаш
 Уйинчок хақида қисқа хикоя тузишга ургатиш
 Қисқа хикоя тузишга ўргатиш (тарбиячи ёрдамида)
 «Чанада ўқамиз» сурати устида суҳбат
 «2» товуши устида ишлаш
 Буюмларнинг сифати ва белгиларини (кагталиги, ранги)Э^йтшдТаГ .сагтолларга туғри жавоб беришга, хикоя тузишга ургатиш
 Сурат бўйича (2-3 жумла гап ли) хикоя тузишга ургатиш (тарбиячи ёрдамида)
 "8", "г" товушлари устида ишлаш
 СУЕ31_ бўйича хикоя тузишга ургатиш

19		"Биз кушларни кандай овкатлантираимиз" жамоа тажрибасида хякШ тузиш "Кўлимизни иситамиз" ўйини— 5 III
20		Топишмоқни топ ўйини— III
21	Феврал	Болаларни тарбиячи ёрдамида ўйинчоқлар хакида киска хикоя III тузишга ургатиш— III
22		Болаларни ўйинчоқлар хакида тасвирий хикоя тузишга ушуинл-шЛ билан биргаликда) ургатиш— III
23		"8" "2" товушлари устида ишлаш— Д
24		Тарбиячи билан биргаликда хикоя тузишга ургатиш— III
25	Март	Буюмни тасвирлашни ургатиш— а
26		"О" товуши устида ишлаш— М
27		Тарбиячи билан биргаликда «Бўри ва эчки болалари» эртагини М қайта хикоя қилишга ургатиш— М
28		Тарбиячи билан биргаликда киска хикоя тузишга ургатиш—
29	Апрел	"Тарбиячи билан биргаликда киска хикоя тузиш малакасини мустахкамлаш— а
30		"К" товуши устида ишлаш— ш
31		"Буюмларни тасвирлашга, катталар ёрдамида сурат Бўйича киска хикоя тузишга ургатиш— III
32		РКолталар балиқни овкатлантиряптилар' сурати усгидачулоат Ж
33	Май	Сурат бўйича киска хикоя тузиш— III
34		"5Б", "5" товушлари устида ишлаш— «Л
35		"Кушчани кузатиш. Емгир ва кушлар ҳаракатли уин— Л
36		Билимларни ўйинчқларни тасвирлашга ўргатиш— —

Бадий адабиёт билан таништириш											Йил <	
1-ярим йил					2-ярим йил						18	
IX	X	XI	XII	жами	I	II	III	IV	V	жами		
2	2	2	2	8	2	2	2	2	2	10		
	Ойи		Машгулот мавзуси									— — — III
1			Я Саъдуллаева. "Ассалому алайкум" хикоясини уқиш									— — — Л
1.	ч.ш	Т.ш	АЗиёмат "Олтин кузим" шеърини едлатиш									— — — я!
3.	Октябр		• Узбек халқ эртаги "Эчки болалари" ни ўқиш									— — — Я
4			Х Бадалов. "Қип-қизил олма" хикоясини уқиш									— — — III
<	Т.ш		М Раззок. "Ўжар" шеърини едлатиш									— — — • %
3.			Қирғиз халқ эртаги "Тулқи билан чумоли" ни сузлаб беглтиш									— — — ^
0.			З Исомиддинов. "Чана" шеърини едлатиш									— — — III
/.			"Нон ҳамроҳ" афсона сўзлаб бериш									— — — III
0.	Январ		А Абдураззок. "Киш кетар" шеърини ифодали ўқиш									— — — III
9			Узбек халқ эртаги "Барокхон"ни сўзлаб бериш									— — — М
10			Т.Адашбоев. "Насибанинг олмаси" шеърини едлатиш									— — — —
11	Феврал		РУС халқ эртаги "Қўлқоп"ни сўзлаб бериш									— — — — III
12.			Н Рахмонова. "Хаммадан яхши шеърини ифодали ўлчшп									— — — III
13	хдат		Я.Саъдуллаева"Йўлда" хикоясини ўқиш									— — — — III
14			Р Файз. "Бодринг" шеърини едлатиш									— — — III
1 ^	^прсл		М Муродов. "Бўлиб ейишди" хикоясини ўқиб бериш									— — — III
10	..и		Мирмуҳсин. "Олхўри ва урик"сўзлаб оериш									— — — III
17	Май		А Обиджон "Қоптоқлар қушиги" шеърини едлатиш									— — — III
18												

Илк математик тасаввурларини шакллантириш					
Сон ва санок	Микдор (Катталик)	Геометрик шакллар	Фазовий тасаввур	Вакт қакида тасаввур	Умумий
9	9	9	7	2	36

Ов	Т.р.	Машгулот мавзуси
сентяб	1.	Алоҳида предметлардан гуруҳ ҳосил қилишни ўргатиш
	2.	Узунлиги бўйича кескин фарқ қилувчи предметларни киёслашни ургатиш
	3.	Дойра шакли билан таништириш
	4.	Ўнг ва чал қўлни фарқлашни ўргатиш
Октяб	1.	Гуруҳдан бир предметни ажратишни ургатиш
	2.	Баландлиги бўйича кескин фарқ қилувчи предметларни таккослаш
	3.	Доирани сезги-ҳаракат ва қўрув йўллари билан текшириш усулларини ургатиш
	4.	Ўнг ва чап қўлни фарқлашни ўргатишни давом эттириш
Ноябр	1.	Алоҳида предметлардан гуруҳ ҳосил қилиш, гуруҳдан бир предметни ажратишни ўргатишни давом эттириш
	2.	Предметларни узунлигига қўра устига ва тагига қўйиш усулларидан фойдаланиб киёслашни ургатиш
	3.	Квадрат шакли билан таништириш
	4.	Предмет (ўйинчоқ)ларни ўнг қўл билан чапдан ўнгга қўйишни ўргатиш
4	1.	Теварак-атрофдан битта ва кўп предметларни топишга ургатиш
	2.	Катта ва кичик предметларни фарқлашни ургатиш
	3.	Дойра ва квадратни бир-биридан фарқлашга ургатиш
	4.	Ўз-ўзидан ҳаракат йўналишини: олдинда (олдинга), орқасида (орқага) шунчатарни аниқлашга ургатиш
1	1.	Предметларнинг микдорига қўра гуруҳларнинг тенглигини ва тенг эмаслигини фарқлашга ургатиш
	2.	Предметларни энига (тор-кенг) қўра киёслаш
	3.	Шар ва куб хакида тушунча бериш
	4.	Ўз-ўзидан ҳаракат йўналишини, ўнгдан (ўнгга), чап томондан (чаша) тушунчаларини фарқлаш
Февраль	1.	Предметларнинг микдорига қўра гуруҳларнинг тенглигини ва тенг эмаслигини фарқлашга ўргатишни давом эттириш
	2.	«баланд», «паст», «бир хил», « хар хил» сўзларини фарқлашга ўргатиш.
	3.	Шакли бир хил, ўлчамлари хар хил бўлган предметларни фарқлаш
	4.	Юкориди (юкорига), пастда (пастга) деган тушунчаларни аниқлашга ургатиш
3	1.	«шунча», «тенг», «кўп», «кам» сўзларини тушуниш, нут кда фойдаланишни ўргатиш
	2.	Предметнинг ўлчамини аниқлаш. берилган белгисига қўра киёслаш
	3.	Учбурчак шакли билан таништириш. Учбурчак шаклини сезги, ҳаракат ва қўрув йўллари билан текшириш усулларини ургатиш
	3.	Болаларни кўрсатилган йўналишда мўлжал олишга, берилган шарт бўйича ўз ўрнини белгилашга ўргатиш
3	1.	2 сони ичида предметларни санашни ургатиш
	3.	Бир хил ўлчамдаги предметларни ажратиш ва фарқлаш
		Теварак-атрофдаги предметлардан ўзига таниш бўлган геометрик шаклларни қўра билишга ургатиш

Кун ва тунни фарклашни ўргатиш
2 сони ичида предметларни санашни ўргатишни давом эттириш
Турли катталиклдаги пазлларви, деголарни (3-4 қисми) йиғишни ўргат
 Дойра, квадрат, учбурчакни бир-биридан фарклашга ва қиёслашга
ўргатиш
Эрталаб, кундузи, кечқурун, тун хақида тушунча бериш

Тасвирий фаолият						-)
№	Машгулот номи	Уқув йили давомида				ЖамиЗ
		хафтада	бир ойда	1-ярим йиллик	2-ярим йиллик	
1	Раём	2	8	32	40	72 Ш
2	Аппликация	0,5	2	8	10	18 1
3	Қуриш-ясаш	0,5	2	8	10	18 Ж
4	Лой иши	1	4	16	20	36 :Ш
	Жами	4	16	64	80	144 1
						- БҶс
	Ойи	Машгулот мавзуси				. а
Сенг*ко	Раём	1. "Сехрли қаламларчалар" 2. "Байрам қўчалари" 3. "Доирадан нима ясаш мумкин?" 4. "Рангли халкачалар" 5. "Байрокчалар" 6. "Рангли пуфак ва тасмалар" 7. "Нўхат безакли қўйлак" - (тайёр шакл асосида). 8. "Қуёшни бўлут коплади"				ЛЯ 11 ; *1 — — Ш
	Қуриш-ясаш	5. "Икки қаватли бино" 6. "Кенг ва тор қўчалар"				;Я я*
	Аппликация	1. Туллар" 2. "Саватдаги олмалар"				:Ш — Я
	Лой иши	1. "Мевалар" 2. "Сабзавотлар" 3. "Қўзикорин" 4. "Қулчалар"				Я Ш ^
	Оқтў с	Раём	1. "Тангли таёкча ва халкачалар" 2. "Барглар саргайди" 3. "Қуз ёмғири" 4. "Олма ташиган типратикан" 5. "Қуз мевалари" 6. "Сабзавотлар" 7. Тулдондаги барглар" 8. "Қуёшни бўлут коплади"			
Қуриш-ясаш		1. "Чорраха" 2. "Машина учун гараж"				 ~ ~ ^Шк
Аппликация		1. "Дастрўмолчани безаймиз" 2. "Дарахтдаги олмалар" - (тайёр шакл асосида)				«Я —
Лой иши		1. "Мунчоқлар" 2. "Таёкчадан халка ясаш" 3. "Қўзикорин сайлига чиқамиз" - (жамоабўлиби) 4. "Чойнак учун таглик"				ШШ л а я И Ш ~ ~ ~Шк

Раём	1. "Шалгам" 2. "Мушукча рангли ип калаваларини ўйнаяпти" - (тайёр шакл асосида) 3. "Қуз" 4. "Булутли кун" 5. "Иўлакчага тушган барглар" 6. "Қувноқ коптокчалар" 7. "Этакчани безатамиз" - (тайёр шакл асосида). 8. "Осмондаги юлдузлар"
Қуриш-ясаш	1. "Қўприкли қўчалар" 2. "Минорали девор"
Аппликация	1. "Қуз баргларида поёндоз" 2. "Иўл-йўл чизикли калпоқча"
Лой иши	1. "Пиёла" 2. "Ликопча" 3. "Қошиқча" 4. "Ликопчадаги сабзавотлар" - (жамоабўлиб ишлаш)
Раём *	1. "Дарахт" 2. "Қўғирчоқ қўйлагини безаймиз" - (тайёр шакл асосида) 3. "Балиқча" 4. "Қимнинг қўлқопи чиройли?" 5. "Ўрмондаги уйча" 6. "Уйимизга арча келди" 7. "Қор ёғди" 8. "Безатилган арча"
Қуриш-ясаш	1. "Қўғирчоқ анжомлари" 2. "Олмаҳоннинг уйчаси"
Аппликация	3. Чой идишлари жамламаси" 4. "Арчадаги фонуслар"
Лой иши	1. Пирамида" 2. "Қатта ва кичик барглар" 3. "Ширин пишириклар" 4. Ихтиёрий мавзудаги иш
Раём	1. Мўйқалам билан ишлаймиз" 2. "Қушча" - (тайёр шакл асосида). 3. "Қуёнчага сабзилар" 4. "Қурама қўрпача" 5. "Безакли сочик" 6. "Севимли ўйинчоқларни ясаймиз" 7. "Томдаги сумалақлар" 8. "Уйча мўрисида осмонга чиқар тугун"
О'риш-ясаш	1. "Ферма" 2. "Сехрли дарвозалар"
аппликация	1. "Қор-бола" 2. "Ўрмон бўйлаб кетар Бўғирсок"
•Ю иши	1. "Қор-бола" 2. "Безакли ғиштчалар" 3. "Тандир" 4. "Типратикон"

Раем	1. "Бинафша" 2. "Светофор" 3. "Куёш бизга кулиб бокди" 4. "Айикчанинг косачаси" 5. "Олтин баликча" 6. "Поёндоз" - кафтлар билан яшаш услубида 7. "Чойнак"
Куриш-ясаш	8. <u>Ихтиёрий мавзудаги иш</u> 1. Гимнастик уриндиклар
Аппликация	2. <u>"Байроқчали минора"</u> 1. "Гулдор палое" 2. "Патнис безатамиз" 1. "Куёнча нима ейди?"
Лой иши	2. "Севимли ўйинчоқлар" 3. "Боғ аравачаси" 4. <u>"Кегилар ва коптокча"</u>
Раем	1. "Рангли кубиклар" 2. "Бинафшали пиёла" (тайёр шакл асосида) 3. "Кувнок томчилар" 4. "Гунчали навда" 5. "Куёш бизга кулиб бокди" - кафтлар билан яшаш услубида 6. "Майсалар чиқарар кулоқ" 7. "Осмондаги варраклар" 8. <u>Ихтиёрий мавзудаги иш</u>
Куриш-ясаш	1. "Баланд уйнинг зинопоёси" 2. <u>"Темир йўл қурамыз"</u>
Аппликация	1. "Варрак" 2. <u>"Баҳор гуллари"</u>
Лой иши	1. "Куш иши" 2. "Байрам дастурхонига марҳамат!" (жамоа бўлиб ишлаш) 3. "Сумалакдаги тошлар"
Раем	4. "Безакли гиштчалар" - (гуллар ва барглари) 1. "Навруз байрамида кўчадаги байроқчалари" 2. "Поезд вагонлари" - (жамоа бўлиб ишлаш) 3. "Осмондаги булутлар нимага ўхшайди?" 4. "Маиса устидаги жўжалар" 5. "Куёнча" 6. "Қурокли кўрпача" 7. "Жамалак ясаймиз" 8. <u>"Баланд нарвонча"</u>
Куриш-ясаш	1. "Айвон" 2. <u>"Супача"</u>
Аппликация	1. "Баҳор гуллари" 2. "Нақдгли гулдон"
Лой иши	1. "Лаган" 2. "Жўхори" 3. "Дўлана" 4. <u>"Жўжалар"</u>

	Раем	1. "Ракета парвози" 2. "Тун" 3. "Хўрозим" - (тайёр шакл асосида) 4. "Гулдор патнис" 5. "Тасмани нақш билан безатиш" 6. "Дарахт" 7. "Ўтлоқдаги жилга"
Май		8. Ихтиёрий мавзудаги иш
	Куриш-ясаш	1. Кўп қаватли уй" 2. "Ракета"
	Аппликация	1. Светофор" 2. "Қўчамиздаги машиналар"
1	Лой иши	1. "Жўжа" 2. "Ўрдакча" 3. "Куёнча" 4. "Баликча"

Жисмоний ривожланиш

юриш	югуриш	Сакраш ва эмаклаш	Иргитиш ўйинлари	Харакатли ўйинлар	Умумий сони
18	18	18	18	20	92

Сентябрь	Асосий ҳаракатлар		Харакатли ўйинлар
	юриш	Доира ва жуфт-жуфт бўлиб юриш. ёнламасига юриш	"Таёкчадан хатлаб ўт", "Чумчуқлар ва автомо- биллар" "Поезд", "Куёш ва ёмғир"
	югуриш	Тарбиячи орқасидан югуриш, тўғри йўл бўйлаб югуриш	
	сакраш	Икки оёқдаб сакраш, турган жойда сакраш	
	иргитиш ва эмаклаш	Тўпни бир-бирига қаратиб думалатиш, 3-4 м масофага эмаклаш	
Октябрь	юриш	Кетма-кет юриш, буюмлар орасида юриш	Қушлар ўчоқда" " Ким чаққон" Тўпни иргитиш" "Кўз бойлагич"
	югуриш	Кетма-кет югуриш, жуфт-жуфт бўлиб югуриш	
	сакраш	Баландликка сакраш, икки оёқни жуфтланган ҳолда сакраш	
	иргитиш ва эмаклаш	50-100 см ораликдаги тўпни илиб олишга ҳаракат қилиш, 30-40 см тўсиктагидан ўтиш	
	юриш	Олдинга, ёнга, орқага кадам ташлаш, тўғри йўлка бўйлаб юриш (эни 20 см, узунлиги 2-3 м)	"Отўйини", "Ўз рангини топ", "Турналар", "Обикаш"
	югуриш	Тўп-тўп бўлиб югуриш, илон изи бўлиб югуриш	
	сакраш	20-30см масофага хатлаш, 10-15 см баландликдаги предметдан сакраш	
	иргитиш ва эмаклаш	Тўпни 1м. масофага бир қўллаб иргитиш.	

	предметлар орасидан эмаклаб ўтиш
юриш	Илон изи бўлиб юриш, кия тахтачадан
югуриш	Белгиланган масофага аста югуриш, икки чизик, орасидан чикмай югуриш
сакраш	Арикчадан хатлаб ўтиш, югуриб келиб сакраш
иргитиш ва эмаклаш	Тўпни кўкрак олдидан, бошидан ошириб отиш, кия тахтачадан эмаклаш
юриш	Дойра бўйлаб ташлаб қўйилган арқончадан юриш, хазкадан хазкага <u>юриш</u>
югуриш	Тўхтаб-тўхтаб аста югуриш, енгил нафас олиб югуриш
сакраш	Кия тахтачадан юриб келиб узокка сакраш, ўнг ва чап оёкда, алмаштариб турган <u>жойда сакраш</u>
иргитиш ва эмаклаш	Тўпни юкорига отиб илиб олиш, <u>"Шикилдоқкача эмаклаб бор</u>
юриш	Тиззаларни баланд кўтариб юриш, чўккалаб юриш
югуриш	Предметлар орасида югуриш. думалатиб <u>юборилган буюмни кувиш</u>
сакраш	Предметлардан кетма-кет сакраб ўтиш, <u>арқонча устидан сакраш</u>
иргитиш ва эмаклаш	Кум хатгачани узокка иргитиш, териб қўйилган буюмлар орасидан эмаклаб ўтиш
юриш	оёқ учида <u>юриш</u> , товонда <u>юриш</u>
югуриш	Кул ушлашиб ёнма-ён югуриш, икки чизик орасидан уларни босмасдан <u>югуриш</u>
сакраш	Баландликдан сакраш, скамейка устидан <u>мувозанат саклаб юриб. сакраш</u>
иргитиш ва эмаклаш	Нишонга од, ҳалқалар ичидан эмаклаш, энсиз поёндоз бўйлаб бир оёқ учини иккинчи оёқ учини иккинчи оёқ товонига тўгтрилаб қўйган холда юриб ўтиш
юриш	Оёқ кафтларининг ён томони билан <u>юриш</u> , товонда илон изи бўлб <u>юриш</u>
югуриш	Юришни югуриш билан адмаштириб . 3-4 дакика югуриш
сакраш	Доирадан-доирага сакраб ўтиш, турган жойда узунликка сакраш, арқон билан икки оёкда сакраш, 15-20 см баландликдан пастга сакраб тушиш

"Коч болам, куш келди", "Чорий чамбар", "Аввазакам" "Она товук ва жўжалар"

"Калдиргоч" "Трамвай" "Эстафета" 'Ким биринчи"

"Кувлашмачоқ" "Мени кувиб ет

"Нишонгаол' 'Буюмни олиб кея| "Ким чаккон" "Мени кувиб ет'

Таёкчадан хатлаб "Чумчуқлар **Ш** автомо-биллар" "Поезд", "Куёш ёмгир

I

	иргитиш ва эмаклаш	коптокни буюмга 1«: ор^кд^н" ташланган	
		коптокни тутиб олиш, 7и1^стгТка-скамейкаси устидан мувозанат саклаб юриш	
май	юриш	Катта кадам ташлаб юриш, кетма-кет биттадан оёқ учидан юриш	"Ким чакқон" "Чўпон ва эчкилар", "Пирпирак билан югуриш", "Копток ўйини"
	югуриш	Думалатиб юборилган тўп оркасида - ^ю УРИш, кувиб етиш, 3-4 дакика югуритп	
	сакраш	Хазкадан-халқага сакраш хазқалар" ичидан эмаклаш, нарвончага тирмашиб чиқиш	
	иргитиш ва эмаклаш	гутши узокка иргитиш, тўпни икки қулзаб " пастдан, кўкрак олдидан бош теласидан олдинга отиш	

Й	1-ярим йил					мусика					Иил
	IX	A	XI	XII	жами	I	II	III	IV	V	
	8	8	8	8	32	8	8	8	8	8	40
Фаолият турлари											
Мавзулар											
-^утиказзшглаш рКуз» Д. Омонзллаева ~-----											
г* - «Айикчам» Ғ.Кодиров ~-----:											
Мусликий ритмик «Поезд» Н. Метлова.											
й ^!P1каз^1a1)_											
5 Ракс											
К кинин^ Ким келди? ~-----.											
у Буюмлар чолгу «Куёним» ўзбек хазқ куйи. " ~-----"											
асбобларида ~^ШшЛ1ргатиш											
'«усикага оид 1 Товуш											
-лаъл/мог											
мусика тинглаш «Куш ва кушчазар» Е.Тиличёёва "-----1 «Куз» С. Абрамова											
Куйлаш «Байрокчазар» Е.Ти.зичеева. ' ~-----" «Опажон қаранг» М. Икромова											
Ч(Ц 1.1." 1											
^"кии ритмик «Чори-чамоар» ўзбек халқ куйи.-----											
^"Р^ткатлар											
* -кС «Жуфтли ракс» («Асп бўламан» ўзбе!с1й^у^и)-----											
Бизга мехмон келди '-----											
^"Далла чолг\^" «Куёним» ўзбек хазқ куйи.-----											
бoбла* ^arЩга^тзгатиш											

	Мусикага оид маълумот	Мусликий товуш	" 1
	Муслика тинглаш	«Пахта кўшиғи» ўзбек халқ куйи	
	Куйлаш	«Богчамиз» М.Икромова	
		«Бахти эркатой» Т.Тошматов	
	Мусликий ритмик харакатлар	«Куёним » узбек халқ куйи	✱ Ш
оябрь	Раке	«Кувнок раке" (ихтиёрий)	кШ
И	Уйин	Мусликий уйинчоклар дўкони	: Д 1
	Болалар чолгу асбобларида чалишга ургатиш	«Анднжон полькаси» узбек халқ куйи	
	Мусикага оид маълумот	Мусликий чолгу асбоблари	Ш
	Муслика тинглаш	«Турналар» С.Абрамова. «Песня деда Мороза» М.Сатулина	»Ш
	Куйлаш	«Куёнлар» Ғ.Қодиров. «Арча байрами» И. Акбаров	• ШШ .ШШ
	Мусликий ритмик харакатлар	«Куёнлар ва айик» Т. Попатенко	Я
ябрь	Раке	«Ярашамиз» Вилькорейская.	,?4а
	Уйин	«Ўрмонда»	.Шт
	Болалар чолгу асбобларида чалишга ургатиш	«Анджон полькаси» ўзбек халқ куйи	- ШШж
	Мусикага оид маълумот	Сурнайча	"*мж
	Муслика тинглаш	«Қашкарча» ўзбек халқ куйи « Анджон полькаси» ўзбек халқ куйи	^ Як
	Куйлаш	«Арча кўшиғи» М Икромова «Айикча» М. Икромова.	«Ж
	Мусликий ритмик харакатлар	«Айикполвон» М.Икромова	дШ
	Раке	«Жуфтли раке» узбек халқ куйи	ЗШ
я	Уйин	«Овозидан таниб ол»	, -иқ Я
	Болалар чолгу асбобларида чалишга ургатиш	«Во поле берёза стояла» рус халқ кушиги.	, Шш
	Мусикага оид маълумот	Доирача	ш

Февраль	Муслика тинглаш	«Кувнок шикилдокча» М.Икромова
	Куйлаш	«Қулча нон» Б.Каримов «Этикчам» Д.Омонуллаева
	Мусликий ритмик харакатлар	«Қорбобожон» М. Икромова
	Раке	«Эркин раке» ўзбек халқ куйи. Раке
	Уйин	«Қайси чолгу чаляпти»
	Болалар чолгу асбобларида чалишга ургатиш	«Во поле берёза стояла» рус халқ кўшиғи.
	Мусикага оид маълумот	Металлофон
	Муслика тинглаш	«Ёмгир ёғалоқ» ўзбек халқ куйи
	Куйлаш	«Капалак» М.Икромова «Хўрозим» К.Абдуллаев
	Мусликий ритмик харакатлар	Арқонни торт
	Раке	«Жуфт раке» узбек халқ куйи
	Уйин	«Юрамиз, югурамиз»
	Болалар чолгу асбобларида чалишга Ургатиш	«Кувнок шикилдокча» М.Икромова
	Мусикага оид маълумот	Шовкинли чолку асбоблари
	Муслика тинглаш	«Булбул» С. Бобоев «Қашкарча» ўзбек халқ куйи
	Куйлаш	«Товугим» Ф.Назаров «Полапон» Ф. Назаров «Тойчоғим» С.Бобоев
4	Мусликий ритмик акатлар	Кўзгуга кара
август	Раке	«Қўғирчок ва уйинчоклар билан раке»
	Уйин	«Уйинчоғим»
	Болалар чолгу асбобларида чалишга ургатиш	«Кувнок шикилдокча» М.Икромова
	Мусикага оид маълумот	Учбурчак
	Муслика тинглаш	«Чертмак» узбек халқ куйи «Дор ўйин» М. Икромова
а	Куйлаш	«Булбулчам» М.Насимов «Лола сайли» М. Икромова
!	Мусликий ритмик акатлар	Гулни хидлаб бер

р а к с	«Гуллар билан раке»
ў н и н	«Тепами, пастдами'''
Болалар чолғу	«Кувноқ шикилдокча» М.Икромова
асбобларида	
чалишга ургатиш	
Музыкага оид	Мусликий товушлар
маълумот	

Машгулотлар мавзули -таквим режаси

Ўрта гуруҳ (4-5 ёш)

№	Машгулот номи	Уқув йили давомида				
		хафтада	бир ойда	1-ярим йиллик	2-ярим йиллик	Жами
1	Атроф олам билан таништириш	1	4	16	20	36
2	Табиат билан таништириш	0,5	2	8	10	18
3	Нутқ ўстириш	2	8	32	40	72
4	Бадий адабиёт билан таништириш	0,5	2	8	10	18
5	Илк математик тасаввурларни шакллантириш	1	4	16	20	36
6	Раём	2	8	32	40	72
7	Апликация	0,5	2	8	10	18
8	Қуриш-ясаш	0,5	2	8	10	18
9	Лой шли	1	4	16	20	36
	Жисмоний тарбия	2	8	32	40	72
10	Музыка	2	8	32	40	72
	Жами	13	52	208	260	468

№	1-ярим йил					2-ярим йил						Иил давомида
	IX	X	XI	XII	жами	I	II	III	IV	V	жами	
	4	4	4	4	16	4	4	4	4	4	20	36

№	о й и	МАШГУЛОТ МАВЗУСИ
1.	Сентябрь	«Ўзбекистан — меншгт Ватаним» мавзусида суҳбат
2.		Мустақиллик байрами хақида суҳбат
3.		«Мен яшаётган кўча» мавзусида суҳбат
4.		«Она шаҳрим - Тошкентим» мавзусида суҳбат
1	Октябрь	«Ўлкамизда куз» мавзусида боғча буйлаб экскурсия
2		"Нон ва сув биз учун азий" мавзусида суҳбат
3		Уй-рўзғор буюмлари
4		Таълимий ўйин "Тана қисмларимизни ўрганамиз"
1	Ноябр	Дурадгор меҳнатини кузатиш
2		Каттик буюмлар билан таништириш (сандик, кути, хонтахта)
3		Хўжалик меҳнат қуроллари билан таништириш
4		"Озода юрамиз" мавзусида суҳбат
1	Декабрь	"Газламалар" мавзусида суҳбат
2		«Қушлар бизнинг дўстимиз» мавзусида суҳбат
3		"Ростгўйлик" мавзусида суҳбат
4		Кишги қийимлар мавзусида суҳбат
1	Январ	Қиш фасли хақида суҳбат
2		Ватан химоячилари қуни байрами хақида суҳбат.
3		Меюшг оилам
4		Ошхона буюмлари
1	Феврал	А.Навоий сурати билан таништириш.
2		"Нима яхши-ю, нима ёмон" мавзусида суҳбат
3		«Дўкон» таълимий ўйини
4		Ошпаз меҳнатини кузатиш

Март	«Баҳор келди» богча бўйлаб сайр "Наврўз" байрамлари ҳақида суҳбат Бобур билан таништириш
Апрел	Дехкошпир меҳнати ҳақида суҳбат Ҳайдовчи меҳнати ҳақида суҳбат Богбон меҳнатини кузатиш. Озик-овкат дуконига сайр «Бизнинг маҳалла» мавзусида сайр
Май	"Доривор усимликлар" мавзусида суҳбат Гулзордаги гулларни кузатиш Гул байрами ҳақида суҳбат Қурувчи меҳнатини кузатиш

1-ярим йил					2-ярим йил					ЙИЛ ДАВОМИДА
IX	X	XI	XII	жами	I	II	III	IV	V	
2	2	2	2	8	2	2	2	2	2	

Сентябр	Ер майдончаси атрофини кузатиш Сабзавот ва меваларни кўриб чиқиш
Октябр	Аквариумдаги баликчаларни кузатиш Жонсиз табиаркум ва тош)билан таништириш
Ноябр	Хона усимликлари бизнинг дустимиз Бокка сайр
Декабр	Қушларни кузатиш «Қшш и Уйинлар» сурати устида суҳбат
Январ	Қутнча(саъва)ни кузатиш Пиёз экиш
Феврал	Хона усимликлари бизнинг дустимиз Ёввойи хайвонлар ҳақида сурат устида хикоя қилиш
Март	Ер майдончаси атрофини кузатиш Гул ҳурўтларни чиқиш
Апрел	Жўжаларни кузатиш
Май	Гуллаган мевали дарахтни кузатиш Экилган гулларни кузатиш Қурбакани кузатиш

Ижтимоий- хиссий ривожлантириш											Ии ди
1- ярим йил					2- ярим йил						
IX	X	XI	XII	жами	I	II	III	IV	V	Жами	
2	2	2	2	8	2	2	2	2	2	10	

Ойи	Машгулот мавзулари
Сентябр	«Ассалому алайкум» хикматп (суҳбат) Бизнинг оила(суҳбат)
Октябр	Ака-ука, опа-сингилларга хурмат(суҳбат) Буви-буважонларим (суҳбат)
Ноябр	Дастурхон одоби(суҳбат) Меҳнатим - роҳатим(суҳбат)

Декабр	Ширинсухан булайлик (суҳбат)
	Урток бўлиш одоби (суҳбат)
Январ	Ўзбекистон - менинг В атаним (суҳбат)
	Ватанимиз химоячилари(суҳбат)
Феврал	Чакимчилик-бу ёмон одат(суҳбат)
	Қуш ва жонзотларга ҳамкорлик(суҳбат)
Март	Мен нимани .шштаяпман(уйин)
	«Ахиллик»суҳбат
Апрел	Менинг хис- туйгуларим(суҳбат)
	Менинг расмим(тасвирий фаолият)
Май	Мен нимани эшитаяпман(уйин)
	«хода- хола»(уйин)

Нутқ, уқи 111 ва саводга тайёрлаш												Пил давомида
1-ярим йил					2-ярим йил							
IX	X	XI	XII	жами	1	II	III	IV	V	жами		
8	8	1	8	8	32	8	8	8	8	8	40	72

	ОНИ	МАШГУЛОТ МАВЗУСИ
1	Сентябр	Уйинчокни тасвирлаш.Овозидан топўйиш Саводга тайёрлаш бўйича амалий машк
2		Тарбиячи ёрдамида сурат бўйича хикоя тузиш "Қўй қўзичоклари билан". Саводга тайёрлаш бўйича амалий машк
3		"8" товушини тугри талаффуз этиш
4		Уйинчокни тасвирлаш. Мушук ва сичконлар ўйини Саводга тайёрлаш бўйича амалий машк
5		"Расмларни номлаш ("8" товуши) ва улар иштирокида гап тузиш "Сўзларни тўлдириш" ўйини
6		Асарни қайта хикоя қилиш. "Ақлли қарға" Саводга тайёрлаш бўйича амалий машк
7		Асарни қайта хикоя қилиш. С. Гофуров. "Ииглоки"
8		Расмларни номлаш ("8" товуши) ва улар иштирокида гап тузиш
9	Октябрь	"Офтоб вон" сурати устида суҳбат Саводга тайёрлаш бўйича амалий машк
10		"8" - "2" товушларини булга ва товушларда тугри талаффуз этиш
11		Тасвирий хикоя тузиш (тарбиячи ёрдамида) Саводга тайёрлаш бўйича амалий машк
12		Асарни қайта хикоя қилиш. С. Г офуров, "Соқолли шафтоли" Саводга тайёрлаш бўйича амалий машк
13		"8Б" товушини тўғри талаффуз этиш
14		Кузги қийимларни тасвирлаш Саводга тайёрлаш бўйича амалий машк
~пг		Асарни қайта хикоя қилиш. С. Гофуров. "Туш кўриш" Саводга тайёрлаш бўйича амалий машк
		"Расмларни номлаш ("8п" товуши) ва улар иштирокида гап тузиш
17	Ноябр	Болаларнинг ташки қиёфасини ва қийимларини тасвирлаш Саводга тайёрлаш бўйича амалий машк
"Н		"Зағизғон ўзига дўст ахтарди" диологик суҳбат Саводга тайёрлаш бўйича амалий машк
19		Тарбиячи ёрдамида шахсий ҳастдан хикоя тузиш. "Менинг жониворим"

		Саводга тайёрлаш буйича амалий машк.
20		"8-\$П" товушларини тўғри талаффуз этиш
21		Хикоя тузишга ургатиш "Бизнинг кўғирчоғимиз" Саводга тайёрлаш буйича амалий машк
22		Тарбиячи ёрдамида сурат буйича хикоя тузиш "Сигир бузокчаси билаан"
23		"К" товушини тўғри талаффуз этиш
24		Асарни қайта хикоя қилиш. "Мактончок ғоз" Саводга тайёрлаш буйича амалий машк
25	Декабр	Асарни қайта хикоя қилиш. Ўзбек халқ эртаги •'Халоллик'
26		Расмларни номлаш ("К" товуши) ва улар иштирокида гап тузиш
27		Тарбиячи билан биргаликда хикоя тузишга ургатиш. "Қор ёкканда". Саводга тайёрлаш буйича амалий машк
28		Тарбиячи билан биргаликда « Иг ваунинг болалари» сурати устида хикоя қилишга ургатиш. Саводга тайёрлаш буйича амалий машк
29		Асарни қайта хикоя қилиш. Ўзбек халқ эртаги "Пуф сассик" Саводга тайёрлаш буйича амалий машк
30		"8п-5" товушларини тўғри талаффуз этиш
31		Ўйинчокларга қараб хикоя тузишга ургатиш Саводга тайёрлаш буйича амалий машк
32		Тарбиячи билан биргаликда сурат буйича киска хикоя тузишга ўргатиш "Қорбобо ясадик". Саводга тайёрлаш буйича амалий машк
33	Январ	"Т" товушини тўғри талаффуз этиш
34		"Қишги ўйинлар" сурати устида суҳбат Саводга тайёрлаш буйича амалий машк
35		Асарни қайта хикоя қилиш. Абдулла Авлоний "Ёлгон дуст" Саводга тайёрлаш буйича амалий машк
36		Қишги қийимларни тасвирлаш
37		Асарни қайта хикоя қилиш Я, Саъдуллаева "Ғишт" Саводга тайёрлаш буйича амалий машк • :
38		Расмларни номлаш ("Т" товуши) ва улар иштирокида гап тузиш
39		Тарбиячи ёрдамида сурат буйича хикоя тузиш "Товук жўжалари билан Саводга тайёрлаш буйича амалий машк -
40		Асарни қайта хикоя қилиш К. Рахим "Дилбар" Саводга тайёрлаш буйича амалий машк
41	Феврал	Асарни қайта хикоя қилиш. Абдулла Авлоний "Арслон ва айик" * Саводга тайёрлаш буйича амалий машк _ _ _
42		Расмларни номлаш ("К"- "Е" товуши) ва улар иштирокида гап тузиш _ _ _
43		Тарбиячи ёрдамида шахсий ҳаётдан хикоя тузиш. "Тутилган кун" г Саводга тайёрлаш буйича амалий машк _ _ _ *
44		"Қайсар кучукча" сурати устида суҳбат.Саводга тайёрлаш буйича амалий машк _ _ _ . я
45		"Сп" товушини тўғри талаффуз этиш _ _ _ _ _
46		Ўйинчокни тасвирлаш. Саводга тайёрлаш буйича амалий машк _ _ _ _ _ III
47		Расмларни номлаш ("Сп" товуши) ва улар иштирокида гап тузиш _ _ _ _ _
48		Ўйинчокни тасвир буйича топиш _ _ _ _ _ 4 Саводга тайёрлаш буйича амалий машк _ _ _ _ _ -Я
49	Март	Тарбиячи билан биргаликда хикоя тузишга ургатиш.' Баҳор кеяди _ _ _ _ _
50		Қайта хикоя қилиш. Н. Раимова "Ялпиз" хикояси
51		Саводга тайёрлаш буйича амалий машк _ _ _ _ _ —I Тасвирий хикоя тузиш. _ _ _ _ _ III

		Саводга тайёрлаш буйича амалий машк
52		"К" товушини тўғри талаффуз этиш
53		Ўйинчокларга қараб хикоя тузишга урганиш Саводга тайёрлаш буйича амалий машк
54		Расмларни номлаш ("К" товуши) ва улар иштирокида гап тузиш
55		Ўйинчокни тасвирлаш. Қўғирчоқлар ракси Саводга тайёрлаш буйича амалий машк
56		"К-Б" товушларини тўғри талаффуз этиш
57	Апрел	Асарни қайта хикоя қилиш. Абдулла Авлоний "Таксим" Саводга тайёрлаш буйича амалий машк
58		Ўйинчокни тасвири буйича топиш. Саводга тайёрлаш буйича амалий машк
59		"Б" товушини тўғри талаффуз қилиш
60		Асарни қайта хикоя қилиш. С. Ғофуров "Ҳиди ёкади, арией чакади" Саводга тайёрлаш буйича амалий машк
61		Расмларни номлаш ("К-Б" товуши) ва улар иштирокида гап тузиш
62		Ўйинчок хақида хикоя тузишга ургатиш
63		Сурат устида суҳбат "Мушук болалари билан"
64		"Ғ" товушини тўғри талаффуз этиш
65	Май	Ўйинчокларга қараб хикоя тузишга ўрганиш Саводга тайёрлаш буйича амалий машк
66		Асарни қайта хикоя қилиш. Абдулла Авлоний "Ақлли бола" Саводга тайёрлаш буйича амалий машк
67		Расмларни номлаш "Ғ" товушини тўғри талаффуз қилиш
68		"Нодирнинг товуклари" сурати устида суҳбат Саводга тайёрлаш буйича амалий машк
69		"О" товушини тўғри талаффуз қилиш
70		Асарни қайта хикоя қилиш. Абдулла Авлоний "Мактанчок ғоз"
71		Расмларни номлаш ("ТВ" товуши) ва улар иштирокида гап тузиш
72		Тарбиячи ёрдамида сурат буйича хикоя тузиш "Эчки улоқчалари билан" Саводга тайёрлаш буйича амалий машк

1-ярим йил						2-ярим йил					Йил давомида
IX	X	XI	XII	жами		I	II	III	IV	V	жами
2	2	2	2	8		2	2	2	2	2	10

№	ойи	МАШГУЛОТ МАВЗУСИ
1.	Сентябр	М.Кодиров. "Талпинаман кўшга" шеърини едлатиш
2.		Ўзбек халқ эртаги "Халоллик"ни ўқиб бериш
3.	Октябр	Р.Файз. "Кузда" шеърини едлатиш
4.		Ўзбек халқ эртаги "Уч тулки"ни сўзлаб бериш
5.	Ноябр	Ўзбек халқ эртаги "Олиш тарвуз"ни ўқиб бериш
6.		Рус халқ эртаги "Бўғирсок"ни сўзлаб бериш
7.	Декабр	Т.Рахимова. "Ёғди-ёғди"шеърини едлатиш
8.		"Азпомиш"достонидан парча ўқиб бериш
9.	Лтвар	З.Иброхимова. "Нега пишмади" адабий эртагини сўзлаб бериш
10.		З.Диёр.'Арча" шеърини едлатиш
11.	Феврал	А. Навоий. "Шер билан Дурроғ" сўзлаб бериш
12.		"Бобур ва кабутар" ривоятини ўқиб бериш
13.	Март	Т. Иўлдош "Ойим уйда бўлсалар" ифодали ўқиш

14	Т. Бахромов "Сумалак" ифодали ўқити
15	К. Гурдиева "Бахор" шеърини ёдлати
16	Д. Махмудов "Барно" ҳикоясини ўқити
17	Ўзбек халқ эртаси "Ўвча, Кучча ва Додо" ни сўзлаб бериш
18	А. Абдураззок "Тойчоғиз" шеърини ёдлати

Ўқималар математик тушунишлар

Сон ва саноқ	Микдор (катталиқ)	Геометрик шакллар	Фазовий тасаввур	Вазн ҳисоби тасаввур	Умумий
9	9	8	5	5	36

МАШГУЛОТ МАВЗУСИ

Ой	Т.р.	3 сонининг ҳосили бўлиши билан таништириш ва 3 пича санашга ўргатиш
Сентябрь	1.	Буюкларни бўйига ва энтига кўра қисқаш ва тартибдаштириш
	2.	Доира, квадрат ва учбурчак шакллари бир-биридан фарқлаш
	3.	Доира, квадрат ва учбурчак шакллари бир-биридан фарқлаш
	4.	Нарсаларни ўнг кўла билан чапан ўнгга қарб торши кўнжимасдан мустаҳкамлаш
Октябрь	1.	Сони 3 гача бўлган икки тўрухдан буюклар сонини таққослаш
	2.	Нарсаларнинг қатин-қоққиссинини қисқаш
	3.	Тўғри тўртбурчак билан таништириш
	4.	Кун-тун ҳақиқати тушунишларни мустаҳкамлаш
Ноябрь	1.	4 сонининг ҳосили бўлиши билан таништириш ва 4 пича санашга ўргатиш
	2.	"Қадиқ" "Тоққароқ" "Бир хил" сўзлари тўғрисида тушунича ҳосил қилиш
	3.	Квадрат, учбурчак, тўртбурчак шакллари ҳақида тасаввурларни мустаҳкамлаш
	4.	Қуриқта-қалғи, оқдинт-а-орқат, чапга-ўнгга қайиш йўналишларда ҳаракат қилиш кўнжимасини мустаҳкамлаш
Деканбрь	1.	Сони 4 гача бўлган икки тўрухдан буюклар сонини таққослаш
	2.	Нарсаларнинг ҳажмининг қатталиғига нисбатан қисқаш
	3.	Таққаролдан квадрат, учбурчак, тўртбурчак ясаш ва бу шакллар фойдаланиб турли нарсалар ясаш
	4.	Эрталаб, кундуз, кечкурун ҳақида тасаввурларни мустаҳкамлаш
Январь	1.	5 сонининг ҳосили бўлиши билан таништириш ва 5 пича санашга ўргатиш
	2.	Нарсаларнинг узунлигини, кенглигини, бағданлигини қисқаш фарқлаш
	3.	Овал шакли билан таништириш. Доира ва овал шакллари фарқлаш
	4.	Болаларни бериш ва йўналишда ҳаракатини давом эттиришга ўргатиш
Февраль	1.	Сони 5 гача бўлган икки тўрухдан буюклар сонини таққослаш
	2.	Турли хил ўлчамдаги нарсалар орасидан бир хил ўлчамдаги нарсани аниқлаш ва фарқлаш
	3.	Цилиндар билан таништириш. Цилиндар, кўб, шар ҳақидаги тушунишлар мустаҳкамлаш
	4.	Кеча, бүтун, эртала ҳақида тасаввур ҳосил қилиш
Март	1.	3, 4, 5 сонлари доирасидаги сонни қароқоңқалар билан таништириш
	2.	Энг кен, торроқ ва энг тор ҳақида тушунича маълумлаш
	3.	Тенарак-профилдаги буюклар орасидан таниш бўлган геометрия шакли кўра олишга ўргатиш
	4.	Узоқ-яқин, яқинроқ, узоқроқ тўғрисида тушунича ҳосил қилиш
А.п.	1.	Сони 5 гача бўлган икки тўрухдан буюклар сонини таққослаш

2.	Баландлиги ва эни бўйича кескин фарқ қилувчи буюкларни қисқаш
3.	Шакллари турли ўлчамда (катталиқда) бўлиши ҳақида тасаввур ҳосил қилиш
4.	Ҳаракат тарафидан ифодаловчи сўзларни (тез, секин) ўргатиш
1.	Ирраметларнинг кам тўрухча билан қўйиш ёки кўп тўрухдан билта олиб тегишлик ҳосил қилишни ўргатиш
2.	Турли қатталиқдаги шакллари, деталарни (6-8 қисм) йиғишни ўргатиш
3.	У ёки бу предметнинг ўзга а нисбатан жойлашувини сўз билан ифодалашга ўргатиш
4.	Кеча, бүтун, эртала ҳақидаги тасаввурларни мустаҳкамлаш

Тасвирий фаоллиги йўналишда

№	Машгулот номи	хаффада	бир ойда	1-йрим йилда	2-йрим йилда	Жами
1	Расм	2	8	32	40	72
2	Аппликация	0,5	2	8	10	18
3	Қўриш-ясаш	0,5	2	8	10	18
4	Дойиш	1	4	16	20	36
Жами		4	16	64	80	144

МАШГУЛОТ МАВЗУСИ

№	Ойи	Расм
Сентябрь	1.	«Ез ҳақида расм чиз»
	2.	«Даракхда олма пишди»
	3.	«Қизил тулпар»
	4.	«Олтин кўз»
Октябрь	1.	«Қузн ўрмонда қим қилди»
	2.	«Ранг-баранг шарлар»
	3.	«Қутирчоқ кўнжани безайми» - (тайёр шакл асосида).
	4.	«Ихтиёрий расм»
Ноябрь	1.	«Дарвоза» курашнинг материаллардан фойдаланиб тасвирлаш
	2.	«Қутирчоқимизга буюк асейми»
	3.	«Шарф безайми»
	4.	«Хосилини байроқлар»
Деканбрь	1.	«Хосилини йиғамиз»
	2.	«Қолпоқ» шаклини ясаш
	3.	Гулдордаги кўнжлар
	4.	Турли ҳажмдаги медаллар
Январь	1.	«Қузн даракх»
	2.	«Сайр боғидаги қузн кўнжиди»
	3.	«Эрталабги даракх»
	4.	«Қуёғча учун уйча»
Февраль	1.	«Ихтиёрий расм»
	2.	«Олтин ва олтин тўхумлар»
	3.	«Дераздан томоша қилгани»
	4.	«Барлар тўқилгани»
Март	1.	«Қутирчоқ» ясаш
	2.	«Қутирчоқ» ясаш
	3.	«Қутирчоқ» ясаш
	4.	«Қутирчоқ» ясаш
Аппликация	1.	«Қутирчоқ» ясаш
	2.	«Қутирчоқ» ясаш
	3.	«Қутирчоқ» ясаш
	4.	«Қутирчоқ» ясаш

Лой иши	1. «Кувнок матрёшкалар» 2. Турли кулокли пирамидалар 3. "Бодфитн" ва "Помидор" шаколарни лойдан ясаш 4. <u>"Кўёнча учун сабзи ясаймиз" мавзуда лой билан ишлаш</u>
Раем	1. «Матрёшканинг сарафанини безаймиз» 2. «Кечки куз» 3. «Ўрмонда ким яшайди» 4. «Кушлар ини» 5. "Деразадан томоша киламиз" 6. Шкафчалар учун расмлар 7. «Ихтиёрий раем» 8. "Уйча" (эртас асосида раем чизиш). 1. "Уйча"ни ясаш
Куриш-ясаш	2. <u>Эркинмавзу</u>
Аппликация	1. «Уйинчоклар байрамга кетялти» 2. <u>"Кутирчокни шарфини безатамиз"</u>
Лой иши	1. «Болазар копток ўйнаптилар» 2. "Минорача" ясаш 3. "Кўзикоринлар"
Раем	1. <u>«Кушларнинг куйлагини безатамиз»</u> 2. "Кугирчокни куйлагини безатамиз" 3. «Ўрмонда кишки дарахт» 4. «Қоркиз ўрмондан мекмонга келди» 5. «Янги йилга таклифнома» 6. "Байрам арчасн" табрикнома 7. «Кушларнинг куйлагини безатамиз» 8. «Кушларнинг куйлагини безатамиз»
Куриш-ясаш	1. Қоғоздан альбом ясаш 2. <u>Икки каватли уйча</u>
Аппликация	1. «Кичкинтойлар учун китобча» 2. <u>«Ликобчани безаш»</u>
Лой иши	1. «Кушларни овкатлантирамиз» 2. «Майдончада сайр» 3. "Сомсалар ясаймиз" 4. "Кулча нон"
Раем	"Қорбобо" мавзуида раем чизиш "Бизнинг арчамиз" "Шапка ва шарфли қор одам" «Афсонавий гуллар» «Афсонавий бог» «Хохлаган ўйинчокни чизиб қуринг» «Бўғирсок» эртаги асосида раем чизиш "Қор утоми" мавзуида раем чизиш
Куриш-ясаш	1. "Қоғоздан қутича ясаймиз" 2. <u>"Минора" қуриш</u>
Аппликация	1. "Самолётлар учмоқда" 2. <<Қорбобо" мавзуида раем чизиш

Лой иши	1. «Арча байрамига келган хайвонлар» 2. «Қўғирчок айик билан раке тушмоқда» 3. "Арча мунчокдари" 4. "Кушча"
Раем	1. Майдончадаги қорбобо" 2. «Афсонавий қушларни безаш» 3. "Томдаги яхлар" 4. "Шарлар билан безатилган арча" мавзуида раем чизиш 5. «Кувнок аийклар» 6. "Қиш" мавзусида раем чизиш 7. "Салфеткаларни безатамиз" 8. "Сайрада нималарни қўрдик?"
Куриш-ясаш	1. «Қоғоздан арвача ясаймиз» 2. «Қоғоздан совғалар тайёрлаш»
Аппликация	1. Айикчанинг гиламчасини ясатамиз" 2. <u>"Қорбобо"</u>
Лой иши	1. «Қўғирчок учулт пиёла» 2. «Уйинчоклар уйчаси» 3. "Қорбобо" 4. "Шу ойда кизикарли нималар ясадик"
Раем	1. «Ихтиёрий раем», 2. «Қабутарлар», 3. «Келди баҳоргул баҳор» 4. «Безакни ўйлаб топ» 5. «Наврўз байрами» 6. "Қоптокни расмини чизиш" 7. «Бўғирсок йўлда думалаб кетди» мавзуда раем чизиш а. баҳордаги дарахтлар"
Куриш-ясаш	1- Қоғоздан табуретка ясаш" 2. «Ёдгорликлар»
Аппликация	1. «Гиламчани безаш» 2. «Хохлаган ўйинчокни қирқб елимла"
Лой иши	1. «Кушча» 2. «Менинг севимли ўйинчоғим» 3. "Ликопча"
Раем	4. «Қўғирсок йўлда думалаб кетди» 1. «Матрёшка нега хафа» 2. «Мен ракетами чизаман» 3. «Ихтиёрий раем чизиш» 4. "Қамалак" расмини чизиш 5. "Дала гуллари" 6. "Қуёш чараадаб турибди" 7. "Гуллаган дарахт" мавзуда раем чизиш «Сочикни безат»
Куриш-ясаш	1. «Оригами» ўйинчоклари» 2. «Қоғоз ва картон қутини ўйинчоклар»
Аппликация	1. «Биз қурувчиларимиз» 2. "Рангли уйча"

ушлаб ва турли вазиятларда ўқидан қочиб югуриш, югуришни қорши билан алоқалаштириш	“Тошчи ким узоққа отади” “Оғ ўйини”
Доврачадан нирдан сакраш ўтши, қия тахтачадан нориб сакраш, оёқларини жуфтлиштириб ва оғиб икки оёқдаб сакраш	
Ўтулар тагидан эмакдаб ўтши, бўғомлар тагидан ўнг ва чап томонга эмакдаб ўтши, бўғомлар остидаб ўтши	
нориш	Харакат тезлиги ва йўналишини ўзгартириб, йўналишини алмашиб каторда нориш, чап ва ўнг томонларга қорши чапқаш қатам ташташ оёқ товоғидан оёқ учига ўтиб нориш
югуриш	Секин югуриш, 100 метрга чизиқ бўлидаб бир метерда югуриш 10 метрга тез югуриш, моқисмон югуриш
сакраш	Қисқа танаффуслар билан 20 мартадан сакраш, олданига қориб келиб сакраш, чамабаракдан - чамабаракка сакраш
иритиш ва эмакдаш	10м, масофада илон изи бўлиб эмакдаш, конток, чамабаракларини бўғомлар орасида думалатиш, қопдоқни ерига уриб ишли, контоқни пастдан бош устидан отиш, 2м, бўғомли масофадан бир қўлиб тусиқдан охирино отиш.

Мусика											
№	1-йрим йил					2-йрим йил					Йил давомиди
	IX	X	XI	XII	жамин	I	II	III	IV	V	жамин
	8	8	8	8	32	8	8	8	8	8	40

Сентябрь											
Феолият турлари						Мавзулар					
Мусика тинглаш						«Кўнроқчалар» В. Моцарт.					
Куйлаш						«Аржон сакраш» А. Хачатурян					
Мусикай ритмик харакатлар						«Куз» М. Иброимова					
Ракс						«Сарик бар чалар» М. Иброимова					
Ўйин						«Ўтрамиз-турмиз»					
Боғалар чоғу асбобларида чалишга ўратиш						«Дустингни овозидан топ»					
Мусикага онг маълумот						«Кученим» ўзбек халқ кўштини.					
Мусика тинглаш						Мусика каярда яшайди?					
Куйлаш						Мусикай ўйинчоқлар					
Мусикай ритмик						«Какку» Х. Мухамедов.					
Октябрь						«Норим-норим» ўзбек халқ кўйи					
Мусика тинглаш						«Кувонк боғалар кўштини» М. Иброимова					
Мусикай ритмик						«Плактой» Ғ. Кодиров					
Октябрь						«Тоғчоғим» З. Каримова					
Мусикай ритмик						Оёқ туғилгани					

Харакатлар		Мусикага мос чапак чалиш
Ракс		«Барчалар»
Ўйин		«Орамиз-ноурамиз»
Боғалар чоғу асбобларида чалишга ўратиш		«Мушук ва мушукчалар»
Мусикага онг маълумот		«Кученим» ўзбек халқ кўштини
Мусика тинглаш		Юкори товушлар (юкори регистр)
Куйлаш		Паст товушлар (куйи регистр)
Мусикай ритмик		«Дўноча» ўзбек халқ кўйи
Харакатлар		«Чилдирма» Д. Омонкулбаева
Ракс		«Шаклон» С. Абрамова.
Ўйин		«Дўмбоқчалар кўштини» Х. Рахимов
Харакатлар		«Ботчанимиз» Ғ. Кодиров
Мусикай ритмик		Ракс элементлари
Боғалар чоғу асбобларида чалишга ўратиш		Байроқчалар билан машқ
Мусикага онг маълумот		«Шикилдоқлар билан ракс»
Мусика тинглаш		«Ўрмонда»
Куйлаш		«Куш ва қўшчалар»
Мусикай ритмик		«Оқ теракчи, кўк терак» ўзбек халқ кўштини
Харакатлар		Баралла-кучин товуш (фортс)
Ракс		Оқиста-кучса жаран (пиано)
Ўйин		«Кор» Ш. Ёрматов.
Харакатлар		«Касал кўтироқ» Т. Чайковский
Мусикага онг маълумот		«Арча» А. Берлин.
Мусика тинглаш		«Виринчи кор» Н. Норхўжаев
Куйлаш		
Мусикай ритмик		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		
Харакатлар		
Ракс		
Ўйин		

	.Мусикага оид маълумот	Кунғирокча Бубен Шикилдокча
	Мусика тинглаш	«Чаманда гул» узбек халқ кўшиғи. «Кўғирчоғим алла-с» Х. Мухамедов
	Куйлаш	«Куёнлар» Ғ.Қодиров «Олма» К.Абдуллаев «Оппок қантим» Д.Зокиров
	Муסיкий ритмик харакатлар	Марш темпига мое кадам ташлаш
	Раке	Қоптокни юкорига от «Тасмалар билан раке» (корпарчалар)
	Уйин	«Уч айик»
	Болалар чолгу асбобларида чалишга ургатиш	"Кулча нон" Б.Каримов
	Мусикага оид маълумот	Фотепиано чолгу аебоби билан тиншитириш
	Мусика тинглаш	«Айшс ва кушчалар» Р. Ребиков «Кувнок ракс» А. Берлин
	Куйлаш	«Бир. икки. уч» Н. Норхўжаев «Инок ўйнаймиз» Ф. Назаров «Этикчам» Д.Омонуллаева
а. ё	Муסיкий ритмик харакатлар	Арконни торт
	Раке	Хўрозча, токча «Куғирчоклар ракси
	Уйин	«Мушук ва мушукчалар»
	Болалар чолгу асбобларида чалишга ургатиш	"Кулча нон" Б.Каримов
	Мусикага оид маълумот	Мусика асарининг кириши кисми Нақорат
	Мусика тинглаш	«Бинафша» Ғ.Қодиров «Барабан» В. Кубинская.
ё	Куйлаш	«Онажон» З.Қаюмова. «Осмондаги ой» Н.Норхўжаев «Турналар» М.Икромова
	Муסיкий ритмик харакатлар	Мусикага мое юриш, югуриш, сакраш.
	Раке	Жуфт.ти ракс (ихтиёрий)
	Уйин	«Куш ва кушчалар"
	Болалар чолгу асбобларида чалишга	"Марш" А. Мухамедов

	ургатиш	
	Мусикага оид маълумот	Юриш мусикаси (марш)
	Мусика тинглаш	«Улоқчам» С. Бобоев. "Учаверинг турналар» Ф. Назаров
Апрель	Куйлаш	«Камалак» М.Икромова «Бахор гуллари» М. Икромова «Шамол» С.Абрамова
	Муסיкий ритмик харакатлар	.Мусикага мое чапак чалиш ва бир оёкни тўпиллатиш Ургаилган раке харакатларини жуфтликда бажариш
	Раке	Шарлар билан ракс(ихтиёрий)
	Уйин	Овозидан топ" "Кўғирчок- ўйинчок"
	Болалар чолгу асбобларида чалишга ургатиш	Жўжаларим" М.Хусейнли
	Мусикага оид маълумот	Ракс куйи (ракс)
	Мусика тинглаш	«Хоразм оханглари» Д. Монуллаева «Типратикон» Н. Норхўжаев
Май	Куйлаш	«Кўшиғимиз авжида» Т. Азимов «Саъва» С.Абрамова «Соат кўшиғи» Н.Иорхўжаев
	Муסיкий ритмик харакатлар	Оёк учиди айланиш. Кул ушлашиб жуфтликда айланиш
	Ракс	> 1 ил болалар ракси (ихтиёрий)
	Уйин	Капалаклар ва гуллар"
	Болалар чолгу асбобларида чалишга ургатиш	Такрорлаш
	Мусикага оид маълумот	-узннк

50		ўролТаллсвдбоевнинг "Ўзбекистонда баҳор" суратини куздан кечириш Саводга тайёрлаш бўйича амалий машқ_____
51		Р Азизхужаевнинг "Ойиҗон" хикояси асосида асарни кайта хикоя килишга Ургатиш. Саводга тайёрлаш бўйича амалий машқ_____
52		Шахсий ҳаётдан хикоя тузиш: "Онамларнинг байрами Саодга тайёрлаш бўйича амалий машқ_____
53		Ш ахсий ҳаётдан хикоя тузиш: "Мен Наврӯз байрамини қандай ўтқачдим?" Саводга тайёрлаш бўйича амалий машқ_____
54		Расмларни номлаш ("К" товуши) ва улар иштирокида тал тузиш_____
55		җамоа ҳаётдан хикоя тузиш: "Богчадаги ектирган ўйинларим Ғайбда тайёрлаш бўйича амалий машқ_____
56		Мазмунли суратлар асосида хикоя тузиш. "Баҳорда кишилар меҳнати Саводга тайёрлаш бўйича амалий машқ_____
57		Т абиат ҳаётдан хикоя тузиш: "Талаффуз этиш Саводга тайёрлаш бўйича амалий машқ_____
58		М.Муродовнинг "Икки хил ёрдам" хикояси асосида асарни кайта хикоя килиш Саводга тайёрлаш бўйича амалий машқ_____
59		Сурат бўйича хикоя тузиш. "Метрода Ғайбда тайёрлаш бўйича амалий машқ_____
60		Расмларни номлаш ("С" товуши) ва улар иштирокида тал тузиш_____
61		"Фил билан хурос" ўзбек халқ эртаги асосида хикоя килишга ургатиш_____
62		Шахсий ҳаётдан хикоя тузиш. Тугилган кун Саводга тайёрлаш бўйича амалий машқ_____
63		"Ғ" товушини тўғри талаффуз этиш_____
64		"Терак" билан Мажнунтол" ривояти асосида асарни кайта хикоя килишга ургатиш. Саводга тайёрлаш бўйича амалий машқ_____
65	Май	Шахсий ҳаётдан хикоя тузиш. "Мен дадамга ёрдамчи Саводга тайёрлаш бўйича амалий машқ_____
66		Расмларни номлаш ("Ғ" товуши) ва улар иштирокида гап тузиш_____
67		Асарни кайта хикоя килиш Яшар Хондамир Қалам Саводга тайёрлаш бўйича амалий машқ_____
68		Н товушини тўғри талаффуз килиш. _____
69		Шахсий ҳаёт (тажриба)дан хикоя тузиш Циркда Саводга тайёрлаш бўйича амалий машқ_____
70		"Расмларни номлаш ("Н" товуши) ва улар иштирокида гап тузиш_____
71		җамоа ҳаётдан хикоя тузиш: "Гулзорларимиздаги гулларни қандай етиштирдик. Саводга тайёрлаш бўйича амалий машқ_____
72		"Асалари ҳеч нарса демабди" хикояси асосида кайта хикоя килишга ургатиш. Сақолга тайёрлаш бўйича амалий машқ_____

Ижтимоий - ҳиссий ривожлантириш											Йил
1- ярим йил					2- ярим йил						/ ал < и < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < < &

Декабрь	Қушничилик одоби (суҳбат)
	Ҳолам меҳмонга қелди" (ўйин)
Январь	Дангасалик ёмон одат (суҳбат)
	Табиат бизнинг дўстимиз(суҳбат)
Февраль	Воқеабанд ўйинлар(ўйин)
	Дўст қандай бўлиши мумкин(суҳбат)
Март	Воқеабанд ўйинлар(ўйин)
	Яхшилик" (суҳбат)
Апрель	Айёр тулки" (ўйин)
	Бештош" (ўйин)
Май	Воқеабанд ўйинлар(ўйин)
	Қатталарни ҳурмат қилиш ҳақида(суҳбат)

Бадиий адабиёт билан таништириш											
1-йрим йил						2-йрим йил					
IX	X	XI	XII	җами	I	II	III	IV	V	җами	Йил давомида
2	2	2	2	8	2	2	2	2	2	10	18

№ Ойи	МАШГУЛОТ МАВЗУСИ
1. Сентябрь	А.Навоий. "Бир қабутар" хикоятини ўқиб бериш
	Э. Раимов "Қўйга тўлсин она Ватан" шеърини ёдлатиш
Октябрь	Шухрат "Зайнабнинг мушуги нега аразлади?" хикоясини ўқиб бериш
	Ғ. Абдуллаев. "Қўз" шеърини ёдлатиш
Ноябрь	Ўзбек халқ эртаги "Зумрад ва Қиммат" ни сўзлаб бериш
	Рус халқ эртаги "Ғозлар-оққушлар" эртагини ўқиб бериш
Декабрь	Ю.Шомаев. "Ширмои нон" шеърини ёдлатиш
	В. Берестов "Чин сўз" хикоясини ўқиб бериш
Январь	Д.Матқоя. "Ёғ, ёғабەر, оппоқ қор" шеърини ёдлатиш
	Х.Назир. "Палъточа" хикоясини сўзлаб бериш
Февраль	"Нон ҳиди" ривоятини сўзлаб бериш
	Т. Ибодило. "Меҳмон" шеърини ёдлатиш
Март	Х. Раҳмат. "Ёмғир ёғар" шеърини ёдлатиш
	"Ширин билан Шакар" достонидан парча ўқиб
Апрель	Р.Толиб. "Талати зиёфат" адабий эртагини сўзлаб бериш
	Ғ.Ҳожиёва. "Улоқча" шеърини ёдлатиш
Май	Ўзбек халқ эртаги "Қарғавой" ни сўзлаб бериш
	Ш.Отабек. "Аччиқ чой" шеърини ёдлатиш

Илк математик тасаввурларни шакллантириш					
ва санок	Микдор (қатталиқ)	Геометрик шакллар	Фазовий тасаввур	В акт ҳавада тасаввур	Умумий
7	7	8	6	6	36

Р.	Тр.	МАШГУЛОТ МАВЗУСИ
1.	6	сонининг ҳосил бўлиши билан таништириш ва 6 ичида ғанияшга ургатиш
2.	и	тана оулган нарсаларни қалин-юпка, баланд-паст, узун-қисқалигига қўра" жойлаштириш
3.	Квадрат	ва тугри туртбурчак шакллари фарқлашга дойр машқлар
4.	Фазовий тасаввурларни	мустаҳкамлаш (ўнг, чап, олдинда, орқада, узовда, яқинда)

О	1.	7 сонининг ҳосил бўлиши билан таништириш ва 7 ичида санашта ўргалзпц. Сони 7 гача бўлган икки гуруҳдаги буюмлар сонини таккослаш
	2.	Нарсаларни бўлиш усули билан 2 та тенг бўлакка оўлишни ўргатиш
	3.	Таёкчалар ёрдамида турли муаммоли вазифаларни хал килишни ургатиш
	4.	Сутка қисмлари - эрталаб, кундузи. кечкурун, тун каби тушунчаларни мустаҳкамлаш ва чуқурлаштириш
Ноябрь	1.	8 сонининг ҳосил бўлиши билан таништириш ва 8 ичида санашта ургатиш.
	2.	бутунни 4 та тенг бўлакка бўлишни. бутун ва қисмни таккослашни ўргатиш
	3.	Дойра ва овал шакллари фарқдашга дойр машқлар
	4.	Қоғоз варагининг ўнг. чап. юкори, паст, уртасини аниқдашга ургатиш
Р. Н. Ч.	1.	9 сонининг ҳосил бўлиши билан таништириш ва 9 ичида санашта ургатиш Сони 9 гача бўлган икки гуруҳдаги буюмлар сонини таккослаш
	2.	Кўз бизан чамалаш қобилиятларини ривожлантириш
	3.	Шар куб цилиндрлар ҳақидаги тасаввурларини мустаҳкамлаш
	4.	Кўрсатилган йўналиш бўйича ҳаракат кила олишга ўз вазиятини берилган шарт бўйича аниқдашга ўргатишни давом эттириш
№	1.	10 сонининг ҳосил бўлиши билан таништириш ва 10 ичида санашта ургатиш. Ёнма-ён турган сонлар орасидаги муносабатларни тушунишга ургатиш
	2.	10 гача бўлган нарсаларни баланд-паст, узун-қисқалигига қура жо й л аштири ш
	3.	Махсус шакллар тўпламидан фойдаланиб. намунадаги нарсаларни ҳосил килишга ўргатиш
	4.	Кеча, б'тун, эртага ҳақидаги тасаввурларни мустаҳкамлаш
1 о. 3 м	1.	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 рақамлари билан таништириш
	2.	Турли геометрик шакллар йиғмасидан ҳар хил ўйинлар уйнаш
	3.	"Фазодабошқа одамга. бошқа буюмларга нисбатан мўлжал олиши"юШ,
	4.	Хафта кунлари билан таништириш
1	1.	1 дан 10 гача тўғри санаш кўникмасини мустаҳкамлаш
	2.	10 дан 1 гача тесқари санашни ургатиш
	3.	Хафта кунларининг номларини билиш ва кетма-кет келиши ҳақи^агзз Л оилимларини мустаҳкамлаш
	4.	Лабиринтлар ва уларнинг ечими билан таништириш
А. С.	1.	10 гача бўлган сонларни ўзидан кичик бўлган 2 та сондан ҳрсил килиш» ургатиш
	2.	Таёкчалардан ҳосил бўлган геометрик шакллардан бир нечта тасқч олиш усули билан кўринишини ўзгартириш
	3.	Ҳаракат давомида. югуриб кетаётганда иуналишни ўзгартириш
	4.	Йил фасллари билан таништириш ва фаслларнинг номини тўғри аниш ургатиш
1	1.	Арифметик масала тузилиши билан таништириш
	2.	Шартли ўлчов билан танингтариш
	3.	Атрофдаги нарсаларнинг ўзига нисбатан вазиятини суз оилан ифодалаш кўникмасини мустаҳкамлаш
	4.	Йил фасллари: "Бу қачон содир бўлади?" ўйини орқали Оилимларини мустаҳкамлаш

Тасвирий фаолият йўналиши					
№	Машгулот номи	Уқув й. п. и. л. қ. м. и. ч.			
		ҳафтада	бир ойда	1-ярим йиллик	2-ярим йиллик
1	Раём	2	8	32	40
2	Аппликация	0.5	2	8	10
3	Қуриш-ясаш	0.5	2	8	10
4	Лой иши	1	4	16	20
	Жами	4	16	64	80
					144

	ОЙИ	МАШГУЛОТ МАВЗУСИ
Сентябрь	Раём	1. «Ёз фасли» 2. «Қузғи ўрмон» 3. "Қумдаги расмлар" 4. "Ўйинчок қушча" 5. "Эртақдаги дарахтлар" 6. "Биз езда нималарни кўрдик" 7. "Урдак болалари билан" 8. Ихтиёрий раём чизиш
	Қуриш-ясаш	1. Қоғоздан "Оқ қулп"ни ясаш
	Аппликация	2. Табиатдаги материаллар билан ишлаш 1. «Ўзал капалақлар»
	Лой иши	2. «Машинада ҳосилни йиғамиз» 1. «Бизнинг табиат бурчагимиз (уй хайвонлари)» 2. «Айикчани мевалар билан меҳмон қиламан» 3. «Сабзавотлар ҳосилини йиғамиз» 4. "Урдақчани ясаш"
1	Раём	1. «Ўрмонда ким яшайди?» 2. «Қайси ранг, топ» 3. «Нақдши ўйлаб топ» 4. "Қузғи сайр богимиз " 5. "Чебурашқа"мультифилм асосида 6. «Сен нимани чизишни яхши кўрасан?» 7. «Ажойиб мозаика» 8. "Дастурхонни пахта гули билан безаймиз"
	Қуриш-ясаш	1. Транспорт турлари 2. Табиат материаллари билан ишлаш
	Аппликация	1. «Лағанни безаш» 2. "Қуз барглари"
	Лой иши	1. «Хўроз»ни ясаш 2. «Саватда сабзавотлар» 3. "Товуқ болалари билан" 4. "Ихтиёрий мавзу"
Октябрь	Раём	1. «Қалинўрмон» 2. Қамро буви ўйинчокдарини безаш(қушча) 3. Қизча атлас қуйлақда 4. "Қувно к ар гимчо қлар " 5. Қузғи расмлар 6. "Сабзавотлардан нималарни биламиз?" 7. "Қўғирчо қларни к ўйлақларини безаймиз"

	<u>8. "Машиналар"ни тасвирлаш</u>
Куриш-ясаш	1. Тайёр қурилиш материаллардан мебел ясаш
	<u>2. Ташландик материллардан "Совғалар" ясаш</u>
Аппликация	1. «Кўчада машиналар юраепти»
	<u>2. «Сабзавотлар дукони»</u>
Лой иши	1. Хамро бутзи ўйи ЕГЮ кларини безаш 2. Магазин к ўрғазмасидаги "Сабзавот ва мевалар" 3. "Яхши кўрган уйинчокни ясаймиз"
	<u>4. "Чиройли патир - нонлар ясаймиз"</u>
Раем	1. «Кишки ўрмон» 2. «Кишда ўрмонда қандай хайвонлар яшайди» 3. «Бизнинг майдон кишда» 4. «Янги йил арчасига таклифнома» 1. Транспорт турлари (машина) 5. "Шахар кўчалари" 6. "Қор парчалари"
	<u>7. "Бизнинг безалган арчамиз"</u>
Куриш-ясаш	1. Ташландик материаллардан транспорт турларини ясаш
	<u>2. Қрогздан арча безакларини бажарамиз</u>
Аппликация	1. Саёхат сумкачаси <u>«Телевизор»</u>
Лой иши	1. Одам шаклини ясаш 2. «Полахон, қачал полвон. қаргавой телевизор кўрмоқда» 3. «Полахоннинг идиш товоқлари» 4. «Майдончада сайр» «Янги йил байрами» «Идишларга нақш чизамиз» "Кишки нақшлар" "Ялмоғиз кампир (ўрмон афсонаси) "Мен яхши кўрган хайвонлар" "Дарахтларнинг киш кўриниши" "Майдончада болалар сайр қилмоқдалар"
	<u>8. Расмга қараб меваларни тасвирлаш</u>
Куриш-ясаш	1. Қогоздан саватча шаклини ясаш
	<u>2. Кўприқясаш</u>
Аппликация	1. «Дўстимга совға» 2. «Бизнинг аскарларимиз»
Лой иши	1. «Айикча ва қуёнча арча байрамида» 2. «Матрёшқалар» 3. «Баликча» 4. "Менинг яхши кўрган ўйинчоғим"
	2. "Кўзани нақш билан безаймиз»
Раем	3. «Бизнинг аквариум» 4. «Хамма ёқда оппок қор» 5. «Хайвонот боғи» 6. "Мен яшаётган уй" 7. Декоратив раем 8. Транспорт турлари (автобус) 9. <u>Шахримизда киш қунлари</u>
Куриш-ясаш	1. Қогоздан уйча ясаймиз 2. Ихтиёрий мавзу

	Аппликация	1. «Масҳарабоз» 2. «Томдаги қаптарлар»
	Лой иши	1. «Олмаҳон» 2. «От» 3. "Қоса ва пиёлани ясаш" 4. "Мен севган эртақ қахрамонлари"(Ўзбек халқ эртақлари асосида)
	Раем	1. «Баҳор ёмғирлари» 2. «Қайфият» (Биз онам билан бир - биримизга табассум қиламиз) 3. «Қучуқча қувноқ ўйнамоқца» 4. "Қушлар учиб қелди" 5. «Милий қийимдаги қўғирчоқлар» 6. "Ноёб гул" 7. "Баҳор қелди" 8. "Атлас газламани қизамиз"
	Куриш-ясаш	1. Ташландик материаллардан эртақ қахрамонларни ясаш
	Аппликация	2. Табиат материаллари билан ишлаш 3. «Бизнинг дўстлар»
Март	Лой иши	4. «Гулдонда гуллаган нава» 1. «Онамга совға» 2. «Тол навадаси» 3. «Афсонавий қуш» 4. Топишмоқлар асосида лой билан ишлаш
	Раем	1. Қиламни безаш» 2. «Наврўзи олам» 3. «Ракетада учамиз» 4. «Баҳорги дарахтлар» 5. "Қатта - қичик гулдонлар қизамиз" 6. "Биз қйловга бордик" 7. "Хўроз" 8. «Иссик ўлкаларда яшовчи хайвонлар»
	Куриш-ясаш	1. «Қоғоз ва қартон қутиларидан уйинчоқлар» 2. «Ёдгорликлар»
	Аппликация	1. «Балиқлар» 2. «Қолалар»
	Лой иши	1. «Хайвонот боғида» 2. «Биз спортни севамиз» 3. "Яхши кўрган эртагимнинг қахрамони" 4. «Болалар рақсга тушаяптилар»
	Раем	1. «Гуллаган боғ» 2. «Баҳор гулларидан нақш» 3. "Тонг отаяпти" 4. "Мовий булутлар" (баҳорги манзара) 5. "Беқасам газламани тасвирлаймиз" 6. "Мен шу эртақни яхши кўраман" 7. «Баҳор қидами" 8. "Ёзни қутиб оламиз»
Май	Куриш-ясаш	1. «Оригами» ўйинчоқлари» 2. «Қичкинтойларга совға - ясама уйинчоқлар»

	Аппликация	1. «Баҳор гулларидан нақш» 2. «Байрам мушаклари»
	Лой иши	1. «Ховлидаги қушлар» 2. "Қўғ-ирчоқларга идишлар ясаймиз" 3. «Сенга қандай хайвонларни ёқали» 4. "Бизнинг ўйинчоқларимиз"

Жисмоний ривожланиш					
Юриш	Югуриш	Сакраш ва эмаклаш	Иргитиш ўйинлари	Ҳаракатли ўйинлар	Умумий сони
18	18	1.	18	30	102

Асосий ҳаракатлар		Ҳаракатли ўйинлар
Юриш	Кетма-кет, жуфт бўлиб колоннада юриш <u>Тиззаларни баланд кўтариб юриш</u>	"Эстафета"
Югуриш	Тиззаларни баланд кўтариб, оёқ учларида югуриш Котик ва катта кадам кўйиб югуриш	"Тўп хавода" "Текис дойра бўйлаб"
Сакраш	Турган жойда икки оёқда сакраш <u>Оёқларни чалкаштириб сакраш</u>	"Чир айланма"
Иргитиш ва эмаклаш	Коптокни кетма-кет 10 марта юқорига олиш Коптокни бош билан итариб 3-4м. масофага турт оёқлаб юриш	
Юриш	Оёқларни кенг ташлаб юриш <u>Ёнлама юриш</u>	
Югуриш	Тўсиқларни енгиб айланиб югуриш	"Жами"
Сакраш	Оёқларни тўгрилаб, бир оёқни олдинга, иккинчисини орқага қилиб, галма-галма ўнг ва чап оёқда сакраш. Бир оёқда (ўнг, чап) олдинга сурилиб сакраш	"Зим-зиё" "Қармоқда" "Ғозлар"
Иргитиш ва эмаклаш	Коптокни ерга уриб, икки қўллаб илиб олиш. Кетма-кет бир неча буюмлар устидан эмаклаб ўтиш.	
Юриш	Оёқ кафтларининг ён томони билан юриш	
Югуриш	Тўсиқлар ичидан ўтиб югуриш Битта ва жуфт бўлиб колоннада сигнал бўйича югуриш	"Чўпон ва пода" "Кегли"
Сакраш	Узун кимирлаб турган арғимчоқ устидан сакраш Турган жойидан камида 80см. узунликка сакраш	"Бекинмачок" "Чиллак"
Иргитиш ва эмаклаш	Коптокни 4-6 марта қўл билан ерга уриб, илиб олиш.	Ҳолатни <

		Буюмлар оралаб "Илон изи" бўлиб, турт оёқлаб эмаклаш	
январь	Юриш	Ҳаракат мароми ва йуналишини ўзгартириб юриш, товонда юриш	
	Югуриш	Буюмлар орасидан "Илон изи" бўлиб югуриш, буюмлар орасидан бир текисда югуриш	5 а чрптамдсвор
	Сакраш	Катта аргамчини олдинга айлантириб сакраш , 20см. баландликдан сакраш	«1 1151 он "Тортишмачок" "Айёр тулки" "Чрптамдсвор"
	Иргитиш ва эмаклаш	Коптокни юқорига олиб, чапак чаля(илиб олиш,илаклар ва тиззаларга таяниб орқага олдинга, скамейка бўйлаб эмаклаш	гир-гир айлан"
1 январь	Юриш	Каварик тахта устида юриш, йўллар ҳаракатини ўзгартириб юриш (Юқорига, олдинга, ён томонга	
	Югуриш	30-60м. Масофани ўртача тезликда 2-3 маротаба югуриб ўтиш. 100м. гача масофада югуриш билан юришни алмаштириб бориш	Копток мактаби" "Нарсани алмаштир" "Тутувчи лентани ол" "Бойкуш" "Булавани уриб йикит"
	Сакраш	зисм. баландликдан белгиланган жойга сакраб тушиш, катта аргамчини орқага айлантириб сакраш	
	Иргитиш ва эмаклаш	Коптокни узокликка, нишонга иргитиш. 20-30см. баландликдаги арконлар тагидан эмаклаш	
7 февраль	Юриш	Кўзни юмиб 3-4 м. масофани босиб ўтиш Оёқларни қалиштириб, кадам оралиги узунлигини ўзгартириб бориш	
	Югуриш	10-20м. Масофага орада дам олиб тез югуриш (3-4 марта) 4 х 10м. га максимал югуриш	"Тутувчи" "Оёгингни хул қилма" "Ўрадаги бўри" "Қўлга тушиб қолма" "Кетган ким"
	Сакраш	Югуриб келиб узунликка сакраш Югуриб келиб, баландликка сакраш (камида 30-40см.	
	Иргитиш ва эмаклаш	1ўпларни (огирлиги 1кг.) юмалатиш. Хоҳа устида ўтириб, қўллар ва оёқлар ёрдамида олдинга силжиш	
1-о.я г.	Юриш	Чўккалаб юриш Қия тахтачада мувозанат саклаб юриш	
	Югуриш	Тиззаларни бадланд кўтариб, оёқ учларида, кичик ва катта кадам кўйиб, тўсиқларни енгиб айланиб ўтиш, тўсиқлар ичидан ўтиб югуриш, биттадан ва жуфт бўлиб қаторда сигнал бўйича югуриш	"Поезд" "Самолётлар" "Пуфак" "Қўғирчоқларникига меҳмонга" "Тулки товукхонада"
	Сакраш	30м. масофага ўнг ва чап оёқда сакраш Тўсиқлардан сакраб ўтиш	
	Иргитиш ва эмаклаш	Кум халтачани узокликка, нишонга иргитиш 6-7м. Масофага скамейка устида қорин	

к январь		«Оромижон» узбек халқ куйи
	Куйлаш	«Сумалак» Ш. Ёрматов «Богчамиз» Ш. Ёрматов «Тинчлик бўлсин» М. Икромов
	Муסיкий ритмик харакатлар	Кел ёнимга Жуфтликда жой алмашиш
	Раке	Замонавий раке (ихтиёрий)
	Уйин	"Муסיкий таёкчалар" "Санаб кўр"
	Болалар чолгу асбобларида чалишга ургатиш	«Қари наво» узбек халқ куйи
	Муסיкага оид маълумот	Нимчорак нота М. Бурхонов
л февраль	Муסיка тинглаш	«Алифбе» В. Моцарт «Фаргонача» узбек халқ куйи
	Куйлаш	Наврўз кўшиғи» М. Икромов «Капалак ва камалак» Н. Норхўжаев «Онажоним» М. Дадабоев
	Муסיкий ритмик харакатлар	"Хурмача боги" ҳаракатли ўйини «Бойланди" ҳаракатли ўйини
	Раке	"Шўх болалар ракси" (ихтиёрий)
	Уйин	"Сирли кутича" "Дўстингни овозидан топ"
	Болалар чолгу асбобларида чалишга ургатиш	«Қари наво» ўзбек халқ куйи
	Муסיкага оид маълумот	Ногора, Дойра, Сафойил. Тахта Қарсак.
март	Муסיка тинглаш	«Турк марши» В. Моцарт «Байрам марши» Д. Зокиров
	Куйлаш	«Гулдор капалак» Ғ. Кодиров «Бинафша» М. Икромов «Бахор гуллари» М. Икромов
	Муסיкий ритмик харакатлар	Ракс элементлари
	Ракс	«Жуфтли раке» (ихтиёрий)
	Уйин	Муסיкали лото
	Болалар чолгу асбобларида чалишга ургатиш	"Тойчоғим" С. Бобоев

	Муסיкага оид маълумот	Оркестр Симфоник оркестр чолгулари (скрипка, флейта, арфа)
Апрель	Муסיка тинглаш	«Қўғирчоқнинг алласи» А. Муҳамедов «Қўшиғим, жон, кўшиғим» А. Мансуров
	Куйлаш	«Дўппи кийган бола» Н. Норхўжаев «Тойчоғим» С. Бобоев «Музкаймоқ» А. Мансуров,
	Муסיкий ритмик харакатлар	Муסיкага мое ёнмача кадам «Гулчамбар» ҳаракатли ўйини
	Ракс	«Замонавий ракс» (ихтиёрий)
	Уйин	«Дирижёр» "Сирли кутича"
	Болалар чолгу асбобларида чалишга ургатиш	"Уфор" Д. Омонуллаева
	Муסיкага оид маълумот	В. Моцарт
Май	Муסיка тинглаш	Зарбли чолгулар оркестри (грамёзув) «Олма пишганда» узбек халқ куйи
	Куйлаш	«Нишодда» А. Мансуров "Исломи бобо" Ш. Ёрматов
	Муסיкий ритмик харакатлар	"Рўмолчани узат" ҳаракатли ўйини "Бойланди" ҳаракатли ўйини
	Ракс	«Жуфтли полька»
	Уйин	"Учта кит"
	Болалар чолгу асбобларида чалишга ургатиш	"Уфор" Д. Омонуллаева
	Муסיкага оид маълумот	Опера ва балет

Мактабга тайёрлов гуруҳ (6-7 ёш)
Машгулотлар мавзули-таквим режаси

№	Машгулот номи	хафтада	Укув йили давомида			Жами
			бир ойда	1-йрим йиллик	2-йрим йиллик	
	<u>Атроф олам билан таништириш</u>			32	40	72
	Табиат билан таништириш_____	0,5			10	
	<u>Нугк устириш</u>			16	20	36
	<u>Саводга тайёргарлик</u>			16	20	36
	Бадий адабиёт билан таништириш _____	0,5			10	18
	Илк математик тасаввурларни шакллантириш _____			32	40	72
	Раём				40	17
	Аппликация	0,5			10	18
	Куриш-ясаш (қўл меҳнати*)	0,5			10	18
	Лой иши			16	20	36
10	Жисмоний тарбия			32	40	72
11	Мусика			32	40	72
	Жами	15	60	240	300	540

Атроф-олам билан таништириш

№	1-йрим йил		2-йрим йил				Ил давомида
	IX	XI XII	1	II	III	IV	
		8 32					40 72

№ ОНИ МАШГУЛОТ МАВЗУСИ

<u>Сентябрь</u>	Ўзбекистан — менинг Ватаним» мавзусида суҳбат
2.	«Менинг шахрим " мавзусида суҳбат.
3.	У луг кадамжоларга сайр уюштириш
4.	"Менинг мажбуриятларим" мавзусида суҳбат
5	<u>"Тежамкорлик- яхши олат "мавзусида суҳбат</u>
6	"Нима яхши-ю, нима ёмон" мавзусида суҳбат
7	<u>Йул қаракати қоидалари билан таништириш.</u>
	"Соглом танда соғ ақл" мавзусида суҳбат
<u>Октябрь</u>	<u>Таълимий уйин "Тана қисмларимизни урганамиз</u>
	<u>«Самарканд — қадимий шаҳар» расмлар орқали таништириш</u>
	"Устоз отангдек улуг" мавзусида суҳбат
	<u>Мирзо Улутбек ҳақида суҳбат</u>
	"Яхшилик" мавзусида суҳбат
	"Пул нима? мавзусида суҳбат
	" Менинг автопортретам" мавзусида суҳбат
	<u>Меҳржон-ҳосил байрами ҳақида суҳбат</u>
<u>Ноябрь</u>	Пахтадан қандай маҳсулотлар олинадиган? мавзусида суҳбат
	<u>Бухоро шаҳри билан таништириш</u>
	<u>Ибн Сино ҳақида суҳбат</u>
	"Шахсий гигиена қоидалари" мавзусида суҳбат
	<u>Банк нима? мавзусида суҳбат</u>

6	"Уйинчоқлар ва уларнинг яратилиши"ҳақида илк тушунчалар бериш
7	"Кулолчилик"касби ҳақида суҳбат.
	"Дўстлик" мавзусида суҳбат
1 Декабрь	Пахта байрами-ҳосил байрами ҳақида суҳбат.
2	Хива шаҳри билан таништириш.
3	Киш фасли ҳақида суҳбат
4	Бозор турлари ҳақида суҳбат
5	Ал Беруний ҳақида суҳбат.
6	"Тиш ювиш одоби" мавзусида суҳбат
7	"Қаштачилик " касби билан таништириш.
8	"Тикувчилик " касби ҳақида суҳбат.
1 Январь	Буюк ипак йўли ҳақида тушунча бериш.
2	"14-январ-Ватан химоячилари куни" сурати асосида хикоя тузиш
3	Жалолиддин Мангуберди ҳақида суҳбат.
4	"Витаминлар" мавзусида суҳбат
5	"Ўт ўчирувчилаар" касби ҳақида суҳбат.
6	Дўкон турлари ҳақида суҳбат
7	"Ншйа қаерда ишлаб чиқарилади?" мавзусида суҳбат
8	«Ватанимиз зиёратгоҳдари» мавзусида суҳбат
1 Февраль	"Азизер Навоий бобомиз" мавзусида суҳбат
2	"Ота-онани ҳурмат қилиш" мавзусида суҳбат
3	"Шифокор" касби билан таништириш
4	"Менинг мажбуриятларим" мавзусида суҳбат
5	Ўзбек миллий қулолчилик санъати билан таништириш
6	«Тозалик - бу саломатлик» мавзусида суҳбат
7	"Қийиниш одоби" мавзусида суҳбат
8	"Бирни кессанг, ўрни эк" мавзусида суҳбат
1 Март	"8-март-оналар байрами" мавзусида суҳбат
2	"Ошпаз" касби билан таништириш
3	Мусаввир Ўрол Тансиқбоев ҳақида суҳбат
4	"Она юрт химоячилари-миллий қахрамонларимиз" мавзусида суҳбат
5	Менинг маҳаллам сурати устида суҳбат
6	Наврўз байрами ҳақида суҳбат
7	"Ҳайдовчи"касби билан таништириш
8	Ҳаво транспорти ҳақида суҳбат
1 Апрель	Бастакор Юнус Ражабий, сурати орқали таништириш
12	Буюк сарқарда-бобимиз Амир Темури ҳақида суҳбат
3	"Ишлаб чиқариш ва унинг турлари" ҳақида илк тушунчалар бериш
4	Учувчи касби ҳақида суҳбат.
5	Мусаввир Қамоллиддин Бехзод ҳақида суҳбат.
6	Маҳсулот нима? мавзусида суҳбат
7	Азоқа воситаси бўлимига саёҳат
8	"Қурувчи касби" ҳақида суҳбат
1 Май	Богбон меҳнати билан таништириш
2	9-май - "Ҳотира ва қадрлаш куни"
3	Зардўзлик хунарамандчилиги билан таништириш
4	«Шаҳидлар» хотира майдонида саёҳат
5	"Инсон яшаши учун зарур бўлган эҳтиёж" мавзусида суҳбат
6	Гул байрами ҳақида суҳбат.
7	"Мен ким бўлмоқчиман?" мавзусида суҳбат

НУТҚ ВА САВОДГА ТАЙЁРГАРЛИК МАШҒУЛОТЛАРИНИНГ ЎҚУВ ЙИЛИ БЎЙИЧА ТАҚСИМОТИ

1-ярим йил					2-ярим йил						Иил давомида
EX	X	XI	XII	жами	I	II	III	IV	V	жами	
2	2	2	2	8	2	2	2	2	2	10	18

МАШҒУЛОТ МАВЗУЛАРИ

Сентябрь	Кум, лой ва тошни солиштириш Куз фасли ҳақида суҳбат_____
Октябрь	Термометр билан таништириш Бокка саёхат
Ноябрь	Күзги барглар, мева ва уруғларни кузатиш Куз ҳақида суҳбат
Декабрь	Канарейкани кузатиш Ёввойи ҳайвонлар ҳаёти ҳақида диафильмлар намойиш этиш
Январь	Киш ҳақида суҳбат. Совук ва иссиқ мамлакатларнинг ёввойи ва уй ҳайвонлари ҳақида хикоя килиб бериш
Февраль	"Киш" якуний суҳбат Деразада экинзор барпо қилиш(пиёз, салат, нўхат уруғларини экиш)
Март	Баҳор ҳақида суҳбат Хона ўсимликларини қўпатириш
Апрель	Бокка саёхат Кўчат экиш

Ижтимоий- ҳиссий ривожлантириш

1- ярим йил				2- ярим йил		Иил давомид
IX	X	XI	XII	III	IV	
						10

Ой

Суҳбат мавзулари

Сентябрь	'Ассалому алайкум" мавзусида суҳбат "Бўлсанг ахл, бўлмайсан бахит" мақоли асосида суҳбат
Октябрь	'Дуст бошга иш тушганда синалади" мақоли асосида суҳбат "Мен ва менинг оилам" мавзусида суҳбат
Ноябрь	«Менинг орзуим» мавзусида суҳбат "Мен ва менинг дустларим" мавзусида суҳбат
Декабрь	"Яхши сўз билан, ёмон мушт билан" мақоли асосида суҳбат "Бурч" мавзусида суҳбат
Январь	"Ота-онага ҳурмат" мавзусида суҳбат "Каттага ҳурматда, кичикка иззатда бўл" мақоли асосида суҳбат^
Февраль	Киз ва угил болаларга хос фазилатлари ҳақида суҳбат 'Яхшилик" мавзусида суҳбат
Март	'Кийиниш одоби" мавзусида суҳбат 'Музыка тинглаш одоби" мавзусида суҳбат
Апрель	'Бугунги ишни эртага қўйма" мақоли асосида суҳбат 'Бирни кессанг, ўрни эк" мақоли асосида суҳбат
Май	"Ё.ЛҒОН гапирмасанг, хижолат чекмайсан" мақоли асосида суҳбат_

1-ярим йил					2-ярим йил						ИИЛ ДАВОМИДА 72
IX	X	XI	XII	жами	I	II	III	IV	V	жами	
8	8	8	8	32	8	8	8	8	8	40	

I №	ОИИ	МАШҒУЛОТ МАВЗУСИ
1	Сентябрь	«Мустақиллик майдони- тинчлик рамзи» номли сурат асосида хикоя тузиш
2		Сурат бўйича хикоя қилиш. «2-сентябр- билимлар куни»
3		Кувнок тилча' ҳақида эртас
4		Куз мавзусида тасвирий хикоя тузишга ургатиш
5		Нутқда нафас олиш ва нафас чиқаришни ривожлантириш
6		Жамоа ҳаётдан хикоя тузиш. «Бизнинг богча»
7		Сурат асосида хикоя тузиш. «Пахта - миллий бойлигимиз»
8		Асарни қайта хикоя қилдириш. Гулҳаний «Тошбака ва чаён»
	Октябрь	
9		Асарни қайта хикоя қилдириш . М.Муродовнинг «Икки хил ёрдам» хикояси
10		"О" товушини тўғри талаффуз қилиш
11		Асарни қайта хикоя қилиш. М.Муродовнинг «Икки ният» мгноси
12		"Оо" харфлари билан таништириш
13		Шахсий ҳаётдан хикоя тузиш «Меҳмонда»
14		'^Ч'товушини тугри талаффуз қилиш
15		«Тулки болалари билан» сурати бўйича ҳақоя қилиш
16		Бош ва кичик "1Чп" харфлари билан таништириш
	Ноябр	
17		Шахсий ҳаёт (тажриба)дан хикоя тузиш «Дўконда»
18		"А" товуши, бош ва кичик "А а" харфлари билан таништириш
19		Шахсий ҳаёт (тажриба)дан хикоя тузиш «Ҳайвонат богида»
20		Г' товуши ва бош ва кичик "Н" харфлари билан таништириш
21		Ижодий хикоя тузиш: «Ўзар жўжача»
22		М товуши ва бош ва кичик "Мт" харфлари билан таништириш
23		Асарни қайта хикоя қилиш. А.Авлоний «Яхшилик ерда қолмас»
24		Т товуши ва бош ва кичик "ТГ" харфлари билан таништириш
	Декабрь	
25		Асарни қайта хикоя қилиш. «Кўён ва типратикан» масали
26		1 товуши ва бош ва кичик "1,1" харфлари билан таништириш
27		Тасвирий хикоя тузишга ургатиш. «Киш»
28		В" товуши ва бош ва кичик "ВВ" харфлари билан таништириш
29		Ижодий хикоя тузиш «Мен ёқтирган фасл»
30		"К" товуши ва бош ва кичик "Кк" харфлари билан таништириш
31		Шахсий ҳаёт (тажриба)дан хикоя тузиш "Кишда қушларнинг ҳаёти"
32		"К" товуши ва бош ва кичик "Кг" харфлари билан таништириш
	Январ	
33		Шахсий ҳаётдан хикоя тузиш «Мен киш байрамини қандай ўтказдим?»
34		"О" товуши, бош ва кичик "О'о'" харфлари билан таништириш
35		14-январ-Ватан ғимоячилари қуни" сурати асосида хикоя тузиш
Ш		"Б" товуши ва бош ва кичик "Ба" харфлари билан таништириш 1

37		Асарни кайта хикоя килиш. «Уч тулки» узбек халк эртаги
38		"II" товуши, бош ва кичик "Нн" харфлари билан ташгштириш
39		Рус халк эртаги «Тулки билан Турна» эртагини кайта хикоя килиш
40		"V" товуши ва бош ва кичик "Уу" харфлари билан таништириш
	Феврал	
41		Шахсий хаётдан хикоя тузиш «Автобуста»
42		"Е" товуши, бош ва кичик "Ее" харфлари билан таништириш
43		Асарни кайта хикоя килиш «Инок қўнлар "
44		"С" товуши ва бош ва кичик "Сс" харф.лари билан таништириш
45		Сурат бўйича хикоя тузиш: «От тойчоги билан»
46		"н" товуши ва "не" харф бирикмаси билан таништириш
47		Асарни кайта хикоя килиш. А.Авлоний «Қалампир билан чўл ялпизи»
48		"8" товуши ва бош ва кичик "88" харфлари билан таништириш
	Март	
49		Тасвирий хикоя тилишга ўрнатиш «Бахор»
50		"Н" товуши, бош ва кичик "НН" харфлари билан таништириш
51		Асарни кайта хикоя килиш. Н.Раимова «Ялпиз» хикояси
52		"88" товуши, бош ва кичик "888" харфлари билан таништириш
53		Сурат бўйича хикоя килиш. "Бахтиёр она монументи" сурати
54		"Р" товуши, бош ва кичик "Рр" харфлари билан таништириш
55		"Навруз байрами" сурати асосида хикоя тузиш
56		"О" товуши ва бош ва кичик "Оя" харфлари билан таништириш
	Апрел	
57		"Менинг маҳаллам" сурати асосида хикоя тузиш
58		"Сп"товуши ва бош ва кичик "СпсБ" харфлари билан таништириш
59		"Шахсий гигиена коидалари" мавзусида суҳбат
60		"З" товуши ва бош ва кичик "ЗЗ"харфлари билан таништириш
61		"Менинг кишлоғим" сурати асосида хикоя тузиш
62		"С" товуши ва бош ва кичик "Сс" харфлари билан ташштириш
63		Суратга қараб хикоя тузиш: «Уй қураммиз».
64		"F" товуши ва бош ва кичик "FF" харфлари билан ташштириш
	Май	
65		Ижодий хикоя тузиш . "Аҳмаджон қандай қилиб қучқча тояб олди"
66		"Г"товуши ва бош ва кичик "Гг" харфлари билан таништириш
67		"9-май Хотира ва кадрлаш қуни" сурати асосида хикоя тузиш
68		"V" товуши ва бош ва кичик "Уу" харфлари билан таништириш
69		"Дехкон бозорида" сурати асосида хикоя тузиш
70		"Х" товуши ва бош ва кичик "Хх" харфлари билан таништириш
71		Асарни кайта хикоя килиш. С.Анорбоевнинг «Ҳайр богчажон. богчам» хикояси
72		" " тутук белгиси билан ташштириш

1-ярим йил					2-ярим йил						Йил
IX	X	XI	XII	жами	I	II	III	IV	V	жами	давомида_
2	2	2	2	8	2	2	2	2	2	10	18__3

№	ОЙИ	МАШГУЛОТ МАВЗУСИ
1.	Сентябрь	Қ.Раҳимбоева."Уғлим...сўнг кизимга биринчи сабоқ" ўқиб бериш
2.		Б.Исроил. "Шундай ўлкам бор" шеърини едлатиш
3.	Октябрь	Ҳ.Раҳмат. "Куз кўринишлари" ифодали ўқиш
4.		Славак халк эртаги "Ун икки ой" сўзлаб бериш
5.	Ноябрь	О. Абдурахмон. "Уста" шеърини едлатиш

6.		Т. Илҳомов. "Адиб-бетартиб" хикоясини сўзлаб бериш
7.	Декабрь	Узбек халк эртаги "Тулкивой"сўзлаб бериш
8.		И.Сулоймон."Егяпти" шеърини едлатиш
9.	Январь	"Рустамхон"достонидан парча ўқиш
10		Ибн сино ва китоблар"ривоятини сўзлаб бериш
11	Февраль	"Бобурнома"дан парча" сўзлаб бериш
12		Т.Убайдулло. "Инсон бешиги" шеърини едлатиш
13	Март	Сумалак қўлкам мўжизаси"афсонасини ўқиб бериш
14		Д. Сулаймонов "Фойдали иш" хикоясини сўзлаб бериш
15	Апрель	И.Арабшоҳ."Амир Темурнинг Жайхундан шошилишч ўқиши" хикоясини ўқиб бериш
16		Р. Файз. "Момақаймоқ" шеърини едлатиш
17	Май	Ф. Мусажонов. "Кўшқовчининг химмати" хикоясини сўзлаб бериш
18		А. Обиджон. "Қапалак қўшиғи" шеърини едлатиш

Илк математик тасаввурларини шакллантириш

Сон ва санок	Микдор (катталиқ)	Шакллар	Фазовий тасаввур	Вақт бўйича тасаввур	Умумий сони
16	14	14	14	14	72

Ой	Т.	МАШГУЛОТ МАВЗУСИ
с о л и ш	р-	1. 10 гача бўлган сонларни тўғри ва тескари санаш малакаларини мустаҳкамлаш
		2. Нарсаларни бўлиш усули билан 2 та тенг қисмга бўлишни ўргатиш
		3. Қўп бурчак билан таништириш
		4. Қогоз варағида турли нарсаларнинг вазиятини (ўнрокда, чапроқда, юқорида, пастда) аниқлаш юзасидан машқлар бажариш
		5. 10 гача бўлган сонларда олдин ва кейин қеладиган сонни топиш
		6. Нарсаларнинг қалин-юқалигини қиёслаш
		7. Қўпбурчакнинг қирралари, томонлари ўзаро боғлиқлигини тушуништириш
		8. Сутқа қисмлари-эрталаб, кундузи, кечқурун, тун ҳақидаги билимларни мустаҳкамлаш
л & а о		1. Енма-ён турган сонлар орасидаги муносабатларни тушунишга ургатиш
		2. Бутунни 4 та тенг қисмга бўлишни. бутун ва қисмни таққослашни ургатиш
		3. Сўз билан у ёки бу нарсаларнинг бошқа нарсага нисбатан турган ўрнини аниқлашга ўргатиш
		4. Қун ва туннинг қетма-қетлиги, қундалиқ фаолиятларнинг тақсимланиши ҳақидаги тасаввурларини қенгайтириш
		5. Иккита қичик сонлардан қатта сонни ҳосил қилишни ургатиш
		6. Нарсаларни 2, 4, 8 та тенг қисмга бўлишга ҳамда қийматининг ярим, чоракта (тўртдан бир), нимчоракта (саккиздан бири) қабилати билан билишга ургатиш
		7. Квадрат ва тўғри тўртбурчак, тўртбурчакниш турли қўринишлари бор эканлиги ҳақида тасаввурни шакллантириш
		8. Ҳафта кунларининг қетма-қетлиги ҳақида тасаввурларни мустаҳкамлаш
с ў қ		1. Мисолларни рақамлар ёзилган қогозлар ёрдамида ифодазаб ечишга ургатиш
		2. Шакллардан шакллар тузишни ургатиш
		3. Қизикарли ўқибурчак. Нарсаларнинг қилуётларини тузишга ўргатишда давом этиш

	4.	Фазода йўналишни аниқлай олиш кўникмаларини шакллантириш, юриш, югуриш пайтида ҳаракат йўналишини ўзгартириш
	5.	10 гача бўлган сонларни ёзувда фарқлашни ўргатиш
	6.	Бутун нарсаларни 10 та тенг қисмга бўлиш
	7.	Жойида йўл топа билиш, теварак-атрофда ўз ўрнини аниқлаш
	8.	Ўтаётган ой, сана, ҳафта куни номлари билан таништириш
Д	1.	14 гача тартиб билан санашга ургатиш
	2.	Таёкчалар ёрдамида турли шаклларни ясаш
	3.	Етишмаган шаклни топишга дойр мантикий масалалар ечишга ургатиш
	4.	Кеча бугун, -эртага қандай кун эканлиги билан таништириш
	5.	Арифметик масала тузилиши билан таништириш
	6.	Нарсаларни бўйи ва энини шартли ўлчов бирлигида ўлчаш ва таққослаш
	7.	Етишмаган шаклни топишга дойр мантикий масалалар ечишга ўргатишни давом эттириш
	8.	Йил фасллари
& Д	1.	15 гача санашни ургатиш
	2.	Таёкчаларнинг ўрнини алмаштириш натижасида берилган шаклларни ўзгартиришга мўлжалланган масалалар ечпиш
	3.	Шартли ўлчов ёрдамида нарсаларнинг бўйи ва эшиши ўлчашни ургатиш давом эттириш
	4.	Йил таквими билан таништириш
	5.	20 гача бўлган сонлар билан таништириш ва тартиб билан санашга ургатиш
	6.	Шартли ўлчов ёрдамида ўлчаш
	7.	Катак қоғозда кўпбурчаклар чизиш
	8.	Йил календари ҳақидаги билимларни мустаҳкамлаш
Фев(а	1.	Арифметик масала тузилиши билан таништириш
	2.	Ромб шакли билан таништириш
	3.	Ўзига нисбатан нарсаларнинг жойлашишини аниқдаш
	4.	Соат ва унинг турлари билан таништириш
	5.	20 гача бўлган ҳар бир сонни биттага оттириш ва қамайтиришга ургатиш
	6.	Аниқ кўргазмани мисоллар асосида бутунни қисмдан қатталигини, қисмнинг бутундан кичиклигини фарқлаш
	У	Таёкчалардан ҳосил бўлган геометрик шакллардан бир нечта таёкчани олиш усули билан кўринишини ўзгартириш.
	8.	Соат ва унинг ишлатилиши билан таништиришни давом эттириш
Рч 1	1.	20 гача бўлган сонларни ёзувда фарқлаш ва санаш малакаларини мустаҳкамлаш
	2.	Болаларнинг кўз билан чамалаш қобилиятларини ривожлантириш
	3.	Геометрик шаклларни турли белгилари: кўриниши, ўлчами, рангига кўра гуруҳларга ажратиш
	4.	Соат ва ундан ярим соат аниқликда фойдаланишга ургатиш
	5.	Кўшиш ва айиришга дойр содда арифметик масалалар тузиш ва ечишни ургатишни давом эттириш
	6.	Қоғоз сатҳини аниқлаш
	7.	Ой тар номи билан таништиришни давом эттириш
	Ш	Шартли ўлчов билан ўлчаш, ўлчаш натижасини сонлар билан аниқлаш
С в	1	Шартли ўлчов билан ўлчаш, ўлчаш натижасини сонлар билан аниқлаш
	2	Ўз чамасини ўлчов билан ўлчаб кўриб, текширишни ўргатиш
	3	Махсус шакллар тўпламидан фойдаланиб, намунадаги нарсаларни ҳосил қилиш Катак қоғозда квадрат, учбурчак шакллари штрихлар орқали тасвирлаш

4.	Дафтар сатҳини аниқлаш ва шаклларни штрихлар орқали чизиш
5.	Суюқ ва тўкилувчи жисмларнинг шартли ўлчов бирлиги билан ҳажмини аниқлаш
6.	Етишмаган шаклни, жисмни (шар, куб, цилиндр) топишга дойр мантикий масалалар ечишни ургатиш
7	Қоғоз варағининг ўнг-чап, юқори-паст ва ўртасини аниқлаш

Тасвирий фаолият йўналишида машғулотлар

№	Машғулоти номи	Ўқув йили давомида				
		ҳафтада	бир ойда	1-ярим йиллик	2-ярим йиллик	Жами
1	Раём	2	8	32	40	72
2	Аппликация	0,5	2	8	10	18
3	Қуриш-ясаш	0,5	2	8	10	18
4	Лой ши	1	4	16	20	36
	Жами	4	16	64	80	144

	ойи	МАШҒУЛОТ МАВЗУСИ
Сентябрь	Раём	1. Қувноқ ёз 2. «Расмларимиз сўзлайди» 3. «Қузги дарахт» 4. «Машинада ҳосилни йиғачиз» 5. «Гиём безаш» 6. Шаҳар қўчаларидаги машиналар (жамоавий композиция) 7. Эғатдаги топишмоқлар 8. Қузги наҷорморт
	Қуриш-ясаш	1. «Оригами» ўйинчоқлари» 2. «Табриқномалар»
	Аппликация	1. «Рўмонли безаймиз» 2. «Қузги япроқди но в да»
	Лой ши	1. «Лой ишимиз сўзлайди» 2. «Мевалар» 3. «Ҳосилни йиғамиз» 4. "Бизнинг сеvimли ўйинчоғимиз"
1	Раём	1. «Қузги барглардан нақш тузиш» 2. «Қуз фаслини сеvамиз» 3. «Байрамона қуча» 4. «Сўзана безаш» 5. Ким ёмғиршг тағида қолди? 6. Чиройли тойчоқлар (ясалган тойчоқларни жиҳозлаш) 7. Нақш чизиш 8. Айёр ва мулойим тулки
	Қуриш-ясаш	1. «Ҳаракатланадиган ўйинчоқлар» 2. «Стол театри, соя театри персонажлари»

	Аппликация	1. «Куз неъматлари» 2. «Натюрморт»
	Лой иши	1. «Ихтиёрий» 2. «Хамро буви ўйинчоклари» 3. «Онам отам ва мен байрамга кетяпмиз» 4. Кузги натюрморт (хамирдан нарсга яшаш)
ё	Раем	1. «Менинг қўғирчоғим» 2. «Хамро буви ўйинчокларини безаймиз» 3. «Олтин куз» 4. «Падакни безаш» 5. "Чиройли раем" 6. "Бизнинг гуруҳ" 7. "Мевалар ва сабзавотлар" "Менинг оилам"
	Куриш-яшаш	1. Турли газламалар билан танишиш 2. «Нина қадайдиган ёстикча» тикиш
	Аппликация	1. «Қизчалар ракс тушаяпти» 2. «Мушук ва Хўрозга ўй ясаймиз»
	Лой иши	1. «Сенга қандай хайвонларни ёқади» 2. «Мушук, хўроз ва тулки эртаги» 3. "Ўйинчоклар оддий эмас, лойдан ясалган, чиройли жиҳоз" 4. Ихтиёрий лой иши
ф	Раем	1. «Хамро буви ўйинчоклари» 2. «Хумо куши» 3. «Бизнинг гул» 4. «Усимлик гулларидаги нақшлар» 5. «Арча байрамига хонани безаймиз» 6. Чиройли матолар 7. Телпақли ва шарфли кор одамлар 8. Сехрли кор парчалар (киш жилолари)
	Куриш-яшаш	1. «Арча ўйинчоклари» 2. «Қўғирчоқлар мебели»
	Аппликация	1. «Афсонавий куш» 2. «Арча байрамига таклифнома»
	Лой иши	1. «Хамро буви ўйинчоклари» 2. «Афсонавий кушларни ясаймиз» 3. «Майдончада болалар ўйнаптилар» 4. Ихтиёрий лой иши
Январь	Раем	1. «Янги йил байрамимиз қувнок ўтди» 2. Отамнинг расми 3. «Кор парчалари» 4. Арча шохлари 5. Кор босган ўй 6. Цирк аренасида 7. «Ўзингга ёккан дарахтни чиз» 8. «Менинг она шах рим»
	Куриш-яшаш	1. «Юмшок ўйинчоклар - мушукча, кучукча» 2. Ёгочдан машиналар яшаш
	Аппликация	1. «Кичкинтойларга совга ўйинчоклар» 2. «Цирк»

Февраль		3. «Олтин балиқ эртаги» 4. «Отамнинг расми» 5. «Менинг севган эртагим» 6. Рангли кафтлар (саргузаштли композиция) 7. Доглардан ажойиб нарсаларни кашф қилиш (кляксография) 8. Ихтиёрий раем
	Куриш-яшаш	1. Қоғоздан «Мушукча» яшаш 2. Ипплардан ёки богичлардан, симлардан, шнурлардан нақш тузиш
	Аппликация	1. «Қуёнча» 2. «Киш фасли»
Март	Лой иши	1. Хамро буви ўйинчоклари. «Тойчок» 2. Хамро буви ўйинчоклари. «Хўроз» 3. "Чойнак ва пиёла" 4. Отам учун кружка
	Раем	1. «Онамнинг расми» 2. «Хамро буви ўйинчоклари» 3. «Бизнинг шахдр» 4. «Илк баҳор» 5. Саргузаштли гуллар 6. Чиройли қуёш 7. Баҳорги осмон 8. Ихтиёрий раем
	Куриш-яшаш	1. Тахтачалардан самолёт яшаш 2. Тугмачалар қадан усуллари билан танишиш
	Аппликация	1. «Топишмоқ ва жавоблар» 2. «Афсонавий богдаги гуллар»
1 Апрель	Лой иши	1. «Гуллар учун гулдон» 2. «Хамро буви ўйинчоклари» 3. Фил 4. Ихтиёрий лой иши
	Раем	1. «Сен қандай хайвонларни кўрдинг» 2. «Қизил калпокча» 3. «Қўғирчоқ учун даструмолча безаймиз» 4. «Ихтиёрий» 5. «Баҳор гуллари» 6. "Қуёш ранги" 7. Нихол бойчечаклар 8. "Денгиз алифбоси"
	Куриш-яшаш	1. «Икебана» гулдастасини яшаш 2. Турли қийким материаллардан гиламчалар тикиш
	Аппликация	1. «Қайикча сузаяпти» 2. «Наврўз саййида»
	Лой иши	1. «Кушлар» 2. «Менинг ўйинчокларим» 3. «Насриддин афанди эшагида» 4. Ихтиёрий лой иши

га	Раем	1. «Баҳор гилами» 2. Денгиз узра китлар сузиб юришибди 3. «Гуллаган шафтоли дарахти» 4. "Мен денгиз расмини чизаяпман" 5. Тошларнинг тасвири 6. Яшил май (баҳор ранглари) 7. Камалак 8. Ихтиёрий раем
	Куриш-ясаш	1. Табиат материаллардан мозаика ишларини бажариш 2. Тахтачалардан диванча ясаш
	Аппликация	1. «Гуллаган баҳор» 2. «Гуллаган ўрик дарахти»
	Лой иши	1. «Кувнок раққослар» 2. «Тойча» 3. Ихтиёрий лой иши

ЖИСМОНИЙ РИВОЖЛАНИШ

Юриш	Югуриш	Сакраш ва эмаклаш	Иргитиш ўйинлари	Харакатли л/ўйинлар	Умумий сони
18	18	18	18	40	112

Сентябрь	Асосий ҳаракатлар		Харакатли ўйинлар
	Юриш	Турли сафланишларда биттадан, иккитадан, тўрттадан калонна бўлиб юриш, дойра бўйлаб юриш	"Чавондозлар" "Қоч болам қуш келди" "Кўз бойлагач" "Доирага торг"
	Югуриш	Шиддатли югуриш, оёқ учларида енгил югуриш	
	Сакраш	Бир жойда туриб 2 оёкда айланиб сакраш, оёқларни чалкаштириб сакраш	
	Иргитиш ва эмаклаш	Коптокни юқорига 10 марта отиб, чапак чалиб илиб олиш, гимнастика скамейкаси бўйлаб 4 оёклаб эмаклаш	
октябрь	Юриш	Саф тортиб юриш, қўллар билан ҳар хил ҳаракатларни бажариб юриш	"Загизгон" "Қармоқча" "Дўппи яширма" "Пир этди"
	Югуриш	Гавдани орқага ташлаб, оёқларини олдинга тўғри ташлаб югуриш. Тиззаларни баланд кўтариб югуриш.	
	Сакраш	5- 6 марта олдинга сакраб ўтиш. Кум халтачани оёқдар орасига олиб сакраш	
	Иргитиш ва эмаклаш	Коптокни юқорига 10 марта отиб, айланиб илиб олиш, корин билан ётган ҳолда, скамейкада қўллар билан тортилиб эмаклаш	
ноябрь	Юриш	Оёқларда чала ўшириб юриш, турли сафланишларида биттадан, иккитадан, тўрттадан колонна бўлиб, дойра бўлиб, саф тортиб юриш, қўллар билан ҳар хил ҳаракатларини бажариб юриш	"Калит" "Ким узокка сакрайди" "Гувалла^затиш"

	Югуриш	Тўсиклар устидан (баландлиги 10-15 см) сакраб югуриш Югуриш тезлигини ўзгартирган ҳолда югуриш	"Дон тўкиш" "Зув-зув"
	Сакраш	Аргамчи устидан ёнлаб хатлаш 5-6 та тўлдирма тўплар (огирлиги 1кг.) устидан хатлаб ўтиш	
	иргитиш ва эмаклаш	Коптокни 10 марта ерга уриб чапак чалиб илиб олиш, қатор килиб қўйилган бир неча тўсикдар остида эмаклаб ўтиш	
декабрь	юриш	Катта кадам ташлаб юриш, орка билан юриш	"Чўпон ва эчкилар" "Ёғоч кесиш" "Кимнинг нома чақирилса ўша коптокни илади" "Майманларни тутиш" "Эстафета"
	югуриш	Иўналишни ва мувозанатни сақлаган ҳолда, орка билан югуриш, тўлдирма тўплар устидан сакраб югуриш	
	сакраш	Бир оёқ билан арконча устидан олдинга ва орқага сакраш, паст ўтирган ҳолатдан юқорига сакраш	
	иргитиш ва эмаклаш	Коптокни 8-10 марта ерга уриб бир қўл билан илиб олиш, 10м. масофага буюмлар орасидан эмаклаш	
январь	юриш	Илон изи бўйлаб юриш, ҳаракат мароми ва йўналишини ўзгартириб юриш	"Ким тез ўрайди" "Сув келтириш" "Оқ теракми, кўк терак" "Учиш ўйини" "Ким қучли"
	югуриш	Хода устидан югуриш, аргамчи билан сакраб югуриш	
	сакраш	Югуриб келиб баландликдан буюмга сакраш, турган жойидан узунликка сакраш (20см.)	
	иргитиш ва эмаклаш	Коптокни 10 марта ерга уриб, айланиб илиб олиш. Кетма-кет бир неча буюмлар устидан эмаклаб ўтиш	
1 февраль	юриш	Кия килиб қўйилган тахтадан (кенглиги 15 см, баландлиги 30 см) қўлларни ён томонга узатиб юриш (2-3 марта)	"Овчилар ва қуёнлар" "Полда қолиб кетма"
	югуриш	10м масофани жуда кам кадам қўйиб югуриб ўтиш, 2-3 мунутгача узлуксиз югуриш	
	сакраш	Ўғалардан сакраш. (баландлиги 10 см 6-8 дона) тин олмай сакраб ўтиш (2-3 марта). Турган жойидан узунликка (масофа 50 см) сакраш 8-10 марта.	"Чиллак" "Сопалак" "Беш тош" "Хўрозлар жанги" "Тортишмачок"
	иргитиш ва эмаклаш	Тўпни 2м. масофадан икки қўллаб бош орқасидан тўрга (гардишга) ташлаш (5- 6 марта). Олдинга кадамлаб силжишда бир қўллаб тўпни уриб бориш (масофа 6 м). 2-3 марта. Эмаклаш, қўлни полга теккизмай, букчайиб ёй тагидан ўтиш (баландлиги 40 см) 2- 3 марта	

март	юриш	Кузни юмиб 6-8м. Масофани илон изи бўйлаб юриш, оёк кафтларининг ён томони билан тез юриш	"Дўндан-дўнгта" "Картошка экамиз" "Тортиб мин" "Чамбаракка туляуриш" "Буюмни алмаштир"
	югуриш	Ўртача тезликда 120-150м. масофани югуриб ўтиш (2-4 марта), паст-баланд жойларда секин, енгил югуриш	
	сакраш	Узун аргамчидан сакраб ўтиш, 3 кадам ташлаб, югуриб келиб 40см. баландликдаги буюм устида сакраш	
	иргитиш ва эмаклаш	Коптокни бир қўлдан иккинчи қўлга олиб, полга уриб илиб олиш, гимнастика скамейкаси остидан эмаклаб ўтиш	
апрель	юриш	Товонда тез юриш, кия каварик тахтачада оёк учида юриш	"Ким чакқон" "Тортишмачок" "Тўп чуқурчага" Қоч болам , куш келди" " Супир-супир"
	югуриш	160м. гача енгил югуриш, белгиланган масофага максимал югуриш	
	сакраш	Тўсиклар устидан сакраб ўтиш, югуриб келиб, узунликка сакраш (40см.)	
	иргитиш ва эмаклаш	Коптокни бир-бирига пастдан (3-4м. ораликда туриб) иргитиш, кетма-кет тортилган 20-30см. баландликдаги арконлар тагидан эмаклаш	
май	юриш	Каварик тахта устида оёк кафтларининг ён гомони билан тез юриш, оёк учида тез юриш	" Супур-супир" "Лафта" "Тулки товукхонада" "Буюмни алмаштириш" "Тортишмачок"
	югуриш	Пойга, илон изи бўлиб югуриш	
	сакраш	Предметлар устидан кетма-кет сакраш, Катта аргамчини оркага айлантриб сакраш	
	иргитиш ва эмаклаш	Коптокни чордона куриб ўтирган холда тўр устига ташлаш, чалкакча ётган холда қўллар билан тортилиб. оёқлар ёрдамида гимнастика скамейкаси бўйлаб эмаклаш	

№	1-ярим йил					2-ярим йил						Йил давомида
	IX	X	XI	XII	жами	I	II	III	IV	V	жами	
	8	8	8	8	32	8	8	8	8	8	40	72

Д к я У	Фаолият турлари		Мавзулар	
	Музыка тинглаш	«Ўзбекистон Давлат мадхияси» М. Бурхонов мусикаси «Туркистон фарзандимиз» Д. Омонуллаева мусикаси		
	Куйлаш	«Гул яхши, лола яхши» Л. Муждабоева. «Булбулча» С.Бобоев		
	Мусликий ритмик харакатлар	Юриш. «Марш» С.Абрамова		
	Раке	«Ўзбекча раке» «Норим-норим» узбек халк куйи		
	Уйин	"Куёш ва булут"		
	Болалар чолгу асбобларида чалишга ургатиш	«Олма» К. Абдуллаев		
	Мусликага оид маълумот	Мажор		

	Музыка тинглаш	«Охангларда эртақлар» А. Мансуров. «Куз» Абрамова мусикаси
январь	Куйлаш	«Неваралар қўшиғи» Н.Норхўжаев "Киличми-тўқмоқ» Н.Норхўжаев «Шафтолита саволим» Н.Норхўжаев
О	Музыкаий ритмик харакатлар	Оёк учида енгил югуриш. «Югурамиз» Е.Тиличиева
	Раке	«Жуфтли ракс» Д.Зокиров мусикаси
	Уйин	Кулади ёки йиғлайди"
	Болалар чолгу асбобларида чалишга ургатиш	«Олма» К. Абдуллаев
	Музыкага оид маълумот	Минор
	Музыка тинглаш	«Серенада» Ф. Шуберт. «Касал қўғирчоқ» П. Чайковский мусикаси
ябрь	Куйлаш	«Пахтаой» Ф.Назаров «Тинчлик қўшиғи» С. Бобоев «Тинчлик бўлсин» М.Икромов мусикаси
а км	Музыкаий ритмик харакатлар	Олдинга ҳақкалаб сакраш «Стукалка» украин халк куйи Предметларни қўлдан қўлга узатиш (ўзбек халк куйлари асосида)
	Раке	«Замонавий раке» (ихтиёрий)
	Уйин	Овозидан топ"
	Болалар чолгу асбобларида чалишга ургатиш	«Онажоним» М.Дадабоев
	Музыкага оид маълумот	Дутор, рубоб
	Музыка тинглаш	«Ўзбек халк куйлари» Т.Холиқов «Суворий» Д.Кабалевский
сентябрь	Куйлаш	«Алла» Д.Омонуллаева «Арча қўшиғи» Г.Кодиров «Қорбобо» В. Рўзметова
	Музыкаий ритмик харакатлар	Қамчини ур Бош, елка, бўйин, дахан ҳаракатлари
	Раке	Баҳор вальси"
	Уйин	«Қўнғироқчалар»
	Болалар чолгу асбобларида чалишга ургатиш	И. Акбаров. «Марш»
	Музыкага оид маълумот	Регистр

МУНДАРИЖА

Кириш.....	3
I. Илк ёш даври.....	6
1. Туғилганидан 6 ойликкача бўлган болаларнинг ривожланиши.....	7
2. 6- 12 ойгача бўлган болаларнинг ривожланиши.....	7
II. Илк ёш гуруҳ	
2-3 ёшли болаларнинг ривожланиши.....	10
III. Кичик гуруҳ	
3-4 ёшли болаларнинг ривожланиши.....	26
IV. Ўрта гуруҳ	
4-5 ёш болаларнинг ривожланиши.....	46
V. Катта гуруҳ	
5-6 ёш болаларнинг ривожланиши.....	71
VI. Мактабга тайёрлов гуруҳи	
6-7 ёш болаларнинг ривожланиши.....	106
Фойдаланган адабиётлар.....	140
Машгулотлар мавзули-таквим режаси:	
Илк ёш гуруҳ(2-3ёш).....	142
Кичик гуруҳ (3-4ёш).....	153
Ўрта гуруҳ (4-5ёш).....	167
Катта гуруҳ, (5-6ёш).....	182
Мактабга тайёрлов гуруҳи (6-7ёш).....	198